Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯେ

ଅଟ୍ଠକନିପାତ-ଅଟ୍ଠକଥା

୧। ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ

୧। ମେତ୍ତାୱଗ୍ଗୋ

୧। ମେତ୍ତାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧। ଅଟ୍ଠକନିପାତସ୍ସ ପଠମେ ଆସେୱିତାଯାତି ଆଦରେନ ସେୱିତାଯ। ଭାୱିତାଯାତି ୱଡ୍ଢିତାଯ। ବହୁଲୀକତାଯାତି ପୁନପ୍ପୁନଂ କତାଯ। ଯାନିକତାଯାତି ଯୁତ୍ତଯାନସଦିସକତାଯ। ୱତ୍ଥୁକତାଯାତି ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ୱତ୍ଥୁ ୱିଯ କତାଯ। ଅନୁଟ୍ଠିତାଯାତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତାଯ। ପରିଚିତାଯାତି ସମନ୍ତତୋ ଚିତାଯ ଉପଚିତାଯ। ସୁସମାରଦ୍ଧାଯାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସମାରଦ୍ଧାଯ ସୁକତାଯ। ଆନିସଂସାତି ଗୁଣା। ସୁଖଂ ସୁପତୀତିଆଦୀସୁ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ଏକାଦସକନିପାତେ ୱକ୍ଖାମ।

ଅପ୍ପମାଣନ୍ତି ଫରଣୱସେନ ଅପ୍ପମାଣଂ। ତନୂ ସଂଯୋଜନା ହୋନ୍ତି, ପସ୍ସତୋ ଉପଧିକ୍ଖଯନ୍ତି ମେତ୍ତାପଦଟ୍ଠାନାଯ ୱିପସ୍ସନାଯ ଅନୁକ୍କମେନ ଉପଧିକ୍ଖଯସଙ୍ଖାତଂ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତସ୍ସ ଦସ ସଂଯୋଜନା ପହୀଯନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ତନୂ ସଂଯୋଜନା ହୋନ୍ତୀତି ପଟିଘଞ୍ଚେୱ ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନା ଚ ତନୁକା ହୋନ୍ତି। ପସ୍ସତୋ ଉପଧିକ୍ଖଯନ୍ତି ତେସଂଯେୱ କିଲେସୂପଧୀନଂ ଖଯସଙ୍ଖାତଂ ମେତ୍ତଂ ଅଧିଗମୱସେନ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ। କୁସଲୀ ତେନ ହୋତୀତି ତେନ ମେତ୍ତାଯନେନ କୁସଲୋ ହୋତି। ସତ୍ତସଣ୍ଡନ୍ତି ସତ୍ତସଙ୍ଖାତେନ ସଣ୍ଡେନ ସମନ୍ନାଗତଂ, ସତ୍ତଭରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଜେତ୍ୱାତି ଅଦଣ୍ଡେନ ଅସତ୍ଥେନ ଧମ୍ମେନେୱ ୱିଜିନିତ୍ୱା। ରାଜିସଯୋତି ଇସିସଦିସା ଧମ୍ମିକରାଜାନୋ। ଯଜମାନାତି ଦାନାନି ଦଦମାନା। ଅନୁପରିଯଗାତି ୱିଚରିଂସୁ।

ଅସ୍ସମେଧନ୍ତିଆଦୀସୁ ପୋରାଣକରାଜକାଲେ କିର ସସ୍ସମେଧଂ, ପୁରିସମେଧଂ, ସମ୍ମାପାସଂ, ୱାଚାପେଯ୍ୟନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂନି ଅହେସୁଂ, ଯେହି ରାଜାନୋ ଲୋକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିଂସୁ। ତତ୍ଥ ନିପ୍ଫନ୍ନସସ୍ସତୋ ଦସମଭାଗଗ୍ଗହଣଂ ସସ୍ସମେଧଂ ନାମ, ସସ୍ସସମ୍ପାଦନେ ମେଧାୱିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ମହାଯୋଧାନଂ ଛମାସିକଂ ଭତ୍ତୱେତନାନୁପ୍ପଦାନଂ ପୁରିସମେଧଂ ନାମ, ପୁରିସସଙ୍ଗଣ୍ହନେ ମେଧାୱିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଲିଦ୍ଦମନୁସ୍ସାନଂ ହତ୍ଥତୋ ଲେଖଂ ଗହେତ୍ୱା ତୀଣି ୱସ୍ସାନି ୱିନା ୱଡ୍ଢିଯା ସହସ୍ସଦ୍ୱିସହସ୍ସମତ୍ତଧନାନୁପ୍ପଦାନଂ ସମ୍ମାପାସଂ ନାମ। ତଞ୍ହି ସମ୍ମା ମନୁସ୍ସେ ପାସେତି ହଦଯେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱିଯ ଠପେତି, ତସ୍ମା ସମ୍ମାପାସନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ତାତ, ମାତୁଲା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ପନ ସଣ୍ହୱାଚାଭଣନଂ ୱାଚାପେଯ୍ୟଂ ନାମ, ପିଯୱାଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଚତୂହି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂହି ସଙ୍ଗହିତଂ ରଟ୍ଠଂ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ହୋତି, ଫୀତଞ୍ଚ, ବହୁଅନ୍ନପାନଂ, ଖେମଂ, ନିରବ୍ବୁଦଂ। ମନୁସ୍ସା ମୁଦା ମୋଦମାନା ଉରେ ପୁତ୍ତେ ନଚ୍ଚେନ୍ତା ଅପାରୁତଘରା ୱିହରନ୍ତି। ଇଦଂ ଘରଦ୍ୱାରେସୁ ଅଗ୍ଗଢଆନଂ ଅଭାୱତୋ ନିରଗ୍ଗଢଅନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଯଂ ପୋରାଣିକା ପୱେଣି।

ଅପରଭାଗେ ପନ ଓକ୍କାକରାଜକାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂନି ଇମଞ୍ଚ ରଟ୍ଠସମ୍ପତ୍ତିଂ ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଉଦ୍ଧଂମୂଲକଂ କତ୍ୱା ଅସ୍ସମେଧଂ ପୁରିସମେଧନ୍ତିଆଦିକେ ପଞ୍ଚ ଯଞ୍ଞେ ନାମ ଅକଂସୁ। ତେସୁ ଅସ୍ସମେତ୍ଥ ମେଧନ୍ତି ୱଧେନ୍ତୀତି ଅସ୍ସମେଧୋ। ଦ୍ୱୀହି ପରିଯଞ୍ଞେହି ଯଜିତବ୍ବସ୍ସ ଏକୱୀସତିଯୂପସ୍ସ ଏକସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛିମଦିୱସେଯେୱ ସତ୍ତନୱୁତିପଞ୍ଚପସୁସତଘାତଭିଂସନସ୍ସ ଠପେତ୍ୱା ଭୂମିଞ୍ଚ ପୁରିସେ ଚ ଅୱସେସସବ୍ବୱିଭୱଦକ୍ଖିଣସ୍ସ ଯଞ୍ଞସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ପୁରିସମେତ୍ଥ ମେଧନ୍ତୀତି ପୁରିସମେଧୋ। ଚତୂହି ପରିଯଞ୍ଞେହି ଯଜିତବ୍ବସ୍ସ ସଦ୍ଧିଂ ଭୂମିଯା ଅସ୍ସମେଧେ ୱୁତ୍ତୱିଭୱଦକ୍ଖିଣସ୍ସ ଯଞ୍ଞସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ସମ୍ମମେତ୍ଥ ପାସନ୍ତୀତି ସମ୍ମାପାସୋ। ଦିୱସେ ଦିୱସେ ଯୁଗଚ୍ଛିଗ୍ଗଢଏ ପୱେସନଦଣ୍ଡକସଙ୍ଖାତଂ ସମ୍ମଂ ଖିପିତ୍ୱା ତସ୍ସ ପତିତୋକାସେ ୱେଦିଂ କତ୍ୱା ସଂହାରିମେହି ଯୂପାଦୀହି ସରସ୍ସତୀନଦିଯା ନିମୁଗ୍ଗୋକାସତୋ ପଭୁତି ପଟିଲୋମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଯଜିତବ୍ବସ୍ସ ସତ୍ରଯାଗସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ୱାଜମେତ୍ଥ ପିୱନ୍ତୀତି ୱାଜପେଯ୍ୟୋ। ଏକେନ ପରିଯଞ୍ଞେନ ସତ୍ତରସହି ପସୂହି ଯଜିତବ୍ବସ୍ସ ବେଲୁୱଯୂପସ୍ସ ସତ୍ତରସକଦକ୍ଖିଣସ୍ସ ଯଞ୍ଞସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥ ଅଗ୍ଗଢଆତି ନିରଗ୍ଗଢଓ। ନୱହି ପରିଯଞ୍ଞେହି ଯଜିତବ୍ବସ୍ସ ସଦ୍ଧିଂ ଭୂମିଯା ଚ ପୁରିସେହି ଚ ଅସ୍ସମେଧେ ୱୁତ୍ତୱିଭୱଦକ୍ଖିଣସ୍ସ ସବ୍ବମେଧପରିଯାଯନାମସ୍ସ ଅସ୍ସମେଧୱିକପ୍ପସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ।

କଲମ୍ପିତେ ନାନୁଭଓନ୍ତି ସୋଳସିନ୍ତି ତେ ସବ୍ବେପି ମହାଯାଗା ଏକସ୍ସ ମେତ୍ତାଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିପାକମହନ୍ତତାଯ ସୋଳସିଂ କଲଂ ନ ଅଗ୍ଘନ୍ତି, ସୋଳସମଂ ଭାଗଂ ନ ପାପୁଣନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ଜିନାତୀତି ନ ଅତ୍ତନା ପରସ୍ସ ଜାନିଂ କରୋତି। ନ ଜାପଯେତି ନ ପରେନ ପରସ୍ସ ଜାନିଂ କାରେତି। ମେତ୍ତଂସୋତି ମେତ୍ତାଯମାନଚିତ୍ତକୋଟ୍ଠାସୋ ହୁତ୍ୱା। ସବ୍ବଭୂତାନନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତେସୁ। ୱେରଂ ତସ୍ସ ନ କେନଚୀତି ତସ୍ସ କେନଚି ସଦ୍ଧିଂ ଅକୁସଲୱେରଂ ୱା ପୁଗ୍ଗଲୱେରଂ ୱା ନତ୍ଥି।

୨। ପଞ୍ଞାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨। ଦୁତିଯେ ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯିକାଯାତି ମଗ୍ଗବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ ଆଦିଭୂତାଯ। ପଞ୍ଞାଯାତି ୱିପସ୍ସନାଯ। ଗରୁଟ୍ଠାନିଯନ୍ତି ଗାରୱୁପ୍ପତ୍ତିପଚ୍ଚଯଭୂତଂ ଗରୁଭାୱନୀଯଂ। ତିବ୍ବନ୍ତି ବହଲଂ। ପରିପୁଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥପାଳିଅନୁସନ୍ଧିପୁବ୍ବାପରଂ ପୁଚ୍ଛତି। ପରିପଞ୍ହତୀତି ପଞ୍ହଂ କରୋତି, ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ ପଟିପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ୱିତକ୍କେତି। ଦ୍ୱଯେନାତି ଦୁୱିଧେନ। ଅନାନାକଥିକୋତି ଅନାନତ୍ତକଥିକୋ ହୋତି। ଅତିରଚ୍ଛାନକଥିକୋତି ନାନାୱିଧଂ ତିରଚ୍ଛାନକଥଂ ନ କଥେତି। ଅରିଯଂ ୱା ତୁଣ୍ହୀଭାୱନ୍ତି ଅରିଯତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ ନାମ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ, ସେସକମ୍ମଟ୍ଠାନମନସିକାରୋପି ୱଟ୍ଟତି। ଜାନଂ ଜାନାତୀତି ଜାନିତବ୍ବକଂ ଜାନାତି। ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀତି ପସ୍ସିତବ୍ବକଂ ପସ୍ସତି। ପିଯତ୍ତାଯାତି ପିଯଭାୱତ୍ଥାଯ। ଗରୁତ୍ତାଯାତି ଗରୁଭାୱତ୍ଥାଯ। ଭାୱନାଯାତି ଭାୱନତ୍ଥାଯ ଗୁଣସମ୍ଭାୱନାଯ ୱା। ସାମଞ୍ଞାଯାତି ସମଣଧମ୍ମତ୍ଥାଯ। ଏକୀଭାୱାଯାତି ନିରନ୍ତରଭାୱତ୍ଥାଯ।

୩-୪। ଅପ୍ପିଯସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୩-୪। ତତିଯେ ଅପ୍ପିଯପସଂସୀତି ଅପ୍ପିଯଜନସ୍ସ ପସଂସକୋ ୱଣ୍ଣଭାଣୀ। ପିଯଗରହୀତି ପିଯଜନସ୍ସ ନିନ୍ଦକୋ ଗରହକୋ। ଚତୁତ୍ଥେ ଅନୱଞ୍ଞତ୍ତିକାମୋତି ''ଅହୋ ୱତ ମଂ ଅଞ୍ଞେନ ଅୱଜାନେଯ୍ୟୁ''ନ୍ତି ଅନୱଜାନନକାମୋ। ଅକାଲଞ୍ଞୂତି କଥାକାଲଂ ନ ଜାନାତି, ଅକାଲେ କଥେତି। ଅସୁଚୀତି ଅସୁଚୀହି କାଯକମ୍ମାଦୀହି ସମନ୍ନାଗତୋ।

୫। ପଠମଲୋକଧମ୍ମସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫। ପଞ୍ଚମେ ଲୋକସ୍ସ ଧମ୍ମାତି ଲୋକଧମ୍ମା। ଏତେହି ମୁତ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ବୁଦ୍ଧାନମ୍ପି ହୋନ୍ତି। ତେନେୱାହ – ଲୋକଂ ଅନୁପରିୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତି ନପ୍ପଜହନ୍ତି , ଲୋକତୋ ନ ନିୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଲୋକୋ ଚ ଅଟ୍ଠ ଲୋକଧମ୍ମେ ଅନୁପରିୱତ୍ତତୀତି ଅଯଞ୍ଚ ଲୋକୋ ଏତେ ଅନୁବନ୍ଧତି ନ ପଜହତି, ତେହି ଧମ୍ମେହି ନ ନିୱତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଲାଭୋ ଅଲାଭୋତି ଲାଭେ ଆଗତେ ଅଲାଭୋ ଆଗତୋଯେୱାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଯସାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅୱେକ୍ଖତି ୱିପରିଣାମଧମ୍ମେତି ''ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା ଇମେ''ତି ଏୱଂ ଅୱେକ୍ଖତି। ୱିଧୂପିତାତି ୱିଧମିତା ୱିଦ୍ଧଂସିତା। ପଦଞ୍ଚ ଞତ୍ୱାତି ନିବ୍ବାନପଦଂ ଜାନିତ୍ୱା। ସମ୍ମପ୍ପଜାନାତି ଭୱସ୍ସ ପାରଗୂତି ଭୱସ୍ସ ପାରଂ ଗତୋ ନିପ୍ଫତ୍ତିଂ ମତ୍ଥକଂ ପତ୍ତୋ, ନିବ୍ବାନପଦଂ ଞତ୍ୱାୱ ତଂ ପାରଂ ଗତଭାୱଂ ସମ୍ମପ୍ପଜାନାତୀତି। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ।

୬। ଦୁତିଯଲୋକଧମ୍ମସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬। ଛଟ୍ଠେ କୋ ୱିସେସୋତି କିଂ ୱିସେସକାରଣଂ। କୋ ଅଧିପ୍ପଯାସୋତି କୋ ଅଧିକପ୍ପଯୋଗୋ। ପରିଯାଦାଯାତି ଗହେତ୍ୱା ପରିନିଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ଇଧାପି ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ।

୭। ଦେୱଦତ୍ତୱିପତ୍ତିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭। ସତ୍ତମେ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତେତି ସଙ୍ଘଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ନ ଚିରପକ୍କନ୍ତେ। ଆରବ୍ଭାତି ଆଗମ୍ମ ପଟିଚ୍ଚ ସନ୍ଧାଯ। ଅତ୍ତୱିପତ୍ତିନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱିପତ୍ତିଂ ୱିପନ୍ନାକାରଂ। ସେସପଦେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅଭିଭୁଯ୍ୟାତି ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ମଦ୍ଦିତ୍ୱା।

୮। ଉତ୍ତରୱିପତ୍ତିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮। ଅଟ୍ଠମେ ଓଟଜାଲିକାଯନ୍ତି ଏୱଂନାମକେ ୱିହାରେ। ସୋ କିର ଓଟଓନେ ନିୱିଟ୍ଠୋ ଓଟଜାଲିକାତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ। ପାତୁରହୋସୀତି ଇମମତ୍ଥଂ ଦେୱରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀତି ଗନ୍ତ୍ୱା ପାକଟୋ ଅହୋସି। ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯକୋତି ସିକ୍ଖତ୍ତଯସଙ୍ଗହସ୍ସ ସକଲସାସନବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସ ଆଦିଭୂତୋ।

୯। ନନ୍ଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୯। ନୱମେ କୁଲପୁତ୍ତୋତି ଜାତିକୁଲପୁତ୍ତୋ। ବଲୱାତି ଥାମସମ୍ପନ୍ନୋ। ପାସାଦିକୋତି ରୂପସମ୍ପତ୍ତିଯା ପସାଦଜନକୋ। ତିବ୍ବରାଗୋତି ବହଲରାଗୋ। କିମଞ୍ଞତ୍ରାତିଆଦୀସୁ ଅଯମତ୍ଥୋ – କିଂ ଅଞ୍ଞେନ କାରଣେନ କଥିତେନ, ଅଯଂ ନନ୍ଦୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ ଜାଗରିଯମନୁଯୁତ୍ତୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଯେହି ନନ୍ଦୋ ସକ୍କୋତି ପରିପୁଣ୍ଣଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତୁଂ। ସଚେ ଇମେହି କାରଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ନାଭୱିସ୍ସ, ନ ସକ୍କୁଣେଯ୍ଯାତି। ଇତିହ ତନ୍ତାତି ଏୱଂ ତନ୍ତି। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ।

୧୦। କାରଣ୍ଡୱସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୦। ଦସମେ ଅଞ୍ଞେନାଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତୀତି ଅଞ୍ଞେନ କାରଣେନ ୱଚନେନ ୱା ଅଞ୍ଞଂ କାରଣଂ ୱଚନଂ ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦେତି। ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତୀତି ବାହିରତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଆଗନ୍ତୁକକଥଂ ଓତାରେତି। ଅପନେଯ୍ଯେସୋତି ଅପନେଯ୍ଯୋ ନୀହରିତବ୍ବୋ ଏସୋ। ସମଣଦୂସୀତି ସମଣଦୂସକୋ। ସମଣପଲାପୋତି ୱୀହୀସୁ ୱୀହିପଲାପୋ ୱିଯ ନିସ୍ସାରତାଯ ସମଣେସୁ ସମଣପଲାପୋ। ସମଣକାରଣ୍ଡୱୋତି ସମଣକଚୱରୋ। ବହିଦ୍ଧା ନାସେନ୍ତୀତି ବହି ନୀହରନ୍ତି। ଯୱକରଣେତି ଯୱଖେତ୍ତେ। ଫୁଣମାନସ୍ସାତି ଉଚ୍ଚେ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ମହାୱାତେ ଓପୁନିଯମାନସ୍ସ। ଅପସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତୀତି ସାରଧଞ୍ଞାନଂ ଏକତୋ ଦୁବ୍ବଲଧଞ୍ଞାନଂ ଏକତୋ କରଣତ୍ଥଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅପସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପସମ୍ମଜ୍ଜନିସଙ୍ଖାତେନ ୱାତଗ୍ଗାହିନା ସୁପ୍ପେନ ୱା ୱତ୍ଥେନ ୱା ନୀହରନ୍ତି। ଦଦ୍ଧରନ୍ତି ଦଦ୍ଧରସଦ୍ଦଂ।

ସଂୱାସାଯନ୍ତି ସଂୱାସେନ ଅଯଂ। ୱିଜାନାଥାତି ଜାନେଯ୍ଯାଥ। ସନ୍ତୱାଚୋତି ସଣ୍ହୱାଚୋ। ଜନୱତୀତି ଜନମଜ୍ଝେ। ରହୋ କରୋତି କରଣନ୍ତି କରଣଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପାପକମ୍ମଂ, ତଂ ରହୋ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା କରୋତି। ସଂସପ୍ପୀ ଚ ମୁସାୱାଦୀତି ସଂସପ୍ପିତ୍ୱା ମୁସାୱାଦୀ, ମୁସା ଭଣନ୍ତୋ ସଂସପ୍ପତି ଫନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥେତ୍ୱା ଗାଥାସୁ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତନ୍ତି।

ମେତ୍ତାୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧। ୱେରଞ୍ଜସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୧। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମେ ଅଭିୱାଦେତୀତି ଏୱମାଦୀନି ନ ସମଣୋ ଗୋତମୋତି ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନକାରେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ ‘‘ନ ୱନ୍ଦତି ନାସନା ୱୁଟ୍ଠାତି, ନାପି ‘ଇଧ ଭୋନ୍ତୋ ନିସୀଦନ୍ତୂ’ତି ଏୱଂ ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେତୀ’’ତି। ଏତ୍ଥ ହି ୱା-ସଦ୍ଦୋ ୱିଭାୱନେ ନାମ ଅତ୍ଥେ ‘‘ରୂପଂ ନିଚ୍ଚଂ ୱା ଅନିଚ୍ଚଂ ୱା’’ତିଆଦୀସୁ ୱିଯ। ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଅଥ ଅତ୍ତନୋ ଅଭିୱାଦନାଦୀନି ଅକରୋନ୍ତଂ ଭଗୱନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ଆହ – ତଯିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ତଥେୱାତି। ଯଂ ତଂ ମଯା ସୁତଂ, ତଂ ତଥେୱ, ତଂ ସୱନଞ୍ଚ ମେ ଦସ୍ସନଞ୍ଚ ସଂସନ୍ଦତି ସମେତି, ଅତ୍ଥତୋ ଏକୀଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି। ନ ହି ଭୱଂ ଗୋତମୋ…ପେ… ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେତୀତି। ଏୱଂ ଅତ୍ତନା ସୁତଂ ଦିଟ୍ଠେନ ନିଗମେତ୍ୱା ନିନ୍ଦନ୍ତୋ ଆହ – ତଯିଦଂ, ଭୋ ଗୋତମ, ନ ସମ୍ପନ୍ନମେୱାତି ତଂ ଅଭିୱାଦନାଦୀନଂ ଅକରଣଂ ଅଯୁତ୍ତମେୱାତି।

ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ଅତ୍ତୁକ୍କଂସନପରୱମ୍ଭନଦୋସଂ ଅନୁପଗମ୍ମ କରୁଣାସୀତଲେନ ହଦଯେନ ତଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ୱିଧମିତ୍ୱା ଯୁତ୍ତଭାୱଂ ଦସ୍ସେତୁକାମୋ ନାହଂ ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ରାଯଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ଅହଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଅପ୍ପଟିହତେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେନ୍ତୋପି ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଏତସ୍ମିଂ ସଦେୱକାଦିଭେଦେ ଲୋକେ ନ ପସ୍ସାମି, ଯମହଂ ଅଭିୱାଦେଯ୍ୟଂ ୱା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେଯ୍ୟଂ ୱା ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେଯ୍ୟଂ। ଅନଚ୍ଛରିଯଂ ୱା ଏତଂ, ସ୍ୱାହଂ ଅଜ୍ଜ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ ଏୱରୂପଂ ନିପଚ୍ଚାକାରାରହଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପସ୍ସାମି। ଅପିଚ ଖୋ ଯଦାପାହଂ ସମ୍ପତିଜାତୋୱ ଉତ୍ତରେନ ମୁଖୋ ସତ୍ତପଦୱୀତିହାରେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ସକଲଂ ଦସସହସ୍ସିଲୋକଧାତୁଂ ଓଲୋକେସିଂ, ତଦାପି ଏତସ୍ମିଂ ସଦେୱକାଦିଭେଦେ ଲୋକେ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପସ୍ସାମି, ଯମହଂ ଏୱରୂପଂ ନିପଚ୍ଚକାରଂ କରେଯ୍ୟଂ। ଅଥ ଖୋ ମଂ ସୋଳସକପ୍ପସହସ୍ସାଯୁକୋ ଖୀଣାସୱମହାବ୍ରହ୍ମାପି ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ‘‘ତ୍ୱଂ ଲୋକେ ମହାପୁରିସୋ, ତ୍ୱଂ ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ଅଗ୍ଗୋ ଚ ଜେଟ୍ଠୋ ଚ ସେଟ୍ଠୋ ଚ, ନତ୍ଥି ତଯା ଉତ୍ତରିତରୋ’’ତି ସଞ୍ଜାତସୋମନସ୍ସୋ ପତିମାନେସି। ତଦାପି ଚାହଂ ଅତ୍ତନା ଉତ୍ତରିତରଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଆସଭିଂ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେସିଂ – ‘‘ଅଗ୍ଗୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସ, ଜେଟ୍ଠୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସ, ସେଟ୍ଠୋହମସ୍ମି ଲୋକସ୍ସା’’ତି। ଏୱଂ ସମ୍ପତିଜାତସ୍ସାପି ମୟ୍ହଂ ଅଭିୱାଦନାଦିରହୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ନତ୍ଥି, ସ୍ୱାହଂ ଇଦାନି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଂ ପତ୍ତୋ କଂ ଅଭିୱାଦେଯ୍ୟଂ। ତସ୍ମା ତ୍ୱଂ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମା ତଥାଗତା ଏୱରୂପଂ ପରମନିପଚ୍ଚକାରଂ ପତ୍ଥଯି। ଯଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତଥାଗତୋ ଅଭିୱାଦେଯ୍ୟ ୱା…ପେ… ଆସନେନ ୱା ନିମନ୍ତେଯ୍ୟ, ମୁଦ୍ଧାପି ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ରତ୍ତିପରିଯୋସାନେ ପରିପାକସିଥିଲବନ୍ଧନଂ ୱଣ୍ଟା ମୁତ୍ତତାଲଫଲଂ ୱିଯ ଗୀୱତୋ ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ସହସାୱ ଭୂମିଯଂ ନିପତେଯ୍ୟ।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞତାଯ ତଥାଗତସ୍ସ ଲୋକଜେଟ୍ଠଭାୱଂ ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତୋ କେୱଲଂ ତଂ ୱଚନଂ ଅସହମାନୋ ଆହ – ଅରସରୂପୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋତି। ଅଯଂ କିରସ୍ସ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ଯଂ ଲୋକେ ଅଭିୱାଦନପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମସାମୀଚିକମ୍ମଂ ‘‘ସାମଗ୍ଗିରସୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ଭୋତୋ ଗୋତମସ୍ସ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଅରସରୂପୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ, ଅରସଜାତିକୋ ଅରସସଭାୱୋତି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ଚିତ୍ତମୁଦୁଭାୱଜନନତ୍ଥଂ ଉକ୍କୁଟ୍ଠିପଚ୍ଚନୀକଭାୱଂ ପରିହରନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଥା ତସ୍ସ ୱଚନସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅତ୍ତନି ସନ୍ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପରିଯାଯୋତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ ଅତ୍ଥି ଖ୍ୱେସାତି ଅତ୍ଥି ଖୋ ଏସୋ। ପରିଯାଯୋତି କାରଣଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଅତ୍ଥି ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଏତଂ କାରଣଂ, ଯେନ କାରଣେନ ମଂ ‘‘ଅରସରୂପୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ’’ତି ୱଦମାନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମ୍ମା ୱଦେଯ୍ୟ, ଅୱିତଥୱାଦୀତି ସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। କତମୋ ପନ ସୋତି? ଯେ ତେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରୂପରସା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବରସା, ତେ ତଥାଗତସ୍ସ ପହୀନାତି। କିଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି? ଯେ ତେ ଜାତିୱସେନ ୱା ଉପପତ୍ତିୱସେନ ୱା ସେଟ୍ଠସମ୍ମତାନମ୍ପି ପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ ରୂପାରମ୍ମଣାଦୀନି ଅସ୍ସାଦେନ୍ତାନଂ ଅଭିନନ୍ଦନ୍ତାନଂ ରଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି କାମସୁଖସ୍ସାଦସଙ୍ଖାତା ରୂପରସା, ସଦ୍ଦରସା, ଗନ୍ଧରସା, ରସରସା, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବରସା, ଯେ ଇମଂ ଲୋକଂ ଗୀୱାଯ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱିଯ ଆୱିଞ୍ଛନ୍ତି, ୱତ୍ଥାରମ୍ମଣାଦିସାମଗ୍ଗିଯଞ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ସାମଗ୍ଗିରସାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତେ ସବ୍ବେପି ତଥାଗତସ୍ସ ପହୀନା। ‘‘ମୟ୍ହଂ ପହୀନା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେପି ମମାକାରେନ ଅତ୍ତାନଂ ଅନୁକ୍ଖିପନ୍ତୋ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ଦେସନାୱିଲାସୋ ୱା ଏସ ତଥାଗତସ୍ସ।

ତତ୍ଥ ପହୀନାତି ଚିତ୍ତସନ୍ତାନତୋ ୱିଗତା, ପଜହିତା ୱା। ଏତସ୍ମିଂ ପନତ୍ଥେ କରଣେ ସାମିୱଚନଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅରିଯମଗ୍ଗସତ୍ଥେନ ଉଚ୍ଛିନ୍ନଂ ତଣ୍ହାୱିଜ୍ଜାମଯଂ ମୂଲଂ ଏତେସନ୍ତି ଉଚ୍ଛିନ୍ନମୂଲା। ତାଲୱତ୍ଥୁ ୱିଯ ନେସଂ ୱତ୍ଥୁ କତନ୍ତି ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା। ଯଥା ହି ତାଲରୁକ୍ଖଂ ସମୂଲଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁମତ୍ତେ ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ କତେ ନ ପୁନ ତସ୍ସ ତାଲସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତି ପଞ୍ଞାଯତି, ଏୱଂ ଅରିଯମଗ୍ଗସତ୍ଥେନ ସମୂଲେ ରୂପାଦିରସେ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ତେସଂ ପୁବ୍ବେ ଉପ୍ପନ୍ନପୁବ୍ବଭାୱେନ ୱତ୍ଥୁମତ୍ତେ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନେ କତେ ସବ୍ବେପି ତେ ତାଲାୱତ୍ଥୁକତାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଅୱିରୁଳ୍ହିଧମ୍ମତ୍ତା ୱା ମତ୍ଥକଚ୍ଛିନ୍ନତାଲୋ ୱିଯ କତାତି

ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା। ଯସ୍ମା ପନ ଏୱଂ ତାଲାୱତ୍ଥୁକତା ଅନଭାୱଂକତା ହୋନ୍ତି , ଯଥା ନେସଂ ପଚ୍ଛାଭାୱୋ ନ ହୋତି, ତଥା କତା ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ଆହ – ଅନଭାୱଂକତାତି। ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦଧମ୍ମାତି ଅନାଗତେ ଅନୁପ୍ପଜ୍ଜନକସଭାୱା।

ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀତି ଯଞ୍ଚ ଖୋ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସି, ସୋ ପରିଯାଯୋ ନ ହୋତି। ନନୁ ଚ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଯୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ୱୁତ୍ତୋ ସାମଗ୍ଗିରସୋ, ତସ୍ସ ଅତ୍ତନି ୱିଜ୍ଜମାନତା ଅନୁଞ୍ଞାତା ହୋତୀତି? ନ ହୋତି। ଯୋ ହି ନଂ ସାମଗ୍ଗିରସଂ କାତୁଂ ଭବ୍ବୋ ହୁତ୍ୱା ନ କରୋତି, ସୋ ତଦଭାୱେନ ଅରସରୂପୋତି ୱତ୍ତବ୍ବତଂ ଅରହତି। ଭଗୱା ପନ ଅଭବ୍ବୋୱ ଏତଂ କାତୁଂ, ତେନସ୍ସ କାରଣେ ଅଭବ୍ବତଂ ପକାସେନ୍ତୋ ଆହ – ‘‘ନୋ ଚ ଖୋ ଯଂ ତ୍ୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱଦେସୀ’’ତି। ଯଂ ପରିଯାଯଂ ସନ୍ଧାଯ ତ୍ୱଂ ମଂ ‘‘ଅରସରୂପୋ’’ତି ୱଦେସି, ସୋ ଅମ୍ହେସୁ ନେୱ ୱତ୍ତବ୍ବୋତି।

ଏୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅତ୍ତନା ଅଧିପ୍ପେତଂ ଅରସରୂପତଂ ଆରୋପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅଥାପରଂ ନିବ୍ଭୋଗୋ ଭୱନ୍ତିଆଦିମାହ। ସବ୍ବପରିଯାଯେସୁ ଚେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଯୋଜନାକ୍କମଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସନ୍ଧାଯଭାସିତମତ୍ଥୋ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଦେୱ ୱଯୋୱୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭିୱାଦନାଦିକମ୍ମଂ ଲୋକେ ‘‘ସାମଗ୍ଗିପରିଭୋଗୋ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ତଦଭାୱେନ ଚ ଭଗୱନ୍ତଂ ‘‘ନିବ୍ଭୋଗୋ’’ତିଆଦିମାହ। ଭଗୱା ଚ ଯସ୍ମା ରୂପାଦୀସୁ ସତ୍ତାନଂ ଛନ୍ଦରାଗପରିଭୋଗୋ, ତଦଭାୱଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି।

ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯଂ ଲୋକେ ୱଯୋୱୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭିୱାଦନାଦିକୁଲସମୁଦାଚାରକମ୍ମଂ ଲୋକିଯା କରୋନ୍ତି, ତସ୍ସ ଅକିରିଯଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅକିରିଯୱାଦୋତି ଆହ। ଭଗୱା ପନ ଯସ୍ମା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନଂ ଅକିରିଯଂ ୱଦତି, ତସ୍ମା ତଂ ଅକିରିଯୱାଦିତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି। ତତ୍ଥ ଠପେତ୍ୱା କାଯଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀନି ଅୱସେସା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନେକୱିହିତା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଦେୱ ଅଭିୱାଦନାଦିକମ୍ମଂ ଭଗୱତି ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ‘‘ଇମଂ ଆଗମ୍ମ ଅଯଂ ଲୋକତନ୍ତି ଲୋକପୱେଣୀ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତୀ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉଚ୍ଛେଦୱାଦୋତି ଆହ। ଭଗୱା ପନ ଯସ୍ମା ପଞ୍ଚକାମଗୁଣିକରାଗସ୍ସ ଚେୱ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଦ୍ୱଯସମ୍ପଯୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ଦୋସସ୍ସ ଅନାଗାମିମଗ୍ଗେନ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦତି, ସବ୍ବାକୁସଲସମ୍ଭୱସ୍ସ ପନ ମୋହସ୍ସ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦତି, ଠପେତ୍ୱା ତେ ତଯୋ ଅୱସେସାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଯଥାନୁରୂପଂ ଚତୂହି ମଗ୍ଗେହି ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱଦତି, ତସ୍ମା ତଂ ଉଚ୍ଛେଦୱାଦଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି।

ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ‘‘ଜିଗୁଚ୍ଛତି ମଞ୍ଞେ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ଇଦଂ ୱଯୋୱୁଦ୍ଧାନଂ ଅଭିୱାଦନାଦିକୁଲସମୁଦାଚାରକମ୍ମଂ, ତେନ ତଂ ନ କରୋତୀ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଜେଗୁଚ୍ଛୀତି ଆହ। ଭଗୱା ପନ ଯସ୍ମା ଜିଗୁଚ୍ଛତି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତାଦୀହି, ଯାନି କାଯୱଚୀମନୋଦୁଚ୍ଚରିତାନି ଚେୱ ଯାୱ ଚ ଅକୁସଲାନଂ ଲାମକଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତି ସମାପଜ୍ଜନା ସମଙ୍ଗିଭାୱୋ, ତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ଗୂଥଂ ୱିଯ ମଣ୍ଡନକଜାତିକୋ ପୁରିସୋ ଜିଗୁଚ୍ଛତି ହିରୀଯତି, ତସ୍ମା ତଂ ଜେଗୁଚ୍ଛିତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି। ତତ୍ଥ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେନାତିଆଦି କରଣୱଚନଂ ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଦେୱ ଅଭିୱାଦନାଦିକମ୍ମଂ ଭଗୱତି ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ଇଦଂ ଲୋକଜେଟ୍ଠକକମ୍ମଂ ୱିନେତି ୱିନାସେତି, ଅଥ ୱା ଯସ୍ମା ଏତଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ ନ କରୋତି, ତସ୍ମା ଅଯଂ ୱିନେତବ୍ବୋ ନିଗ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ୱେନଯିକୋତି ଆହ। ତତ୍ରାଯଂ ପଦତ୍ଥୋ – ୱିନଯତୀତି ୱିନଯୋ, ୱିନାସେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ୱିନଯୋ ଏୱ ୱେନଯିକୋ। ୱିନଯଂ ୱା ଅରହତୀତି ୱେନଯିକୋ, ନିଗ୍ଗହଂ ଅରହତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଭଗୱା ପନ ଯସ୍ମା ରାଗାଦୀନଂ ୱିନଯାଯ ୱୂପସମାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି, ତସ୍ମା ୱେନଯିକୋ ହୋତି। ଅଯମେୱ ଚେତ୍ଥ ପଦତ୍ଥୋ – ୱିନଯାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀତି ୱେନଯିକୋ। ୱିଚିତ୍ରା ହି ତଦ୍ଧିତୱୁତ୍ତି। ସ୍ୱାଯଂ ତଂ ୱେନଯିକଭାୱଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି।

ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯସ୍ମା ଅଭିୱାଦନାଦୀନି ସାମୀଚିକମ୍ମାନି କରୋନ୍ତା ୱଯୋୱୁଦ୍ଧେ ତୋସେନ୍ତି ହାସେନ୍ତି , ଅକରୋନ୍ତା ପନ ତାପେନ୍ତି ୱିହେସେନ୍ତି ଦୋମନସ୍ସଂ ନେସଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି, ଭଗୱା ଚ ତାନି ନ କରୋତି, ତସ୍ମା ‘‘ଅଯଂ ୱଯୋୱୁଦ୍ଧେ ତପତୀ’’ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ସପ୍ପୁରିସାଚାରୱିରହିତତ୍ତା ୱା ‘‘କପଣପୁରିସୋ ଅଯ’’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ତପସ୍ସୀତି ଆହ। ତତ୍ରାଯଂ ପଦତ୍ଥୋ – ତପତୀତି ତପୋ, ରୋସେତି ୱିହେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସାମୀଚିକମ୍ମାକରଣସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତପୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ତପସ୍ସୀ। ଦୁତିଯେ ଅତ୍ଥୱିକପ୍ପେ ବ୍ଯଞ୍ଜନାନି ଅୱିଚାରେତ୍ୱା ଲୋକେ କପଣପୁରିସୋ ତପସ୍ସୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଭଗୱା ପନ ଯେ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଲୋକଂ ତପନତୋ ତପନୀଯାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେସଂ ପହୀନତ୍ତା ଯସ୍ମା ତପସ୍ସୀତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ। ତସ୍ମା ତଂ ତପସ୍ସିତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି। ତତ୍ରାଯଂ ୱଚନତ୍ଥୋ – ତପନ୍ତୀତି ତପା, ଅକୁସଲଧମ୍ମାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତେ ତପେ ଅସ୍ସି ନିରସ୍ସି ପହାସି ୱିଦ୍ଧଂସୀତି ତପସ୍ସୀ।

ପୁନ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ଅଭିୱାଦନାଦିକମ୍ମଂ ଦେୱଲୋକଗବ୍ଭସମ୍ପତ୍ତିଯା ଦେୱଲୋକପଟିସନ୍ଧିପଟିଲାଭାଯ ସଂୱତ୍ତତୀତି ମଞ୍ଞମାନୋ ଭଗୱତି ତସ୍ସ

ଅଭାଓଂ ଦିସ୍ୱା ଭଗଓନ୍ତଂ ଅପଗବ୍ଭୋତି ଆହ। କୋଧଓସେନ ୱା ଭଗଓତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣେ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋପି ଏଓମାହ। ତତ୍ରାଯଂ ଓଚନତ୍ଥୋ – ଗବ୍ଭତୋ ଅପଗତୋତି ଅପଗବ୍ଭୋ, ଅଭବୋ ଦେଓଲୋକୂପପତ୍ତିଂ ପାପୁଣିତୁନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ହୀନୋ ୱା ଗବ୍ଭୋ ଅସ୍ସାତି ଅପଗବ୍ଭୋ। ଦେଓଲୋକଗବ୍ଭପରିବାହିରତ୍ତା ଆଯତିଂ ହୀନଗବ୍ଭପଟିଲାଭଭାଗୀତି। ହୀନୋ ୱାସ୍ସ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭୱାସୋ ଅହୋସୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଭଗଓତୋ ପନ ଯସ୍ମା ଆଯତିଂ ଗବ୍ଭସେଯ୍ଯା ଅପଗତା, ତସ୍ମା ସୋ ତଂ ଅପଗବ୍ଭତଂ ଅତ୍ତନି ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ ଅପରଂ ପରିଯାଯମନୁଜାନି। ତତ୍ର ଚ ଯସ୍ସ ଖୋ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆଯତିଂ ଗବ୍ଭସେଯ୍ଯା ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପହୀନାତି ଏତେସଂ ପଦାନଂ ଏଓମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ – ‘‘ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଯସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନାଗତେ ଗବ୍ଭସେଯ୍ଯା ପୁନବ୍ଭଓେ ଚ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଅନୁତ୍ତରେନ ମଗ୍ଗେନ ୱିହତକାରଣତ୍ତା ପହୀନା। ଗବ୍ଭସେଯ୍ଯାଗହଣେନ ଚେତ୍ଥ ଜଲାବୁଜଯୋନି ଗହିତା, ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତିଗ୍ଗହଣେନ ଇତରା ତିସ୍ସୋ’’ପି।

ଅପିଚ ଗବ୍ଭସ୍ସ ସେଯ୍ଯା ଗବ୍ଭସେଯ୍ଯା। ପୁନବ୍ଭୱୋ ଏଓ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତୀତି ଏଓମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଯଥା ଚ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତୀତି ୱୁତ୍ତେପି ନ ୱିଞ୍ଞାଣତୋ ଅଞ୍ଞା ଠିତି ଅତ୍ଥି, ଏଓମିଧାପି ନ ଗବ୍ଭତୋ ଅଞ୍ଞା ସେଯ୍ଯା ୱେଦିତବ୍ବା। ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଚ ନାମ ଯସ୍ମା ପୁନବ୍ଭୱଭୂତାପି ଅପୁନବ୍ଭୱଭୂତାପି ଅତ୍ଥି, ଇଧ ଚ ପୁନବ୍ଭୱଭୂତା ଅଧିପ୍ପେତା, ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ପୁନବ୍ଭୱୋ ଏଓ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପୁନବ୍ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତୀ’’ତି।

ଏଓଂ ଆଗତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅରସରୂପତାଦୀହି ଅଟ୍ଠହି ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି ଅକ୍କୋସନ୍ତମ୍ପି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଭଗଓା ଧମ୍ମିସ୍ସରୋ ଧମ୍ମରାଜା ଧମ୍ମସାମୀ ତଥାଗତୋ ଅନୁକମ୍ପାଯ ସୀତଲେନେଓ ଚକ୍ଖୁନା ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଯଂ ଧମ୍ମଧାତୁଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଦେସନାୱିଲାସପ୍ପତ୍ତୋ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ସା ଧମ୍ମଧାତୁଯା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧତ୍ତା ୱିଗତୱଲାହକେ ନଭେ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ଚ ସରଦକାଲେ ସୂରିଯୋ ୱିଯ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ହଦଯନ୍ଧକାରଂ ୱିଧମେନ୍ତୋ ତାନିଯେଓ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂନି ତେନ ତେନ ପରିଯାଯେନ ଅଞ୍ଞଥା ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନପି ଅତ୍ତନୋ କରୁଣାୱିପ୍ଫାରଂ ଅଟ୍ଠହି ଲୋକଧମ୍ମେହି ଅକମ୍ପିଯଭାଓେନ ପଟିଲଦ୍ଧତାଦିଗୁଣଲକ୍ଖଣଂ ପଥୱିସମଚିତ୍ତଂ ଅକୁପ୍ପଧମ୍ମତଞ୍ଚ ପକାସେନ୍ତୋ ‘‘ଅଯଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ କେୱଲଂ ପଲିତସିରଖଣ୍ଡଦନ୍ତୱଲିତ୍ତଚତାଦୀହି ଅତ୍ତନୋ ୱୁଦ୍ଧଭାଓଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତି, ନୋ ଚ ଖୋ ଜାନାତି ଅତ୍ତାନଂ ଜାତିଯା ଅନୁଗତଂ ଜରାଯ ଅନୁସଟଂ ବ୍ୟାଧିନୋ ଅଧିଭୂତଂ ମରଣେନ ଅବ୍ଭାହତଂ ଅଜ୍ଜ ମରିତ୍ୱା ପୁନ ସ୍ୱେଓ ଉତ୍ତାନସେଯ୍ଯଦାରକଭାଓଗମନୀଯଂ । ମହନ୍ତେନ ଖୋ ପନ ଉସ୍ସାହେନ ମମ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତୋ, ତଦସ୍ସ ଆଗମନଂ ସାତ୍ଥକଂ ହୋତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ଅତ୍ତନୋ ଅପ୍ପଟିସମଂ ପୁରେଜାତଭାଓଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସେଯ୍ଯଥାପି, ବ୍ରାହ୍ମଣାତିଆଦିନା ନଯେନ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନଂ ୱଡ୍ଢେସି।

ତତ୍ଥ ସେଯ୍ଯଥାପୀତିଆଦୀନଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନେଓ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନେଓ ହି ତେ କୁକ୍କୁଟପୋତକା ପକ୍ଖେ ୱିଧୁନନ୍ତା ତଂଖଣାନୁରୂପଂ ୱିରଓନ୍ତା ନିକ୍ଖମନ୍ତି। ଏଓଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତାନଞ୍ଚ ତେସଂ ଯୋ ପଠମତରଂ ନିକ୍ଖମତି, ସୋ ଜେଟ୍ଠୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ମା ଭଗଓା ତାଯ ଉପମାଯ ଅତ୍ତନୋ ଜେଟ୍ଠଭାଓଂ ସାଧେତୁକାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ପୁଚ୍ଛତି – ଯୋ ନୁ ଖୋ ତେସଂ କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପୋତକାନଂ…ପେ… କିନ୍ତି ସ୍ୱାସ୍ସ ୱଚନୀଯୋତି। ତତ୍ଥ କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକାନନ୍ତି କୁକ୍କୁଟପୋତକାନଂ। କିନ୍ତି ସ୍ୱାସ୍ସ ୱଚନୀଯୋତି ସୋ କିନ୍ତି ୱଚନୀଯୋ ଅସ୍ସ, କିଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ଭଓେଯ୍ଯ ଜେଟ୍ଠୋ ୱା କନିଟ୍ଠୋ ୱାତି।

‘‘ଜେଟ୍ଠୋ’’ତିସ୍ସ, ଭୋ ଗୋତମ, ୱଚନୀଯୋତି, ଭୋ ଗୋତମ, ସୋ ଜେଟ୍ଠୋ ଇତି ଅସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ। କସ୍ମାତି ଚେ? ସୋ ହି ନେସଂ ଜେଟ୍ଠୋତି, ଯସ୍ମା ସୋ ନେସଂ ୱୁଦ୍ଧତରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥସ୍ସ ଭଗଓା ଓପମ୍ମଂ ସମ୍ପଟିପାଦେନ୍ତୋ ଏଓମେଓ ଖୋତି ଆହ, ଯଥା ସୋ କୁକ୍କୁଟପୋତକୋ, ଏଓଂ ଅହମ୍ପି। ଅୱିଜ୍ଜାଗତାଯପଜାଯାତି ଅୱିଜ୍ଜା ୱୁଚ୍ଚତି ଅଞ୍ଞାଣଂ, ତତ୍ଥ ଗତାଯ। ପଜାଯାତି ସତ୍ତାଧିୱଚନମେତଂ, ଅୱିଜ୍ଜାକୋସସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠେସୁ ସତ୍ତେସୂପି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଣ୍ଡଭୂତାଯାତି ଅଣ୍ଡେ ଭୂତାଯ ପଜାତାଯ ସଞ୍ଜାତାଯ। ଯଥା ହି ଅଣ୍ଡେ ନିବ୍ବତ୍ତା ଏକଚ୍ଚେ ସତ୍ତା ଅଣ୍ଡଭୂତାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଏଓମଯଂ ସବ୍ବାପି ପଜା ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସେ ନିବ୍ବତ୍ତତ୍ତା ଅଣ୍ଡଭୂତାତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପରିଯୋନଦ୍ଧାଯାତି ତେନ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସେନ ସମନ୍ତତୋ ଓନଦ୍ଧାଯ ବଦ୍ଧାଯ ୱେଠିତାଯ। ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱାତି ତଂ ଅୱିଜ୍ଜାମଯଂ ଅଣ୍ଡକୋସଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା। ଏକୋୱ ଲୋକେତି ସକଲେପି ଲୋକସନ୍ନିୱାସେ ଅହମେଓ ଏକୋ ଅଦୁତିଯୋ। ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଉତ୍ତରରହିତଂ ସବ୍ବସେଟ୍ଠଂ ସମ୍ମା ସାମଞ୍ଚ ବୋଧିଂ, ଅଥ ୱା ପସତ୍ଥଂ ସୁନ୍ଦରଞ୍ଚ ବୋଧିଂ। ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣସ୍ସେତଂ ନାମଂ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସ୍ସାପି ନାମମେୱ। ଉଭଯମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ଅନୁତ୍ତରା ବୋଧି ହୋତି, ନ ହୋତୀତି? ନ ହୋତି। କସ୍ମା? ଅସବ୍ବଗୁଣଦାଯକତ୍ତା। ତେସଞ୍ହି କସ୍ସଚି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ଅରହତ୍ତଫଲମେଓ ଦେତି, କସ୍ସଚି ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜା, କସ୍ସଚି ଛ ଅଭିଞ୍ଞା, କସ୍ସଚି ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା, କସ୍ସଚି ସାୱକପାରମିଞ୍ଞାଣଂ। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନମ୍ପି ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞ୍ଞାଣମେଓ ଦେତି, ବୁଦ୍ଧାନଂ ପନ ସବ୍ବଗୁଣସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦେତି ଅଭିସେକୋ ୱିଯ ରଞ୍ଞୋ ସବ୍ବଲୋକିସ୍ସରଭାଓଂ। ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞସ୍ସ କସ୍ସଚିପି ଅନୁତ୍ତରା ବୋଧି ନ ହୋତୀତି। ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି ଅବ୍ଭଞ୍ଞାସିଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିଂ, ପତ୍ତୋମ୍ହି ଅଧିଗତୋମ୍ହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଇଦାନି ଯଦେତଂ ଭଗୱତା ''ଏୱମେୱ ଖୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱୁତ୍ତଂ ଓପମ୍ମସମ୍ପଟିପାଦନଂ, ତଂ ଏୱଂ ଅତ୍ଥେନ ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବଂ – ଯଥା ହି ତସ୍ସା କୁକ୍କୁଟିଯା ଅତ୍ତନୋ ଅଣ୍ଡେସୁ ଅଧିସଯନାଦିତିୱିଧକିରିଯାକରଣଂ, ଏୱଂ ବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ବୋଧିସତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତାନେ ଅନିଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖଂ, ଅନତ୍ତାତି ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାକରଣଂ। କୁକ୍କୁଟିଯା ତିୱିଧକିରିଯାସମ୍ପାଦନେନ ଅଣ୍ଡାନଂ ଅପୂତିଭାୱୋ ୱିଯ ବୋଧିସତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାସମ୍ପାଦନେନ ୱିପସ୍ସନାଞାଣସ୍ସ ଅପରିହାନି। କୁକ୍କୁଟିଯା ତିୱିଧକିରିଯାକରଣେନ ଅଣ୍ଡାନଂ ଅଲ୍ଲସିନେହପରିଯାଦାନଂ ୱିଯ ବୋଧିସତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାସମ୍ପାଦନେନ ଭୱତ୍ତଯାନୁଗତନିକନ୍ତିସିନେହପରିଯାଦାନଂ। କୁକ୍କୁଟିଯା ତିୱିଧକିରିଯାକରଣେନ ଅଣ୍ଡକପାଲାନଂ ତନୁଭାୱୋ ୱିଯ ବୋଧିସତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାସମ୍ପାଦନେନ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସସ୍ସ ତନୁଭାୱୋ, କୁକ୍କୁଟିଯା ତିୱିଧକିରିଯାକରଣେନ କୁକ୍କୁଟପୋତକସ୍ସ ପାଦନଖତୁଣ୍ଡକାନଂ ଥଦ୍ଧଖରଭାୱୋ ୱିଯ ବୋଧିସତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାସମ୍ପାଦନେନ ୱିପସ୍ସନାଞାଣସ୍ସ ତିକ୍ଖଖରୱିପ୍ପସନ୍ନସୂରଭାୱୋ। କୁକ୍କୁଟିଯା ତିୱିଧକିରିଯାକରଣେନ କୁକ୍କୁଟପୋତକସ୍ସ ପରିଣାମକାଲୋ ୱିଯ ବୋଧିସତ୍ତଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାସମ୍ପାଦନେନ ୱିପସ୍ସନାଞାଣସ୍ସ ପରିଣାମକାଲୋ ୱଡ୍ଢିକାଲୋ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣକାଲୋ। କୁକ୍କୁଟିଯା ତିୱିଧକିରିଯାକରଣେନ କୁକ୍କୁଟପୋତକସ୍ସ ପାଦନଖସିଖାଯ ୱା ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ୱା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ପକ୍ଖେ ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ଅଭିନିବ୍ଭିଦାକାଲୋ ୱିଯ ଭଗୱତୋ ତିୱିଧାନୁପସ୍ସନାସମ୍ପାଦନେନ ୱିପସ୍ସନାଞାଣଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ଅନୁପୁବ୍ବାଧିଗତେନ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ଅଭିଞ୍ଞାପକ୍ଖେ ପପ୍ଫୋଟେତ୍ୱା ସୋତ୍ଥିନା ସକଲବୁଦ୍ଧଗୁଣସଚ୍ଛିକତକାଲୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅହଞ୍ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଜେଟ୍ଠୋ ସେଟ୍ଠୋ ଲୋକସ୍ସାତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଯଥା ତେସଂ କୁକ୍କୁଟପୋତକାନଂ ପଠମତରଂ ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ଅଭିନିକ୍ଖନ୍ତୋ କୁକ୍କୁଟପୋତକୋ ଜେଟ୍ଠୋ ହୋତି, ଏୱଂ ଅୱିଜ୍ଜାଗତାଯ ପଜାଯ ତଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ପଠମତରଂ ଅରିଯାଯ ଜାତିଯା ଜାତତ୍ତା ଅହଞ୍ହି ଜେଟ୍ଠୋ ୱୁଡ୍ଢତମୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ, ସବ୍ବଗୁଣେହି ପନ ଅପ୍ପଟିସମତ୍ତା ସେଟ୍ଠୋତି।

ଏୱଂ ଭଗୱା ଅତ୍ତନୋ ଅନୁତ୍ତରଂ ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠଭାୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ପକାସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଯାଯ ପଟିପଦାଯ ତଂ ଅଧିଗତୋ, ତଂ ପଟିପଦଂ ପୁବ୍ବଭାଗତୋ ପଭୁତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ୱୀରିଯଂ ଅହୋସୀତି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନ ମଯା ଅଯଂ ଅନୁତ୍ତରୋ ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠଭାୱୋ କୁସୀତେନ ମୁଟ୍ଠସ୍ସତିନା ସାରଦ୍ଧକାଯେନ ୱିକ୍ଖିତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଅଧିଗତୋ, ଅପିଚ ଖୋ ତଦଧିଗମାଯ ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ ୱୀରିଯଂ ଅହୋସି। ବୋଧିମଣ୍ଡେ ନିସିନ୍ନେନ ମଯା ଚତୁସମ୍ମପ୍ପଧାନଭେଦଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଦ୍ଧଂ ଅହୋସି, ପଗ୍ଗହିତଂ ଅସିଥିଲପ୍ପୱତ୍ତିତଂ। ଆରଦ୍ଧତ୍ତାଯେୱ ଚ ମେ ତଂ ଅସଲ୍ଲୀନଂ ଅହୋସି । ନ କେୱଲଞ୍ଚ ୱୀରିଯମେୱ, ସତିପି ମେ ଆରମ୍ମଣାଭିମୁଖଭାୱେନ ଉପଟ୍ଠିତା ଅହୋସି, ଉପଟ୍ଠିତତ୍ତାଯେୱ ଚ ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା। ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାଯୋ ଅସାରଦ୍ଧୋତି କାଯଚିତ୍ତପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିୱସେନ କାଯୋପି ମେ ପସ୍ସଦ୍ଧୋ ଅହୋସି। ତତ୍ଥ ଯସ୍ମା ନାମକାଯେ ପସ୍ସଦ୍ଧେ ରୂପକାଯୋପି ପସ୍ସଦ୍ଧୋଯେୱ ହୋତି, ତସ୍ମା ''ନାମକାଯୋ ରୂପକାଯୋ''ତି ଅୱିସେସେତ୍ୱାୱ ''ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅସାରଦ୍ଧୋତି ସୋ ଚ ଖୋ ପସ୍ସଦ୍ଧତ୍ତାଯେୱ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ୱିଗତଦରଥୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି । ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗନ୍ତି ଚିତ୍ତମ୍ପି ମେ ସମ୍ମା ଆହିତଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଠପିତଂ ଅପ୍ପିତଂ ୱିଯ ଅହୋସି, ସମାହିତତ୍ତା ଏୱ ଚ ଏକଗ୍ଗଂ ଅଚଲଂ ନିପ୍ଫନ୍ଦନନ୍ତି। ଏତ୍ତାୱତା ଝାନସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗପଟିପଦା କଥିତା ହୋତି।

ଇଦାନି ଇମାଯ ପଟିପଦାଯ ଅଧିଗତଂ ପଠମଜ୍ଝାନଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ୱିଜ୍ଜାତ୍ତଯପରିଯୋସାନଂ ୱିସେସଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସୋ ଖୋ ଅହନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଯାୱ ୱିନିଚ୍ଛଯନଯେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି॰ ୧।୬୯) ୱୁତ୍ତମେୱ।

ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣାତିଆଦୀସୁ ପନ ୱିଜ୍ଜାତି ୱିଦିତକରଣଟ୍ଠେନ ୱିଜ୍ଜା। କିଂ ୱିଦିତଂ କରୋତି ? ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ। ଅୱିଜ୍ଜାତି ତସ୍ସେୱ ପୁବ୍ବେନିୱାସସ୍ସ ଅୱିଦିତକରଣଟ୍ଠେନ ତପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦକମୋହୋ। ତମୋତି ସ୍ୱେୱ ମୋହୋ ତପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦକଟ୍ଠେନ ତମୋ ନାମ। ଆଲୋକୋତି ସା ଏୱ ୱିଜ୍ଜା ଓଭାସକରଣଟ୍ଠେନ ଆଲୋକୋତି। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତାତି ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ, ସେସଂ ପସଂସାୱଚନଂ। ଯୋଜନା ପନେତ୍ଥ – ଅଯଂ ଖୋ ମେ ୱିଜ୍ଜା ଅଧିଗତା, ତସ୍ସ ମେ ଅଧିଗତୱିଜ୍ଜସ୍ସ ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା, ୱିନଟ୍ଠାତି ଅତ୍ଥୋ। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା। ଏସ ନଯୋ ଇତରସ୍ମିମ୍ପି ପଦଦ୍ୱଯେ। ଯଥା ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ସତିଯା ଅୱିପ୍ପୱାସେନ ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ୱୀରିଯାତାପେନ ଆତାପିନୋ କାଯେ ଚ ଜୀୱିତେ ଚ ଅନପେକ୍ଖତାଯ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ପେସିତତ୍ତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଯଥା ଅପ୍ପମତ୍ତସ୍ସ ଆତାପିନୋ ପହିତତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋ ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହଞ୍ଞେଯ୍ୟ, ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ତମୋ ୱିହଞ୍ଞେଯ୍ୟ, ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ମମ ଅୱିଜ୍ଜା ୱିହତା, ୱିଜ୍ଜା ଉପ୍ପନ୍ନା, ତମୋ ୱିହତୋ, ଆଲୋକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ। ଏତସ୍ସ ମେ ପଧାନାନୁଯୋଗସ୍ସ ଅନୁରୂପମେୱ ଫଲଂ ଲଦ୍ଧନ୍ତି।

ଅଯଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପଠମା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ଅହୋସି କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହାତି ଅଯଂ ଖୋ ମମ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ପୁବ୍ବେ ନିୱୁତ୍ଥଖନ୍ଧପ୍ପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ପଠମା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ପଠମା ନିକ୍ଖନ୍ତି ପଠମା

ଅରିୟାଜାତି ଅହୋସି କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ୱା ପାଦନଖସିଖାୟ ୱା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ତମ୍ହା ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ନିକ୍ଖନ୍ତି କୁକ୍କୁଟନିକାୟେ ପଚ୍ଛାଜାତୀତି। ଅୟଂ ତାୱ ପୁବ୍ବେନିୱାସକଥାୟଂ ନୟୋ।

ଚୁତୂପପାତକଥାୟ ପନ ୱିଜ୍ଜାତି ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣୱିଜ୍ଜା। ଅୱିଜ୍ଜାତି ଚୁତୂପପାତପଟିଚ୍ଛାଦିକା ଅୱିଜ୍ଜା। ୟଥା ପନ ପୁବ୍ବେନିୱାସକଥାୟଂ ‘‘ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ପୁବ୍ବେ ନିୱୁତ୍ଥକ୍ଖନ୍ଧପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଏୱମିଧ ‘‘ଚୁତୂପପାତଞାଣମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ଚୁତୂପପାତପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ୟଂ ପନେତଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞାଣପରିଗ୍ଗହିତଂ ଆସୱାନଂ ଖୟଞାଣାଧିଗମଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତତିୟା ୱିଜ୍ଜାତିଆଦିମାହ, ତତ୍ଥ ୱିଜ୍ଜାତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୱିଜ୍ଜା। ଅୱିଜ୍ଜାତି ଚତୁସଚ୍ଚପଟିଚ୍ଛାଦିକା ଅୱିଜ୍ଜା। ଅୟଂ ଖୋ ମେ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ତତିୟା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ଅହୋସୀତି ଏତ୍ଥ ଅୟଂ ଖୋ ମମ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆସୱାନଂ ଖୟଞାଣମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ଚତୁସଚ୍ଚପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ତତିୟା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ତତିୟା ନିକ୍ଖନ୍ତି ତତିୟା ଅରିୟଜାତି ଅହୋସି କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ୱା ପାଦନଖସିଖାୟ ୱା ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ତମ୍ହା ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହା ଅଭିନିବ୍ଭିଦା ନିକ୍ଖନ୍ତି କୁକ୍କୁଟନିକାୟେ ପଚ୍ଛାଜାତୀତି।

ଏତ୍ତାୱତା କିଂ ଦସ୍ସେସୀତି? ସୋ ହି, ବ୍ରାହ୍ମଣ, କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକୋ ଅଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ତତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ସକିମେୱ ଜାୟତି, ଅହଂ ପନ ପୁବ୍ବେନିୱୁତ୍ଥକ୍ଖନ୍ଧପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ପଠମଂ ତାୱ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଞାଣୱିଜ୍ଜାୟ ଜାତୋ। ତତୋ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତିପଟିସନ୍ଧିପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ଦୁତିୟଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣୱିଜ୍ଜାୟ ଜାତୋ, ପୁନ ଚତୁସଚ୍ଚପଟିଚ୍ଛାଦକଂ ଅୱିଜ୍ଜଣ୍ଡକୋସଂ ପଦାଲେତ୍ୱା ତତିୟଂ ଆସୱାନଂ ଖୟଞାଣୱିଜ୍ଜାୟ ଜାତୋ। ଏୱଂ ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଜାତୋମ୍ହି। ସା ଚ ମେ ଜାତି ଅରିୟା ସୁପରିସୁଦ୍ଧାତି ଇଦଂ ଦସ୍ସେତି। ଏୱଂଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଚ ପୁବ୍ବେନିୱାସଞାଣେନ ଅତୀତଂସଞାଣଂ, ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନାଗତଂସଞାଣଂ, ଆସୱକ୍ଖୟେନ ସକଲଲୋକିୟଲୋକୁତ୍ତରଗୁଣନ୍ତି ଏୱଂ ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ସବ୍ବେପି ସବ୍ବଞ୍ଞୁଗୁଣେ ପକାସେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅରିୟାୟ ଜାତିୟା ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠଭାୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦସ୍ସେସି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ୱେରଞ୍ଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋତି ଏୱଂ ଭଗୱତା ଲୋକାନୁକମ୍ପକେନ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅନୁକମ୍ପମାନେନ ନିଗୁହିତବ୍ବେପି ଅତ୍ତନୋ ଅରିୟାୟ ଜାତିୟା ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠଭାୱେ ୱିଜ୍ଜାତ୍ତୟପକାସିକାୟ ଧମ୍ମଦେସନାୟ ୱୁତ୍ତେ ପୀତିୱିପ୍ଫାରପରିପୁଣ୍ଣଗତ୍ତଚିତ୍ତୋ ୱେରଞ୍ଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ଭଗୱତୋ ଅରିୟାୟ ଜାତିୟା ଜେଟ୍ଠସେଟ୍ଠଭାୱଂ ୱିଦିତ୍ୱା ‘‘ଇଦିସଂ ନାମାହଂ ସବ୍ବଲୋକଜେଟ୍ଠଂ ସବ୍ବଗୁଣସମନ୍ନାଗତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁଂ ‘ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଭିୱାଦନାଦିକମ୍ମଂ ନ କରୋତୀ’ତି ଅୱଚଂ, ଧିରତ୍ଥୁ ୱତ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ଗରହିତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଦାନି ଲୋକେ ଅରିୟାୟ ଜାତିୟା ପୁରେଜାତଟ୍ଠେନ ଜେଟ୍ଠୋ, ସବ୍ବଗୁଣେହି ଅପ୍ପଟିସମଟ୍ଠେନ ସେଟ୍ଠୋ’’ତି ନିଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ଏତଦୱୋଚ – ଜେଟ୍ଠୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ସେଟ୍ଠୋ ଭୱଂ ଗୋତମୋତି। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ପୁନ ତଂ ଭଗୱତୋ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଅବ୍ଭନୁମୋଦମାନୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତଂ ଭୋ ଗୋତମାତିଆଦିମାହ। ତଂ ୱୁତ୍ତତ୍ଥମେୱାତି।

୨। ସୀହସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୨। ଦୁତିୟେ ଅଭିଞ୍ଞାତାତି ଞାତା ପଞ୍ଞାତା ପାକଟା। ସନ୍ଥାଗାରେତି ମହାଜନସ୍ସ ୱିସ୍ସମନତ୍ଥାୟ କତେ ଅଗାରେ। ସା କିର ସନ୍ଥାଗାରସାଲା ନଗରମଜ୍ଝେ ଅହୋସି, ଚତୂସୁ ଠାନେସୁ ଠିତାନଂ ପଞ୍ଞାୟତି, ଚତୂହି ଦିସାହି ଆଗତମନୁସ୍ସା ପଠମଂ ତତ୍ଥ ୱିସ୍ସମିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଫାସୁକଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ରାଜକୁଲାନଂ ରଜ୍ଜକିଚ୍ଚସନ୍ଥରଣତ୍ଥାୟ କତଂ ଅଗାରନ୍ତିପି ୱଦନ୍ତିୟେୱ। ତତ୍ଥ ହି ନିସୀଦିତ୍ୱା ଲିଚ୍ଛୱିରାଜାନୋ ରଜ୍ଜକିଚ୍ଚଂ ସନ୍ଥରନ୍ତି କରୋନ୍ତି ୱିଚାରେନ୍ତି। ସନ୍ନିସିନ୍ନାତି ତେସଂ ନିସୀଦନତ୍ଥଞ୍ଞେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତେସୁ ମହାରହୱରପଚ୍ଚତ୍ଥରଣେସୁ ସମୁସ୍ସିତସେତଚ୍ଛତ୍ତେସୁ ଆସନେସୁ ସନ୍ନିସିନ୍ନା। ଅନେକପରିୟାୟେନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତୀତି ରାଜକୁଲେ କିଚ୍ଚଞ୍ଞେୱ ଲୋକତ୍ଥଚରିୟଞ୍ଚ ୱିଚାରେତ୍ୱା ଅନେକେହି କାରଣେହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି କଥେନ୍ତି ଦୀପେନ୍ତି। ପଣ୍ଡିତା ହି ତେ ରାଜାନୋ ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା ସୋତାପନ୍ନାପି ସକଦାଗାମିନୋପି ଅନାଗାମିନୋପି ଅରିୟସାୱକା, ତେ ସବ୍ବେପି ଲୋକିୟଜଟଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ତିଣ୍ଣଂ ରତନାନଂ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି। ତତ୍ଥ ତିୱିଧୋ ବୁଦ୍ଧୱଣ୍ଣୋ ନାମ ଚରିୟୱଣ୍ଣୋ, ସରୀରୱଣ୍ଣୋ, ଗୁଣୱଣ୍ଣୋତି। ତତ୍ରିମେ ରାଜାନୋ ଚରିୟାୟ ୱଣ୍ଣଂ ଆରଭିଂସୁ – ‘‘ଦୁକ୍କରଂ ୱତ କତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ କପ୍ପସତସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି ଦସ ପାରମିୟୋ, ଦସ ଉପପାରମିୟୋ, ଦସ ପରମତ୍ଥପାରମିୟୋତି ସମତ୍ତିଂସ ପାରମିୟୋ ପୂରେନ୍ତେନ, ଞାତତ୍ଥଚରିୟଂ, ଲୋକତ୍ଥଚରିୟଂ, ବୁଦ୍ଧଚରିୟଂ ମତ୍ଥକଂ ପାପେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ମହାପରିଚ୍ଚାଗେ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତେନା’’ତି ଅଦ୍ଧଚ୍ଛକ୍କେହି ଜାତକସତେହି ବୁଦ୍ଧୱଣ୍ଣଂ କଥେନ୍ତା ତୁସିତଭୱନଂ ପାପେତ୍ୱା ଠପୟିଂସୁ।

ଧମ୍ମସ୍ସୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତା ପନ ‘‘ତେନ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ ଦେସିତୋ, ନିକାୟତୋ ପଞ୍ଚ ନିକାୟା, ପିଟକତୋ ତୀଣି ପିଟକାନି, ଅଙ୍ଗତୋ ନୱ ଅଙ୍ଗାନି,

ଖନ୍ଧତୋ ଚତୁରାସୀତିଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧସହସ୍ସାନୀ''ତି କୋଟ୍ଠାସଓସେନ ଧମ୍ମଗୁଣଂ କଥୟିଂସୁ।

ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତା ସତ୍ଥୁ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସୁତ୍ୱା ''ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧା କୁଲପୁତ୍ତା ଭୋଗକ୍ଖନ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଞାତିପରିୱଟ୍ଟଞ୍ଚ ପହାୟ ସେଟ୍ଠଚ୍ଛତ୍ତଂ ଓପରଜ୍ଜଂ ସେନାପତିସେଟ୍ଠିଭଣ୍ଡାଗାରିକଟ୍ଠାନନ୍ତରାଦୀନି ଅଗଣେତ୍ୱା ନିକ୍ଖମ୍ମ ସତ୍ଥୁ ୱରସାସନେ ପବ୍ବଜନ୍ତି। ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତାନଂ ଭଦ୍ଦିୟରାଜମହାକପ୍ପିନପୁକ୍କୁସାତିଆଦୀନଂ ରାଜପବ୍ବଜିତାନଂୟେୱ ବୁଦ୍ଧକାଲେ ଅସୀତିସହସ୍ସାନି ଅହେସୁଂ। ଅନେକକୋଟିସତଂ ଧନଂ ପହାୟ ପବ୍ବଜିତାନଂ ପନ ୟସକୁଲପୁତ୍ତସୋଣସେଟ୍ଠିପୁତ୍ତରଟ୍ଠପାଲକୁଲପୁତ୍ତାଦୀନଂ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ନତ୍ଥି। ଏୱରୂପା ଚ ଏୱରୂପା ଚ କୁଲପୁତ୍ତା ସତ୍ଥୁ ସାସନେ ପବ୍ବଜନ୍ତୀ''ତି ପବ୍ବଜ୍ଜାସଙ୍ଖେପଓସେନ ସଙ୍ଘଗୁଣେ କଥୟିଂସୁ।

ସୀହୋସେନାପତୀତି ଏୱଂନାମକୋ ସେନାୟ ଅଧିପତି। ୱେସାଲିୟଞ୍ହି ସତ୍ତ ସହସ୍ସାନି ସତ୍ତ ସତାନି ସତ୍ତ ଚ ରାଜାନୋ। ତେ ସବ୍ବେପି ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ସବ୍ବେସଂ ମନଂ ଗହେତ୍ୱା ''ରଟ୍ଠଂ ୱିଚାରେତୁଂ ସମତ୍ଥଂ ଏକଂ ୱିଚିନଥା''ତି ୱିଚିନନ୍ତା ସୀହଂ ରାଜକୁମାରଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅୟଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତୀ''ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ତସ୍ସ ରତ୍ତମଣିୱଣ୍ଣଂ କମ୍ବଲପରିୟୋନଦ୍ଧଂ ସେନାପତିଚ୍ଛତ୍ତଂ ଅଦଂସୁ। ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ – ''ସୀହୋ ସେନାପତୀ''ତି। ନିଗଣ୍ଠସାୱକୋତି ନିଗଣ୍ଠସ୍ସ ନାଟପୁତ୍ତସ୍ସ ପଚ୍ଚୟଦାୟକୋ ଉପଟ୍ଠାକୋ। ଜମ୍ବୁଦୀପତଲସ୍ମିଞ୍ହି ତୟୋ ଜନା ନିଗଣ୍ଠାନଂ ଅଗ୍ଗୁପଟ୍ଠାକା – ନାଳନ୍ଦାୟଂ, ଉପାଲି ଗହପତି, କପିଲପୁରେ ୱପ୍ପୋ ସକ୍କୋ, ୱେସାଲିୟଂ ଅୟଂ ସୀହୋ ସେନାପତୀତି। ନିସିନ୍ନୋହୋତୀତି ସେସରାଜୂନଂ ପରିସାୟ ଅନ୍ତରନ୍ତରେ ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପୟିଂସୁ, ସୀହସ୍ସ ପନ ମଜ୍ଝେ ଠାନେତି ତସ୍ମିଂ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ମହାରହେ ରାଜାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି। ନିସ୍ସଂସୟନ୍ତି ନିବ୍ବିଚିକିଚ୍ଛଂ ଅଦ୍ଧା ଏକଂସେନ, ନ ହେତେ ୟସ୍ସ ୱା ତସ୍ସ ୱା ଅପ୍ପେସକ୍ଖସ୍ସ ଏୱଂ ଅନେକସତେହି କାରଣେହି ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତି।

ୟେନ ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ନିଗଣ୍ଠୋ କିର ନାଟପୁତ୍ତୋ ''ସଚାୟଂ ସୀହୋ କସ୍ସଚିଦେୱ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ କଥେନ୍ତସ୍ସ ସୁତ୍ୱା ସମଣଂ ଗୋତମଂ ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମିସ୍ସତି, ମୟ୍ହଂ ପରିହାନି ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ପଠମତରଂୟେୱ ସୀହଂ ସେନାପତିଂ ଏତଦୱୋଚ – ''ସେନାପତି ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ 'ଅହଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଅହଂ ବୁଦ୍ଧୋ'ତି ବହୂ ୱିଚରନ୍ତି। ସଚେ ତ୍ୱଂ କସ୍ସଚି ଦସ୍ସନାୟ ଉପସଙ୍କମିତୁକାମୋ ଅହୋସି, ମଂ ପୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାସି। ଅହଂ ତେ ୟୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ପେସେସ୍ସାମି, ଅୟୁତ୍ତଟ୍ଠାନତୋ ନିୱାରେସ୍ସାମୀ''ତି। ସୋ ତଂ କଥଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ''ସଚେ ମଂ ପେସେସ୍ସତି, ଗମିସ୍ସାମି। ନୋ ଚେ, ନ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ୟେନ ନିଗଣ୍ଠୋ ନାଟପୁତ୍ତୋ, ତେନୁପସଙ୍କମି।

ଅଥସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ନିଗଣ୍ଠୋ ମହାପବ୍ବତେନ ୱିୟ ବଲୱସୋକେନ ଓତ୍ଥଟୋ ''ୟସ୍ସ ଦାନିସ୍ସାହଂ ଗମନଂ ନ ଇଚ୍ଛାମି, ତସ୍ସେୱ ଗନ୍ତୁକାମୋ ଜାତୋ, ହତୋହମସ୍ମୀ''ତି ଅନତ୍ତମନୋ ହୁତ୍ୱା ''ପଟିବାହନୁପାୟମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା କିଂ ପନ ତ୍ୱନ୍ତିଆଦିମାହ। ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୋ ୱିଚରନ୍ତଂ ଗୋଣଂ ଦଣ୍ଡେନ ପହରନ୍ତୋ ୱିୟ ଜଲମାନଂ ପଦୀପଂ ନିବ୍ବାପେନ୍ତୋ ୱିୟ ଭତ୍ତଭରିତଂ ପତ୍ତଂ ନିକ୍କୁଜ୍ଜନ୍ତୋ ୱିୟ ଚ ସୀହସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନପୀତିଂ ୱିନାସେସି। ଗମିୟାଭିସଙ୍ଖାରୋତି ହତ୍ଥିୟାନାଦୀନଂ ୟୋଜାପନଗନ୍ଧମାଲାଦିଗ୍ଗହଣଓସେନ ପୱତ୍ତୋ ପୟୋଗୋ। ସୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭୀତି ସୋ ୱୂପସନ୍ତୋ।

ଦୁତିୟମ୍ପି ଖୋତି ଦୁତିୟୱାରମ୍ପି। ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ୱାରେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତା ତୁସିତଭୱନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ମହାବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କା ଦସବଲସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ପାଦତଲେହି ଉପରି କେସଗ୍ଗେହି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଅସୀତିଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନବ୍ୟାମପ୍ପଭାନଂ ୱସେନ ସରୀରୱଣ୍ଣଂ କଥୟିଂସୁ। ଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତା ''ଏକପଦେପି ଏକବ୍ୟଞ୍ଜନେପି ଅୱଖଲିତଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି ସୁକଥିତୱସେନେୱ ଧମ୍ମଗୁଣଂ କଥୟିଂସୁ। ସଙ୍ଘସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତା ''ଏୱରୂପଂ ୟସସିରିୱିଭୱଂ ପହାୟ ସତ୍ଥୁ ସାସନେ ପବ୍ବଜିତା ନ କୋସଜ୍ଜପକତିକା ହୋନ୍ତି, ତେରସସୁ ପନ ଧୁତଙ୍ଗଗୁଣେସୁ ପରିପୂରକାରିନୋ ହୁତ୍ୱା ସତ୍ତସୁ ଅନୁପସ୍ସନାସୁ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି, ଅଟ୍ଠତିଂସାରମ୍ମଣୱିଭତ୍ତିୟୋ ୱଳଞ୍ଜେନ୍ତୀ''ତି ପଟିପଦାୱସେନ ସଙ୍ଘଗୁଣେ କଥୟିଂସୁ।

ତତିୟୱାରେ ପନ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସମାନା ''ଇତିପି ସୋ ଭଗୱା''ତି ସୁତ୍ତନ୍ତପରିୟାୟେନେୱ ବୁଦ୍ଧଗୁଣେ କଥୟିଂସୁ, ''ସ୍ୱାକ୍ଖାତୋ ଭଗୱତା ଧମ୍ମୋ''ତିଆଦିନା ସୁତ୍ତନ୍ତପରିୟାୟେନେୱ ଧମ୍ମଗୁଣେ, ''ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନୋ ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘୋ''ତିଆଦିନା ସୁତ୍ତନ୍ତପରିୟାୟେନେୱ ସଙ୍ଘଗୁଣେ ଚ କଥୟିଂସୁ। ତତୋ ସୀହୋ ଚିନ୍ତେସି – ''ଇମେସଞ୍ଚ ଲିଚ୍ଛୱିରାଜକୁମାରାନଂ ତତିୟଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘଗୁଣେ କଥେନ୍ତାନଂ ମୁଖଂ ନପ୍ପହୋତି, ଅଦ୍ଧା ଅନୋମଗୁଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ସୋ ଭଗୱା, ଇମଂ ଦାନି ଉପ୍ପନ୍ନଂ ପୀତିଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱାୱ ଅହଂ ଅଜ୍ଜ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ''ତି। ଅଥସ୍ସ ''କିଂ ହି ମେ କରିସ୍ସନ୍ତି ନିଗଣ୍ଠା''ତି ୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି। ତତ୍ଥ କିଂ ହି ମେ କରିସ୍ସନ୍ତୀତି କିଂ ନାମ ମୟ୍ହଂ ନିଗଣ୍ଠା କରିସ୍ସନ୍ତି। ଅପଲୋକିତା ୱା ଅନପଲୋକିତା ୱାତି ଆପୁଚ୍ଛିତା ୱା ଅନାପୁଚ୍ଛିତା ୱା। ନ ହି ମେ ତେ ଆପୁଚ୍ଛିତା ୟାନୱାହନସମ୍ପତ୍ତିଂ, ନ ଚ ଇସ୍ସରିୟୱିସେସଂ ଦସ୍ସନ୍ତି, ନାପି ଅନାପୁଚ୍ଛିତା ହରିସ୍ସନ୍ତି, ଅଫଲଂ ଏତେସଂ ଆପୁଚ୍ଛନନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

ୱେସାଲିୟା ନିୟ୍ୟାସୀତି ୟଥା ହି ଗିମ୍ହକାଲେ ଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠେ ଉଦକଂ ସନ୍ଦମାନଂ ନଦିଂ ଓତରିତ୍ୱା ଥୋକମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି ନପ୍ପୱତ୍ତତି, ଏୱଂ ସୀହସ୍ସ

ପଠମଦିୱସେ ''ଦସବଲଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ''ତି ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ପୀତିଯା ନିଗଣ୍ଠେନ ପଟିବାହିତକାଲୋ। ଯଥାପି ଦୁତିଯଦିୱସେ ଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠେ ଉଦକଂ ସନ୍ଦମାନଂ ନଦିଂ ଓତରିତ୍ୱା ଥୋକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱାଲିକାପୁଞ୍ଜଂ ପହରିତ୍ୱା ଅପ୍ପୱତ୍ତଂ ହୋତି, ଏୱଂ ସୀହସ୍ସ ଦୁତିଯଦିୱସେ ''ଦସବଲଂ ପସ୍ସିସ୍ସାମୀ''ତି ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ପୀତିଯା ନିଗଣ୍ଠେନ ପଟିବାହିତକାଲୋ। ଯଥା ତତିଯଦିୱସେ ଦେୱେ ୱୁଟ୍ଠେ ଉଦକଂ ସନ୍ଦମାନଂ ନଦିଂ ଓତରିତ୍ୱା ପୁରାଣପଣ୍ଣସୁକ୍ଖଦଣ୍ଡକଟ୍ଠକଚୱରାଦୀନି ପରିକଡ୍ଢନ୍ତଂ ୱାଲିକାପୁଞ୍ଜଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ସମୁଦ୍ଦନିନ୍ନମେୱ ହୋତି, ଏୱଂ ସୀହୋ ତତିଯଦିୱସେ ତିଣ୍ଣଂ ୱତ୍ଥୂନଂ ଗୁଣକଥଂ ସୁତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନେ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜେ ''ଅଫଲା ନିଗଣ୍ଠା ନିପ୍ଫଲା ନିଗଣ୍ଠା, କିଂ ମେ ଇମେ କରିସ୍ସନ୍ତି, ଗମିସ୍ସାମହଂ ସତ୍ଥୁସନ୍ତିକ''ନ୍ତି ମନଂ ଅଭିନୀହରିତ୍ୱା ୱେସାଲିଯା ନିଯ୍ୟାସି। ନିଯ୍ୟନ୍ତୋ ଚ ''ଚିରସ୍ସାହଂ ଦସବଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ ଜାତୋ, ନ ଖୋ ପନ ମେ ଯୁତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ଗନ୍ତୁ''ନ୍ତି ''ଯେକେଚି ଦସବଲସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତୁକାମା, ସବ୍ବେ ନିକ୍ଖମନ୍ତୂ''ତି ଘୋସନଂ କାରେତ୍ୱା ପଞ୍ଚରଥସତାନି ଯୋଜାପେତ୍ୱା ଉତ୍ତମରଥେ ଠିତୋ ତେହି ଚେୱ ପଞ୍ଚହି ରଥସତେହି ମହତିଯା ଚ ପରିସାଯ ପରିୱୁତୋ ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫଚୁଣ୍ଣୱାସାଦୀନି ଗାହାପେତ୍ୱା ନିଯ୍ୟାସି। ଦିୱା ଦିୱସ୍ସାତି ଦିୱସସ୍ସ ଚ ଦିୱା, ମଜ୍ଝନ୍ହିକେ ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ।

ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ଆରାମଂ ପୱିସନ୍ତୋ ଦୂରତୋୱ ଅସୀତି-ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନ-ବ୍ୟାମପ୍ପଭା-ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ-ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣାନି ଛବ୍ବଣ୍ଣଘନବୁଦ୍ଧରସ୍ମିଯୋ ଚ ଦିସ୍ୱା ''ଏୱରୂପଂ ନାମ ପୁରିସଂ ଏୱଂ ଆସନ୍ନେ ୱସନ୍ତଂ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ନାଦ୍ଦସଂ, ୱଞ୍ଚିତୋ ୱତମ୍ହି, ଅଲାଭା ୱତ ମେ''ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ମହାନିଧିଂ ଦିସ୍ୱା ଦଲିଦ୍ଦପୁରିସୋ ୱିଯ ସଞ୍ଜାତପୀତିପାମୋଜ୍ଜୋ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି। ଧମ୍ମସ୍ସ ଚାନୁଧମ୍ମଂ ବ୍ୟାକରୋନ୍ତୀତି ଭୋତା ଗୋତମେନ ୱୁତ୍ତକାରଣସ୍ସ ଅନୁକାରଣଂ କଥେନ୍ତି। କାରଣୱଚନୋ ହେତ୍ଥ ଧମ୍ମସଦ୍ଦୋ ''ହେତୁମ୍ହି ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା''ତିଆଦୀସୁ (ୱିଭ. ୭୨୦) ୱିଯ। କାରଣନ୍ତି ଚେତ୍ଥ ତଥାପୱତ୍ତସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ ତସ୍ସ ପୱତ୍ତିହେତୁଭାୱତୋ। ଅତ୍ଥପ୍ପଯୁତ୍ତୋ ହି ସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଗୋ। ଅନୁକାରଣନ୍ତି ଏସୋ ଏୱ ପରେହି ତଥା ୱୁଚ୍ଚମାନୋ। ସହଧମ୍ମିକୋ ୱାଦାନୁୱାଦୋତି। ପରେହି ୱୁତ୍ତକାରଣେହି ସକାରଣୋ ହୁତ୍ୱା ତୁମ୍ହାକଂ ୱାଦୋ ୱା ତତୋ ପରଂ ତସ୍ସ ଅନୁୱାଦୋ ୱା କୋଚି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି ୱିଞ୍ଞୂହି ଗରହିତବ୍ବଂ ଠାନଂ କାରଣଂ ନ ଆଗଚ୍ଛତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – କିଂ ସବ୍ବାକାରେନପି ତୱ ୱାଦେ ଗାରଯ୍ହଂ କାରଣଂ ନତ୍ଥୀତି। ଅନବ୍ଭକ୍ଖାତୁକାମାତି ନ ଅଭୂତେନ ୱତ୍ତୁକାମା। ଅତ୍ଥି ସୀହପରିଯାଯୋତିଆଦୀନଂ ଅତ୍ଥୋ ୱେରଞ୍ଜକଣ୍ଡେ ଆଗତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପରମେନଅସ୍ସାସେନାତି ଚତୁମଗ୍ଗଚତୁଫଲସଙ୍ଖାତେନ ଉତ୍ତମେନ। ଅସ୍ସାସାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମୀତି ଅସ୍ସାସନତ୍ଥାଯ ସନ୍ଥମ୍ଭନତ୍ଥାଯ ଧମ୍ମଂ ଦେସେମି। ଇତି ଭଗୱା ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସୀହସ୍ସ ସେନାପତିସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି।

ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରନ୍ତି ଅନୁୱିଦିତ୍ୱା ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ତୁଲଯିତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବଂ କରୋହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସାଧୁ ହୋତୀତି ସୁନ୍ଦରୋ ହୋତି। ତୁମ୍ହାଦିସସ୍ମିଞ୍ହି ମଂ ଦିସ୍ୱା ମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ନିଗଣ୍ଠଂ ଦିସ୍ୱା ନିଗଣ୍ଠଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ''କିଂ ଅଯଂ ସୀହୋ ଦିଟ୍ଠଦିଟ୍ଠମେୱ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି ଗରହା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ଅନୁୱିଚ୍ଚକାରୋ ତୁମ୍ହାଦିସାନଂ ସାଧୂତି ଦସ୍ସେତି। ପଟାକଂ ପରିହରେଯ୍ୟୁନ୍ତି ତେ କିର ଏୱରୂପଂ ସାୱକଂ ଲଭିତ୍ୱା ''ଅସୁକୋ ନାମ ରାଜା ୱା ରାଜମହାମତ୍ତୋ ୱା ସେଟ୍ଠି ୱା ଅମ୍ହାକଂ ସରଣଂ ଗତୋ ସାୱକୋ ଜାତୋ''ତି ପଟାକଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନଗରେ ଘୋସେନ୍ତା ଆହିଣ୍ଡନ୍ତି। କସ୍ମା? ଏୱଂ ନୋ ମହନ୍ତଭାୱୋ ଆୱିଭୱିସ୍ସତୀତି ଚ। ସଚେ ପନସ୍ସ ''କିମହଂ ଏତେସଂ ସରଣଂ ଗତୋ''ତି ୱିପ୍ପଟିସାରୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ତମ୍ପି ସୋ ''ଏତେସଂ ମେ ସରଣଗତଭାୱଂ ବହୂ ଜାନନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖଂ ଇଦାନି ପଟିନିୱତ୍ତିତୁ''ନ୍ତି ୱିନୋଦେତ୍ୱା ନ ପଟିକ୍କମିସ୍ସତୀତି ଚ। ତେନାହ – ''ପଟାକଂ ପରିହରେଯ୍ୟୁ''ନ୍ତି। ଓପାନଭୂତନ୍ତି ପଟିଯତ୍ତଉଦପାନୋ ୱିଯ ଠିତଂ। କୁଲନ୍ତି ତୱ ନିୱେସନଂ। ଦାତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେଯ୍ୟାସୀତି ପୁବ୍ବେ ଦସପି ୱୀସତିପି ସଟ୍ଠିପି ଜନେ ଆଗତେ ଦିସ୍ୱା ନତ୍ଥୀତି ଅୱତ୍ୱା ଦେସି, ଇଦାନି ମଂ ସରଣଂ ଗତକାରଣମତ୍ତେନେୱ ମା ଇମେସଂ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦି। ସମ୍ପତ୍ତାନଞ୍ହି ଦାତବ୍ବମେୱାତି ଓୱଦି। ସୁତଂ ମେତଂ, ଭନ୍ତେତି କୁତୋ ସୁତନ୍ତି? ନିଗଣ୍ଠାନଂ ସନ୍ତିକା। ତେ କିର କୁଲଘରେସୁ ଏୱଂ ପକାସେନ୍ତି ''ମଯଂ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଦାତବ୍ବନ୍ତି ୱଦାମ, ସମଣୋ ପନ ଗୋତମୋ 'ମଯ୍ହମେୱ ଦାନଂ ଦାତବ୍ବଂ ନାଞ୍ଞେସଂ, ମଯ୍ହମେୱ ସାୱକାନଂ ଦାନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ନାଞ୍ଞେସଂ ସାୱକାନଂ, ମଯ୍ହମେୱ ଦିନ୍ନଂ ଦାନଂ ମହପ୍ଫଲଂ, ନାଞ୍ଞେସଂ, ମଯ୍ହମେୱ ସାୱକାନଂ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ, ନାଞ୍ଞେସ'ନ୍ତି ଏୱଂ ୱଦତୀ''ତି। ତଂ ସନ୍ଧାଯ ଅଯଂ ''ସୁତଂ ମେତ''ନ୍ତି ଆହ।

ଅନୁପୁବ୍ବିଂ କଥନ୍ତି ଦାନାନନ୍ତରଂ ସୀଲଂ, ସୀଲାନନ୍ତରଂ ସଗ୍ଗଂ, ସଗ୍ଗାନନ୍ତରଂ ମଗ୍ଗନ୍ତି ଏୱଂ ଅନୁପଟିପାଟିକଥଂ। ତତ୍ଥ ଦାନକଥନ୍ତି ଇଦଂ ଦାନଂ ନାମ ସୁଖାନଂ ନିଦାନଂ, ସମ୍ପତ୍ତୀନଂ ମୂଲଂ, ଭୋଗାନଂ ପତିଟ୍ଠା, ୱିସମଗତସ୍ସ ତାଣଂ ଲେଣଂ ଗତି ପରାଯଣଂ, ଇଧଲୋକପରଲୋକେସୁ ଦାନସଦିସୋ ଅୱସ୍ସଯୋ ପତିଟ୍ଠା ଆରମ୍ମଣଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ଗତି ପରାଯଣଂ ନତ୍ଥି। ଇଦଞ୍ହି ଅୱସ୍ସଯଟ୍ଠେନ ରତନମଯସୀହାସନସଦିସଂ, ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ମହାପଥୱୀସଦିସଂ, ଆରମ୍ମଣଟ୍ଠେନ ଆଲମ୍ବନରଜ୍ଜୁସଦିସଂ। ଇଦଞ୍ହି ଦୁକ୍ଖନିତ୍ଥରଣଟ୍ଠେନ ନାୱା, ସମସ୍ସାସନଟ୍ଠେନ ସଙ୍ଗାମସୂରୋ, ଭଯପରିତ୍ତାଣଟ୍ଠେନ ସୁସଙ୍ଖତନଗରଂ, ମଚ୍ଛେରମଲାଦୀହି ଅନୁପଲିତ୍ତଟ୍ଠେନ ପଦୁମଂ, ତେସଂ ନିଦହନଟ୍ଠେନ ଅଗ୍ଗି, ଦୁରାସଦଟ୍ଠେନ ଆସିୱିସୋ, ଅସନ୍ତାସନଟ୍ଠେନ ସୀହୋ, ବଲୱନ୍ତଟ୍ଠେନ ହତ୍ଥୀ, ଅଭିମଙ୍ଗଲସମ୍ମତଟ୍ଠେନ ସେତୱସଭୋ, ଖେମନ୍ତଭୂମିସମ୍ପାପନଟ୍ଠେନ ୱଲାହକୋ ଅସ୍ସରାଜା। ଦାନଂ ନାମେତଂ ମଯା ଗତମଗ୍ଗୋ, ମଯ୍ହେସୋ ୱଂସୋ, ମଯା ଦସ ପାରମିଯୋ ପୂରେନ୍ତେନ ୱେଲାମମହାଯଞ୍ଞୋ, ମହାଗୋୱିନ୍ଦମହାଯଞ୍ଞୋ, ମହାସୁଦସ୍ସନମହାଯଞ୍ଞୋ, ୱେସ୍ସନ୍ତରମହାଯଞ୍ଞୋତି, ଅନେକମହାଯଞ୍ଞା ପୱତ୍ତିତା, ସସଭୂତେନ ଜଲିତଅଗ୍ଗିକ୍ଖନ୍ଧେ ଅତ୍ତାନଂ ନିଯ୍ୟାଦେନ୍ତେନ

ସମ୍ପତ୍ତଯାଚକାନଂ ଚିତ୍ତଂ ଗହିତଂ। ଦାନଞ୍ହି ଲୋକେ ସକ୍କସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦେତି ମାରସମ୍ପତ୍ତିଂ ବ୍ରହ୍ମସମ୍ପତ୍ତିଂ, ଚକ୍କବତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିଂ, ସାୱକପାରମୀଞ୍ଞାଣଂ, ପଚ୍ଚେକବୋଧିଞ୍ଞାଣଂ, ଅଭିସମ୍ବୋଧିଞ୍ଞାଣଂ ଦେତୀତି ଏୱମାଦିଦାନଗୁଣପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ କଥଂ।

ଯସ୍ମା ପନ ଦାନଂ ଦେନ୍ତୋ ସୀଲଂ ସମାଦାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମା ତଦନନ୍ତରଂ ସୀଲକଥଂ କଥେସି। ସୀଲକଥନ୍ତି ସୀଲଂ ନାମେତଂ ଅତ୍ତସ୍ସଯୋ ପତିଟ୍ଠା ଆରମ୍ମଣଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ଗତି ପରାଯଣଂ। ସୀଲଂ ନାମେତଂ ମମ ୱଂସୋ , ଅହଂ ସଙ୍ଖପାଲନାଗରାଜକାଲେ ଭୂରିଦତ୍ତନାଗରାଜକାଲେ ଚମ୍ପେୟ୍ୟନାଗରାଜକାଲେ ସୀଲୱରାଜକାଲେ ମାତୁପୋସକହତ୍ଥିରାଜକାଲେ ଛଦ୍ଦନ୍ତହତ୍ଥିରାଜକାଲେତି ଅନନ୍ତେସୁ ଅତ୍ତଭାୱେସୁ ସୀଲଂ ପରିପୂରେସିଂ। ଇଧଲୋକପରଲୋକସମ୍ପତ୍ତୀନଞ୍ହି ସୀଲସଦିସୋ ଅତ୍ତସ୍ସଯୋ ପତିଟ୍ଠା ଆରମ୍ମଣଂ ତାଣଂ ଲେଣଂ ଗତି ପରାଯଣଂ ନତ୍ଥି, ସୀଲାଲଙ୍କାରସଦିସୋ ଅଲଙ୍କାରୋ ନତ୍ଥି, ସୀଲପୁପ୍ଫସଦିସଂ ପୁପ୍ଫଂ ନତ୍ଥି, ସୀଲଗନ୍ଧସଦିସୋ ଗନ୍ଧୋ ନତ୍ଥି। ସୀଲାଲଙ୍କାରେନ ହି ଅଲଙ୍କତଂ ସୀଲଗନ୍ଧାନୁଲିତ୍ତଂ ସଦେୱକୋପି ଲୋକୋ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତିତ୍ତିଂ ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଏୱମାଦିସୀଲଗୁଣପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ କଥଂ।

''ଇଦଂ ପନ ସୀଲଂ ନିସ୍ସାଯ ଅଯଂ ସଗ୍ଗୋ ଲବ୍ଭତୀ''ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ସୀଲାନନ୍ତରଂ ସଗ୍ଗକଥଂ କଥେସି। ସଗ୍ଗକଥନ୍ତି ''ଅଯଂ ସଗ୍ଗୋ ନାମ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ମନାପୋ, ନିଚ୍ଚମେତ୍ଥ କୀଳା, ନିଚ୍ଚଂ ସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଲବ୍ଭନ୍ତି, ଚାତୁମହାରାଜିକା ଦେୱା ନବୁତିୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ଦିବ୍ବସୁଖଂ ଦିବ୍ବସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭୱନ୍ତି, ତାୱତିଂସା ତିସ୍ସୋ ଚ ୱସ୍ସକୋଟିଯୋ ସଟ୍ଠି ଚ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନୀ''ତି ଏୱମାଦିସଗ୍ଗଗୁଣପ୍ପଟିସଂଯୁତ୍ତଂ କଥଂ। ସଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତିଂ କଥଯନ୍ତାନଞ୍ହି ବୁଦ୍ଧାନଂ ମୁଖଂ ନପ୍ପହୋତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ – ''ଅନେକପରିଯାଯେନ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସଗ୍ଗକଥଂ କଥେଯ୍ୟ''ନ୍ତିଆଦି (ମ। ନି। ୩।୨୫୫)।

ଏୱଂ ସଗ୍ଗକଥାଯ ପଲୋଭେତ୍ୱା ପନ ହତ୍ଥିଂ ଅଲଙ୍କରିତ୍ୱା ତସ୍ସ ସୋଣ୍ଡଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ୱିଯ ''ଅଯମ୍ପି ସଗ୍ଗୋ ଅନିଚ୍ଚୋ ଅଦ୍ଧୁୱୋ, ନ ଏତ୍ଥ ଛନ୍ଦରାଗୋ କତ୍ତବ୍ବୋ''ତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ''ଅପ୍ପସ୍ସାଦା କାମା ବହୁଦୁକ୍ଖା ବହୁପାଯାସା, ଆଦୀନୱୋ ଏତ୍ଥ ଭିଯ୍ୟୋ''ତିଆଦିନା (ମ। ନି। ୧।୨୩୫-୨୩୬; ୨।୪୨) ନଯେନ କାମାନଂ ଆଦୀନୱଂ ଓକାରଂ ସଂକିଲେସଂ କଥେସି। ତତ୍ଥ ଆଦୀନୱୋତି ଦୋସୋ। ଓକାରୋତି ଅୱକାରୋ ଲାମକଭାୱୋ। ସଂକିଲେସୋତି ତେହି ସତ୍ତାନଂ ସଂସାରେ ସଂକିଲିସ୍ସନଂ। ଯଥାହ – ''ସଂକିଲିସ୍ସନ୍ତି ୱତ, ଭୋ, ସତ୍ତା''ତି (ମ। ନି। ୨।୩୫୧)।

ଏୱଂ କାମାଦୀନୱେନ ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଆନିସଂସଂ ପକାସେସି। କଲ୍ଲଚିତ୍ତନ୍ତି ଅରୋଗଚିତ୍ତଂ। ସାମୁକ୍କଂସିକାତି ସାମଂ ଉକ୍କଂସିକା ଅତ୍ତନାଯେୱ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗହିତା, ସଯମ୍ଭୁଞ୍ଞାଣେନ ଦିଟ୍ଠା ଅସାଧାରଣା ଅଞ୍ଞେସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କା ପନ ସାତି? ଅରିଯସଚ୍ଚଦେସନା। ତେନେୱାହ – ଦୁକ୍ଖଂ ସମୁଦଯଂ ନିରୋଧଂ ମଗ୍ଗନ୍ତି। ୱିରଜଂ ୱୀତମଲନ୍ତି ରାଗରଜାଦୀନଂ ଅଭାୱା ୱିରଜଂ, ରାଗମଲାଦୀନଂ ୱିଗତତ୍ତା ୱୀତମଲଂ। ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁନ୍ତି ଇଧ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ତସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତିଆକାରଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ସମୁଦଯଧମ୍ମଂ ସବ୍ବଂ ତଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି ଆହ। ତଞ୍ହି ନିରୋଧଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା କିଚ୍ଚୱସେନ ଏୱଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖତଂ ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଦିଟ୍ଠୋ ଅରିଯସଚ୍ଚଧମ୍ମୋ ଏତେନାତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ। ଏସ ନଯୋ ସେସେସୁପି। ତିଣ୍ଣା ୱିଚିକିଚ୍ଛା ଅନେନାତି ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ। ୱିଗତା କଥଂକଥା ଅସ୍ସାତି ୱିଗତକଥଂକଥୋ। ୱେସାରଜ୍ଜଂ ପତ୍ତୋତି ୱେସାରଜ୍ଜପ୍ପତ୍ତୋ। କତ୍ଥ? ସତ୍ଥୁସାସନେ। ନାସ୍ସ ପରୋ ପଚ୍ଚଯୋ, ନ ପରଂ ସଦ୍ଧାଯ ଏତ୍ଥ ୱତ୍ତତୀତି ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯୋ।

ପୱତ୍ତମଂସନ୍ତି ପକତିଯା ପୱତ୍ତଂ କପ୍ପିଯମଂସଂ ମୂଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତରାପଣେ ପରିୟେସାହୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ସମ୍ବହୁଲା ନିଗଣ୍ଠାତି ପଞ୍ଚସତମତ୍ତା ନିଗଣ୍ଠା। ଥୂଲଂ ପସୁନ୍ତି ଥୂଲଂ ମହାସରୀରଂ ଗୋକଣ୍ଣମହିଂସସୂକରସଙ୍ଖାତଂ ପସୁଂ। ଉଦ୍ଦିସ୍ସକତନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା କତଂ, ମାରିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମନ୍ତି ସ୍ୱାଯଂ ତଂ ମଂସଂ ପଟିଚ୍ଚ ତଂ ପାଣୱଧକମ୍ମଂ ଫୁସତି। ତଞ୍ହି ଅକୁସଲଂ ଉପଡ୍ଢଂ ଦାଯକସ୍ସ, ଉପଡ୍ଢଂ ପଟିଗ୍ଗାହକସ୍ସ ହୋତୀତି ନେସଂ ଲଦ୍ଧି। ଅପରୋ ନଯୋ – ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ପଟିଚ୍ଚକତଂ। ଅଥ ୱା ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମନ୍ତି ନିମିତ୍ତକମ୍ମସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ, ତଂ ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମଂ ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତି ମଂସମ୍ପି ପଟିଚ୍ଚକମ୍ମନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉପକଣ୍ଣକେତି କଣ୍ଣମୂଲେ। ଅଲନ୍ତି ପଟିକ୍ଖେପୱଚନଂ, କିଂ ଇମିନାତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ଚ ପନେତେତି ଏତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ଅୱଣ୍ଣକାମା ହୁତ୍ୱା ଅୱଣ୍ଣଂ ଭାସନ୍ତାପି ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତା ନ ଜିରିଦନ୍ତି, ଅବ୍ଭକ୍ଖାନସ୍ସ ଅନ୍ତଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ଲଜ୍ଜନତ୍ଥେ ଇଦଂ ଜିରିଦନ୍ତୀତି ପଦଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ନ ଲଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩। ଅସ୍ସାଜାନୀଯସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୩। ତତିଯେ ଅଙ୍ଗେହୀତି ଗୁଣଙ୍ଗେହି। ତସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ଜାତୋ ହୋତୀତି ତସ୍ସଂ ସିନ୍ଧୁନଦୀତୀରଦିସାଯଂ ଜାତୋ ହୋତି। ଅଞ୍ଞତ୍ରେପି ଭଦ୍ରା ଅସ୍ସାଜାନୀଯା ତତ୍ଥେୱ ଜାଯନ୍ତି। ଅଲ୍ଲଂ ୱା ସୁକ୍ଖଂ ୱାତି ଅଲ୍ଲତିଣଂ ୱା ସୁକ୍ଖତିଣଂ ୱା। ନାଞ୍ଞେ ଅସ୍ସେ ଉବ୍ବେଜେତାତି ଅଞ୍ଞେ ଅସ୍ସେ ନ ଉବ୍ବେଜେତି ନ ପହରତି ନ ଡଂସତି ନ କଲହଂ କରୋତି। ସାଠେଯ୍ୟାନୀତି ସଠଭାୱେ। କୂଟେଯ୍ୟାନୀତି କୂଟଭାୱେ। ଜିମ୍ହେଯ୍ୟାନୀତି ଜିମ୍ହଭାୱେ। ୱଙ୍କେଯ୍ୟାନୀତି ୱଙ୍କଭାୱା। ଇଚ୍ଚସ୍ସ ଚତୂହିପି ପଦେହି ଅସିକ୍ଖିତଭାୱୋୱ କଥିତୋ । ୱାହୀତି ୱହନସଭାୱୋ ଦିନ୍ନୋୱାଦପଟିକରୋ। ଯାୱଜୀୱିତମରଣପରିଯାଦାନାତି

ଯାଓ ଜୀୱିତସ୍ସ ମରଣେନ ପରିୟୋସାନା। ସଙ୍ଖଙ୍ଗ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଅମତଂ ୱିଯ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି। ପୁରିସଥାମେନାତିଆଦୀସୁ ଞାଣଥାମାଦଯୋ କଥିତା। ସଣ୍ଠାନନ୍ତି ଓସକ୍କନଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି।

୪। ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୪। ଚତୁତ୍ଥେ ''ପେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋତି ''ଗଚ୍ଛା''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ପିଟ୍ଠିତୋ ରଥଂ ପୱତ୍ତେତୀତି ଖନ୍ଧଟ୍ଠିକେନ ଯୁଗଂ ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଭାଗେନ ରଥଂ ପୱଟ୍ଟେନ୍ତୋ ଓସକ୍କତି। ପଚ୍ଛା ଲଙ୍ଘତି, କୁବରଂ ହନତୀତି ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଛିମପାଦେ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତେହି ପହରିତ୍ୱା ରଥକୁବ୍ବରଂ ଭିନ୍ଦତି। ତିଦଣ୍ଡଂ ଭଞ୍ଜତୀତି ରଥସ୍ସ ପୁରତୋ ତଯୋ ଦଣ୍ଡକା ହୋନ୍ତି, ତେ ଭଞ୍ଜତି। ରଥୀସାଯ ସତ୍ଥିଂ ଉସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ସୀସଂ ନାମେତ୍ୱା ଯୁଗଂ ଭୂମିଯଂ ପାତେତ୍ୱା ସତ୍ଥିନା ରଥୀସଂ ପହରିତ୍ୱା। ଅଜ୍ଝୋମଦ୍ଦତୀତି ଦ୍ୱୀହି ପୁରିମପାଦେହି ଈସଂ ମଦ୍ଦନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠତି। ଉଙ୍କଟୁମଂ ରଥଂ କରୋତୀତି ଥଲଂ ୱା କଣ୍ଡକଟ୍ଠାନଂ ୱା ରଥଂ ଆରୋପେତି। ଅନାଦିଯିତ୍ୱାତି ଅମନସିକତ୍ୱା ଅଗଣିତ୍ୱା। ମୁଖାଧାନନ୍ତି ମୁଖଠପନତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନଂ ଅଯସଙ୍ଖଲିକଂ। ଖୀଲଟ୍ଠାଯୀତି ଚତ୍ତାରୋ ପାଦେ ଥମ୍ଭେ ୱିଯ ନିଚ୍ଚଲଂ ଠପେତ୍ୱା ଖୀଲଟ୍ଠାନସଦିସେନ ଠାନେନ ତିଟ୍ଠତି। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ।

୫। ମଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୫। ପଞ୍ଚମେ ଅସଜ୍ଝାଯମଲାତି ଉଗ୍ଗହିତମନ୍ତାନଂ ଅସଜ୍ଝାଯକରଣଂ ମଲଂ ନାମ ହୋତି। ଅନୁଟ୍ଠାନମଲା ଘରାତି ଉଟ୍ଠାନୱୀରିଯାଭାୱୋ ଘରାନଂ ମଲଂ ନାମ। ୱଣ୍ଣସ୍ସାତି ସରୀରୱଣ୍ଣସ୍ସ। ରକ୍ଖତୋତି ଯଂକିଞ୍ଚି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ ରକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ। ଅୱିଜ୍ଜା ପରମଂ ମଲନ୍ତି ତତୋ ସେସାକୁସଲଧମ୍ମମଲତୋ ଅଟ୍ଠସୁ ଠାନେସୁ ଅଞ୍ଞାଣଭୂତା ୱଟ୍ଟମୂଲସଙ୍ଖାତା ବହଲନ୍ଧକାରଅୱିଜ୍ଜା ପରମଂ ମଲଂ। ତତୋ ହି ମଲତରଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଇମସ୍ମିମ୍ପି ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ।

୬। ଦୂତେଯ୍ୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୬। ଛଟ୍ଠେ ଦୂତେଯ୍ୟନ୍ତି ଦୂତକମ୍ମଂ। ଗନ୍ତୁମରହତୀତି ତଂ ଦୂତେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ସାସନଂ ଧାରେତ୍ୱା ହରିତୁଂ ଅରହତି। ସୋତାତି ଯୋ ତଂ ଅସ୍ସ ସାସନଂ ଦେତି , ତସ୍ସ ସୋତା। ସାୱେତାତି ତଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ''ଇଦଂ ନାମ ତୁମ୍ହେହି ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି ପଟିସାୱେତା। ଉଗ୍ଗହେତାତି ସୁଗ୍ଗହିତଂ କତ୍ୱା ଉଗ୍ଗହେତା। ଧାରେତାତି ସୁଧାରିତଂ କତ୍ୱା ଧାରେତା। ୱିଞ୍ଞାତାତି ଅତ୍ଥାନତ୍ଥସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଜାନିତା। ୱିଞ୍ଞାପେତାତି ପରଂ ୱିଜାନାପେତା। ସହିତା ସହିତସ୍ସାତି ଇଦଂ ସହିତଂ, ଇଦଂ ଅସହିତନ୍ତି ଏୱଂ ସହିତାସହିତସ୍ସ କୁସଲୋ, ଉପଗତାନୁପଗତେସୁ ଛେକୋ ସାସନଂ ଆରୋଚେନ୍ତୋ ସହିତଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଆରୋଚେତି। ନ ବ୍ୟଥତୀତି ୱେଧତି ନ ଛମ୍ଭତି। ଅସନ୍ଦିଦ୍ଧନ୍ତି ନିସ୍ସନ୍ଦେହଂ ୱିଗତସଂସଯଂ। ପୁଚ୍ଛିତୋତି ପଞ୍ହତ୍ଥାଯ ପୁଚ୍ଛିତୋ।

୭-୮। ବନ୍ଧନସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୧୭-୧୮। ସତ୍ତମେ ରୁଣ୍ଣେନାତି ରୁଦିତେନ। ଆକପ୍ପେନାତି ନିୱାସନପାରୁପନାଦିନା ୱିଧାନେନ। ୱନଭଙ୍ଗେନାତି ୱନତୋ ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ଆହଟେନ ପୁପ୍ଫଫଲାଦିପଣ୍ଣାକାରେନ। ଅଟ୍ଠମେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୯। ପହାରାଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୯। ନୱମେ ପହାରାଦୋତି ଏୱଂନାମକୋ। ଅସୁରିନ୍ଦୋତି ଅସୁରଜେଟ୍ଠକୋ। ଅସୁରେସୁ ହି ୱେପଚିତ୍ତି ରାହୁ ପହାରାଦୋତି ଇମେ ତଯୋ ଜେଟ୍ଠକା। ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ଦସବଲସ୍ସ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ''ଅଜ୍ଜ ଗମିସ୍ସାମି ସ୍ୱେ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଏକାଦସ ୱସ୍ସାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସମେ ୱସ୍ସେ ସତ୍ଥୁ ୱେରଞ୍ଜାଯଂ ୱସନକାଲେ ''ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସାମୀ''ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ''ମମ 'ଅଜ୍ଜ ସ୍ୱେ'ତି ଦ୍ୱାଦସ ୱସ୍ସାନି ଜାତାନି, ହନ୍ଦାହଂ ଇଦାନେୱ ଗଚ୍ଛାମୀ''ତି ତଙ୍ଖଣଂଯେୱ ଅସୁରଗଣପରିୱୁତୋ ଅସୁରଭୱନା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଦିୱା ଦିୱସ୍ସ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି, ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସୀତି ସୋ କିର ''ତଥାଗତଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଏୱ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମୀ''ତି ଆଗତୋ, ତଥାଗତସ୍ସ ପନ ଦିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ବୁଦ୍ଧଗାରୱେନ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅପି ସତ୍ଥାରଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକମନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠାସି। ତତୋ ସତ୍ଥା ଚିନ୍ତେସି – ''ଅଯଂ ପହାରାଦୋ ମଯି ଅକଥେନ୍ତେ ପଠମତରଂ କଥେତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସତି, ଚିଣ୍ଣୱସିଟ୍ଠାନେଯେୱ ନଂ କଥାସମୁଟ୍ଠାପନତ୍ଥଂ ଏକଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ''ତି ।

ଅଥ ନଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅପି ପନ ପହାରାଦାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଭିରମନ୍ତୀତି ରତିଂ ୱିନ୍ଦନ୍ତି, ଅନୁକ୍ଖଣମାନା ୱସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ''ପରିଚିଣ୍ଣଟ୍ଠାନେଯେୱ

ମଂ ଭଗଵା ପୁଚ୍ଛତୀ’’ତି ଅତ୍ତମନୋ ହୁତ୍ଵା ଅଭିରମନ୍ତି, ଭନ୍ତେତି ଆହ। ଅନୁପୁବ୍ବନିନ୍ନୋତିଆଦୀନି ସବ୍ବାନି ଅନୁପଟିପାଟିୟା ନିନ୍ନଭାଵସ୍ସ ଵେଵଚନାନି। ନ ଆୟତକେନେଵ ପପାତୋତି ନ ଛିନ୍ନତଟମହାସୋବ୍ଭୋ ଵିୟ ଆଦିତୋଵ ପପାତୋ । ସୋ ହି ତୀରତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଏକଙ୍ଗୁଲଦ୍ଵଙ୍ଗୁଲଵିଦତ୍ଥିରତନୟଟ୍ଠିଉସଭଅଡ୍ଢଗାଵୁତଗାଵୁତଅଡ୍ଢୟୋଜନାଦିଵସେନ ଗମ୍ଭୀରୋ ହୁତ୍ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ସିନେରୁପାଦମୂଲେ ଚତୁରାସୀତିୟୋଜନସହସ୍ସଗମ୍ଭୀରୋ ହୁତ୍ଵା ଠିତୋତି ଦସ୍ସେତି।

ଠିତଧମ୍ମୋତି ଠିତସଭାଵୋ। କୁଣପେନାତି ୟେନ କେନଚି ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୀନଂ କଳେଵରେନ। ଥଲଂ ଉସ୍ସାରେତୀତି ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ଵା ଵିୟ ଵୀଚିପହାରେନେଵ ଥଲଂ ଖିପତି।

ଗଙ୍ଗାୟମୁନାତି ଇଧ ଠତ୍ଵା ଇମାସଂ ନଦୀନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିକଥଂ କଥେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ଅୟଂ ତାଵ ଜମ୍ବୁଦୀପୋ ଦସସହସ୍ସୟୋଜନପରିମାଣୋ, ତତ୍ଥ ଚତୁସହସ୍ସୟୋଜନପରିମାଣୋ ପଦେସୋ ଉଦକେନ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟୋ ମହାସମୁଦ୍ଦୋତି ସଙ୍ଖଂ ଗତୋ, ତିସହସ୍ସୟୋଜନପ୍ପମାଣେ ମନୁସ୍ସା ଵସନ୍ତି, ତିସହସ୍ସୟୋଜନପ୍ପମାଣେ ହିମଵା ପତିଟ୍ଠିତୋ ଉବ୍ବେଧେନ ପଞ୍ଚୟୋଜନସତିକୋ ଚତୁରାସୀତିକୂଟସହସ୍ସପଟିମଣ୍ଡିତୋ ସମନ୍ତତୋ ସନ୍ଦମାନପଞ୍ଚସତନଦୀଵିଚିତ୍ତୋ, ୟତ୍ଥ ଆୟାମଵିତ୍ଥାରେନ ଚ ଗମ୍ଭୀରତୋ ଚ ପଣ୍ଣାସପଣ୍ଣାସୟୋଜନା ଦିୟଡ୍ଢୟୋଜନସତପରିମଣ୍ଡଲା ଅନୋତତ୍ତଦହୋ କଣ୍ଣମୁଣ୍ଡଦହୋ ରଥକାରଦହୋ ଛଦ୍ଦନ୍ତଦହୋ କୁଣାଲଦହୋ ମନ୍ଦାକିନିଦହୋ ସୀହପ୍ପପାତଦହୋତି ସତ୍ତ ମହାସରା ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି।

ତେସୁ ଅନୋତତ୍ତୋ ସୁଦସ୍ସନକୂଟଂ ଚିତ୍ତକୂଟଂ କାଳକୂଟଂ ଗନ୍ଧମାଦନକୂଟଂ କେଲାସକୂଟନ୍ତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ପବ୍ବତେହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ସୁଦସ୍ସନକୂଟଂ ସୋଵଣ୍ଣମୟଂ ଦ୍ଵିୟୋଜନସତୁବ୍ବେଧଂ ଅନ୍ତୋଵଙ୍କଂ କାକମୁଖସଣ୍ଠାନଂ ତମେଵ ସରଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ଵା ଠିତଂ, ଚିତ୍ତକୂଟଂ ସବ୍ବରତନମୟଂ, କାଳକୂଟଂ ଅଞ୍ଜନମୟଂ, ଗନ୍ଧମାଦନକୂଟଂ ସାନୁମୟଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ମୁଗ୍ଗଵଣ୍ଣଂ, ମୂଲଗନ୍ଧୋ ସାରଗନ୍ଧୋ ଫେଗ୍ଗୁଗନ୍ଧୋ ତଚଗନ୍ଧୋ ପପଟିକାଗନ୍ଧୋ ରସଗନ୍ଧୋ ପତ୍ତଗନ୍ଧୋ ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧୋ ଫଲଗନ୍ଧୋ ଗନ୍ଧଗନ୍ଧୋତି ଇମେହି ଦସହି ଗନ୍ଧେହି ଉସ୍ସନ୍ନଂ, ନାନପ୍ପକାରଓସଧସଞ୍ଛନ୍ନଂ କାଳପକ୍ଖୋପୋସଥଦିଵସେ ଆଦିତ୍ତମିଵ ଅଙ୍ଗାରଂ ଜଲନ୍ତଂ ତିଟ୍ଠତି, କେଲାସକୂଟଂ ରଜତମୟଂ। ସବ୍ବାନି ସୁଦସ୍ସନେନ ସମାନୁବ୍ବେଧସଣ୍ଠାନାନି ତମେଵ ସରଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ଵା ଠିତାନି। ତାନି ସବ୍ବାନି ଦେଵାନୁଭାଵେନ ନାଗାନୁଭାଵେନ ଚ ଵସ୍ସନ୍ତି, ନଦିୟୋ ଚେତେସୁ ସନ୍ଦନ୍ତି। ତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ଉଦକଂ ଅନୋତତ୍ତମେଵ ପଵିସତି। ଚନ୍ଦିମସୂରିୟା ଦକ୍ଖିଣେନ ଵା ଉତ୍ତରେନ ଵା ଗଚ୍ଛନ୍ତା ପବ୍ବତନ୍ତରେନ ତତ୍ଥ ଓଭାସଂ କରୋନ୍ତି, ଉଜୁଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ନ କରୋନ୍ତି। ତେନେଵସ୍ସ ଅନୋତତ୍ତୋତି ସଙ୍ଖା ଉଦପାଦି।

ତତ୍ଥ ମନୋହରସିଲାତଲାନି ନିମ୍ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପାନି ଫଲିକସଦିସନିମ୍ମଲୋଦକାନି ନ୍ହାନତିତ୍ଥାନି ସୁପଟିୟତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି , ୟେସୁ ବୁଦ୍ଧା ଖୀଣାସଵା ଚ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଚ ଇଦ୍ଧିମନ୍ତା ଚ ଇସୟୋ ନ୍ହାୟନ୍ତି, ଦେଵୟକ୍ଖାଦୟୋ ଉଦକକୀଳଂ କୀଳନ୍ତି।

ତସ୍ସ ଚତୂସୁ ପସ୍ସେସୁ ସୀହମୁଖଂ, ହତ୍ଥିମୁଖଂ, ଅସ୍ସମୁଖଂ, ଉସଭମୁଖନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ମୁଖାନି ହୋନ୍ତି, ୟେହି ଚତସ୍ସୋ ନଦିୟୋ ସନ୍ଦନ୍ତି। ସୀହମୁଖେନ ନିକ୍ଖନ୍ତନଦୀତୀରେ ସୀହା ବହୁତରା ହୋନ୍ତି, ହତ୍ଥିମୁଖାଦୀହି ହତ୍ଥିଅସ୍ସୋସଭା। ପୁରତ୍ଥିମଦିସତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତନଦୀ ଅନୋତତ୍ତଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ଇତରା ତିସ୍ସୋ ନଦିୟୋ ଅନୁପଗମ୍ମ ପାଚୀନହିମଵନ୍ତେନେଵ ଅମନୁସ୍ସପଥଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପଵିସତି। ପଚ୍ଛିମଦିସତୋ ଚ ଉତ୍ତରଦିସତୋ ଚ ନିକ୍ଖନ୍ତନଦିୟୋପି ତଥେଵ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ପଚ୍ଛିମହିମଵନ୍ତେନେଵ ଉତ୍ତରହିମଵନ୍ତେନେଵ ଚ ଅମନୁସ୍ସପଥଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ପଵିସନ୍ତି। ଦକ୍ଖିଣମୁଖତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତନଦୀ ପନ ତଂ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ଉତ୍ତରେନ ଉଜୁକଂ ପାସାଣପିଟ୍ଠେନେଵ ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗନ୍ତ୍ଵା ପବ୍ବତଂ ପହରିତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାୟ ପରିକ୍ଖେପେନ ତିଗାଵୁତପ୍ପମାଣା ଉଦକଧାରା ହୁତ୍ଵା ଆକାସେନ ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗନ୍ତ୍ଵା ତିୟଗ୍ଗଳେ ନାମ ପାସାଣେ ପତିତା, ପାସାଣୋ ଉଦକଧାରାଵେଗେନ ଭିନ୍ନୋ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞାସୟୋଜନପ୍ପମାଣା ତିୟଗ୍ଗଳା ନାମ ମହାପୋକ୍ଖରଣୀ ଜାତା, ପୋକ୍ଖରଣିୟା କୂଲଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ଵା ପାସାଣଂ ପଵିସିତ୍ଵା ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗତା। ତତୋ ଘନପଥଵିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ଵା ଉମଙ୍ଗେନ ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗନ୍ତ୍ଵା ଵିଞ୍ଝଂ ନାମ ତିରଚ୍ଛାନପବ୍ବତଂ ପହରିତ୍ଵା ହତ୍ଥତଲେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲିସଦିସା ପଞ୍ଚ ଧାରା ହୁତ୍ଵା ପଵତ୍ତତି। ସା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅନୋତତ୍ତଂ ପଦକ୍ଖିଣଂ କତ୍ଵା ଗତଟ୍ଠାନେ ଆଵତ୍ତଗଙ୍ଗାତି ଵୁଚ୍ଚତି । ଉଜୁକଂ ପାସାଣପିଟ୍ଠେନ ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗତଟ୍ଠାନେ କଣ୍ହଗଙ୍ଗା, ଆକାସେନ ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗତଟ୍ଠାନେ ଆକାସଗଙ୍ଗା, ତିୟଗ୍ଗଳପାସାଣେ ପଞ୍ଞାସୟୋଜନୋକାସେ ଠିତା ତିୟଗ୍ଗଳପୋକ୍ଖରଣୀ, କୂଲଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ଵା ପାସାଣଂ ପଵିସିତ୍ଵା ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗତଟ୍ଠାନେ ବହଲଗଙ୍ଗାତି, ଉମଙ୍ଗେନ ସଟ୍ଠି ୟୋଜନାନି ଗତଟ୍ଠାନେ ଉମଙ୍ଗଗଙ୍ଗାତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଵିଞ୍ଝଂ ନାମ ତିରଚ୍ଛାନପବ୍ବତଂ ପହରିତ୍ଵା ପଞ୍ଚ ଧାରା ହୁତ୍ଵା ପଵତ୍ତନଟ୍ଠାନେ ପନ ଗଙ୍ଗା, ୟମୁନା, ଅଚିରଵତୀ, ସରଭୂ, ମହୀତି ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଖଂ ଗତା। ଏଵମେତା ପଞ୍ଚ ମହାନଦିୟୋ ହିମଵନ୍ତତୋ ପଵତ୍ତନ୍ତୀତି ଵେଦିତବ୍ବା।

ସଵନ୍ତିୟୋତି ୟା କାଚି ସଵମାନା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ମହାନଦିୟୋ ଵା କୁନ୍ନଦିୟୋ ଵା। ଅପ୍ପେନ୍ତୀତି ଅଲ୍ଲୀୟନ୍ତି ଓସରନ୍ତି। ଧାରାତି ଵୁଟ୍ଠିଧାରା। ପୂରତ୍ତନ୍ତି ପୁଣ୍ଣଭାଵୋ। ମହାସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ହି ଅୟଂ ଧମ୍ମତା – ‘‘ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ ଦେଵୋ ମନ୍ଦୋ ଜାତୋ, ଜାଲକ୍ଖିପାଦୀନି ଆଦାୟ ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପେ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମା’’ତି ଵା

‘‘ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ ମହନ୍ତା ୱୁଟ୍ଠି, ଲଭିସ୍ସାମ ନୁ ଖୋ ପିଟ୍ଠିପସାରଣଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ୱା ୱତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କା। ପଠମକପ୍ପିକକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ହି ଯଂ ସିନେରୁମେଖଲଂ ଆହଚ୍ଚ ଉଦକଂ ଠିତଂ, ତତୋ ଏକଙ୍ଗୁଲମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକଂ ନେୱ ହେଟ୍ଠା ଓସୀଦତି, ନ ଉଦ୍ଧଂ ଉତ୍ତରତି। ଏକରସୋତି ଅସମ୍ଭିନ୍ନରସୋ।

ମୁତ୍ତାତି ଖୁଦ୍ଦକମହନ୍ତୱଟ୍ଟଦୀଘାଦିଭେଦା ଅନେକୱିଧା । ମଣୀତି ରତ୍ତନୀଲାଦିଭେଦୋ ଅନେକୱିଧୋ। ୱେଳୁରିଯୋତି ୱଂସୱଣ୍ଣସିରୀସପୁପ୍ଫୱଣ୍ଣାଦିଭେଦୋ ଅନେକୱିଧୋ। ସଙ୍ଖୋତି ଦକ୍ଖିଣାୱଟ୍ଟତମ୍ବକୁଚ୍ଛିକଧମନସଙ୍ଖାଦିଭେଦୋ ଅନେକୱିଧୋ। ସିଲାତି ସେତକାଳମୁଗ୍ଗୱଣ୍ଣାଦିଭେଦୋ ଅନେକୱିଧା। ପୱାଳନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକମହନ୍ତରତ୍ତଘନରତ୍ତାଦିଭେଦଂ ଅନେକୱିଧଂ। ମସାରଗଲ୍ଲନ୍ତି କବରମଣି। ନାଗାତି ଊମିପିଟ୍ଠିୱାସିନୋପି ୱିମାନଟ୍ଠକା ନାଗାପି।

ଅଟ୍ଠ ପହାରାଦାତି ସତ୍ଥା ଅଟ୍ଠପି ଧମ୍ମେ ୱତ୍ତୁଂ ସକ୍କୋତି, ସୋଳସପି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସପି ଚତୁସଟ୍ଠିପି ସହସ୍ସମ୍ପି, ପହାରାଦେନ ପନ ଅଟ୍ଠ କଥିତା, ଅହମ୍ପି ତେହେୱ ସରିକ୍ଖକେ କତ୍ୱା କଥେସ୍ସାମୀତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଏୱମାହ। ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖାତିଆଦୀସୁ ଅନୁପୁବ୍ବସିକ୍ଖାଯ ତିସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା ଗହିତା, ଅନୁପୁବ୍ବକିରିଯାଯ ତେରସ ଧୁତଙ୍ଗାନି, ଅନୁପୁବ୍ବପଟିପଦାଯ ସତ୍ତ ଅନୁପସ୍ସନା ଅଟ୍ଠାରସ ମହାୱିପସ୍ସନା ଅଟ୍ଠତିଂସ ଆରମ୍ମଣୱିଭତ୍ତିଯୋ ସତ୍ତତିଂସ ବୋଧପକ୍ଖିଯଧମ୍ମା । ନ ଆଯତକେନେୱ ଅଞ୍ଞାପଟିୱେଧୋତି ମଣ୍ଡୂକସ୍ସ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଗମନଂ ୱିଯ ଆଦିତୋୱ ସୀଲପୂରଣାଦିଂ ଅକତ୍ୱା ଅରହତ୍ତପ୍ପଟିୱେଧୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ପଟିପାଟିଯା ପନ ସୀଲସମାଧିପଞ୍ଞାଯୋ ପୂରେତ୍ୱାୱ ସକ୍କା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

ଆରକାୱାତି ଦୂରେଯେୱ। ନ ତେନ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ଊନତ୍ତଂ ୱା ପୂରତ୍ତଂ ୱାତି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେପି କପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧେସୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଏକସତ୍ତୋପି ପରିନିବ୍ବାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତଦାପି ‘‘ତୁଚ୍ଛା ନିବ୍ବାନଧାତୂ’’ତି ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ। ବୁଦ୍ଧକାଲେ ଚ ପନ ଏକେକସ୍ମିଂ ସମାଗମେ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟାପି ସତ୍ତା ଅମତଂ ଆରାଧେନ୍ତି, ତଦାପି ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ – ‘‘ପୂରା ନିବ୍ବାନଧାତୂ’’ତି।

୧୦। ଉପୋସଥସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୦। ଦସମେ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତୀତି ଉପୋସଥକରଣତ୍ଥାଯ ଉପାସିକାଯ ରତନପାସାଦେ ନିସିନ୍ନୋ। ନିସଜ୍ଜ ପନ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଚିତ୍ତାନି ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଏକଂ ଦୁସ୍ସୀଲପୁଗ୍ଗଲଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ସଚାହଂ ଇମସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ନିସିନ୍ନେଯେୱ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିସ୍ସାମି, ସତ୍ତଧା ତସ୍ସ ମୁଦ୍ଧା ଫଲିସ୍ସତୀ’’ତି ତସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପାଯ ତୁଣ୍ହୀଯେୱ ଅହୋସି। ଅଭିକ୍କନ୍ତାତି ଅତିକ୍କନ୍ତା ପରିକ୍ଖୀଣା। ଉଦ୍ଧସ୍ତେ ଅରୁଣେତି ଉଗ୍ଗତେ ଅରୁଣସୀସେ। ନନ୍ଦିମୁଖିଯାତି ତୁଟ୍ଠମୁଖିଯା। ଅପରିସୁଦ୍ଧା, ଆନନ୍ଦ, ପରିସାତି ‘‘ଅସୁକପୁଗ୍ଗଲୋ ଅପରିସୁଦ୍ଧୋ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଅପରିସୁଦ୍ଧା, ଆନନ୍ଦ, ପରିସା’’ତି ଆହ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ମହାୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

୩। ଗହପତିୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମୌଗ୍ଗସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୧। ତତିୟସ୍ସ ପଠମେ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଆସନେ ନିସୀଦୀତି ତସ୍ସ କିର ଘରେ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତାନଂ ପଞ୍ଚ ଆସନସତାନି ନିଚ୍ଚଂ ପଞ୍ଞତ୍ତାନେୱ ହୋନ୍ତି, ତେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଆସନେ ନିସୀଦି। ତଂ ସୁଣାହୀତି ତେ ସୁଣାହି, ତଂ ୱା ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ଅଚ୍ଛରିୟଧମ୍ମଂ ସୁଣାହି। ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦୀତି ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ ନ ବୁଦ୍ଧୋ ନୁ ଖୋ’’ତି ୱିତକ୍କମତ୍ତମ୍ପି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଅୟମେୱ ବୁଦ୍ଧୋତି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ପସନ୍ନୋ ଅନାୱିଲୋ ଅହୋସି। ସକାନି ୱା ଞାତିକୁଲାନୀତି ଅତ୍ତନୋ ୟାପନମତ୍ତଂ ଧନଂ ଗହେତ୍ୱା ଞାତିଘରାନି ଗଚ୍ଛତୁ। କସ୍ସ ୱୋ ଦମ୍ମୀତି କତରପୁରିସସ୍ସ ତୁମ୍ହେ ଦଦାମି, ଆରୋଚେଥ ମେ ଅତ୍ତନୋ ଅଧିପ୍ପାୟଂ। ଅପ୍ପଟିୱିଭତ୍ତାତି ‘‘ଏତ୍ତକଂ ଦସ୍ସାମି ଏତ୍ତକଂ ନ ଦସ୍ସାମି, ଇଦଂ ଦସ୍ସାମି ଇଦଂ ନ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତେନ ହି ପଟିୱିଭତ୍ତା ନାମ ହୋତି, ମୟ୍ହଂ ପନ ନ ଏୱଂ। ଅଥ ଖୋ ସଙ୍ଘିକା ୱିୟ ଗଣସନ୍ତକା ୱିୟ ଚ ସୀଲୱନ୍ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ସାଧାରଣାୟେୱ। ସକ୍କଚ୍ଚଂୟେୱ ପୟିରୁପାସାମୀତି ସହତ୍ଥା ଉପଟ୍ଠହାମି, ଚିତ୍ତୀକାରେନ ଉପସଙ୍କମାମି।

ଅନଚ୍ଛରିୟଂ ଖୋ ପନ ମଂ, ଭନ୍ତେତି, ଭନ୍ତେ, ୟଂ ମଂ ଦେୱତା ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱଂ ଆରୋଚେନ୍ତି, ଇଦଂ ନ ଅଚ୍ଛରିୟଂ। ୟଂ ପନାହଂ ତତୋନିଦାନଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଣ୍ଣତିଂ ନାଭିଜାନାମି, ତଂ ଏୱ ଅଚ୍ଛରିୟନ୍ତି ୱଦତି। ସାଧୁ ସାଧୁ, ଭିକ୍ଖୂତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେତି, ଉପାସକସ୍ସେୱ ପନ ୱେୟ୍ୟାକରଣସମ୍ପହଂସନେ ଏସ ସାଧୁକାରୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୨। ଦୁତିୟୌଗ୍ଗସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୨। ଦୁତିୟେ ନାଗୱନେତି ତସ୍ସ କିର ସେଟ୍ଠିନୋ ନାଗୱନଂ ନାମ ଉୟ୍ୟାନଂ, ସୋ ତତ୍ଥ ପୁରେଭତ୍ତଂ ଗନ୍ଧମାଲାଦୀନି ଗାହାପେତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନକୀଢଇକଂ କୀଢଇତୁକାମୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପରିଚାରିୟମାନୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଅଦ୍ଦସ। ସହ ଦସ୍ସନେନେୱସ୍ସ ପୁରିମନୟେନେୱ ଚିତ୍ତଂ ପସୀଦି, ସୁରାପାନେନ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନମଦୋ ତଙ୍ଖଣଂୟେୱ ପହୀୟି। ତଂ ସନ୍ଧାୟେୱମାହ। ଓଣୋଜେସିନ୍ତି ଉଦକଂ ହତ୍ଥେ ପାତେତ୍ୱା ଅଦାସିଂ। ଅସୁକୋତି ଅମୁକୋ। ସମଚିତ୍ତୋୱ ଦେମୀତି ‘‘ଇମସ୍ସ ଥୋକଂ, ଇମସ୍ସ ବହୁକ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଚିତ୍ତନାନତ୍ତଂ ନ କରୋମି, ଦେୟ୍ୟଧମ୍ମଂ ପନ ଏକସଦିସଂ କରୋମୀତି ଦସ୍ସେତି। ଆରୋଚେନ୍ତୀତି ଆକାସେ ଠତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତି। ନତ୍ଥି ତଂ ସଂୟୋଜନନ୍ତି ଇମିନା ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନୋ ଅନାଗାମିଫଲଂ ବ୍ୟାକରୋତି।

୩। ପଠମହତ୍ଥକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୩। ତତିୟେ ହତ୍ଥକୋ ଆଠଅୱକୋତି ଭଗୱତା ଆଠଅୱକୟକ୍ଖସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ହତ୍ଥେହି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତତ୍ତା ହତ୍ଥକୋତି ଲଦ୍ଧନାମୋ ରାଜକୁମାରୋ। ସୀଲୱାତି ପଞ୍ଚସୀଲଦସସୀଲେନ ସୀଲୱା। ଚାଗୱାତି ଚାଗସମ୍ପନ୍ନୋ। କଚ୍ଚିତ୍ୱଂ, ଭନ୍ତେତି, ଭନ୍ତେ, କଚ୍ଚି ଏତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ବ୍ୟାକରଣଟ୍ଠାନେ। ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋତି ଅଧିଗମପ୍ପିଚ୍ଛତାୟ ଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ।

୪। ଦୁତିୟହତ୍ଥକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୪। ଚତୁତ୍ଥେ ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଉପାସକସତେହୀତି ସୋତାପନ୍ନସକଦାଗାମୀନଂୟେୱ ଅରିୟସାୱକୌପାସକାନଂ ପଞ୍ଚହି ସତେହି ପରିୱୁତୋ ଭୁତ୍ତପାତରାସୋ ଗନ୍ଧମାଲୱିଲେପନଚୁଣ୍ଣାନି ଗହେତ୍ୱା ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି। ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂନୀତି ସଙ୍ଗଣ୍ହନକାରଣାନି। ତେହାହନ୍ତି ତେହି ଅହଂ। ତଂ ଦାନେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମୀତି ନଙ୍ଗଲବଲିବଦ୍ଦଭତ୍ତବୀଜାଦୀନି ଚେୱ ଗନ୍ଧମାଲମୂଲାଦୀନି ଚ ଦତ୍ୱା ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି। ପେୟ୍ୟୱଜ୍ଜେନାତି ଅମ୍ମ, ତାତ, ଭାତର, ଭଗିନୀତିଆଦିକେନ କଣ୍ଣସୁଖେନ ମୁଦୁକେନ ପିୟୱଚନେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି। ଅତ୍ଥଚରିୟାୟାତି ‘‘ଇମସ୍ସ ଦାନେନ ୱା ପିୟୱଚନେନ ୱା କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ଅତ୍ଥଚରିୟାୟ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବୟୁତ୍ତକୋ ଅୟ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ଉପ୍ପନ୍ନକିଚ୍ଚନିତ୍ଥରଣସଙ୍ଖାତାୟ ଅତ୍ଥଚରିୟାୟ ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି। ସମାନତ୍ତତାୟାତି ‘‘ଇମସ୍ସ ଦାନାଦୀହି କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ସମାନତ୍ତତାୟ ସଙ୍ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ ଅୟ’’ନ୍ତି ଏକତୋ ଖାଦନପିୱନନିସଜ୍ଜାଦୀହି ଅତ୍ତନା ସମାନଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଗଣ୍ହାମି। ଦଲିଦ୍ଦସ୍ସ ଖୋ ନୋ ତଥା ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତୀତି ଦଲିଦ୍ଦସ୍ସ କିଞ୍ଚି ଦାତୁଂ ୱା କାତୁଂ ୱା ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ, ୟଥା ଦଲିଦ୍ଦସ୍ସ ନୋ ତଥା ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ମମ ପନ ସୋତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି, ଦିନ୍ନୋୱାଦେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ନ ମେ ଅନୁସାସନିଂ ଅତିକ୍କମିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ୟୋନି ଖୋ ତ୍ୱାୟନ୍ତି ଉପାୟୋ ଖୋ ତେ ଅୟଂ। ଇମେସୁ ପନ ଦ୍ୱୀସୁପି ସୁତ୍ତେସୁ ସତ୍ଥାରା ସୀଲଚାଗପଞ୍ଞା ମିସ୍ସକା କଥିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୫-୬। ମହାନାମସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୨୫-୨୬। ପଞ୍ଚମେ ଅହ୍ୱୂପପରିକ୍ଖିତା ହୋତୀତି ଅହ୍ୱାନଦ୍ୱଂ କାରଣାକାରଣଂ ଉପପରିକ୍ଖିତା ହୋତି। ଛଟ୍ଠେ ସଦ୍ଧାସୀଲଚାଗା ମିସ୍ସକା କଥିତା।

୭। ପଠମବଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୭। ସତ୍ତମେ ଉଚ୍ଛତ୍ତିବଲାତି ଉଚ୍ଛାନବଲା। ବାଲାନଞ୍ହି ''ଯଂ ଅସୁକୋ ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ ଆହ, ମଂ ସୋ ଆହ, ନ ଅଞ୍ଞ''ନ୍ତି ଏୱଂ ଉଚ୍ଛାନମେୱ ବଲଂ। ନିଜ୍ଝତ୍ତିବଲାତି ''ନ ଇଦଂ ଏୱଂ, ଏୱଂ ନାମେତ''ନ୍ତି ଅହ୍ୱାନଦ୍ୱନିଜ୍ଝାପନଂୟେୱ ବଲଂ। ପଟିସଙ୍ଖାନବଲାତି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣବଲା। ଖନ୍ତିବଲାତି ଅଧିୱାସନବଲା।

୮। ଦୁତିଯବଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୮। ଅଟ୍ଠମେ ବଲାନୀତି ଞାଣବଲାନି। ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପଟିଜାନାତୀତି ଅରହତ୍ତଂ ପଟିଜାନାତି। ଅନିଚ୍ଚତୋତି ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱାକାରେନ। ଯଥାଭୂତନ୍ତି ଯଥାସଭାୱତୋ। ସମ୍ମପ୍ପଞ୍ଞାଯାତି ସହୱିପସ୍ସନାଯ ମଗ୍ଗପଞ୍ଞାଯ। ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମାତି ସନ୍ତାପନଟ୍ଠେନ ଅଙ୍ଗାରକାସୁଯା ଉପମିତା ଇମେ କାମାତି। ୱିୱେକନିନ୍ନନ୍ତି ଫଲସମାପତ୍ତିୱସେନ ନିବ୍ବାନନିନ୍ନଂ। ୱିୱେକଟ୍ଠନ୍ତି କିଲେସେହି ୱଜ୍ଜିତଂ ଦୂରୀଭୂତଂ ୱା। ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତନ୍ତି ପବ୍ବଜ୍ଜାଭିରତଂ। ବ୍ୟନ୍ତିଭୂତନ୍ତି ୱିଗତନ୍ତଭୂତଂ ଏକଦେସେନାପି ଅନଲ୍ଲୀନଂ ୱିସଂଯୁତ୍ତଂ ୱିସଂସଟ୍ଠଂ। ଆସୱଟ୍ଠାନିଯେହୀତି ସମ୍ପଯୋଗୱସେନ ଆସୱାନଂ କାରଣଭୂତେହି, କିଲେସଧମ୍ମେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ବ୍ୟନ୍ତିଭୂତନ୍ତି ୱିଗତୱାଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କୁତୋ? ସବ୍ବସୋ ଆସୱଟ୍ଠାନିଯେହି ଧମ୍ମେହି, ସବ୍ବେହି ତେଭୂମକଧମ୍ମେହୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ଅରିଯମଗ୍ଗୋ ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରୋ କଥିତୋ।

୯। ଅକ୍ଖଣସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୯। ନୱମେ ଖଣେ କିଚ୍ଚାନି କରୋତୀତି ଖଣକିଚ୍ଚୋ, ଓକାସଂ ଲଭିତ୍ୱାୱ କିଚ୍ଚାନି କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମୋତି ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମୋ। ଓପସମିକୋତି କିଲେସୂପସମାୱହୋ। ପରିନିବ୍ବାଯିକୋତି କିଲେସପରିନିବ୍ବାନକରୋ। ଚତୁମଗ୍ଗଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ସମ୍ବୋଧିଂ ଗଚ୍ଛତି ସମ୍ପାପୁଣାତୀତି ସମ୍ବୋଧଗାମୀ। ଦୀଘାଯୁକଂ ଦେୱନିକାଯନ୍ତି ଇଦଂ ଅସଞ୍ଞଂ ଦେୱନିକାଯଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଅୱିଞ୍ଞାତାରେସୂତି ଅତିୱିଯ ଅୱିଞ୍ଞୂସୁ।

ସୁପ୍ପୱେଦିତେତି ସୁକଥିତେ। ଅନ୍ତରାଯିକାତି ଅନ୍ତରାଯକରା। ଖଣୋ ୱେ ମା ଉପଚ୍ଚଗାତି ଅଯଂ ଲଦ୍ଧୋ ଖଣୋ ମା ଅତିକ୍କମି। ଇଧଚେୱ ନଂ ୱିରାଧେତୀତି ସଚେ କୋଚି ପମତ୍ତଚାରୀ ଇଧ ଇମଂ ଖଣଂ ଲଭିତ୍ୱାପି ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନିଯାମତଂ ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ୱିରାଧେତି ନ ସମ୍ପାଦେତି। ଅତୀତତ୍ଥୋତି ହାପିତତ୍ଥୋ। ଚିରତ୍ତଂ ଅନୁତପିସ୍ସତୀତି ଚିରରତ୍ତଂ ସୋଚିସ୍ସତି। ଯଥା ହି ''ଅସୁକଟ୍ଠାନେ ଭଣ୍ଡଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନ''ନ୍ତି ସୁତ୍ୱା ଏକୋ ୱାଣିଜୋ ନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଅଞ୍ଞେ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗଣ୍ହେଯ୍ୟୁଂ, ତେସଂ ତଂ ଅଟ୍ଠଗୁଣମ୍ପି ଦସଗୁଣମ୍ପି ଭୱେଯ୍ଯ। ଅଥ ଇତରୋ ''ମମ ଅତ୍ଥୋ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ''ତି ଅନୁତପେଯ୍ଯ, ଏୱଂ ଯୋ ଇଧ ଖଣଂ ଲଭିତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତୋ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନିଯାମତଂ ୱିରାଧେତି, ସୋ ଅଯଂ ୱାଣିଜୋୱ ଅତୀତତ୍ଥୋ ଚିରଂ ଅନୁତପିସ୍ସତି ସୋଚିସ୍ସତି। କିଞ୍ଚ ଭିଯ୍ୟୋ ଅୱିଜ୍ଜାନିୱୁତୋତି ତଥା। ପଚ୍ଚୱିଦୁନ୍ତି ପଟିୱିଜ୍ଝିଂସୁ। ସଂୱରାତି ସୀଲସଂୱରା। ମାରଧେଯ୍ୟପରାନୁଗେତି ମାରଧେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତଂ ସଂସାରଂ ଅନୁଗତେ। ପାରଙ୍ଗତାତି ନିବ୍ବାନଂ ଗତା। ଯେ ପତ୍ତା ଆସୱକ୍ଖଯନ୍ତି ଯେ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତା। ଏୱମିଧ ଗାଥାସୁ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ।

୧୦। ଅନୁରୁଦ୍ଧମହାୱିତକ୍କସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୦। ଦସମେ ଚେତୀସୂତି ଚେତିନାମକାନଂ ରାଜୂନଂ ନିୱାସଟ୍ଠାନତ୍ତା ଏୱଂଲଦ୍ଧୱୋହାରେ ରଟ୍ଠେ। ପାଚୀନୱଂସଦାଯେତି ଦସବଲସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନତୋ ପାଚୀନଦିସାଯ ଠିତେ ୱଂସଦାଯେ ନୀଲୋଭାସେହି ୱେଳୁହି ସଞ୍ଛନ୍ନେ ଅରଞ୍ଞେ। ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦୀତି ଥେରୋ କିର ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଠମଅନ୍ତୋୱସ୍ସମ୍ହିୟେୱ ସମାପତ୍ତିଲାଭୀ ହୁତ୍ୱା ସହସ୍ସଲୋକଧାତୁଦସ୍ସନସମତ୍ଥଂ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ସୋ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏୱମାହ – ''ଇଧାହଂ, ଆୱୁସୋ ସାରିପୁତ୍ତ, ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସହସ୍ସଲୋକଂ ଓଲୋକେମି। ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ ୱୀରିଯଂ ଅସଲ୍ଲୀନଂ, ଉପଟ୍ଠିତା ସତି ଅସମ୍ମୁଟ୍ଠା, ପସ୍ସଦ୍ଧୋ କାଯୋ ଅସାରଦ୍ଧୋ, ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ। ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଅନୁପାଦାଯ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତଂ ନ ୱିମୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ଅଥ ନଂ ଥେରୋ ଆହ – ''ଯଂ ଖୋ ତେ, ଆୱୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଏୱଂ ହୋତି 'ଅହଂ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା...ପେ... ଓଲୋକେମୀ'ତି, ଇଦଂ ତେ ମାନସ୍ମିଂ। ଯମ୍ପି ତେ, ଆୱୁସୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧ ଏୱଂ ହୋତି 'ଆରଦ୍ଧଂ ଖୋ ପନ ମେ ୱୀରିଯଂ...ପେ...

ଏକଗ୍ଗ'ନ୍ତି, ଇଦଂ ତେ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚସ୍ମିଂ। ଯମ୍ପି ତେ, ଆୱୁସୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧ, ଏୱଂ ହୋତି 'ଅଥ ଚ ପନ ମେ ଅନୁପାଦାଯ ଆସୱେହି ଚିତ୍ତଂ ନ ୱିମୁଚ୍ଚତୀ'ତି, ଇଦଂ ତେ କୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ମିଂ। ସାଧୁ ୱତାଯସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ଇମେ ତଯୋ ଧମ୍ମେ ପହାଯ ଇମେ ତଯୋ ଧମ୍ମେ ଅମନସିକରିତ୍ୱା ଅମତାଯ ଧାତୁଯା ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତୂ''ତି ଏୱମସ୍ସ ଥେରୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ କଥେସି। ସୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ସତ୍ଥାରଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଚେତିରଟ୍ଠଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠମାସଂ ଚଙ୍କମେନ ୱୀତିନାମେସି। ସୋ ପଧାନୱେଗନିମ୍ମଥିତତ୍ତା କିଲନ୍ତକାଯୋ ଏକସ୍ସ ୱେଳୁଗୁମ୍ବସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ନିସୀଦି। ଅଥସ୍ସାଯଂ ଏୱଂ ଚେତସୋ ପରିୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି, ଏସ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପଚ୍ଚଯପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ଅଧିଗମପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ପରିଯତ୍ତିଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ, ଧୁତଙ୍ଗପ୍ପିଚ୍ଛୋତି ଚତ୍ତାରୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛା। ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚଯପ୍ପିଚ୍ଛୋ ବହୁଂ ଦେନ୍ତେ ଅପ୍ପଂ ଗଣ୍ହାତି, ଅପ୍ପଂ ଦେନ୍ତେ ଅପ୍ପତରଂ ଗଣ୍ହାତି, ନ ଅନୱସେସଗ୍ଗାହୀ ହୋତି। ଅଧିଗମପ୍ପିଚ୍ଛୋ ମଜ୍ଝନ୍ତିକତ୍ଥେରୋ ୱିଯ ଅତ୍ତନୋ ଅଧିଗମଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ଜାନିତୁଂ ନ ଦେତି। ପରିଯତ୍ତିଅପ୍ପିଚ୍ଛୋ ତେପିଟକୋପି ସମାନୋ ନ ବହୁସ୍ସୁତଭାୱଂ ଜାନାପେତୁକାମୋ ହୋତି ସାକେତତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ ୱିଯ। ଧୁତଙ୍ଗପ୍ପିଚ୍ଛୋ ଧୁତଙ୍ଗପରିହରଣଭାୱଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ଜାନିତୁଂ ନ ଦେତି ଦ୍ୱେଭାତିକତ୍ଥେରେସୁ ଜେଟ୍ଠତ୍ଥେରୋ ୱିଯ। ୱତ୍ଥୁ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ କଥିତଂ। ଅଯଂ ଧମ୍ମୋତି ଏୱଂ ସନ୍ତଗୁଣନିଗୁହନେନ ଚ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତାଯ ଚ ଅପ୍ପିଚ୍ଛସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଯଂ ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମୋ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ନୋ ମହିଚ୍ଛସ୍ସ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଯୋଜେତବ୍ବଂ।

ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାତି ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ତୀହି ସନ୍ତୋସେହି ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ। ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାତି କାଯଚିତ୍ତୌପଧିୱିୱେକେହି ୱିୱିତ୍ତସ୍ସ। ତତ୍ଥ କାଯୱିୱେକୋ ନାମ ଗଣସଙ୍ଗଣିକଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୁୱସେନ ଏକୀଭାୱୋ। ଏକୀଭାୱମତ୍ତେନେୱ କମ୍ମଂ ନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତୀତି କସିଣପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ସମାପତ୍ତିଯୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତି, ଅଯଂ ଚିତ୍ତୱିୱେକୋ ନାମ। ସମାପତ୍ତିମତ୍ତେନେୱ କମ୍ମଂ ନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତୀତି ଝାନଂ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ସହ ପଟିସମ୍ଭିଦାହି ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି, ଅଯଂ ସବ୍ବାକାରତୋ ଉପଧିୱିୱେକୋ ନାମ। ତେନାହ ଭଗୱା – ''କାଯୱିୱେକୋ ଚ ୱିୱେକଟ୍ଠକାଯାନଂ ନେକ୍ଖମ୍ମାଭିରତାନଂ, ଚିତ୍ତୱିୱେକୋ ଚ ପରିସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତାନଂ ପରମୱୋଦାନପ୍ପତ୍ତାନଂ, ଉପଧିୱିୱେକୋ ଚ ନିରୁପଧୀନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ୱିସଙ୍ଖାରଗତାନ''ନ୍ତି (ମହାନି। ୭, ୪୯)।

ସଙ୍ଗଣିକାରାମସ୍ସାତି ଗଣସଙ୍ଗଣିକାଯ ଚେୱ କିଲେସସଙ୍ଗଣିକାଯ ଚ ରତସ୍ସ। ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯସ୍ସାତି କାଯିକଚେତସିକୱୀରିଯୱସେନ ଆରଦ୍ଧୱୀରିଯସ୍ସ। ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସାତି ଚତୁସତିପଟ୍ଠାନୱସେନ ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତିସ୍ସ। ସମାହିତସ୍ସାତି ଏକଗ୍ଗଚିତ୍ତସ୍ସ। ପଞ୍ଞୱତୋତି କମ୍ମସ୍ସକତପଞ୍ଞାଯ ପଞ୍ଞୱତୋ।

ସାଧୁ ସାଧୂତି ଥେରସ୍ସ ୱିତକ୍କଂ ସମ୍ପହଂସେନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଇମଂ ଅଟ୍ଠମନ୍ତି ସତ୍ତ ନିଧୀ ଲଦ୍ଧପୁରିସସ୍ସ ଅଟ୍ଠମଂ ଦେନ୍ତୋ ୱିଯ, ସତ୍ତ ମଣିରତନାନି, ସତ୍ତ ହତ୍ଥିରତନାନି, ସତ୍ତ ଅସ୍ସରତନାନି ଲଦ୍ଧପୁରିସସ୍ସ ଅଟ୍ଠମଂ ଦେନ୍ତୋ ୱିଯ ସତ୍ତ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ୱିତକ୍କେତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ ଅଟ୍ଠମଂ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ନିପ୍ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାତି ତଣ୍ହାମାନଦିଟ୍ଠିପପଞ୍ଚରହିତତ୍ତା ନିପ୍ପପଞ୍ଚସଙ୍ଖାତେ ନିବ୍ବାନପଦେ ଅଭିରତସ୍ସ। ଇତରଂ ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ। ପପଞ୍ଚାରାମସ୍ସାତି ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ପପଞ୍ଚେସୁ ଅଭିରତସ୍ସ। ଇତରଂ ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ।

ଯତୋତି ଯଦା। ତତୋତି ତଦା। ନାନାରତ୍ତାନନ୍ତି ନିଲପୀତଲୋହିତୋଦାତୱଣ୍ଣେହି ନାନାରଜନେହି ରତ୍ତାନଂ। ପଂସୁକୂଲନ୍ତି ତେୱୀସତିଯା ଖେତ୍ତେସୁ ଠିତପଂସୁକୂଲଚୀୱରଂ। ଖାଯିସ୍ସତୀତି ଯଥା ତସ୍ସ ପୁଞ୍ଜଣ୍ଡୁସମୟାଦୀସୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଯଂ ଇଚ୍ଛତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତଂ ପାରୁପନ୍ତସ୍ସ ସୋ ଦୁସ୍ସକରଣ୍ଡକୋ ମନାପୋ ହୁତ୍ୱା ଖାଯତି, ଏୱଂ ତୁଯ୍ହମ୍ପି ଚୀୱରସନ୍ତୋସମହାଅରିଯୱଂସେନ ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ ପଂସୁକୂଲଚୀୱରଂ ଖାଯିସ୍ସତି ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସତି। ରତିଯାତି ରତିଅତ୍ଥାଯ। ଅପରିତସ୍ସାଯାତି ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିପରିତସ୍ସନାହି ଅପରିତସ୍ସନତ୍ଥାଯ। ଫାସୁୱିହାରାଯାତି ସୁଖୱିହାରତ୍ଥାଯ। ଓକ୍କମନାଯ ନିବ୍ବାନସ୍ସାତି ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଓତରଣତ୍ଥାଯ।

ପିଣ୍ଡିଯାଲୋପଭୋଜନନ୍ତି ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀସୁ ଜଙ୍ଘାବଲଂ ନିସ୍ସାଯ ଘରପଟିପାଟିଯା ଚରନ୍ତେନ ଲଦ୍ଧପିଣ୍ଡିଯାଲୋପଭୋଜନଂ। ଖାଯିସ୍ସତୀତି ତସ୍ସ ଗହପତିନୋ ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ ୱିଯ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସତି । ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋତି ପିଣ୍ଡପାତସନ୍ତୋସମହାଅରିଯୱଂସେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ। ରୁକ୍ଖମୂଲସେନାସନଂ ଖାଯିସ୍ସତୀତି ତସ୍ସ ଗହପତିନୋ ତେଭୂମକପାସାଦେ ଗନ୍ଧକୁସୁମୱାସସୁଗନ୍ଧଂ କୂଟାଗାରଂ ୱିଯ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ଉପଟ୍ଠହିସ୍ସତି। ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସାତି ସେନାସନସନ୍ତୋସମହାଅରିଯୱଂସେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ। ତିଣସନ୍ଥାରକୋତି ତିଣେହି ୱା ପଣ୍ଣେହି ୱା ଭୂମିଯଂ ୱା ଫଲକପାସାଣତଲାନି ୱା ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ସନ୍ଥତସନ୍ଥତୋ। ପୂତିମୁତ୍ତନ୍ତି ଯଂକିଞ୍ଚି ମୁତ୍ତଂ। ତଙ୍ଖଣେ ଗହିତମ୍ପି ପୂତିମୁତ୍ତମେୱ ୱୁଚ୍ଚତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧତ୍ତା। ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋତି ଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରସନ୍ତୋସେନ ସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ୱିହରତୋ।

ଇତି ଭଗୱା ଚତୂସୁ ଠାନେସୁ ଅରହତ୍ତଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ କଥେତ୍ୱା ''କତରସେନାସନେ ନୁ ଖୋ ୱସନ୍ତସ୍ସ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସପ୍ପାଯଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ''ତସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ୱସନ୍ତସ୍ସା''ତି ଞତ୍ୱା ତେନ ହି ତ୍ୱଂ, ଅନୁରୁଦ୍ଧାତିଆଦିମାହ। ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରତୋତି ତୀହି ୱିୱେକେହି ୱିୱିତ୍ତସ୍ସ ୱିହରନ୍ତସ୍ସ।

ଉୟ୍ୟୋଜନିକପଟିସଂୟୁତ୍ତନ୍ତି ଉୟ୍ୟୋଜନିକେହେୱ ୱଚନେହି ପଟିସଂୟୁତ୍ତଂ, ତେସଂ ଉପଟ୍ଠାନଗମନକଂୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପପଞ୍ଚନିରୋଧେତି ନିବ୍ବାନପଦେ । ପକ୍ଖନ୍ଦତୀତି ଆରମ୍ମଣକରଣୱସେନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି। ପସୀଦତୀତିଆଦୀସୁପି ଆରମ୍ମଣୱସେନେୱ ପସୀଦନସନ୍ତିଟ୍ଠନମୁଚ୍ଚନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଇତି ଭଗୱା ଚେତିରଟ୍ଠେ ପାଚୀନୱଂସଦାୟେ ଆୟସ୍ମତୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧସ୍ସ କଥିତେ ଅଟ୍ଠ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କେ ପୁନ ଭେସକଳାୱନମହାୱିହାରେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରେନ କଥେସି।

ମନୋମୟେନାତି ମନେନ ନିବ୍ବତ୍ତିତକାୟୋପି ମନୋମୟୋତି ୱୁଚ୍ଚତି ମନେନ ଗତକାୟୋପି, ଇଧ ମନେନ ଗତକାୟଂ ସନ୍ଧାୟେୱମାହ। ୟଥା ମେ ଅହୁ ସଙ୍କପ୍ପୋତି ୟଥା ମୟ୍ହଂ ୱିତକ୍କୋ ଅହୋସି, ତତୋ ଉତ୍ତରି ଅଟ୍ଠମଂ ମହାପୁରିସୱିତକ୍କଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ତତୋ ଉତ୍ତରିଂ ଦେସୟି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଗହପତିୱଗ୍ଗୋ ତତିୟୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ଦାନୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମଦାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୧। ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ପଠମେ ଆସଜ୍ଜ ଦାନଂ ଦେତୀତି ପତ୍ୱା ଦାନଂ ଦେତି। ଆଗତଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ମୁହୁତ୍ତଂଯେୱ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ସକ୍କାରଂ କତ୍ୱା ଦାନଂ ଦେତି, ଦସ୍ସାମୀତି ନ କିଲମେତି। ଭଯାତି ''ଅଯଂ ଅଦାଯକୋ ଅକାରକୋ''ତି ଗରହଭଯା, ଅପାଯଭଯା ୱା। ଅଦାସିମେତି ମଯ୍ହଂ ପୁବ୍ବେ ଏସ ଇଦଂ ନାମ ଅଦାସୀତି ଦେତି। ଦସ୍ସତି ମେତି ଅନାଗତେ ଇଦଂ ନାମ ଦସ୍ସତୀତି ଦେତି। ସାହୁ ଦାନନ୍ତି ଦାନଂ ନାମ ସାଧୁ ସୁନ୍ଦରଂ ବୁଦ୍ଧାଦୀହି ପଣ୍ଡିତେହି ପସତ୍ଥନ୍ତି ଦେତି। ଚିତ୍ତାଲଙ୍କାରଚିତ୍ତପରିକ୍ଖାରତ୍ଥଂ ଦାନଂ ଦେତୀତି ସମଥୱିପସ୍ସନାଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଲଙ୍କାରତ୍ଥଞ୍ଚେୱ ପରିକ୍ଖାରତ୍ଥଞ୍ଚ ଦେତି। ଦାନଞ୍ହି ଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁଂ କରୋତି। ଯେନ ଲଦ୍ଧୋ, ସୋ ''ଲଦ୍ଧଂ ମେ''ତି ମୁଦୁଚିତ୍ତୋ ହୋତି। ଯେନ ଦିନ୍ନଂ, ସୋପି ''ଦିନ୍ନଂ ମଯା''ତି ମୁଦୁଚିତ୍ତୋ ହୋତି। ଇତି ଉଭିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁଂ କରୋତି। ତେନେୱ ''ଅଦନ୍ତଦମନ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଯଥାହ –

''ଅଦନ୍ତଦମନଂ ଦାନଂ, ଅଦାନଂ ଦନ୍ତଦୂସକଂ;

ଦାନେନ ପିଯୱାଚାଯ, ଉନ୍ନମନ୍ତି ନମନ୍ତି ଚା''ତି।

ଇମେସୁ ପନ ଅଟ୍ଠସୁ ଦାନେସୁ ଚିତ୍ତାଲଙ୍କାରଦାନମେୱ ଉତ୍ତମନ୍ତି।

୨। ଦୁତିଯଦାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୨। ଦୁତିଯେ ସଦ୍ଧାତି ଯାଯ ସଦ୍ଧାଯ ଦାନଂ ଦେତି, ସା ସଦ୍ଧା। ହିରିଯନ୍ତି ଯାଯ ହିରିଯା ଦାନଂ ଦେତି, ସାୱ ଅଧିପ୍ପେତା। କୁସଲଞ୍ଚ ଦାନନ୍ତି ଅନୱଜ୍ଜଞ୍ଚ ଦାନଂ। ଦିୱିଯନ୍ତି ଦିୱଙ୍ଗମଂ।

୩। ଦାନୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୩। ତତିଯେ ଦାନୱତ୍ଥୂନୀତି ଦାନକାରଣାନି। ଛନ୍ଦା ଦାନଂ ଦେତୀତି ପେମେନ ଦାନଂ ଦେତି। ଦୋସାତି ଦୋସେନ କୁଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା ଯଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ୱେଗେନ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଦେତି। ମୋହାତି ମୋହେନ ମୂଳ୍ହୋ ଦେତି। ଭଯାତି ଗରହଭଯେନ ୱା ଅପାଯଭଯେନ ୱା, ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ୱା ପନ ଭଯେନ ଦେତି। କୁଲୱଂସନ୍ତି କୁଲପୱେଣିଂ।

୪। ଖେତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୪। ଚତୁତ୍ଥେ ନ ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତୀତି ଧଞ୍ଞଫଲେନ ମହପ୍ଫଲଂ ନ ହୋତି। ନ ମହସ୍ସାଦନ୍ତି ଯମ୍ପିସ୍ସ ଫଲଂ ହୋତି, ତସ୍ସ ଅସ୍ସାଦୋ ନ ମହା ହୋତି ମନ୍ଦସ୍ସାଦଂ ନ ମଧୁରଂ। ନ ଫାତିସେଯ୍ୟନ୍ତି ସେଯ୍ୟାପିସ୍ସ ନ ହୋତି ୱୁଡ୍ଢି, ତସ୍ସ ମହନ୍ତଂ ୱୀହିଥମ୍ଭସନ୍ନିୱେସଂ ନ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉନ୍ନାମନିନ୍ନାମୀତି ଥଲନିନ୍ନୱସେନ ୱିସମତଲଂ। ତତ୍ଥ ଥଲେ ଉଦକଂ ନ ସଣ୍ଠାତି, ନିନ୍ନେ ଅତିବହୁ ତିଟ୍ଠତି। ପାସାଣସକ୍ଖରିକନ୍ତି ପଥରିତ୍ୱା ଠିତପିଟ୍ଠିପାସାଣେହି ଚ ଖୁଦ୍ଦକପାସାଣେହି ଚ ସକ୍ଖରାହି ଚ ସମନ୍ନାଗତଂ। ଊସରନ୍ତି ଉବ୍ଭିନ୍ନଲୋଣଂ। ନ ଚ ଗମ୍ଭୀରସିତନ୍ତି ଥଦ୍ଧଭୂମିତାଯ ଗମ୍ଭୀରାନୁଗତଂ, ନଙ୍ଗଲମଗ୍ଗଂ କତ୍ୱା କସିତୁଂ ନ ସକ୍କା ହୋତି, ଉତ୍ତାନନଙ୍ଗଲମଗ୍ଗମେୱ ହୋତି। ନ ଆଯସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ନ ଉଦକାଗମନସମ୍ପନ୍ନଂ। ନ ଅପାଯସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ପଚ୍ଛାଭାଗେ ଉଦକନିଗ୍ଗମନମଗ୍ଗସମ୍ପନ୍ନଂ ନ ହୋତି। ନ ମାତିକାସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ନ ଖୁଦ୍ଦକମହନ୍ତୀହି ଉଦକମାତିକାହି ସମ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି । ନ ମରିଯାଦସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ନ କେଦାରମରିଯାଦାହି ସମ୍ପନ୍ନଂ। ନ ମହପ୍ଫଲନ୍ତିଆଦୀନି ସଦ୍ଧାନି ୱିପାକଫଲୱସେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି।

ସମ୍ପନ୍ନେତି ପରିପୁଣ୍ଣେ ସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତେ। ପୱୁତ୍ତା ବୀଜସମ୍ପଦାତି ସମ୍ପନ୍ନଂ ବୀଜଂ ରୋପିତଂ। ଦେୱେ ସମ୍ପାଦଯନ୍ତମ୍ହୀତି ଦେୱେ ସମ୍ମା ୱସ୍ସନ୍ତେ। ଅନୀତିସମ୍ପଦା ହୋତୀତି କୀଟକିମିଆଦିପାଣକଈତିଯା ଅଭାୱୋ ଏକା ସମ୍ପଦା ହୋତି। ୱିରୂଳ୍ହୀତି ୱଡ୍ଢି ଦୁତିଯା ସମ୍ପଦା ହୋତି। ୱେପୁଲ୍ଲନ୍ତି ୱିପୁଲଭାୱୋ ତତିଯା ସମ୍ପଦା ହୋତି। ଫଲନ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣଫଲଂ ଚତୁତ୍ଥୀ ସମ୍ପଦା ହୋତି। ସମ୍ପନ୍ନସୀଲେସୂତି ପରିପୁଣ୍ଣସୀଲେସୁ। ଭୋଜନସମ୍ପଦାତି ସମ୍ପନ୍ନଂ ୱିୱିଧଭୋଜନଂ। ସମ୍ପଦାନନ୍ତି ତିୱିଧଂ କୁସଲସମ୍ପଦଂ। ଉପନେତୀତି ସା ଭୋଜନସମ୍ପଦା ଉପନଯତି। କସ୍ମା? ସମ୍ପନ୍ନଞ୍ହିସ୍ସ ତଂ କତଂ, ଯସ୍ମାସ୍ସ ତଂ କତକମ୍ମଂ ସମ୍ପନ୍ନଂ

ପରିପୁଣ୍ଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ପନ୍ନବୁଧାତି ସମ୍ପନ୍ନୋ ଅତ୍ଥୁ ଇଧ। ୱିଜ୍ଜାଚରଣସମ୍ପନ୍ନୋତି ତୀହି ୱିଜ୍ଜାହି ଚ ପଞ୍ଚଦସହି ଚରଣଧମ୍ମେହି ଚ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଲଦ୍ଧାତି ଏୱରୂପୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ପଦଂ ଅୱେକଲ୍ଲପରିପୁଣ୍ଣଭାୱଂ ଲଭିତ୍ୱା। କରୋତି କମ୍ମସମ୍ପଦନ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣକମ୍ମଂ କରୋତି। ଲଭତି ଚତ୍ଥସମ୍ପଦନ୍ତି ଅତ୍ଥଞ୍ଚ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ଲଭତି। ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପଦନ୍ତି ୱିପସ୍ସନାଦିଟ୍ଠିଂ। ମଗ୍ଗସମ୍ପଦନ୍ତି ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଂ। ଯାତି ସମ୍ପନ୍ନମାନସୋତି ପରିପୁଣ୍ଣଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ଯାତି। ସା ହୋତି ସବ୍ବସମ୍ପଦାତି ସା ସବ୍ବଦୁକ୍ଖେହି ୱିମୁତ୍ତି ସବ୍ବସମ୍ପଦା ନାମ ହୋତୀତି।

୫। ଦାନୂପପତ୍ତିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୫। ପଞ୍ଚମେ ଦାନୂପପତ୍ତିୟୋତି ଦାନପଚ୍ଚୟା ଉପପତ୍ତିୟୋ। ଦହତୀତି ଠପେତି। ଅଧିଟ୍ଠାତୀତି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ। ଭାୱେତୀତି ୱଡ୍ଢେତି। ହୀନେ ୱିମୁତ୍ତନ୍ତି ହୀନେସୁ ପଞ୍ଚସୁ କାମଗୁଣେସୁ ୱିମୁତ୍ତଂ। ଉତ୍ତରି ଅଭାୱିତନ୍ତି ତତୋ ଉତ୍ତରିମଗ୍ଗଫଲତ୍ଥାୟ ଅଭାୱିତଂ। ତତ୍ରୂପପତ୍ତିୟା ସଂୱତ୍ତତୀତି ଯଂ ଠାନଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା କୁସଲଂ କତଂ, ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତନତ୍ଥାୟ ସଂୱତ୍ତତି। ୱୀତରାଗସ୍ସାତି ମଗ୍ଗେନ ୱା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନରାଗସ୍ସ ସମାପତ୍ତିୟା ୱା ୱିକ୍ଖମ୍ଭିତରାଗସ୍ସ। ଦାନମତ୍ତେନେୱ ହି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତିତୁଂ ନ ସକ୍କା, ଦାନଂ ପନ ସମାଧିୱିପସ୍ସନାଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଲଙ୍କାରପରିୱାରଂ ହୋତି। ତତୋ ଦାନେନ ମୁଦୁଚିତ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମୱିହାରେ ଭାୱେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ୱୀତରାଗସ୍ସ ନୋ ସରାଗସ୍ସା’’ତି।

୬। ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୬। ଛଟ୍ଠେ ପୁଞ୍ଞକିରିୟାନି ଚ ତାନି ତେସଂ ତେସଂ ଆନିସଂସାନଂ ୱତ୍ଥୂନି ଚାତି ପୁଞ୍ଞକିରିୟୱତ୍ଥୂନି। ଦାନାଦୀନଞ୍ହି ଲକ୍ଖଣେ ଚିତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ‘‘ଏୱରୂପଂ ନାମ ଅମ୍ହେହି ଦାନଂ ଦାତବ୍ବଂ, ସୀଲଂ ରକ୍ଖିତବ୍ବଂ, ଭାୱନା ଭାୱେତବ୍ବା’’ତି ସତ୍ତା ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତି। ଦାନମେୱ ଦାନମୟଂ, ଦାନଚେତନାସୁ ୱା ପୁରିମଚେତନାତୋ ନିପ୍ଫନ୍ନା ସନ୍ନିଟ୍ଠାପକଚେତନା ଦାନମୟଂ ସୀଲାଦୀହି ସୀଲମୟାଦୀନି ୱିୟ। ସେସଦ୍ୱୟେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ପରିତ୍ତଂ କତଂ ହୋତୀତି ଥୋକଂ ମନ୍ଦଂ କତଂ ହୋତି। ନାଭିସମ୍ଭୋତୀତି ନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତି। ଅକତଂ ହୋତୀତି ଭାୱନାୟଯୋଗୋୟେୱ ଅନାରଦ୍ଧୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୁସ୍ସଦୋଭଗ୍ଗନ୍ତି ମନୁସ୍ସେସୁ ସମ୍ପତ୍ତିରହିତଂ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ନୀଚକୁଲଂ। ଉପପଜ୍ଜତୀତି ପଟିସନ୍ଧିୱସେନ ଉପଗଚ୍ଛତି, ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମତ୍ତସୋ କତନ୍ତି ପମାଣେନ କତଂ, ଥୋକଂ ନ ବହୁ। ମନୁସ୍ସସୋଭଗ୍ଗନ୍ତି ମନୁସ୍ସେସୁ ସୁଭଗଭାୱଂ ତିୱିଧକୁଲସମ୍ପତ୍ତିଂ। ଅଧିମତ୍ତନ୍ତି ଅଧିକପ୍ପମାଣଂ ବଲୱଂ ୱା। ଅଧିଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତି, ୱିସିଟ୍ଠତରା ଜେଟ୍ଠକା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭। ସପ୍ପୁରିସଦାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୭। ସତ୍ତମେ ସୁଚିନ୍ତି ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନଂ ଦେତି। ପଣୀତନ୍ତି ରସୂପପନ୍ନଂ। କାଲେନାତି ଯୁତ୍ତପତ୍ତକାଲେନ। କପ୍ପିୟନ୍ତି ଯଂ କପ୍ପିୟଂ, ତଂ ଦେତି। ୱିଚେୟ୍ୟ ଦେତୀତି ‘‘ଇମସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ମହପ୍ଫଲଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଇମସ୍ସ ନ ମହପ୍ଫଲ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ପଟିଗ୍ଗାହକପରିୟେସନୱସେନ ଦାନଂ ୱା ପଣିଧାୟୱସେନ ଦାନଂ ୱା ୱିଚିନିତ୍ୱା ଦେତି।

୮। ସପ୍ପୁରିସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୮। ଅଟ୍ଠମେ ଅତ୍ଥାୟାତି ଅତ୍ଥତ୍ଥାୟ। ହିତାୟ ସୁଖାୟାତି ହିତତ୍ଥାୟ ସୁଖତ୍ଥାୟ। ପୁବ୍ବପେତାନନ୍ତି ପରଲୋକଗତାନଂ ଞାତୀନଂ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ବୁଦ୍ଧେ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ ବୋଧିସତ୍ତା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଲବ୍ଭନ୍ତି, ବୁଦ୍ଧକାଲେ ବୁଦ୍ଧା ଚେୱ ବୁଦ୍ଧସାୱକା ଚ। ଯଥାୱୁତ୍ତାନଞ୍ହି ଏତେସଂ ଅତ୍ଥାୟ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି। ବହୁନଂୱତ ଅତ୍ଥାୟ, ସପ୍ପଞ୍ଞୋ ଘରମାୱସନ୍ତି ସପ୍ପଞ୍ଞୋ ଘରେ ୱସନ୍ତୋ ବହୂନଂ ୱତ ଅତ୍ଥାୟ ହୋତି। ପୁବ୍ବେତି ପଠମେୱ। ପୁବ୍ବେକତମନୁସ୍ସରନ୍ତି ମାତାପିତୂନଂ ପୁବ୍ବକାରଗୁଣେ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତୋ। ସହଧମ୍ମେନାତି ସକାରଣେନ ପଚ୍ଚୟପୂଜନେନ ପୂଜେତି। ଅପଚେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୟୋତି ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ଅପଚୟତି, ନୀଚୱୁତ୍ତିତଂ ନେସଂ ଆପଜ୍ଜତି। ପେସଲୋତି ପିୟସୀଲୋ।

୯। ଅଭିସନ୍ଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୯। ନୱମେ ଦାନାନୀତି ଚେତନାଦାନାନି। ଅଗ୍ଗଞ୍ଞାନୀତିଆଦୀନଂ ଅତ୍ଥୋ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତୋୟେୱ।

୧୦। ଦୁଚ୍ଚରିତୱିପାକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୦। ଦସମେ ପାଣାତିପାତୋତି ପାଣାତିପାତଚେତନା। ସଙ୍କଲହୁସୋତି ସଙ୍କଲହୁକୋ। ଅପ୍ପାୟୁକସଂୱତ୍ତନିକୋତି ତେନ ପରିତ୍ତକେନ କମ୍ମୱିପାକେନ ଅପ୍ପାୟୁକୋ ହୋତି, ଦିନ୍ନମତ୍ତାୟ ୱା ପଟିସନ୍ଧିୟା ୱିଲୀୟତି ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତମତ୍ତେ ୱା। ଏୱରୂପୋ ହି ନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ କସ୍ସଚି ନିସ୍ସନ୍ଦୋ, ପାଣାତିପାତସ୍ସେୱ ଗତମଗ୍ଗୋ ଏସୋତି। ଭୋଗବ୍ୟସନସଂୱତ୍ତନିକୋତି ଯଥା କାକଣିକାମତ୍ତମ୍ପି ହତ୍ଥେ ନ ତିଟ୍ଠତି, ଏୱଂ ଭୋଗବ୍ୟସନଂ ସଂୱତ୍ତେତି। ସପତ୍ତୱେରସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତୀତି ସହ ସପତ୍ତେହି ୱେରଂ ସଂୱତ୍ତେତି। ତସ୍ସ ହି ସପତ୍ତା ଚ ବହୁକା ହୋନ୍ତି। ଯୋ ଚ ନଂ ପସ୍ସତି, ତସ୍ମିଂ ୱେରମେୱ ଉପ୍ପାଦେତି ନ ନିବ୍ବାୟତି। ଏୱରୂପୋ ହି ପରସ୍ସ ରକ୍ଖିତଗୋପିତଭଣ୍ଡେ ଅପରାଧସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦୋ।

ଅଭୂତବ୍ଭକ୍ଖାନସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତୀତି ଅଭୂତେନ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ସଂୱତ୍ତେତି, ଯେନ କେନଚି କତଂ ତସ୍ସେୱ ଉପରି ପତତି। ମିତ୍ତେହିଭେଦନସଂୱତ୍ତନିକୋତି ମିତ୍ତେହି ଭେଦଂ ସଂୱତ୍ତେତି। ଯଂ ଯଂ ମିତ୍ତଂ କରୋତି, ସୋ ସୋ ଭିଜ୍ଜତିୟେୱ। ଅମନାପସଦ୍ଦସଂୱତ୍ତନିକୋତି ଅମନାପସଦ୍ଦଂ ସଂୱତ୍ତେତି। ଯା ସା ୱାଚା କଣ୍ଟକା କକ୍କସା କଟୁକା ଅଭିସଜ୍ଜନୀ ମମ୍ମଚ୍ଛେଦିକା, ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ତମେୱ ସୁଣାତି, ମନାପସଦ୍ଦସୱନଂ ନାମ ନ ଲଭତି। ଏୱରୂପୋ ଫରୁସୱାଚାୟ ଗତମଗ୍ଗୋ ନାମ। ଅନାଦେୟ୍ୟୱାଚାସଂୱତ୍ତନିକୋତି ଅଗ୍ଗହେତବ୍ବୱଚନତଂ ସଂୱତ୍ତେତି, ''ତ୍ୱଂ କସ୍ମା କଥେସି, କୋ ହି ତୱ ୱଚନଂ ଗହେସ୍ସତୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅୟଂ ସମ୍ଫପ୍ପଲାପସ୍ସ ଗତମଗ୍ଗୋ। ଉମ୍ମତ୍ତକସଂୱତ୍ତନିକୋ ହୋତୀତି ଉମ୍ମତ୍ତକଭାୱଂ ସଂୱତ୍ତେତି। ତେନ ହି ମନୁସ୍ସୋ ଉମ୍ମତ୍ତୋ ୱା ଖିତ୍ତଚିତ୍ତୋ ୱା ଏଳମୂଗୋ ୱା ହୋତି। ଅୟଂ ସୁରାପାନସ୍ସ ନିସ୍ସନ୍ଦୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତନ୍ତି।

ଦାନୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ଉପୋସଥଵଗ୍ଗୋ

୪। ଵାସେଟ୍ଠସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୪। ପଞ୍ଚମସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥେ ଇମେ ଚେପି, ଵାସେଟ୍ଠ, ମହାସାଲାତି ପୁରତୋ ଠିତେ ଦ୍ଵେ ସାଲରୁକ୍ଖେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପରିକପ୍ପୋପମଂ ଆହ। ଇଦଂ ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଇମେ ତାଵ ମହାସାଲା ଅଚେତନା। ସଚେ ଏତେପି ସଚେତନା ହୁତ୍ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥଂ ଉପଵସେୟ୍ୟୁଂ, ଏତେସମ୍ପି ସୋ ଉପୋସଥଵାସୋ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାୟ ସୁଖାୟ ଅସ୍ସ। ଭୂତେ ପନ ଵତ୍ତବ୍ବମେଵ ନତ୍ଥୀତି।

୬। ଅନୁରୁଦ୍ଧସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୬। ଛଟ୍ଠେ ଯେନାୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋତି ତା କିର ଦେଵତା ଅତ୍ତନୋ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଓଲୋକେତ୍ଵା ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ନିସ୍ସାୟ ଅୟଂ ସମ୍ପତ୍ତି ଅମ୍ହେହି ଲଦ୍ଧା’’ତି ଆଵଜ୍ଜମାନା ଥେରଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘ମୟଂ ଅମ୍ହାକଂ ଅୟ୍ୟସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ଚକ୍କଵତ୍ତିରଜ୍ଜଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ପାଦପରିଚାରିକା ହୁତ୍ଵା ତେନ ଦିନ୍ନୋଵାଦେ ଠତ୍ଵା ଇମଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଲଭିମ୍ହା, ଗଚ୍ଛାମ ଥେରଂ ଆନେତ୍ଵା ଇମଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅନୁଭଵିସ୍ସାମା’’ତି ଦିଵା ଯେନାୟସ୍ମା ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ତେନୁପସଙ୍କମିଂସୁ। ତୀସୁ ଠାନେସୂତି ତୀସୁ କାରଣେସୁ। ଠାନସୋ ପଟିଲଭାମାତି ଖଣେନେଵ ଲଭାମ। ସରନ୍ତି ଵଚନସଦ୍ଦଂ ଵା ଗୀତସଦ୍ଦଂ ଵା ଆଭରଣସଦ୍ଦଂ ଵା। ପୀତା ଅସ୍ସୁତିଆଦୀନି ନୀଲା ତାଵ ଜାତା, ପୀତା ଭଵିତୁଂ ନ ସକ୍କୁଣନ୍ତୀତିଆଦିନା ନୟେନ ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ଵିତକ୍କେତି। ତାପି ‘‘ଇଦାନି ଅୟ୍ୟୋ ଅମ୍ହାକଂ ପୀତଭାଵଂ ଇଚ୍ଛତି, ଇଦାନି ଲୋହିତଭାଵ’’ନ୍ତି ତାଦିସାଵ ଅହେସୁଂ।

ଅଚ୍ଛରଂ ଵାଦେସୀତି ପାଣିତଲଂ ଵାଦେସି। ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକସ୍ସାତି ଆତତଂ, ଵିତତଂ, ଆତତଵିତତଂ, ଘନଂ, ସୁସିରନ୍ତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ। ତତ୍ଥ ଆତତଂ ନାମ ଚମ୍ମପରିୟୋନଦ୍ଧେସୁ ଭେରିଆଦୀସୁ ଏକତଲତୂରିୟଂ, ଵିତତଂ ନାମ ଉଭୟତଲଂ, ଆତତଵିତତଂ ନାମ ସବ୍ବସୋ ପରିୟୋନଦ୍ଧଂ, ସୁସିରଂ ଵଂସାଦି, ଘନଂ ସମ୍ମାଦି। ସୁଵିନୀତସ୍ସାତି ଆକଡ୍ଢନସିଥିଲକରଣାଦୀହି ସମ୍ମୁଚ୍ଛିତସ୍ସ। ସୁପ୍ପଟିପତାଳିତସ୍ସାତି ପମାଣେ ଠିତଭାଵଜାନନତ୍ଥଂ ସୁଟ୍ଠୁ ପଟିପତାଳିତସ୍ସ। କୁସଲେହି ସୁସମନ୍ନାହତସ୍ସାତି ଯେ ଵାଦେତୁଂ କୁସଲା ଛେକା, ତେହି ଵାଦିତସ୍ସ। ଵଗ୍ଗୂତି ଛେକୋ ସୁନ୍ଦରୋ। ରଜନୀୟୋତି ରଞ୍ଜେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ। କମନୀୟୋତି କାମେତବ୍ବଯୁତ୍ତୋ। ଖମନୀୟୋତି ଵା ପାଠୋ, ଦିଵସମ୍ପି ସୁୟ୍ୟମାନୋ ଖମତେଵ, ନ ନିବ୍ବିନ୍ଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମଦନୀୟୋତି ମାନମଦପୁରିସମଦଜନନୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ଓକ୍ଖିପୀତି ‘‘ଅସାରୁପ୍ପଂ ଇମା ଦେଵତା କରୋନ୍ତୀ’’ତି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ହେଟ୍ଠା ଖିପି, ନ ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ଵା ଓଲୋକେସି। ନ ଖ୍ଵୟ୍ୟୋ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ସାଦିୟତୀତି ‘‘ମୟଂ ନଚ୍ଚାମ ଗାୟାମ, ଅୟ୍ୟୋ ପନ ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ ନ ଖୋ ସାଦିୟତି, ଅକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ଵା ନ ଓଲୋକେତି, କିଂ ମୟଂ ନଚ୍ଚିତ୍ଵା ଵା ଗାୟିତ୍ଵା ଵା କରିସ୍ସାମା’’ତି ତତ୍ଥେଵ ଅନ୍ତରଧାୟିଂସୁ। ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ତାସଂ ଦେଵତାନଂ ଆନୁଭାଵଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘କତିହି ନୁ ଖୋ ଧମ୍ମେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ମାତୁଗାମୋ ମନାପକାୟିକେ ଦେଵଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତତୀ’’ତି ଇମମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛିତୁଂ ଉପସଙ୍କମି।

୯-୧୦। ଇଧଲୋକିକସୁତ୍ତଦ୍ଵୟଵଣ୍ଣନା

୪୯-୫୦। ନଵମେ ଅୟଂ’ସ ଲୋକୋ ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତୀତି ଅୟମସ୍ସ ଲୋକୋ ଇଧଲୋକେ କରଣମତ୍ତାୟ ଆରଦ୍ଧତ୍ତା ପରିପୁଣ୍ଣତ୍ତା ଆରଦ୍ଧୋ ହୋତି ପରିପୁଣ୍ଣୋ। ସୋଳସାକାରସମ୍ପନ୍ନାତି ସୁତ୍ତେ ଵୁତ୍ତେହି ଅଟ୍ଠହି, ଗାଥାସୁ ଅଟ୍ଠହୀତି ସୋଳସହି ଆକାରେହି ସମନ୍ନାଗତା, ୟାନି ଵା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗାନି ପରମ୍ପି ତେସୁ ସମାଦପେତୀତି ଏଵମ୍ପି ସୋଳସାକାରସମ୍ପନ୍ନାତି ଏକେ। ସଦ୍ଧାସୀଲପଞ୍ଞା ପନେତ୍ଥ ମିସ୍ସିକା କଥିତା। ଦସମଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିତଂ। ସବ୍ବସୁତ୍ତେସୁ ପନ ୟଂ ନ ଵୁତ୍ତଂ, ତଂ ହେଟ୍ଠା ଆଗତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଵାତି।

ଉପୋସଥଵଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୨। ଦୁତିୟପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୬) ୧। ଗୋତମୀୱଗ୍ଗୋ

୧। ଗୋତମୀସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫୧। ଛଟ୍ଠସ୍ସ ପଠମେ ସକ୍କେସୁ ୱିହରତୀତି ପଠମଗମନେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ୱିହରତି। ମହାପଜାପତୀତି ପୁତ୍ତପଜାଯ ଚେୱ ଧୀତୁପଜାଯ ଚ ମହନ୍ତତ୍ତା ଏୱଂଲଦ୍ଧନାମା। ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ଭଗୱା କପିଲପୁରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଠମମେୱ ନନ୍ଦଂ ପବ୍ବାଜେସି, ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ରାହୁଲକୁମାରଂ। ଚୁମ୍ବଟକକଲହେ (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୩୧; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୩୭) ପନ ଉଭଯନଗରୱାସିକେସୁ ଯୁଦ୍ଧତ୍ଥାଯ ନିକ୍ଖନ୍ତେସୁ ସତ୍ଥା ଗନ୍ତ୍ୱା ତେ ରାଜାନୋ ସଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅତ୍ତଦଣ୍ଡସୁତ୍ତଂ (ସୁ। ନି। ୯୪୧ ଆଦଯୋ; ମହାନି। ୧୭୦ ଆଦଯୋ) କଥେସି। ରାଜାନୋ ପସୀଦିତ୍ୱା ଅଡ୍ଢତିଯସତେ ଅଡ୍ଢତିଯସତେ କୁମାରେ ଅଦଂସୁ, ତାନି ପଞ୍ଚ କୁମାରସତାନି ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିଂସୁ, ଅଥ ନେସଂ ପଜାପତିଯୋ ସାସନଂ ପେସେତ୍ୱା ଅନଭିରତିଂ ଉପ୍ପାଦଯିଂସୁ। ସତ୍ଥା ତେସଂ ଅନଭିରତିଯା ଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ତେ ପଞ୍ଚସତେ ଦହରଭିକ୍ଖୂ କୁଣାଲଦହଂ ନେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ କୁଣାଲକାଲେ ନିସିନ୍ନପୁବ୍ବେ ପାସାଣତଲେ ନିସୀଦିତ୍ୱା କୁଣାଲଜାତକକଥାଯ (ଜା। ୨।୨୧।କୁଣାଲଜାତକ) ତେସଂ ଅନଭିରତିଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା ସବ୍ବେପି ତେ ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାପେସି, ପୁନ ମହାୱନଂ ଆନେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଫଲେତି। ତେସଂ ଚିତ୍ତଜାନନତ୍ଥଂ ପୁନପି ପଜାପତିଯୋ ସାସନଂ ପହିଣିଂସୁ। ତେ ''ଅଭବ୍ବା ମଯଂ ଘରାୱାସସ୍ସା''ତି ପଟିସାସନଂ ପହିଣିଂସୁ। ତା ''ନ ଦାନି ଅମ୍ହାକଂ ଘରଂ ଗନ୍ତୁଂ ଯୁତ୍ତଂ, ମହାପଜାପତିଯା ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅନୁଜାନାପେତ୍ୱା ପବ୍ବଜିସ୍ସାମା''ତି ପଞ୍ଚସତାପି ମହାପଜାପତିଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ଅଯ୍ୟେ, ଅମ୍ହାକଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅନୁଜାନାପେଥା''ତି ଆହଂସୁ। ମହାପଜାପତୀ ତା ଇତ୍ଥିଯୋ ଗହେତ୍ୱା ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି। ସେତଚ୍ଛତ୍ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ରଞ୍ଞୋ ପରିନିବ୍ବୁତକାଲେ ଉପସଙ୍କମୀତିପି ୱଦନ୍ତିଯେୱ।

ଅଲଂ ଗୋତମି, ମା ତେ ରୁଚ୍ଚୀତି କସ୍ମା ପଟିକ୍ଖିପି, ନନୁ ସବ୍ବେସମ୍ପି ବୁଦ୍ଧାନଂ ଚତସ୍ସୋ ପରିସା ହୋନ୍ତୀତି? କାମଂ ହୋନ୍ତି, କିଲମେତ୍ୱା ପନ ଅନେକୱାରଂ ଯାଚିତେ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ''ଦୁକ୍ଖେନ ଲଦ୍ଧା''ତି ସମ୍ମା ପରିପାଲେସ୍ସନ୍ତୀତି ଗରୁଂ କତ୍ୱା ଅନୁଞ୍ଞାତୁକାମୋ ପଟିକ୍ଖିପି। ପକ୍କାମୀତି ପୁନ କପିଲପୁରମେୱ ପାୱିସି। ଯଥାଭିରନ୍ତଂୱିହରିତ୍ୱାତି ବୋଧନେଯ୍ୟସତ୍ତାନଂ ଉପନିସ୍ସଯଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଯଥାଜ୍ଝାସଯେନ ୱିହରିତ୍ୱା। ଚାରିକଂ ପକ୍କାମୀତି ମହାଜନସଙ୍ଗହଂ କରୋନ୍ତୋ ଉତ୍ତମାଯ ବୁଦ୍ଧସିରିଯା ଅନୋପମେନ ବୁଦ୍ଧୱିଲାସେନ ଅତୁରିତଚାରିକଂ ପକ୍କାମି।

ସମ୍ବହୁଲାହି ସାକିଯାନୀହି ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଅନ୍ତୋନିୱେସନମ୍ହିଯେୱ ଦସବଲଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜାୱେସଂ ଗହେତ୍ୱା ପଞ୍ଚସତା ସାକିଯାନିଯୋ ପବ୍ବଜ୍ଜାୱେସଂଯେୱ ଗାହାପେତ୍ୱା ସବ୍ବାହିପି ତାହି ସମ୍ବହୁଲାହି ସାକିଯାନୀହି ସଦ୍ଧିଂ। ଚାରିକଂ ପକ୍କାମୀତି ଗମନଂ ଅଭିନୀହରି। ଗମନାଭିନୀହରଣକାଲେ ପନ ତା ସୁଖୁମାଲା ରାଜିତ୍ଥିଯୋ ପଦସା ଗନ୍ତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତୀତି ସାକିଯକୋଲିଯରାଜାନୋ ସୋୱଣ୍ଣସିୱିକାଯୋ ଉପଟ୍ଠପଯିଂସୁ। ତା ପନ ''ଯାନେ ଆରୁଯ୍ହ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସତ୍ଥରି ଅଗାରୱୋ କତୋ ହୋତୀ''ତି ଏକପଣ୍ଣାସଯୋଜନିକଂ ପଦସାୱ ପଟିପଜ୍ଜିଂସୁ। ରାଜାନୋପି ପୁରତୋ ଚ ପଚ୍ଛତୋ ଚ ଆରକ୍ଖଂ ସଂୱିଦହାପେତ୍ୱା ତଣ୍ଡୁଲସପ୍ପିତେଲାଦୀନଂ ସକଟାନି ପୂରାପେତ୍ୱା ''ଗତଗ୍ଗତଟ୍ଠାନେ ଗତଟ୍ଠାନେ ଆହାରଂ ପଟିଯାଦେଥା''ତି ପୁରିସେ ପେସଯିଂସୁ। ସୂନେହି ପାଦେହୀତି ତାସଞ୍ହି ସୁଖୁମାଲତ୍ତା ପାଦେସୁ ଏକୋ ଫୋଟୋ ଉଟ୍ଠେତି, ଏକୋ ଭିଜ୍ଜତି। ଉଭୋ ପାଦା କତକଟ୍ଠିସମ୍ପରିକିଣ୍ଣା ୱିଯ ହୁତ୍ୱା ଉଦ୍ଧୁମାତା ଜାତା। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ସୂନେହି ପାଦେହୀ''ତି। ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେତି ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକତୋ ବହି। କସ୍ମା ପନେୱଂ ଠିତାତି? ଏୱଂ କିରସ୍ସା ଅହୋସି – ''ଅହଂ ତଥାଗତେନ ଅନନୁଞ୍ଞାତା ସଯମେୱ ପବ୍ବଜ୍ଜାୱେସଂ ଅଗ୍ଗହେସିଂ, ଏୱଂ ଗହିତଭାୱୋ ଚ ପନ ମେ ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପେ ପାକଟୋ ଜାତୋ। ସଚେ ସତ୍ଥା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଅନୁଜାନାତି, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ। ସଚେ ପନ ନାନୁଜାନିସ୍ସତି, ମହତୀ ଗରହା ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ୱିହାରଂ ପୱିସିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ରୋଦମାନାୱ ଅଟ୍ଠାସି।

କିଂ ନୁ ତ୍ୱଂ ଗୋତମୀତି କିଂ ନୁ ରାଜକୁଲାନଂ ୱିପତ୍ତି ଉପ୍ପନ୍ନା, କେନ ତ୍ୱଂ କାରଣେନ ଏୱଂ ୱିୱଣ୍ଣଭାୱଂ ପତ୍ତା, ସୂନେହି ପାଦେହି…ପେ… ଠିତାତି। ଅଞ୍ଞେନପି ପରିଯାଯେନାତି ଅଞ୍ଞେନପି କାରଣେନ। ବହୁକାରା, ଭନ୍ତେତିଆଦିନା ତସ୍ସା ଗୁଣଂ କଥେତ୍ୱା ପୁନ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ସତ୍ଥାପି ''ଇତ୍ଥିଯୋ ନାମ ପରିତ୍ତପଞ୍ଞା, ଏକଯାଚିତମତ୍ତେନ ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଅନୁଞ୍ଞାତାଯ ନ ମମ ସାସନଂ ଗରୁଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଇଦାନି ଗରୁଂ କତ୍ୱା ଗାହାପେତୁକାମତାଯ ସଚେ, ଆନନ୍ଦ, ମହାପଜାପତୀ ଗୋତମୀଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ସାୱ'ସ୍ସା ହୋତୁଉପସମ୍ପଦାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସାୱସ୍ସାତି ସା ଏୱ ଅସ୍ସା ପବ୍ବଜ୍ଜାପି ଉପସମ୍ପଦାପି ହୋତୁ।

ତଦହୂପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାତି ତଂଦିୱସଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ। ଅଭିୱାଦନଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବନ୍ତି ଓମାନାତିମାନେ ଅକତ୍ୱା ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ଅଭିୱାଦନଂ, ଆସନା ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନୱସେନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ, ଦସନଖେ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମଂ, ଆସନପଞ୍ଞାପନବୀଜନାଦିକଂ

ଅନୁଚ୍ଛୱିକକମ୍ମସଙ୍ଖାତଂ ସାମୀଚିକମ୍ମଞ୍ଚ କତବ୍ବଂ। ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆୱାସେତି ଯତ୍ଥ ୱସନ୍ତିଯା ଅନନ୍ତରାଯେନ ଓୱାଦଦ୍ଧାଯ ଉପସଙ୍କମନଟ୍ଠାନେ ଓୱାଦଦାଯକୋ ଆଚରିଯୋ ନତ୍ଥି, ଅଯଂ ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ନାମ। ଏୱରୂପେ ଆୱାସେ ୱସ୍ସଂ ନ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସନ୍ତି ଅନୁପୋସଥିକଂ। ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନନ୍ତି ଓୱାଦତ୍ଥାଯ ଉପସଙ୍କମନଂ। ଦିଟ୍ଠେନାତି ଚକ୍ଖୁନା ଦିଟ୍ଠେନ। ସୁତେନାତି ସୋତେନ ସୁତେନ। ପରିସଙ୍କାଯାତି ଦିଟ୍ଠସୁତୱସେନ ପରିସଙ୍କିତେନ। ଗରୁଧମ୍ମନ୍ତି ଗରୁକଂ ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତିଂ। ପକ୍ଖମାନତ୍ତନ୍ତି ଅନୂନାନି ପନ୍ନରସ ଦିୱସାନି ମାନତ୍ତଂ। ଛସୁ ଧମ୍ମେସୂତି ୱିକାଲଭୋଜନଚ୍ଛଟ୍ଠେସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ। ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖାଯାତି ଏକସିକ୍ଖମ୍ପି ଅଖଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା ପୂରିତସିକ୍ଖାଯ। ଅକ୍କୋସିତବ୍ବୋ ପରିଭାସିତବ୍ବୋତି ଦସନ୍ନଂ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୁନା ନ ଅକ୍କୋସିତବ୍ବୋ, ଭଯୂପଦଂସନାଯ ଯାଯ କାଯଚି ପରିଭାସାଯ ନ ପରିଭାସିତବ୍ବୋ।

ଓୱଟୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂସୁ ୱଚନପଥୋତି ଓୱାଦାନୁସାସନଧମ୍ମକଥାସଙ୍ଖାତୋ ୱଚନପଥୋ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂସୁ ଓୱରିତୋ ପିହିତୋ, ନ ଭିକ୍ଖୁନିଯା କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଓୱଦିତବ୍ବୋ ଅନୁସାସିତବ୍ବୋ ୱା "ଭନ୍ତେ, ପୋରାଣକତ୍ଥେରା ଇଦଂ ଚୀୱରୱତ୍ତଂ ପୂରଯିଂସୂ"ତି ଏୱଂ ପନ ପୱେଣିୱସେନ କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅନୋୱଟୋଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ୱଚନପଥୋତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ୱଚନପଥୋ ଅନିୱାରିତୋ, ଯଥାରୁଚି ଓୱଦିତୁଂ ଅନୁସାସିତୁଂ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେତୁନ୍ତି ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରତୋ ପନେସା ଗରୁଧମ୍ମକଥା ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୮) ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା।

ଇମେ ପନ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଥେରେନ ଅତ୍ତନୋ ଆରୋଚିଯମାନେ ସୁତ୍ୱାୱ ମହାପଜାପତିଯା ତାୱ ମହନ୍ତଂ ଦୋମନସ୍ସଂ ଖଣେନ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭି, ଅନୋତତ୍ତଦହତୋ ଆଭତେନ ସୀତୁଦକସ୍ସ ଘଟସତେନ ମତ୍ଥକେ ପରିସିତ୍ତା ୱିଯ ୱିଗତପରିଳାହା ଅତ୍ତମନା ହୁତ୍ୱା ଗରୁଧମ୍ମପଟିଗ୍ଗହଣେନ ଉପ୍ପନ୍ନପୀତିପାମୋଜ୍ଜଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୀ ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭନ୍ତେତିଆଦିକଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି।

କୁମ୍ଭଥେନକେହୀତି କୁମ୍ଭେ ଦୀପଂ ଜାଲେତ୍ୱା ତେନ ଆଲୋକେନ ପରଘରେ ଭଣ୍ଡଂ ୱିଚିନିତ୍ୱା ଥେନକଚୋରେହି। ସେତଟ୍ଟିକା ନାମ ରୋଗଜାତୀତି ଏକୋ ପାଣକୋ ନାଳିମଜ୍ଝଗତଂ କଣ୍ଡଂ ୱିଜ୍ଝତି, ଯେନ ୱିଦ୍ଧା କଣ୍ଡା ନିକ୍ଖନ୍ତମ୍ପି ସାଲିସୀସଂ ଖୀରଂ ଗହେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ମଞ୍ଜିଟ୍ଠିକା ନାମ ରୋଗଜାତୀତି ଉଚ୍ଛୂନଂ ଅନ୍ତୋରତ୍ତଭାୱୋ।

ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଆଳିନ୍ତି ଇମିନା ପନ ଏତମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତି – ଯଥା ମହତୋ ତଳାକସ୍ସ ପାଳିଇଯା ଅବନ୍ଧାଯପି କିଞ୍ଚି ଉଦକଂ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ପଠମମେୱ ବଦ୍ଧାଯ ପନ ଯଂ ଅବନ୍ଧପଚ୍ଚଯା ନ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ତମ୍ପି ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ, ଏୱମେୱ ଯେ ଇମେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଅନତିକ୍କମନତ୍ଥାଯ ଗରୁଧମ୍ମା ପଞ୍ଞତ୍ତା, ତେସୁ ଅପଞ୍ଞତ୍ତେସୁ ମାତୁଗାମସ୍ସ ପବ୍ବଜିତତ୍ତା ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତାନି ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ତିଟ୍ଠେଯ୍ୟ। ପଟିକଚ୍ଚେୱ ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ପନ ଅପରାନିପି ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତାନି ଠସ୍ସତୀତି ଏୱଂ ପଠମଂ ୱୁତ୍ତୱସ୍ସସହସ୍ସମେୱ ଠସ୍ସତି। ୱସ୍ସସହସ୍ସନ୍ତି ଚେତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାପଭେଦପ୍ପତ୍ତଖୀଣାସୱାନଂ ୱସେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ, ତତୋ ପନ ଉତ୍ତରିପି ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକଖୀଣାସୱୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ଅନାଗାମିୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ସକଦାଗାମିୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ସୋତାପନ୍ନୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସନ୍ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପଟିୱେଧସଦ୍ଧମ୍ମୋ ଠସ୍ସତି। ପରିଯତ୍ତିଧମ୍ମୋପି ତାନିଯେୱ। ନ ହି ପରିଯତ୍ତିଯା ଅସତି ପଟିୱେଧୋ ଅତ୍ଥି, ନାପି ପରିଯତ୍ତିଯା ସତି ପଟିୱେଧୋ ନ ହୋତି। ଲିଙ୍ଗଂ ପନ ପରିଯତ୍ତିଯା ଅନ୍ତରହିତାଯପି ଚିରଂ ପୱତ୍ତିସ୍ସତୀତି।

୨। ଓୱାଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫୨। ଦୁତିଯେ ବହୁସ୍ସୁତୋତି ଇଧ ସକଲସ୍ସପି ବୁଦ୍ଧୱଚନସ୍ସ ୱସେନ ବହୁସ୍ସୁତଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଗରୁଧମ୍ମନ୍ତି କାଯସଂସଗ୍ଗଂ। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପନ ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ (ପାଚି। ଅଟ୍ଠ। ୧୪୪ ଆଦଯୋ) ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩। ସଂଖିତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫୩। ତତିଯେ ସରାଗାଯାତି ସରାଗତ୍ଥାଯ। ୱିରାଗାଯାତି ୱିରଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ। ସଂଯୋଗାଯାତି ୱଟ୍ଟେ ସଂଯୋଗତ୍ଥାଯ। ୱିସଂଯୋଗାଯାତି ୱଟ୍ଟେ ୱିସଂଯୋଗଭାୱତ୍ଥାଯ। ଆଚଯାଯାତି ୱଟ୍ଟସ୍ସ ୱଡ୍ଢନତ୍ଥାଯ। ନୋ ଅପଚଯାଯାତି ନ ୱଟ୍ଟୱିଦ୍ଧଂସନତ୍ଥାଯ। ଦୁବ୍ଭରତାଯାତି ଦୁପ୍ପୋସନତ୍ଥାଯ। ନୋ ସୁଭରତାଯାତି ନ ସୁଖପୋସନତ୍ଥାଯ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ପଠମୱାରେନ ୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ, ଦୁତିଯୱାରେନ ୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ। ଇମିନା ଚ ପନ ଓୱାଦେନ ଗୋତମୀ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତାତି।

୪। ଦୀଘଜାଣୁସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫୪। ଚତୁତ୍ଥେ ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜାତି ଇଦମସ୍ସ ପଓ୍ୱେଣି ନାମ ଓ୍ୱସେନ ଆଲପନଂ। ତସ୍ସ ହି ପୁବ୍ବପୁରିସା ବ୍ୟଗ୍ଘପଥେ ଜାତାତି ତସ୍ମିଂ କୁଲେ ମନୁସ୍ସା ବ୍ୟଗ୍ଘପଜ୍ଜାତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଇସ୍ସତ୍ଥେନାତି ଇସ୍ସାସକମ୍ମେନ। ତତ୍ରୁପାୟାୟାତି ‘‘ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ ଇଦଂ ନାମ କାତୁଂ ଓ୍ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଜାନନେ ଉପାୟଭୂତାୟ। ଓ୍ୱୁଦ୍ଧସୀଲିନୋତି ଓ୍ୱଡ୍ଢିତସୀଲା ଓ୍ୱୁଦ୍ଧସମାଚାରା। ଆୟନ୍ତି ଆଗମନଂ। ନାଚ୍ଚୋଗାଢହନ୍ତି ନାତିମହନ୍ତଂ। ନାତିହୀନନ୍ତି ନାତିକସିରଂ। ପରିୟାଦାୟାତି ଗହେତ୍ୱା ଖେପେତ୍ୱା। ତତ୍ଥ ଯସ୍ସ ଓ୍ୱୟତୋ ଦିଗୁଣୋ ଆୟୋ, ତସ୍ସ ଓ୍ୱୟୋ ଆୟଂ ପରିୟାଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି।

‘‘ଚତୁଧା ଓ୍ୱିଭଜେ ଭୋଗେ, ପଣ୍ଡିତୋ ଘରମାଓ୍ୱସଂ;

ଏକେନ ଭୋଗେ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ, ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମଂ ପୟୋଜୟେ;

ଚତୁତ୍ଥଞ୍ଚ ନିଧାପେୟ୍ୟ, ଆପଦାସୁ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତୀ’’ତି। (ଦୀ। ନି। ୩।୨୬୫) –

ଏଓ୍ୱଂ ପଟିପଜ୍ଜତୋ ପନ ଓ୍ୱୟୋ ଆୟଂ ପରିୟାଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତିୟେଓ୍ୱ।

ଉଦୁମ୍ବରଖାଦୀଓ୍ୱାତି ଯଥା ଉଦୁମ୍ବରାନି ଖାଦିତୁକାମେନ ପକ୍କେ ଉଦୁମ୍ବରରୁକ୍ଖେ ଚାଲିତେ ଏକପ୍ପହାରେନେଓ୍ୱ ବହୂନି ଫଲାନି ପତନ୍ତି, ସୋ ଖାଦିତବ୍ବୟୁତ୍ତକାନି ଖାଦିତ୍ୱା ଇତରାନି ବହୁତରାନି ପହାୟ ଗଚ୍ଛତି, ଏଓ୍ୱମେଓ୍ୱଂ ଯୋ ଆୟତୋ ଓ୍ୱୟଂ ବହୁତରଂ କତ୍ୱା ଓ୍ୱିପ୍ପକିରନ୍ତୋ ଭୋଗେ ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ସୋ ‘‘ଉଦୁମ୍ବରଖାଦିକଂଓ୍ୱାୟଂ କୁଲପୁତ୍ତୋ ଭୋଗେ ଖାଦତୀ’’ତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଜେଟ୍ଠମରଣନ୍ତି ଅନାୟକମରଣଂ । ସମଂ ଜୀଓ୍ୱିକଂ କପ୍ପେତୀତି ସମ୍ମା ଜୀଓ୍ୱିକଂ କପ୍ପେତି। ସମଜୀଓ୍ୱିତାତି ସମଜୀଓ୍ୱିତାୟ ଜୀଓ୍ୱିତା। ଅପାୟମୁଖାନୀତି ଓ୍ୱିନାସସ୍ସ ଠାନାନି।

ଉଟ୍ଠାତା କମ୍ମଧେୟ୍ୟେସୂତି କମ୍ମକରଣଟ୍ଠାନେସୁ ଉଟ୍ଠାନଓ୍ୱୀରିୟସମ୍ପନ୍ନୋ। ଓ୍ୱିଧାନଓ୍ୱାତି ଓ୍ୱିଦହନସମ୍ପନ୍ନୋ। ସୋତ୍ଥାନଂ ସମ୍ପରାୟିକନ୍ତି ସୋତ୍ଥିଭୂତଂ ସମ୍ପରାୟିକଂ। ସଚ୍ଚନାମେନାତି ବୁଦ୍ଧତ୍ତାୟେଓ୍ୱ ବୁଦ୍ଧୋତି ଏଓ୍ୱଂ ଅଓ୍ୱିତଥନାମେନ। ଚାଗୋ ପୁଞ୍ଞଂ ପଓ୍ୱଡ୍ଢତୀତି ଚାଗୋ ଚ ସେସପୁଞ୍ଞଞ୍ଚ ପଓ୍ୱଡ୍ଢତି। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ସବ୍ବାଦୟୋ ମିସ୍ସକା କଥିତା। ପଞ୍ଚମଂ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱ।

୬। ଭୟସୁତ୍ତଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୫୬। ଛଟ୍ଠେ ଗବ୍ଭୋତି ଗବ୍ଭଓ୍ୱାସୋ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାପୀତି ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକା ଗବ୍ଭଓ୍ୱାସସଦିସା ପୁନପି ମନୁସ୍ସଗବ୍ଭା। ସମ୍ପରାୟିକାପୀତି ଠପେତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଗବ୍ଭେ ସେସଗବ୍ଭା। ଉଭୟଂ ଏତେ କାମା ପଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀତି ଭୟଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଞ୍ଚ, ଭୟଞ୍ଚ ରୋଗୋ ଚ, ଭୟଞ୍ଚ ଗଣ୍ଡୋ ଚ, ଭୟଞ୍ଚ ସଲ୍ଲଞ୍ଚ, ଭୟଞ୍ଚ ସଙ୍ଗୋ ଚ, ଭୟଞ୍ଚ ପଙ୍କୋ ଚ, ଭୟଞ୍ଚ ଗବ୍ଭୋ ଚାତି ଏଓ୍ୱଂ ଉଭୟଂ ଏତେ କାମା ପଓ୍ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସାତରୂପେନାତି କାମସୁଖେନ। ପଲିପଥନ୍ତି ଓ୍ୱଟ୍ଟପଲିପଥଂ। ଅତିକ୍କମ୍ମାତି ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଓ୍ୱିପସ୍ସନଂ ଓ୍ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତଭାଓ୍ୱୋ ଗହିତୋ। ଏଓ୍ୱରୂପଂ ପଜଂ ଜାତିଜରୂପେତଂ ତୀସୁ ଭଓ୍ୱେସୁ ଫନ୍ଦମାନଂ ଅଓ୍ୱେକ୍ଖତୀତି ସୁତ୍ତେ ଓ୍ୱଟ୍ଟଂ କଥେତ୍ୱା ଗାଥାସୁ ଓ୍ୱିଓ୍ୱଟ୍ଟଂ କଥିତନ୍ତି। ସତ୍ତମଟ୍ଠମାନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେଓ୍ୱ।

୯-୧୦। ପୁଗ୍ଗଲସୁତ୍ତଦ୍ୱୟଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୫୯-୬୦। ନଓ୍ୱମେ ଉଜୁଭୂତୋତି କାୟଓ୍ୱଙ୍କାଦୀନଂ ଅଭାଓ୍ୱେନ ଉଜୁକୋ। ପଞ୍ଞାସୀଲସମାହିତୋତି ପଞ୍ଞାୟ ଚ ସୀଲେନ ଚ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଯଜମାନାନନ୍ତି ଦାନଂ ଦଦନ୍ତାନଂ। ପୁଞ୍ଞପେକ୍ଖାନନ୍ତି ପୁଞ୍ଞଂ ଓଲୋକେନ୍ତାନଂ ଗଓ୍ୱେସନ୍ତାନଂ । ଓପଧିକନ୍ତି ଉପଧିଓ୍ୱିପାକଂ, ଓପଧିଭୂତଂ ଠାନଂ ଅପ୍ପମାଣଂ। ଦସମେ ସମୁକ୍କଟ୍ଠୋତି ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ଉତ୍ତମୋ। ସତ୍ତାନନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱାତି।

ଗୋତମୀଓ୍ୱଗ୍ଗୋ ଛଟ୍ଠୋ।

(୭) ୨। ଭୂମିଚାଲୱଗ୍ଗୋ

୧। ଇଚ୍ଛାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୧। ସତ୍ତମସ୍ସ ପଠମେ ପୱିୱିତ୍ତସ୍ସାତି କାଯୱିୱେକେନ ୱିୱିତ୍ତସ୍ସ। ନିରାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋତି କଙ୍ଚି ଅନାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋ ୱିପସ୍ସନାକମ୍ମିକସ୍ସ। ଲାଭାଯାତି ଚତୁପଚ୍ଚଯଲାଭାଯ। ସୋଚୀ ଚ ପରିଦେୱୀ ଚାତି ସୋକୀ ଚ ପରିଦେୱୀ ଚ। ସୋଚିଚ୍ଚ ପରିଦେୱିଚ୍ଚାତିପି ପାଠୋ। ଚୁତୋ ଚ ସଦ୍ଧମ୍ମାତି ତଂଖଣଂଯେୱ ୱିପସ୍ସନାସଦ୍ଧମ୍ମା ଚୁତୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ।

୨। ଅଲଂସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୨। ଦୁତିଯେ ଅଲଂ ଅତ୍ତନୋ ଅଲଂ ପରେସନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଚ ପରେସଞ୍ଚ ହିତପଟିପତ୍ତିଯଂ ସମତ୍ଥୋ ପରିଯତ୍ତୋ ଅନୁଚ୍ଛୱିକୋ। ଖିପ୍ପନିସନ୍ତୀତି ଖିପ୍ପଂ ଉପଧାରେତି, ଖନ୍ଧଧାତୁଆଯତନାଦୀସୁ କଥିଯମାନେସୁ ତେ ଧମ୍ମେ ଖିପ୍ପଂ ଜାନାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ସମଥୱିପସ୍ସନା କଥିତା। ପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସଯେନ ପନ ଦେସନାୱିଲାସେନ ଚେତଂ ମତ୍ଥକତୋ ପଟ୍ଠାଯ ହେଟ୍ଠା ଓତରନ୍ତଂ କଥିତନ୍ତି।

୩। ସଂଖିତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୩। ତତିଯେ ଏୱମେୱାତି ନିକ୍କାରଣେନେୱ। ଯଥା ୱା ଅଯଂ ଯାଚତି, ଏୱମେୱ। ମୋଘପୁରିସାତି ମୂଳ୍ହପୁରିସା ତୁଚ୍ଛପୁରିସା। ଅଜ୍ଝେସନ୍ତୀତି ଯାଚନ୍ତି। ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବନ୍ତି ଇରିଯାପଥାନୁଗମନେନ ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବଂ ମଂ ନ ୱିଜହିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞନ୍ତି। ଆଜାନନତ୍ଥଂ ଅପସାଦେନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଏସ କିର ଭିକ୍ଖୁ ଓୱାଦେ ଦିନ୍ନେପି ପମାଦମେୱ ଅନୁଯୁଞ୍ଜତି, ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱସତି, ସମଣଧମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛତି। ତସ୍ମା ଭଗୱା ଏୱଂ ଅପସାଦେତ୍ୱା ପୁନ ଯସ୍ମା ସୋ ଅରହତ୍ତସ୍ସ ଉପନିସ୍ସଯସମ୍ପନ୍ନୋ , ତସ୍ମା ତଂ ଓୱଦନ୍ତୋ ତସ୍ମାତିହ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ମେ ଚିତ୍ତଂ ଠିତଂ ଭୱିସ୍ସତି ସୁସଣ୍ଠିତଂ, ନ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ଠସ୍ସନ୍ତୀତି ଇମିନା ତାୱସ୍ସ ଓୱାଦେନ ନିଯକଜ୍ଝତ୍ତୱସେନ ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତାମତ୍ତୋ ମୂଲସମାଧି ୱୁତ୍ତୋ।

ତତୋ ''ଏତ୍ତକେନେୱ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିଂ ଅନାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଏୱଂ ସୋ ସମାଧି ୱଡ୍ଢେତବ୍ବୋ''ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚିତ୍ତଂ ଠିତଂ ହୋତି ସୁସଣ୍ଠିତଂ, ନ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦାଯ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତତୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ''ମେତ୍ତା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତି ଭାୱିତା ଭୱିସ୍ସତି...ପେ... ସୁସମାରଦ୍ଧା''ତି ଏୱମସ୍ସ ମେତ୍ତାୱସେନ ଭାୱନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ପୁନ ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ବହୁଲୀକତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଇମଂ ସମାଧିଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମ୍ପି ଭାୱେଯ୍ୟାସୀତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯଦା ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଯଂ ମୂଲସମାଧି ଏୱଂ ମେତ୍ତାୱସେନ ଭାୱିତୋ ହୋତି, ତଦା ତ୍ୱଂ ତାୱତକେନପି ତୁଟ୍ଠିଂ ଅନାପଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ଇମଂ ମୂଲସମାଧିଂ ଅଞ୍ଞେସୁପି ଆରମ୍ମଣେସୁ ଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନାନି ପାପଯମାନୋ ''ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମ୍ପୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ଭାୱେଯ୍ୟାସୀତି।

ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଚ ପନ ଅୱସେସବ୍ରହ୍ମୱିହାରପୁବ୍ବଙ୍ଗମମ୍ପିସ୍ସ ଅଞ୍ଞେସୁ ଆରମ୍ମଣେସୁ ଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନଭାୱନଂ କରେଯ୍ୟାସୀତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ''କରୁଣା ମେ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତୀ''ତିଆଦିମାହ। ଏୱଂ ମେତ୍ତାପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନଭାୱନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ କାଯାନୁପସ୍ସନାଦିପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ''କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ''ତିଆଦିଂ ୱତ୍ୱା ଯତୋ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଯଂ ସମାଧି ଏୱଂ ଭାୱିତୋ ହୋତି ସୁଭାୱିତୋ, ତତୋ ତ୍ୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଯେନେୱ ଗଗ୍ଘସୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଗଗ୍ଘସୀତି ଗମିସ୍ସସି। ଫାସୁଂଯେୱାତି ଇମିନା ଅରହତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତି। ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତୋ ହି ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଫାସୁ ୱିହରତି ନାମ।

୪। ଗଯାସୀସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୪। ଚତୁତ୍ଥେ ଏତଦୱୋଚାତି ଅତ୍ତନୋ ପଧାନଭୂମିଯଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱିତକ୍କଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଆରୋଚେତୁଂ – ''ପୁବ୍ବାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ''ତିଆଦିୱଚନଂ ଅୱୋଚ। ଓଭାସନ୍ତି ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣୋଭାସଂ। ଞାଣଦସ୍ସନନ୍ତି ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଭୂତଂ ଞାଣସଙ୍ଖାତଂ ଦସ୍ସନଂ। ସନ୍ନିୱୁତ୍ଥପୁବ୍ବନ୍ତି ଏକତୋ ୱସିତପୁବ୍ବଂ। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ସୁତ୍ତେ

ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞ୍ଞାଣଂ, ଇଦ୍ଧିୱିଧଞ୍ଞାଣଂ, ଚେତୋପରିୟଞ୍ଞାଣଂ, ଯଥାକମ୍ମୂପଗଞ୍ଞାଣଂ, ଅନାଗତଂସଞ୍ଞାଣଂ, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂସଞ୍ଞାଣଂ, ଅତୀତଂସଞ୍ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବେନିୱାସଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଇମାନି ତାୱ ଅଟ୍ଠ ଞ୍ଞାଣାନି ପାଳିଇଯଂଯେୱ ଆଗତାନି, ତେହି ପନ ସଦ୍ଧିଂ ୱିପସ୍ସନାଞ୍ଞାଣାନି ଚତ୍ତାରି ମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣାନି, ଚତ୍ତାରି ଫଲଞ୍ଞାଣାନି, ଚତ୍ତାରି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞ୍ଞାଣାନି, ଚତ୍ତାରି ପଟିସମ୍ଭିଦାଞ୍ଞାଣାନି ଛ ଅସାଧାରଣଞ୍ଞାଣାନୀତି ଏତାନି ଞ୍ଞାଣାନି ସମୋଧାନେତ୍ୱା କଥେନ୍ତେନ ଏୱଂ ଇଦଂ ସୁତ୍ତଂ କଥିତଂ ନାମ ହୋତି।

୫। ଅଭିଭାଯତନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୫। ପଞ୍ଚମେ ଅଭିଭାଯତନାନୀତି ଅଭିଭୱନକାରଣାନି। କିଂ ଅଭିଭୱନ୍ତି? ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେପି ଆରମ୍ମଣାନିପି। ତାନି ହି ପଟିପକ୍ଖଭାୱେନ ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେ ଅଭିଭୱନ୍ତି, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଞ୍ଞାଣୁତ୍ତରିଯତାଯ ଆରମ୍ମଣାନି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀତିଆଦୀସୁ ପନ ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପେ ପରିକମ୍ମୱସେନ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ନାମ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଞ୍ହି ନୀଲପରିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ କେସେ ୱା ପିତ୍ତେ ୱା ଅକ୍ଖିତାରକାଯ ୱା କରୋତି। ପୀତପରିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ମେଦେ ୱା ଛୱିଯା ୱା ହତ୍ଥତଲପାଦତଲେସୁ ୱା ଅକ୍ଖୀନଂ ପୀତଟ୍ଠାନେ ୱା କରୋତି। ଲୋହିତପରିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ମଂସେ ୱା ଲୋହିତେ ୱା ଜିୱ୍ହାଯ ୱା ଅକ୍ଖୀନଂ ରତ୍ତଟ୍ଠାନେ ୱା କରୋତି। ଓଦାତପରିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠିମ୍ହି ୱା ଦନ୍ତେ ୱା ନଖେ ୱା ଅକ୍ଖୀନଂ ସେତଟ୍ଠାନେ ୱା କରୋତି। ତଂ ପନ ସୁନୀଲକଂ ସୁପୀତକଂ ସୁଲୋହିତକଂ ସୁଓଦାତଂ ନ ହୋତି, ଅୱିସୁଦ୍ଧମେୱ ହୋତି।

ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତୀତି ଯସ୍ସେୱଂ ପରିକମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି, ନିମିତ୍ତଂ ପନ ବହିଦ୍ଧା, ସୋ ଏୱଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପରିକମ୍ମସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ଚ ଅପ୍ପନାଯ ୱସେନ ''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପରିତ୍ତାନୀତି ଅୱଡ୍ଢିତାନି। ସୁୱଣ୍ଣଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନୀତି ସୁୱଣ୍ଣାନି ୱା ହୋନ୍ତୁ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣାନି ୱା, ପରିତ୍ତୱସେନେୱ ଇଦଂ ଅଭିଭାଯତନଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତାନି ଅଭିଭୁଯ୍ୟାତି ଯଥା ନାମ ସମ୍ପନ୍ନଗ୍ଗହଣିକୋ କଟଚ୍ଛୁମତ୍ତଂ ଭତ୍ତଂ ଲଭିତ୍ୱା ''କିଂ ଏତ୍ଥ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥୀ''ତି ସଂକଡ୍ଢିତ୍ୱା ଏକକବଳମେୱ କରୋତି, ଏୱମେୱ ଞ୍ଞାଣୁତ୍ତରିକୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିସଦଞ୍ଞାଣୋ ''କିମେତ୍ଥ ପରିତ୍ତକେ ଆରମ୍ମଣେ ସମାପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥି, ନାଯଂ ମମ ଭାରୋ''ତି ତାନି ରୂପାନି ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ସମାପଜ୍ଜତି, ସହ ନିମିତ୍ତୁପ୍ପାଦେନେୱେତ୍ଥ ଅପ୍ପନଂ ପାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଜାନାମି ପସ୍ସାମୀତି ଇମିନା ପନସ୍ସ ଆଭୋଗୋ କଥିତୋ। ସୋ ଚ ଖୋ ସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ, ନ ଅନ୍ତୋସମାପତ୍ତିଯଂ। ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତୀତି ଆଭୋଗସଞ୍ଞାଯପି ଝାନସଞ୍ଞାଯପି ଏୱଂସଞ୍ଞୀ ହୋତି। ଅଭିଭୱନସଞ୍ଞା ହିସ୍ସ ଅନ୍ତୋସମାପତ୍ତିଯମ୍ପି ଅତ୍ଥି, ଆଭୋଗସଞ୍ଞା ପନ ସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସେୱ।

ଅପ୍ପମାଣାନୀତି ୱଡ୍ଢିତପ୍ପମାଣାନି, ମହନ୍ତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିଭୁଯ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ଚ ପନ ଯଥା ମହଗ୍ଘସୋ ପୁରିସୋ ଏକଂ ଭତ୍ତୱଡ୍ଢିତକଂ ଲଭିତ୍ୱା ''ଅଞ୍ଞମ୍ପି ହୋତୁ, ଅଞ୍ଞମ୍ପି ହୋତୁ, କିଂ ଏସା ମଯ୍ହଂ କରିସ୍ସତୀ''ତି ନ ତଂ ମହନ୍ତତୋ ପସ୍ସତି, ଏୱମେୱ ଞ୍ଞାଣୁତ୍ତରୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ୱିସଦଞ୍ଞାଣୋ ''କିଂ ଏତ୍ଥ ସମାପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ, ନଯିଦଂ ଅପ୍ପମାଣଂ, ନ ମଯ୍ହଂ ଚିତ୍ତେକଗ୍ଗତାକରଣେ ଭାରୋ ଅତ୍ଥୀ''ତି ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ସମାପଜ୍ଜତି, ସହ ନିମିତ୍ତୁପ୍ପାଦନେୱେତ୍ଥ ଅପ୍ପନଂ ପାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀତି ଅଲାଭିତାଯ ୱା ଅନତ୍ଥିକତାଯ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତରୂପେ ପରିକମ୍ମସଞ୍ଞାୱିରହିତୋ।

ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତୀତି ଯସ୍ସ ପରିକମ୍ମମ୍ପି ନିମିତ୍ତମ୍ପି ବହିଦ୍ଧା ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ସୋ ଏୱଂ ବହିଦ୍ଧା ପରିକମ୍ମସ୍ସ ଚେୱ ଅପ୍ପନାଯ ଚ ୱସେନ ''ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ଏକୋ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସେସମେତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥାଭିଭାଯତନେ ଚ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଇମେସୁ ପନ ଚତୂସୁ ପରିତ୍ତଂ ୱିତକ୍କଚରିତୱସେନ ଆଗତଂ, ଅପ୍ପମାଣଂ ମୋହଚରିତୱସେନ, ସୁୱଣ୍ଣଂ ଦୋସଚରିତୱସେନ, ଦୁବ୍ବଣ୍ଣଂ ରାଗଚରିତୱସେନ। ଏତେସଞ୍ହି ଏତାନି ସପ୍ପାଯାନି। ସା ଚ ନେସଂ ସପ୍ପାଯତା ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୪୩) ଚରିଯନିଦ୍ଦେସେ ୱୁତ୍ତା।

ପଞ୍ଚମଅଭିଭାଯତନାଦୀସୁ ନୀଲାନୀତି ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ନୀଲୱଣ୍ଣାନୀତି ୱଣ୍ଣୱସେନ। ନୀଲନିଦସ୍ସନାନୀତି ନିଦସ୍ସନୱସେନ। ଅପଞ୍ଞାଯମାନୱିୱରାନି ଅସମ୍ଭିନ୍ନୱଣ୍ଣାନି ଏକନୀଲାନେୱ ହୁତ୍ୱା ଦିସ୍ସନ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ନୀଲନିଭାସାନୀତି ଇଦଂ ପନ ଓଭାସୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ନୀଲୋଭାସାନି ନୀଲପ୍ପଭାଯୁତ୍ତାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନ ନେସଂ ସୁୱିସୁଦ୍ଧତଂ ଦସ୍ସେତି। ୱିସୁଦ୍ଧୱଣ୍ଣୱସେନେୱ ହି ଇମାନି ଅଭିଭାଯତନାନି ୱୁତ୍ତାନି। ''ନୀଲକସିଣଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ନୀଲସ୍ମିଂ ନିମିତ୍ତଂ ଗଣ୍ହାତି ପୁପ୍ଫସ୍ମିଂ ୱା ୱତ୍ଥସ୍ମିଂ ୱା ୱଣ୍ଣଧାତୁଯା ୱା''ତିଆଦିକଂ ପନେତ୍ଥ କସିଣକରଣଞ୍ଚ ପରିକମ୍ମଞ୍ଚ ଅପ୍ପନାୱିଧାନଞ୍ଚ ସବ୍ବଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୫୫) ୱିତ୍ଥାରତୋ ୱୁତ୍ତମେୱାତି।

୬। ୱିମୋକ୍ଖସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୬।ୱିମୋକ୍ଖାତି କେନଟ୍ଠେନ ୱିମୋକ୍ଖୋ? ଅଧିମୁଚ୍ଚନଟ୍ଠେନ। କୋ ପନାୟଂ ଅଧିମୁଚ୍ଚନଟ୍ଠୋ ନାମ? ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେହି ଚ ସୁଟ୍ଠୁ ମୁଚ୍ଚନଟ୍ଠୋ, ଆରମ୍ମଣେ ଚ ଅଭିରତିୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ମୁଚ୍ଚନଟ୍ଠୋ, ପିତୁଅଙ୍କେ ୱିସ୍ସଟ୍ଠଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗସ୍ସ ଦାରକସ୍ସ ସଯନଂ ୱିଯ ଅନିଗ୍ଗହିତଭାୱେନ ନିରାସଙ୍କତାଯ ଆରମ୍ମଣେ ପୱତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଯଂ ପନତ୍ଥୋ ପଚ୍ଛିମେ ୱିମୋକ୍ଖେ ନତ୍ଥି, ପୁରିମେସୁ ୱିମୋକ୍ଖେସୁ ଅତ୍ଥି।

ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତୀତି ଏତ୍ଥ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କେସାଦୀସୁ ନୀଲକସିଣାଦିୱସେନ ଉପ୍ପାଦିତଂ ରୂପଜ୍ଝାନଂ ରୂପଂ, ତଦସ୍ସତ୍ଥୀତି ରୂପୀ। ବହିଦ୍ଧାପି ନୀଲକସିଣାଦୀନି ରୂପାନି ଝାନଚକ୍ଖୁନା ପସ୍ସତି। ଇମିନା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୱତ୍ଥୁକେସୁ କସିଣେସୁ ଉପ୍ପାଦିତଜ୍ଝାନସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନାନି ଦସ୍ସିତାନି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ନ ରୂପସଞ୍ଞୀ, ଅତ୍ତନୋ କେସାଦୀସୁ ଅନୁପ୍ପାଦିତରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମିନା ବହିଦ୍ଧା ପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧାୱ ଉପ୍ପାଦିତଜ୍ଝାନସ୍ସ ରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନାନି ଦସ୍ସିତାନି।

ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତୀତି ଇମିନା ସୁୱିସୁଦ୍ଧେସୁ ନୀଲାଦୀସୁ ୱଣ୍ଣକସିଣେସୁ ଝାନାନି ଦସ୍ସିତାନି। ତତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଅନ୍ତୋଅପ୍ପନାଯ ''ସୁଭ''ନ୍ତି ଆଭୋଗୋ ନତ୍ଥି, ଯୋ ପନ ସୁୱିସୁଦ୍ଧଂ ସୁଭଂ କସିଣଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ୱିହରତି, ସୋ ଯସ୍ମା ''ସୁଭନ୍ତି ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବତଂ ଆପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ଏୱଂ ଦେସନା କତା। ପଟିସମ୍ଭିଦାମଗ୍ଗେ ପନ –

''କଥଂ ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତୀତି ୱିମୋକ୍ଖୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ …ପେ… ୱିହରତି। ମେତ୍ତାଯ ଭାୱିତତ୍ତା ସତ୍ତା ଅପ୍ପଟିକୂଲା ହୋନ୍ତି। କରୁଣାସହଗତେନ…ପେ… ମୁଦିତାସହଗତେନ …ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ…ପେ… ୱିହରତି। ଉପେକ୍ଖାଯ ଭାୱିତତ୍ତା ସତ୍ତା ଅପ୍ପଟିକୂଲା ହୋନ୍ତି। ଏୱଂ ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତୀତି ୱିମୋକ୍ଖୋ''ତି (ପଟି। ମ। ୧।୨୧୨) ୱୁତ୍ତଂ।

ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନନ୍ତିଆଦୀସୁ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୨୭୬-୨୭୭) ୱୁତ୍ତମେୱ। ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋତି ଅଯଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ସବ୍ବସୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ଅଟ୍ଠମୋ ଉତ୍ତମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ ନାମ।

୭-୮। ଅନରିଯୱୋହାରସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୭-୬୮। ସତ୍ତମେ ଅନରିଯୱୋହାରାତି ନ ଅରିଯକଥା ସଦୋସକଥା। ଯାହି ଚେତନାହି ତେ ୱୋହାରେ ୱୋହରନ୍ତି, ତାସଂ ଏତଂ ନାମଂ। ଅଟ୍ଠମେ ୱୁତ୍ତପଟିପକ୍ଖନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୯। ପରିସାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୯। ନୱମେ ଖତ୍ତିଯପରିସାତି ଖତ୍ତିଯାନଂ ପରିସାନଂ ସନ୍ନିପାତୋ ସମାଗମୋ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଅନେକସତଂ ଖତ୍ତିଯପରିସନ୍ତି ବିମ୍ବିସାରସମାଗମ-ଞାତିସମାଗମ-ଲିଚ୍ଛୱିସମାଗମାଦିସଦିସଂ, ଅଞ୍ଞେସୁ ଚକ୍କୱାଳେସୁପି ଲବ୍ଭତେୱ। ସଲ୍ଲପିତପୁବ୍ବନ୍ତି ଆଲାପସଲ୍ଲାପୋ କତପୁବ୍ବୋ। ସାକଚ୍ଛାତି ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାପି ସମାପଜ୍ଜିତପୁବ୍ବା। ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ୱଣ୍ଣୋତି ତେ ଓଦାତାପି ହୋନ୍ତି କାଳଆପି ମଙ୍ଗୁରଚ୍ଛୱୀପି, ସତ୍ଥା ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ। ଇଦଂ ପନ ସଣ୍ଠାନଂ ପଟିଚ୍ଚ କଥିତଂ। ସଣ୍ଠାନମ୍ପି ଚ କେୱଲଂ ତେସଂ ପଞ୍ଞାଯତିଯେୱ। ନ ପନ ଭଗୱା ମିଲକ୍ଖୁସଦିସୋ ହୋତି, ନାପି ଆମୁତ୍ତମଣିକୁଣ୍ଡଲୋ, ବୁଦ୍ଧୱେସେନେୱ ନିସୀଦତି। ତେପି ଅତ୍ତନୋ ସମାନସଣ୍ଠାନମେୱ ପସ୍ସନ୍ତି। ଯାଦିସକୋ ତେସଂ ସରୋତି ତେ ଛିନ୍ନସ୍ସରାପି ହୋନ୍ତି ଗଗ୍ଗସ୍ସରାପି କାକସ୍ସରାପି, ସତ୍ଥା ବ୍ରହ୍ମସ୍ସରୋୱ। ଇଦଂ ପନ ଭାସନ୍ତରଂ ସନ୍ଧାଯ କଥିତଂ। ସଚେପି ହି ସତ୍ଥା ରାଜାସନେ ନିସିନ୍ନୋ କଥେତି, ''ଅଜ୍ଜ ରାଜା ମଧୁରେନ କଥେତୀ''ତି ନେସଂ ହୋତି। କଥେତ୍ୱା ପକ୍କନ୍ତେ ପନ ଭଗୱତି ପୁନ ରାଜାନଂ ଆଗତଂ ଦିସ୍ୱା ''କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯ''ନ୍ତି ୱୀମଂସା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ତତ୍ଥ କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯନ୍ତି ''ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଇଦାନେୱ ମାଗଧଭାସାଯ ସୀହଳଭାସାଯ ମଧୁରେନ ଆକାରେନ କଥେନ୍ତୋ କୋ ନୁ ଖୋ ଅଯଂ ଅନ୍ତରହିତୋ, କିଂ ଦେୱୋ ଉଦାହୁ ମନୁସ୍ସୋ''ତି ଏୱଂ ୱୀମଂସନ୍ତାପି ନ ଜାନନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କିମତ୍ଥଂ ପନେୱଂ ଅଜାନନ୍ତାନଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀତି? ୱାସନତ୍ଥାଯ। ଏୱଂ ସୁତୋପି ହି ଧମ୍ମୋ ଅନାଗତେ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ଅନାଗତଂ ପଟିଚ୍ଚ ଦେସେତି। ଅନେକସତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣପରିସନ୍ତିଆଦିନଂ ସୋଣଦଣ୍ଡସମାଗମାଦିୱସେନ ଚେୱ ଅଞ୍ଞଚକ୍କୱାଳଅୱସେନ ଚ ସମ୍ଭୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୦। ଭୂମିଚାଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭୦। ଦସମେ ନିସୀଦନନ୍ତି ଇଧ ଚମ୍ମଖଣ୍ଡଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଉଦେନଂ ଚେତିଯନ୍ତି ଉଦେନଯକ୍ଖସ୍ସ ୱସନଟ୍ଠାନେ କତୱିହାରୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ଗୋତମକାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଭାୱିତାତି ୱଡ୍ଢିତା। ବହୁଲୀକତାତି ପୁନପ୍ପୁନଂ କତା। ଯାନୀକତାତି ଯୁତ୍ତଯାନଂ ୱିଯ କତା। ୱତ୍ଥୁକତାତି ପତିଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ୱତ୍ଥୁ ୱିଯ କତା।

ଅନୁଟ୍ଠିତାତି ଅଧିଟ୍ଠିତା। ପରିଚିତାତି ସମନ୍ତତୋ ଚିତା ସୁୱଡ୍ଢିତା। ସୁସମାରଦ୍ଧାତି ସୁଟ୍ଠୁ ସମାରଦ୍ଧା।

ଇତି ଅନିୟମେନ କଥେତ୍ୱା ପୁନ ନିୟମେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ତଥାଗତସ୍ସ ଖୋତିଆଦିମାହ। ଏତ୍ଥ କପ୍ପନ୍ତି ଆୟୁକପ୍ପଂ। ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ କାଲେ ୟଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ, ତଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ କରୋନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। କପ୍ପାୱସେସଂ ୱାତି "ଅପ୍ପଂ ୱା ଭିୟ୍ୟୋ"ତି ୱୁତ୍ତୱସ୍ସସତତୋ ଅତିରେକଂ ୱା। ମହାସୀୱତ୍ଥେରୋ ପନାହ – "ବୁଦ୍ଧାନଂ ଅଟ୍ଠାନେ ଗଜ୍ଜିତଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ମରଣନ୍ତିକୱେଦନଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭେନ୍ତୋ ଭଦ୍ଦକପ୍ପମେୱ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ। କସ୍ମା ପନ ନ ଠିତୋତି? ଉପାଦିନ୍ନକସରୀରଂ ନାମ ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚାଦୀହି ଅଭିଭୁୟ୍ୟତି, ବୁଦ୍ଧା ଚ ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚାଦିଭାୱଂ ଅପ୍ପତ୍ୱା ପଞ୍ଚମେ ଆୟୁକୋଟ୍ଠାସେ ବହୁଜନସ୍ସ ପିୟମନାପକାଲେୟେୱ ପରିନିବ୍ବାୟନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧାନୁବୁଦ୍ଧେସୁ ଚ ମହାସାୱକେସୁ ପରିନିବ୍ବୁତେସୁ ଏକକେନେୱ ଖାଣୁକେନ ୱିୟ ଠାତବ୍ବଂ ହୋତି ଦହରସାମଣେରପରିୱାରେନ ୱା, ତତୋ 'ଅହୋ ବୁଦ୍ଧାନଂ ପରିସା'ତି ହୀଳେତବ୍ବତଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ତସ୍ମା ନ ଠିତୋ"ତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ସୋ ପନ ୱୁଚ୍ଚତି "ଆୟୁକପ୍ପୋ"ତି, ଇଦମେୱ ଅଟ୍ଠକଥାୟ ନିୟାମିତଂ।

ୟଥା ତଂ ମାରେନ ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋତି ଏତ୍ଥ ତନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ, ୟଥା ମାରେନ ପରିୟୁଟ୍ଠିତଚିତ୍ତୋ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟଚିତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞୋପି କୋଚି ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁଂ ନ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟ, ଏୱମେୱ ନାସକ୍ଖି ପଟିୱିଜ୍ଝିତୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ମାରୋ ହି ୟସ୍ସ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଦ୍ୱାଦସ ୱିପଲ୍ଲାସା ଅପ୍ପହୀନା, ତସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପରିୟୁଟ୍ଠାତି। ଥେରସ୍ସ ଚ ଚତ୍ତାରୋ ୱିପଲ୍ଲାସା ଅପ୍ପହୀନା, ତେନସ୍ସ ମାରୋ ଚିତ୍ତଂ ପରିୟୁଟ୍ଠାସି। ସୋ ପନ ଚିତ୍ତପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ କରୋନ୍ତୋ କିଂ କରୋତୀତି? ଭେରୱଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ଦସ୍ସେତି, ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ସାୱେତି। ତତୋ ସତ୍ତା ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱା ସୁତ୍ୱା ୱା ସତିଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ୱିୱଟମୁଖା ହୋନ୍ତି, ତେସଂ ମୁଖେନ ହତ୍ଥଂ ପୱେସେତ୍ୱା ହଦୟଂ ମଦ୍ଦତି, ତତୋ ୱିସଞ୍ଞାୱ ହୁତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଥେରସ୍ସ ପନେସ ମୁଖେ ହତ୍ଥଂ ପୱେସେତୁଂ କିଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତି, ଭେରୱାରମ୍ମଣଂ ପନ ଦସ୍ସେସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ଥେରୋ ନିମିତ୍ତୋଭାସଂ ନପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝି। ଭଗୱା ଜାନନ୍ତୋୟେୱ କିମତ୍ଥଂ ୟାୱ ତତିୟଂ ଆମନ୍ତେସୀତି? ପରତୋ "ତିଟ୍ଠତୁ, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା"ତି ୟାଚିତେ "ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ତୁୟ୍ହେୱେତଂ ଅପରଦ୍ଧ"ନ୍ତି ଦୋସାରୋପନେନ ସୋ କତନୁକରଣତ୍ଥଂ।

ମାରୋ ପାପିମାତି ଏତ୍ଥ ସତ୍ତେ ଅନତ୍ଥେ ନିୟୋଜେନ୍ତୋ ମାରେତୀତି ମାରୋ। ପାପିମାତି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ । ସୋ ହି ପାପଧମ୍ମସମନ୍ନାଗତତ୍ତା "ପାପିମା"ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କଣ୍ହୋ, ଅନ୍ତକୋ, ନମୁଚି, ପମତ୍ତବନ୍ଧୂତିପି ତସ୍ସେୱ ନାମାନି। ଭାସିତା ଖୋ ପନେସାତି ଅୟଞ୍ହି ଭଗୱତୋ ସମ୍ବୋଧିପତ୍ତିୟା ଅଟ୍ଠମେ ସତ୍ତାହେ ବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା "ଭଗୱା ୟଦତ୍ଥଂ ତୁମ୍ହେହି ପାରମିୟୋ ପୂରିତା, ସୋ ୱୋ ଅତ୍ଥୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ, ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ, କିଂ ତେ ଲୋକୱିଚାରଣେନା"ତି ୱତ୍ୱା ୟଥା ଅଜ୍ଜ, ଏୱମେୱ "ପରିନିବ୍ବାତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା"ତି ୟାଚି। ଭଗୱା ଚସ୍ସ "ନ ତାୱାହ"ନ୍ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ପଟିକ୍ଖିପି। ତଂ ସନ୍ଧାୟ – "ଭାସିତା ଖୋ ପନେସା, ଭନ୍ତେ"ତିଆଦିମାହ।

ତତ୍ଥ ୱିୟତ୍ତାତି ମଗ୍ଗୱସେନ ବ୍ୟତ୍ତା, ତଥେୱ ୱିନୀତା, ତଥା ୱିସାରଦା। ବହୁସ୍ସୁତାତି ତେପିଟକୱସେନ ବହୁ ସୁତଂ ଏତେସନ୍ତି ବହୁସ୍ସୁତା। ତମେୱ ଧମ୍ମଂ ଧାରେନ୍ତୀତି ଧମ୍ମଧରା। ଅଥ ୱା ପରିୟତ୍ତିବହୁସ୍ସୁତା ଚେୱ ପଟିୱେଧବହୁସ୍ସୁତା ଚ। ପରିୟତ୍ତିପଟିୱେଧଧମ୍ମାନଂୟେୱ ଧାରଣତୋ ଧମ୍ମଧରାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପନ୍ନାତି ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସ ଅନୁଧମ୍ମଭୂତଂ ୱିପସ୍ସନାଧମ୍ମଂ ପଟିପନ୍ନା। ସାମୀଚିପ୍ପଟିପନ୍ନାତି ଅନୁଚ୍ଛୱିକପଟିପଦଂ ପଟିପନ୍ନା। ଅନୁଧମ୍ମଚାରିନୋତି ଅନୁଧମ୍ମଂ ଚରଣସୀଲା। ସକଂ ଆଚରିୟକନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ଆଚରିୟୱାଦଂ। ଆଚିକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତୀତିଆଦୀନି ସବ୍ବାନି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ୱେୱଚନାନି। ସହଧମ୍ମେନାତି ସହେତୁକେନ ସକାରଣେନ ୱଚନେନ। ସପ୍ପାଟିହାରିୟନ୍ତି ୟାୱ ନିୟ୍ୟାନିକଂ କତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସନ୍ତି।

ବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତି ସିକ୍ଖାତ୍ତୟସଙ୍ଗହିତଂ ସକଲଂ ସାସନବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ। ଇଦ୍ଧନ୍ତି ସମିଦ୍ଧଂ ଝାନସ୍ସାଦୱସେନ। ଫୀତନ୍ତି ୱୁଦ୍ଧିପତ୍ତଂ ସବ୍ବପାଲିଫୁଲ୍ଲଂ ୱିୟ ଅଭିଞ୍ଞାସମ୍ପତ୍ତିୱସେନ। ୱିତ୍ଥାରିକନ୍ତି ୱିତ୍ଥତଂ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଦିସାଭାଗେ ପତିଟ୍ଠିତୱସେନ। ବାହୁଜଞ୍ଞନ୍ତି ବହୂହି ଞାତଂ ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ମହାଜନାଭିସମୟୱସେନ। ପୁଥୁଭୂତନ୍ତି ସବ୍ବାକାରେନ ପୁଥୁଲଭାୱପ୍ପତ୍ତଂ। କଥଂ? ୟାୱ ଦେୱମନୁସ୍ସେହି ସୁପ୍ପକାସିତନ୍ତି, ୟତ୍ତକା ୱିଞ୍ଞୁଜାତିକା ଦେୱା ଚେୱ ମନୁସ୍ସା ଚ ଅତ୍ଥି, ସବ୍ବେହି ସୁଟ୍ଠୁ ପକାସିତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପ୍ପୋସ୍ସୁକ୍କୋତି ନିରାଲୟୋ। ତ୍ୱଞ୍ହି ପାପିମ ଅଟ୍ଠମସତ୍ତାହତୋ ପଟ୍ଠାୟ "ପରିନିବ୍ବାତୁ ଦାନି, ଭନ୍ତେ ଭଗୱା, ପରିନିବ୍ବାତୁ ସୁଗତୋ"ତି ୱିରୱନ୍ତୋ ଆହିଣ୍ଡିତ୍ଥ। ଅଜ୍ଜ ଦାନି ପଟ୍ଠାୟ ୱିଗତୁସ୍ସାହୋ ହୋହି, ମା ମୟ୍ହଂ ପରିନିବ୍ବାନତ୍ଥଂ ୱାୟାମଂ କରୋହୀତି ୱଦତି।

ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜୀତି ସତିଂ ସୂପଟ୍ଠିତଂ କତ୍ୱା ଞାଣେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜି ପଜହି। ତତ୍ଥ ନ ଭଗୱା ହତ୍ଥେନ ଲେଡ୍ଡୁଂ ୱିୟ ଆୟୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜି, ତେମାସମତ୍ତମେୱ ପନ ଫଲସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତୋ ପରଂ ନ ସମାପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ "ଓସ୍ସଜୀ"ତି। ଉସ୍ସଜୀତିପି ପାଠୋ। ମହାଭୂମିଚାଲୋତି ମହନ୍ତୋ ପଥୱୀକମ୍ପୋ। ତଦା କିର ଦସସହସ୍ସୀ ଲୋକଧାତୁ କମ୍ପିତ୍ଥ। ଭିଂସନକୋତି ଭୟଜନକୋ। ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭିୟୋ ଚ ଫଲିଂସୂତି ଦେୱଭେରିୟୋ ଫଲିଂସୁ, ଦେୱୋ ସୁକ୍ଖଗଜ୍ଜିତଂ ଗଜ୍ଜି, ଅକାଲୱିଜ୍ଜୁଲତା ନିଚ୍ଛରିଂସୁ,

ଖଣିକଓସ୍ସଂ ଓସ୍ସୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

ଉଦାନଂ ଉଦାନେସୀତି କସ୍ମା ଉଦାନେସି? କୋଚି ନାମ ୱଦେୟ୍ୟ ‘‘ଭଗୱା ପଚ୍ଛତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଅନୁବନ୍ଧିତ୍ୱା ‘ପରିନିବ୍ବାତୁ, ଭନ୍ତେ’ତି ଉପଦ୍ଦୁତୋ ଭଯେନ ଆଯୁସଙ୍ଖାରଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସୀ’’ତି, ତସ୍ସୋକାସୋ ମା ହୋତୁ, ଭୀତସ୍ସ ହି ଉଦାନଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ପୀତିୱେଗୱିସ୍ସଟ୍ଠଂ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସି।

ତତ୍ଥ ସବ୍ବେସଂ ସୋଣସିଙ୍ଗାଲାଦୀନମ୍ପି ପଚ୍ଚକ୍ଖଭାୱତୋ ତୁଲିତଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ତୁଲଂ। କିଂ ତଂ? କାମାୱଚରକମ୍ମଂ। ନ ତୁଲଂ, ନ ୱା ତୁଲଂ ସଦିସମସ୍ସ ଅଞ୍ଞଂ ଲୋକିଯଂ କମ୍ମଂ ଅତ୍ଥୀତି ଅତୁଲଂ। କିଂ ତଂ? ମହଗ୍ଗତକମ୍ମଂ। ଅଥ ୱା କାମାୱଚରଂ ରୂପାୱଚରଂ ତୁଲଂ, ଅରୂପାୱଚରଂ ଅତୁଲଂ। ଅପ୍ପୱିପାକଂ ୱା ତୁଲଂ, ବହୁୱିପାକଂ ଅତୁଲଂ। ସମ୍ଭୱନ୍ତି ସମ୍ଭୱହେତୁଭୂତଂ, ରାସିକାରକଂ ପିଣ୍ଡକାରକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୱସଙ୍ଖାରନ୍ତି ପୁନବ୍ଭୱସଙ୍ଖାରଣକଂ। ଅୱସ୍ସଜୀତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ମୁନୀତି ବୁଦ୍ଧମୁନି। ଅଜ୍ଝତ୍ତରତୋତି ନିଯକଜ୍ଝତ୍ତରତୋ। ସମାହିତୋତି ଉପଚାରପ୍ପନାସମାଧିୱସେନ ସମାହିତୋ। ଅଭିନ୍ଦି କୱଚମିୱାତି କୱଚଂ ୱିଯ ଅଭିନ୍ଦି। ଅତ୍ତସମ୍ଭୱନ୍ତି ଅତ୍ତନି ସଞ୍ଜାତଂ କିଲେସଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ସୱିପାକଟ୍ଠେନ ସମ୍ଭୱଂ, ଭୱାଭିସଙ୍ଖରଣଟ୍ଠେନ ଭୱସଙ୍ଖାରନ୍ତି ଚ ଲଦ୍ଧନାମଂ ତୁଲାତୁଲସଙ୍ଖାତଂ ଲୋକିଯକମ୍ମଞ୍ଚ ଓସ୍ସଜି, ସଙ୍ଗାମସୀସେ ମହାଯୋଧୋ କୱଚଂ ୱିଯ ଅତ୍ତସମ୍ଭୱଂ କିଲେସଞ୍ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତରତୋ ହୁତ୍ୱା ସମାହିତୋ ହୁତ୍ୱା ଅଭିନ୍ଦୀତି।

ଅଥ ୱା ତୁଲନ୍ତି ତୁଲେନ୍ତୋ ତୀରେନ୍ତୋ। ଅତୁଲଞ୍ଚ ସମ୍ଭୱନ୍ତି ନିବ୍ବାନଞ୍ଚେୱ ସମ୍ଭୱଞ୍ଚ। ଭୱସଙ୍ଖାରନ୍ତି ଭୱଗାମିକମ୍ମଂ। ଅୱସ୍ସଜି ମୁନୀତି ‘‘ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ଅନିଚ୍ଚା, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ ନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନଂ ନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତିଆଦିନା (ପଟି। ମ। ୩।୩୭-୩୮) ନଯେନ ତୁଲଯନ୍ତୋ ବୁଦ୍ଧମୁନି ଭୱେ ଆଦୀନୱଂ, ନିବ୍ବାନେ ଚ ଆନିସଂସଂ ଦିସ୍ୱା ତଂ ଖନ୍ଧାନଂ ମୂଲଭୂତଂ ଭୱସଙ୍ଖାରଂ କମ୍ମଂ ‘‘କମ୍ମକ୍ଖଯାଯ ସଂୱତ୍ତତୀ’’ତି (ମ। ନି। ୨।୮୧; ଅ। ନି। ୪।୨୩୨-୨୩୩) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେନ କମ୍ମକ୍ଖଯକରେନ ଅରିଯମଗ୍ଗେନ ଅୱସ୍ସଜି। କଥଂ? ଅଜ୍ଝତ୍ତରତୋ ସମାହିତୋ, ଅଭିନ୍ଦି କୱଚମିୱତ୍ତସମ୍ଭୱଂ। ସୋ ହି ୱିପସ୍ସନାୱସେନ ଅଜ୍ଝତ୍ତରତୋ, ସମଥୱସେନ ସମାହିତୋତି ଏୱଂ ପୁବ୍ବଭାଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମଥୱିପସ୍ସନାବଲେନ କୱଚମିୱ ଅତ୍ତଭାୱଂ ପରିଯୋନନ୍ଧିତ୍ୱା ଠିତଂ, ଅତ୍ତନି ସମ୍ଭୱତ୍ତା ‘‘ଅତ୍ତସମ୍ଭୱ’’ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ସବ୍ବକିଲେସଜାଲଂ ଅଭିନ୍ଦି। କିଲେସାଭାୱେନ ଚ କତଂ କମ୍ମଂ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧିକତ୍ତା ଅୱସ୍ସଟ୍ଠଂ ନାମ ହୋତୀତି ଏୱଂ କିଲେସପ୍ପହାନେନ କମ୍ମଂ ପଜହି। ପହୀନକିଲେସସ୍ସ ଚ ଭଯଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଅଭୀତୋୱ ଆଯୁସଙ୍ଖାରଂ ଓସ୍ସଜ୍ଜି, ଅଭୀତଭାୱଞାପନତ୍ଥଞ୍ଚ ଉଦାନଂ ଉଦାନେସୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଯଂ ମହାୱାତାତି ଯେନ ସମଯେନ ଯସ୍ମିଂ ୱା ସମଯେ ମହାୱାତା। ୱାଯନ୍ତୀତି ଉପକ୍ଖେପକୱାତା ନାମ ଉଟ୍ଠହନ୍ତି, ତେ ୱାଯନ୍ତା ସଟ୍ଠିସହସ୍ସାଧିକନୱଯୋଜନସତସହସ୍ସବହଲଂ ଉଦକସନ୍ଧାରକୱାତଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ତତୋ ଆକାସେ ଉଦକଂ ଭସ୍ସତି, ତସ୍ମିଂ ଭସ୍ସନ୍ତେ ପଥୱୀ ଭସ୍ସତି, ପୁନ ୱାତୋ ଅତ୍ତନୋ ବଲେନ ଅନ୍ତୋଧମ୍ମକରଣେ ୱିଯ ଉଦକଂ ଆବନ୍ଧିତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ତତୋ ଉଦକଂ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମିଂ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ପଥୱୀ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ଏୱଂ ଉଦକଂ କମ୍ପିତଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତି। ଏତଞ୍ଚ କମ୍ପନଂ ଯାୱଜ୍ଜକାଲାପି ହୋତିଯେୱ, ବହୁଭାୱେନ ପନ ଓଗଚ୍ଛନୁଗ୍ଗଚ୍ଛନଂ ନ ପଞ୍ଞାଯତି।

ମହିଦ୍ଧିକା ମହାନୁଭାୱାତି ଇଜ୍ଝନସ୍ସ ମହନ୍ତତାଯ ମହିଦ୍ଧିକା, ଅନୁଭୱିତବ୍ବସ୍ସ ମହନ୍ତତାଯ ମହାନୁଭାୱା। ପରିତ୍ତାତି ଦୁବ୍ବଲା। ଅପ୍ପମାଣାତି ବଲୱା। ସୋ ଇମଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତୀତି ସୋ ଇଦ୍ଧିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ସଂୱେଜେନ୍ତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ ୱିଯ, ୱୀମଂସନ୍ତୋ ୱା ମହାନାଗତ୍ଥେରସ୍ସ ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ ସଙ୍ଘରକ୍ଖିତସାମଣେରୋ ୱିଯ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତି। ସଙ୍କମ୍ପେତୀତି ସମନ୍ତତୋ କମ୍ପେତି। ସମ୍ପକମ୍ପେତୀତି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ। ଇତି ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ପଥୱିକମ୍ପେସୁ ପଠମୋ ଧାତୁକୋପେନ, ଦୁତିଯୋ ଇଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ, ତତିଯଚତୁତ୍ଥା ପୁଞ୍ଞତେଜେନ, ପଞ୍ଚମୋ ଞାଣତେଜେନ, ଛଟ୍ଠୋ ସାଧୁକାରଦାନୱସେନ, ସତ୍ତମୋ କାରୁଞ୍ଞସଭାୱେନ, ଅଟ୍ଠମୋ ଆରୋଦନେନ। ମାତୁକୁଚ୍ଛିଂ ଓକ୍କମନ୍ତେ ଚ ତତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତେ ଚ ମହାସତ୍ତେ ତସ୍ସ ପୁଞ୍ଞତେଜେନ ପଥୱୀ ଅକମ୍ପିତ୍ଥ, ଅଭିସମ୍ବୋଧିଯଂ ଞାଣତେଜାଭିହତା ହୁତ୍ୱା ଅକମ୍ପିତ୍ଥ, ଧମ୍ମଚକ୍କପ୍ପୱତ୍ତନେ ସାଧୁକାରଭାୱସଣ୍ଠିତା ସାଧୁକାରଂ ଦଦମାନା ଅକମ୍ପିତ୍ଥ, ଆଯୁସଙ୍ଖାରଓସ୍ସଜ୍ଜନେ କାରୁଞ୍ଞସଭାୱସଣ୍ଠିତା ଚିତ୍ତସଙ୍ଖୋଭଂ ଅସହମାନା ଅକମ୍ପିତ୍ଥ, ପରିନିବ୍ବାନେ ଆରୋଦନୱେଗତୁନ୍ନା ହୁତ୍ୱା ଅକମ୍ପିତ୍ଥ। ଅଯଂ ପନତ୍ଥୋ ପଥୱିଦେୱତାଯ ୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ମହାଭୂତପଥୱିଯା ପନେତଂ ନତ୍ଥି ଅଚେତନତ୍ତା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଭୂମିଚାଲୱଗ୍ଗୋ ସତ୍ତମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୮) ୩। ଯମକୱଗ୍ଗୋ

୧-୨। ସଦ୍ଧାସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୭୧-୭୨। ଅଟ୍ଠମସ୍ସ ପଠମେ ନୋ ଚ ସୀଲୱାତି ନ ସୀଲେସୁ ପରିପୂରକାରୀ। ସମନ୍ତପାସାଦିକୋତି ସମନ୍ତତୋ ପସାଦଜନକୋ। ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋତି ସବ୍ବେହି ସମଣାକାରେହି ସମଣଧମ୍ମକୋଟ୍ଠାସେହି ପରିପୂରୋ। ଦୁତିଯେ ସନ୍ତାତି ପଚ୍ଚନୀକସନ୍ତତାଯ ସନ୍ତା। ୱିମୋକ୍ଖାତି ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେହି ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ୱିମୋକ୍ଖା।

୩-୯। ମରଣସ୍ସତିସୁତ୍ତଦ୍ୱଯାଦିୱଣ୍ଣନା

୭୩-୭୯। ତତିଯେ ଭାୱେଥ ନୋତି ଭାୱେଥ ନୁ। ସାସନନ୍ତି ଅନୁସିଟ୍ଠି। ଆସୱାନଂ ଖଯାଯାତି ଅରହତ୍ତଫଲତ୍ଥାଯ। ଚତୁତ୍ଥେ ପତିହିତାଯାତି ପଟିପନ୍ନାଯ। ସୋ ମମସ୍ସ ଅନ୍ତରାଯୋତି ସୋ ମମ ଜୀୱିତନ୍ତରାଯୋପି, ପୁଥୁଜ୍ଜନକାଲକିରିଯଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯୋପି ମଗ୍ଗନ୍ତରାଯୋପି ଅସ୍ସ। ସତ୍ଥକା ୱା ମେ ୱାତାତି ସତ୍ଥଂ ୱିଯ ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗାନି କନ୍ତନ୍ତୀତି ସତ୍ଥକା। ପଞ୍ଚମାଦୀନି ୱୁତ୍ତନଯାନେୱ। ନୱମେ ସଂସଗ୍ଗାରାମତାତି ପଞ୍ଚୱିଧେ ସଂସଗ୍ଗେ ଆରାମତା।

୧୦। କୁସୀତାରମ୍ଭୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୦। ଦସମେ କୁସୀତୱତ୍ଥୂନୀତି କୁସୀତସ୍ସ ଅଲସସ୍ସ ୱତ୍ଥୂନି ପତିଟ୍ଠା, କୋସଜ୍ଜକାରଣାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। କମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ହୋତୀତି ଚୀୱରୱିଚାରଣାଦିକମ୍ମଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି। ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି ଦୁୱିଧମ୍ପି ୱୀରିଯଂ ନାରଭତି। ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସାତି ଝାନୱିପସ୍ସନାମଗ୍ଗଫଲଧମ୍ମସ୍ସ ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା। ଅନଧିଗତସ୍ସାତି ତସ୍ସେୱ ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମତ୍ଥାଯ। ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସାତି ତଦେୱ ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକରଣତ୍ଥାଯ। ଇଦଂ ପଠମନ୍ତି ଇଦଂ ‘‘ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଓସୀଦନଂ ପଠମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ। ଇମିନା ନଯେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ମାସାଚିତକଂ ମଞ୍ଞେତି ଏତ୍ଥ ପନ ମାସାଚିତଂ ନାମ ତିନ୍ତମାସୋ। ଯଥା ତିନ୍ତମାସୋ ଗରୁକୋ ହୋତି, ଏୱଂ ଗରୁକୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ । ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତୀତି ଗିଲାନୋ ହୁତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ହୋତି। ଆରମ୍ଭୱତ୍ଥୂନୀତି ୱୀରିଯକାରଣାନି। ତେସମ୍ପି ଇମିନାୱ ନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଯମକୱଗ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୯) ୪। ସତିୱଗ୍ଗୋ

୧-୨। ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୧-୮୨। ନୱମସ୍ସ ପଠମଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଦୁତିଯେ ସଦ୍ଧୋତି ଦୁୱିଧାଯ ସଦ୍ଧାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ନୋ ଚୁପସଙ୍କମିତାତି ନ ଉପଟ୍ଠହତି। ନୋଚ ପରିପୁଚ୍ଛିତାତି ଅତ୍ଥାନତ୍ଥଂ କାରଣାକାରଣଂ ପରିପୁଚ୍ଛିତା ନ ହୋତି। ସମନ୍ନାଗତୋତି ସାମିଅତ୍ଥେ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ, ସମନ୍ନାଗତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏକନ୍ତପଟିଭାନା ତଥାଗତଂ ଧମ୍ମଦେସନା ହୋତୀତି ତଥାଗତସ୍ସ ଏକନ୍ତପଟିଭାନା ଧମ୍ମଦେସନା ହୋତି, ଏକନ୍ତେନେୱ ପଟିଭାତି ଉପଟ୍ଠାତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩। ମୂଲକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୩। ତତିଯେ ସବ୍ବେ ଧମ୍ମାତି ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା। ଛନ୍ଦମୂଲକାତି ଅଜ୍ଝାସଯଚ୍ଛନ୍ଦୋ କତ୍ତୁକମ୍ୟତାଛନ୍ଦୋ ତଂ ମୂଲଂ ଏତେସନ୍ତି ଛନ୍ଦମୂଲକା। ମନସିକାରତୋ ସମ୍ଭୱନ୍ତୀତି ମନସିକାରସମ୍ଭୱା। ଫସ୍ସତୋ ସମୁଦେନ୍ତି ରାସୀ ଭୱନ୍ତୀତି ଫସ୍ସସମୁଦଯା। ୱେଦନାଯ ସମୋସରନ୍ତୀତି ୱେଦନାସମୋସରଣା। ସମାଧି ଏତେସଂ ପମୁଖୋତି ସମାଧିପ୍ପମୁଖା। ଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠେନ ସତି ଅଧିପତି ଏତେସନ୍ତି ସତାଧିପତେଯ୍ୟା, ସତିଜେଟ୍ଠକାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଞ୍ଞା ଉତ୍ତରା ଏତେସନ୍ତି ପଞ୍ଞୁତ୍ତରା। ୱିମୁତ୍ତି ଏୱ ସାରୋ ଏତେସନ୍ତି ୱିମୁତ୍ତିସାରା। ଏତ୍ଥ ଚ ଛନ୍ଦମୂଲକାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋପି ଲୋକିଯା କଥିତା, ସେସା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରମିସ୍ସକାତି।

୪। ଚୋରସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୪। ଚତୁତ୍ଥେ ମହାଚୋରୋତି ରଜ୍ଜନ୍ତରେ ଦୁବ୍ଭିତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ମହାଚୋରୋ। ପରିଯାପଜ୍ଜତୀତି ପରିଯାଦାନଂ ଗଚ୍ଛତି। ନ ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ହୋତୀତି ଅଦ୍ଧାନଂ ପାଲେନ୍ତୋ ଠାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଅପ୍ପହରନ୍ତସ୍ସ ପହରତୀତି ଅତ୍ତନୋ ଅୱେରିନେ ଅପ୍ପହରନ୍ତେ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନେ ଚ ମହଲ୍ଲକେ ଚ ତରୁଣଦାରକେ ଚ ଅପ୍ପହରିତବ୍ବଯୁତ୍ତକେ ପହରତି। ଅନୱସେସଂ ଆଦିଯତୀତି ନିସ୍ସେସଂ ଗଣ୍ହାତି। ବ୍ଯତ୍ତଚୋରାନଞ୍ହି ଇଦଂ ୱତ୍ତଂ – ପରସ୍ସ ଦ୍ୱୀସୁ ସାଟକେସୁ ଏକୋ ଗହେତବ୍ବୋ, ଏକସ୍ମିଂ ସନ୍ତେ ଦୁବ୍ବଲଂ ଦତ୍ୱା ଥିରୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ପୁଟଭତ୍ତତଣ୍ଡୁଲାଦୀସୁ ଏକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ଦତ୍ୱା ଏକୋ ଗହେତବ୍ବୋତି। ଅଚ୍ଚାସନ୍ନେ କମ୍ମଂ କରୋତୀତି ଗାମନିଗମରାଜଧାନୀନଂ ଆସନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଚୋରିକକମ୍ମଂ କରୋତି। ନ ଚ ନିଧାନକୁସଲୋ ହୋତୀତି ଯଂ ଲଦ୍ଧଂ, ତଂ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟେ ନିଦହିତୁଂ ଛେକୋ ନ ହୋତି, ପରଲୋକମଗ୍ଗଂ ନ ସୋଧେତି।

୫। ସମଣସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୫। ପଞ୍ଚମେ ଯଂ ସମଣେନାତି ଯଂ ଗୁଣଜାତଂ ସମଣେନ ପତ୍ତବ୍ବଂ। ୱୁସୀମତାତି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସଂୱୁତେନ। ମୁତ୍ତୋ ମୋଚେମି ବନ୍ଧନାତି ଅହଂ ସବ୍ବବନ୍ଧନେହି ମୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ମହାଜନମ୍ପି ରାଗାଦିବନ୍ଧନତୋ ମୋଚେମି। ପରମଦନ୍ତୋତି ଅଞ୍ଞେନ କେନଚି ଅସିକ୍ଖାପିତୋ ଅଚୋଦିତୋ ସଯମ୍ଭୁଞାଣେନ ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପରମଦମଥେନ ଦନ୍ତତ୍ତା ପରମଦନ୍ତୋ ନାମ। ପରିନିବ୍ବୁତୋତି କିଲେସପରିନିବ୍ବାନେନ ପରିନିବ୍ବୁତୋ।

୬। ଯସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୬। ଛଟ୍ଠେ ମା ଚ ମଯା ଯସୋତି ଯସୋ ଚ ମଯା ସଦ୍ଧିଂ ମା ଗଞ୍ଛି। ଅକସିରଲାଭୀତି ୱିପୁଲଲାଭୀ। ସୀଲପଞ୍ଞାଣନ୍ତି ସୀଲଞ୍ଚେୱ ଞାଣଞ୍ଚ। ସଙ୍ଗମ୍ମାତି ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା। ସମାଗମ୍ମାତି ସମାଗନ୍ତ୍ୱା। ସଙ୍ଗଣିକୱିହାରନ୍ତି ଗଣସଙ୍ଗଣିକୱିହାରଂ। ନ ହି ନୂନମେତି ନ ହି ନୂନ ଇମେ। ତଥା ହି ପନମେତି ତଥା ହି ପନ ଇମେ। ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେହୀତି ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦଯଟ୍ଠିଂ କତ୍ୱା ୱିଜ୍ଝନେନ। ସଞ୍ଜଗ୍ଘନ୍ତେତି ମହାହସିତଂ ହସନ୍ତେ। ସଂକୀଳନ୍ତେତି କେଳିଂ କରୋନ୍ତେ।

୭। ପତ୍ତନିକୁଜ୍ଜନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୭। ସତ୍ତମେ ନିକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ତେନ ଦିନ୍ନସ୍ସ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମସ୍ସ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ପତ୍ତନିକ୍କୁଜ୍ଜନକମ୍ମୱାଚାଯ ନିକୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ନ ଅଧୋମୁଖଠପନେନ। ଅଲାଭାଯାତି ଚତୁନ୍ନଂ ପଚ୍ଚଯାନଂ ଅଲାଭତ୍ଥାଯ। ଅନତ୍ଥାଯାତି ଉପଦ୍ଦୱାଯ ଅୱଡ୍ଢିଯା। ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ଉକ୍କୁଜ୍ଜନକମ୍ମୱାଚାଯ ଉକ୍କୁଜ୍ଜେଯ୍ୟ।

୮। ଅପ୍ପସାଦପଓ୍ୱେଦନୀଯସୁତ୍ତଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୮୮। ଅଟ୍ଠମେ ଅପ୍ପସାଦଂ ପଓ୍ୱେଦେଯ୍ୟୁନ୍ତି ଅପ୍ପସନ୍ନଭାଓ୍ୱଂ ଜାନାପେଯ୍ୟୁଂ। ଅପ୍ପସାଦଂ ପଓ୍ୱେଦେନ୍ତେନ ପନ କିଂ କାତଵ୍ଵନ୍ତି? ନିସିନ୍ନାସନତୋ ନ ଉଟ୍ଠାତଵ୍ଵଂ ନ ଓ୍ୱନ୍ଦିତଵ୍ଵଂ ନ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ କାତଵ୍ଵଂ, ନ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମୋ ଦାତଵ୍ଵୋ। ଅଗୋଚରେତି ପଞ୍ଚଓ୍ୱିଧେ ଅଗୋଚରେ।

୯। ପଟିସାରଣୀଯସୁତ୍ତଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୮୯। ନଓ୍ୱମେ ଧମ୍ମିକଞ୍ଚ ଗିହିପଟିସ୍ସଓ୍ୱନ୍ତି ‘‘ଇମଂ ତେମାସଂ ଇଧେଓ୍ୱ ଓ୍ୱସିତଵ୍ଵ’’ନ୍ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତୋ ‘‘ଏଓ୍ୱଂ ହୋତୂ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ପଟିସ୍ସଓ୍ୱଂ। ନ ସଚ୍ଚାପେତୀତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ନ ସଚ୍ଚଂ କରୋତି ଓ୍ୱିସଂଓ୍ୱାଦେତି।

୧୦। ସମ୍ମାଓ୍ୱତ୍ତନସୁତ୍ତଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୯୦। ଦସମେ ପଞ୍ଚେକଙ୍ଗାନେତି ଅଧିପତିଙ୍ଗାନେ ଜେଟ୍ଠକଙ୍ଗାନେ। ତଞ୍ହି ଜେଟ୍ଠକଂ କତ୍ଵା କିଞ୍ଚି ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ଲଭତି। ନ ଚ ତେନ ମୂଲେନ ଓ୍ୱୁଟ୍ଠାପେତଵ୍ଵୋତି ତଂ ମୂଲଂ କତ୍ଵା ଅବ୍ଭାନକମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ଲଭତି। ସେସଂ ସଵ୍ଵତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱାତି।

ସତିଓ୍ୱଗ୍ଗୋ ନଓ୍ୱମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୦) ୫। ସାମଞ୍ଞଵଗ୍ଗୋ

୯୧। ଇତୋ ପରଂ ଅଥ ଖୋ ବୋଜ୍ଝା ଉପାସିକାତିଆଦୀସୁ ବୋଜ୍ଝା ଉପାସିକା, ସିରିମା ଉପାସିକା, ପଦୁମା ଉପାସିକା, ସୁତନା ଉପାସିକା, ମନୁଜା ଉପାସିକା, ଉତ୍ତରା ଉପାସିକା, ମୁତ୍ତା ଉପାସିକା, ଖେମା ଉପାସିକା, ରୁଚୀ ଉପାସିକା, ଚୁନ୍ଦୀ ରାଜକୁମାରୀ, ବିମ୍ବୀ ଉପାସିକା, ସୁମନା ରାଜକୁମାରୀ, ମଲ୍ଲିକା ଦେୱୀ , ତିସ୍ସା ଉପାସିକା, ତିସ୍ସାମାତା ଉପାସିକା, ସୋଣା ଉପାସିକା, ସୋଣାଯ ମାତା ଉପାସିକା, କାଣା ଉପାସିକା, କାଣମାତା ଉପାସିକା, ଉତ୍ତରା ନନ୍ଦମାତା, ୱିସାଖା ମିଗାରମାତା, ଖୁଜ୍ଜୁତ୍ତରା ଉପାସିକା, ସାମାୱତୀ ଉପାସିକା, ସୁପ୍ପୱାସା କୋଲିଯଧୀତା, ସୁପ୍ପିଯା ଉପାସିକା, ନକୁଲମାତା ଗହପତାନୀତି ଇମାସଂ ଏତ୍ତକାନଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ଉପୋସଥକମ୍ମମେୱ କଥିତଂ। ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ୱିତ୍ଥାରେତ୍ୱା କଥେତଙ୍ବଂ। ସେସଂ ସଙ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ମନୋରଥପୂରଣିଯା ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯ-ଅଟ୍ଠକଥାଯ

ଅଟ୍ଠକନିପାତସ୍ସ ସଂୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯେ

ନୱକନିପାତ-ଅଟ୍ଠକଥା

୧। ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ

୧। ସମ୍ବୋଧିୱଗ୍ଗୋ

୧। ସମ୍ବୋଧିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧। ନୱକନିପାତସ୍ସ ପଠମେ ସମ୍ବୋଧିପକ୍ଖିକାନନ୍ତି ଚତୁମଗ୍ଗସଙ୍ଖାତସ୍ସ ସମ୍ବୋଧିସ୍ସ ପକ୍ଖେ ଭୱାନଂ, ଉପକାରକାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପାଠଇଯଂ ଆଗତେ ନୱ ଧମ୍ମେ ସନ୍ଧାଯେୱଂ ପୁଚ୍ଛତି। କା ଉପନିସାତି କୋ ଉପନିସ୍ସଯପଚ୍ଚଯୋ। ଅଭିସଲ୍ଲେଖନ୍ତୀତି ଅଭିସଲ୍ଲେଖିକା। ସମଥୱିପସ୍ସନାଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିୱରଣେ ସପ୍ପାଯା ଉପକାରକାତି ଚେତୋୱିୱରଣସପ୍ପାଯା। ଅପ୍ପିଚ୍ଛତଂ ଆରବ୍ଭ ପୱତ୍ତା କଥା ଅପ୍ପିଚ୍ଛକଥା। ସେସେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଅସୁଭାଭାୱେତବ୍ବା ରାଗସ୍ସ ପହାନାଯାତି ଅଯମତ୍ଥୋ ସାଲିଲାଯକୋପମାଯ ୱିଭାୱେତବ୍ବୋ – ଏକୋ ହି ପୁରିସୋ ଅସିତଂ ଗହେତ୍ୱା କୋଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସାଲିକ୍ଖେତ୍ତେ ସାଲିଯୋ ଲାଯତି। ଅଥସ୍ସ ୱତିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗାୱୋ ପୱିସିଂସୁ। ସୋ ଅସିତଂ ଠପେତ୍ୱା ଯଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ତେନେୱ ମଗ୍ଗେନ ଗାୱୋ ନୀହରିତ୍ୱା ୱତିଂ ପାକତିକଂ କତ୍ୱା ପୁନପି ଅସିତଂ ଆଦାଯ ସାଲିଯୋ ଲାଯି। ଏତ୍ଥ ସାଲିକ୍ଖେତ୍ତଂ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧସାସନଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ସାଲିଲାଯକୋ ୱିଯ ଯୋଗାୱଚରୋ, ଅସିତଂ ୱିଯ ପଞ୍ଞା, ଲାଯନକାଲୋ ୱିଯ ୱିପସ୍ସନାଯ କମ୍ମକରଣକାଲୋ, ଯଟ୍ଠି ୱିଯ ଅସୁଭକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ, ୱତି ୱିଯ ସଂୱରୋ, ୱତିଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗାୱୀନଂ ପୱିସନଂ ୱିଯ ସହସା ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖାଯ ପମାଦଂ ଆରବ୍ଭ ରାଗସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜନଂ, ଅସିତଂ ଠପେତ୍ୱା ଯଟ୍ଠିଂ ଆଦାଯ ପୱିଟ୍ଠମଗ୍ଗେନେୱ ଗାୱୋ ନୀହରିତ୍ୱା ୱତିଂ ପଟିପାକତିକଂ କତ୍ୱା ପୁନ କୋଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସାଲିଲାଯନଂ ୱିଯ ଅସୁଭକମ୍ମଟ୍ଠାନେନ ରାଗଂ ୱିକ୍ଖମ୍ଭେତ୍ୱା ପୁନ ୱିପସ୍ସନାଯ କମ୍ମଂ ଆରଭନକାଲୋ। ଇମମତ୍ଥଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଅସୁଭା ଭାୱେତବ୍ବା ରାଗସ୍ସ ପହାନାଯା''ତି।

ତତ୍ଥ ରାଗସ୍ସାତି ପଞ୍ଚକାମଗୁଣିକରାଗସ୍ସ। ମେତ୍ତାତି ମେତ୍ତାକମ୍ମଟ୍ଠାନଂ। ବ୍ୟାପାଦସ୍ସ ପହାନାଯାତି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କୋପସ୍ସ ପଜହନତ୍ଥାଯ। ଆନାପାନସ୍ସତୀତି ସୋଳସୱତ୍ଥୁକା ଆନାପାନସ୍ସତି। ୱିତକ୍କୁପଚ୍ଛେଦାଯାତି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ୱିତକ୍କାନଂ ଉପଚ୍ଛେଦନତ୍ଥାଯ। ଅସ୍ମିମାନସମୁଗ୍ଘାତାଯାତି ଅସ୍ମୀତି ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସ୍ସ ମାନସ୍ସ ସମୁଗ୍ଘାତତ୍ଥାଯ। ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା ସଣ୍ଠାତୀତି ଅନିଚ୍ଚଲକ୍ଖଣେ ଦିଟ୍ଠେ ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ଦିଟ୍ଠମେୱ ହୋତି। ଏତେସୁ ହି ତୀସୁ ଲକ୍ଖଣେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ଦିଟ୍ଠେ ଇତରଦ୍ୱଯଂ ଦିଟ୍ଠମେୱ ହୋତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞିନୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନତ୍ତସଞ୍ଞା ସଣ୍ଠାତୀ''ତି। ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ନିବ୍ବାନନ୍ତି ଦିଟ୍ଠେଯେୱ ଧମ୍ମେ ଅପଚ୍ଚଯପରିନିବ୍ବାନଞ୍ଚ ପାପୁଣାତୀତି ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ।

୨। ନିସ୍ସଯସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨। ଦୁତିଯେ ନିସ୍ସଯସମ୍ପନ୍ନୋତି ପତିଟ୍ଠାସମ୍ପନ୍ନୋ। ସଦ୍ଧନ୍ତି ଓକପ୍ପନସଦ୍ଧଂ। ୱୀରିଯନ୍ତି କାଯିକଚେତସିକୱୀରିଯଂ। ଯଂସାତି ଯଂ ଅସ୍ସ। ଅରିଯାଯପଞ୍ଞାଯାତି ସହୱିପସ୍ସନାଯ ମଗ୍ଗପଞ୍ଞାଯ। ସଙ୍ଖାଯାତି ଜାନିତ୍ୱା। ଏକଂ ପଟିସେୱତୀତି ସେୱିତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ସେୱତି। ଅଧିୱାସେତୀତି ଅଧିୱାସେତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଅଧିୱାସେତି। ପରିୱଜ୍ଜେତୀତି ପରିୱଜ୍ଜେତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ପରିୱଜ୍ଜେତି। ୱିନୋଦେତୀତି ନୀହରିତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ନୀହରତି। ଏୱଂ ଖୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଏୱଂ ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଗ୍ଗହପରିପୁଚ୍ଛାୱସେନ ଚେୱ ଧମ୍ମୱତ୍ଥାନୱସେନ ଚ ପଟିସେୱିତବ୍ବାଦୀନି ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧାନି ସୁପଚ୍ଚକ୍ଖାନି କତ୍ୱା ପଟିସେୱନ୍ତୋ ଅଧିୱାସେନ୍ତୋ ପରିୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ୱିନୋଦେନ୍ତୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ନିସ୍ସଯସମ୍ପନ୍ନୋ ନାମ ହୋତୀତି।

୩। ମେଘିଯସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩। ତତିଯେ ଚାଲିକାଯନ୍ତି ଏୱଂନାମକେ ନଗରେ। ତଂ କିର ଚଲମଗ୍ଗଂ ନିସ୍ସାଯ କତତ୍ତା ଓଲୋକେନ୍ତାନଂ ଚଲମାନଂ ୱିଯ ଉପଟ୍ଠାତି, ତସ୍ମା ଚାଲିକାତି ସଙ୍ଖଂ ଗତଂ। ଚାଲିଯପବ୍ବତେତି ସୋପି ପବ୍ବତୋ ସବ୍ବସେତତ୍ତା କାଳପକ୍ଖୁପୋସଥେ ଓଲୋକେନ୍ତାନଂ ଚଲମାନୋ ୱିଯ ଉପଟ୍ଠାତି, ତସ୍ମା ଚାଲିଯପବ୍ବତୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ମହନ୍ତଂ ୱିହାରଂ କାରଯିଂସୁ। ଇତି ଭଗୱା ତଂ ନଗରଂ ନିସ୍ସାଯ ଚାଲିକାପବ୍ବତମହାୱିହାରେ ୱିହରତି। ଜନ୍ତୁଗାମନ୍ତି ଏୱଂନାମକଂ ଅପରମ୍ପି ତସ୍ସେୱ ୱିହାରସ୍ସ ଗୋଚରଗାମଂ। ଜତ୍ତୁଗାମନ୍ତିପି ପଠନ୍ତି। ପଧାନତ୍ଥିକସ୍ସାତି ପଧାନକମ୍ମିକସ୍ସ। ପଧାନାଯାତି ସମଣଧମ୍ମକରଣତ୍ଥାଯ। ଆଗମେହି ତାୱାତି ସତ୍ଥା ଥେରସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ଉପଧାରେନ୍ତୋ ''ନ ତାୱସ୍ସ ଞାଣଂ ପରିପକ୍କ''ନ୍ତି ଞତ୍ୱା ପଟିବାହନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ଏକକମ୍ହି ତାୱାତି ଇଦଂ ପନସ୍ସ ''ଏୱମଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି କମ୍ମେ ଅନିପ୍ଫଜ୍ଜମାନେ ନିରାସଙ୍କୋ ହୁତ୍ୱା ପେମୱସେନ ପୁନ ଆଗଚ୍ଛିସ୍ସତୀ''ତି ଚିତ୍ତମଦ୍ଦୱଜନନତ୍ଥଂ ଆହ। ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି ଉତ୍ତରି କରଣୀଯନ୍ତି ଚତୂସୁ ସଚ୍ଚେସୁ ଚତୁନ୍ନଂ କିଚ୍ଚାନଂ କତତ୍ତା ଅଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରି କରଣୀଯଂ ନାମ ନତ୍ଥି। କତସ୍ସ ୱା ପଟିଚଯୋତି ଅଧିଗତସ୍ସ ୱା ପୁନ ପଟିଚଯୋପି ନତ୍ଥି। ନ ହି ଭାୱିତମଗ୍ଗୋ ପୁନ ଭାୱୀଯତି, ନ ପହୀନକିଲେସାନଂ ପୁନ ପହାନଂ ଅତ୍ଥି। ପଧାନନ୍ତି ଖୋ, ମେଘିଯ, ୱଦମାନଂ କିନ୍ତି ୱଦେଯ୍ୟାମାତି ''ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋମୀ''ତି ତଂ ୱଦମାନଂ ମଯଂ ଅଞ୍ଞଂ କିଂ ନାମ ୱଦେଯ୍ୟାମ।

ଦିୱାୱିହାରଂ ନିସୀଦୀତି ଦିୱାୱିହାରତ୍ଥାୟ ନିସୀଦି। ନିସୀଦନ୍ତୋ ଚ ୟସ୍ମିଂ ମଙ୍ଗଲସିଲାପଟ୍ଟେ ପୁବ୍ବେ ଅନୁପଟିପାଟିୟା ପଞ୍ଚ ଜାତିସତାନି ରାଜା ହୁତ୍ୱା ଉୟ୍ୟାନକୀଳିକଂ କୀଳନ୍ତୋ ତିୱିଧନାଟକପରିୱାରୋ ନିସୀଦି, ତସ୍ମିଂୟେୱ ନିସୀଦି। ଅଥସ୍ସ ନିସିନ୍ନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସମଣଭାୱୋ ଜହିତୋ ୱିୟ ଅହୋସି, ରାଜୱେସଂ ଗହେତ୍ୱା ନାଟକୱରପରିୱୁତୋ ସେତଚ୍ଛତ୍ତସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ମହାରହେ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ନିସିନ୍ନୋ ୱିୟ ଜାତୋ। ଅଥସ୍ସ ତଂ ସମ୍ପତ୍ତିଂ ଅସ୍ସାଦୟତୋ କାମୱିତକ୍କୋ ଉଦପାଦି। ସୋ ତସ୍ମିଂୟେୱ ଖଣେ ମହାୟୋଧେହି ଗହିତେ ଦ୍ୱେ ଚୋରେ ଆନେତ୍ୱା ପୁରତୋ ଠପିତେ ୱିୟ ଅଦ୍ଦସ। ତେସୁ ଏକସ୍ସ ୱଧଂ ଆଣାପନୱସେନସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦୱିତକ୍କୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଏକସ୍ସ ବନ୍ଧନଂ ଆଣାପନୱସେନ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ। ଏୱଂ ସୋ ଲତାଜାଲେନ ରୁକ୍ଖୋ ୱିୟ ମଧୁମକ୍ଖିକାହି ମଧୁଘାତକୋ ୱିୟ ଅକୁସଲୱିତକ୍କେହି ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅହୋସି। ତଂ ସନ୍ଧାୟ – ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମତୋ ମେଘିୟସ୍ସାତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଅନ୍ୱାସତ୍ତାତି ଅନୁବଦ୍ଧା ସମ୍ପରିୱାରିତା। ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ଏୱଂ ପାପୱିତକ୍କେହି ସମ୍ପରିକିଣ୍ଣୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ସପ୍ପାୟଂ କାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ‘‘ଇଦଂ ୱତ ଦିସ୍ୱା ଦୀଘଦସ୍ସୀ ଭଗୱା ପଟିସେଧେସୀ’’ତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ କାରଣଂ ଦସବଲସ୍ସ ଆରୋଚେସ୍ସାମୀ’’ତି ନିସିନ୍ନାସନତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି।

୪। ନନ୍ଦକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪। ଚତୁତ୍ଥେ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାୟନ୍ତି ଭୋଜନସାଲାୟଂ। ୟେନୁପଟ୍ଠାନସାଲାତି ସତ୍ଥା ନନ୍ଦକତ୍ଥେରେନ ମଧୁରସ୍ସରେନ ଆରଦ୍ଧାୟ ଧମ୍ମଦେସନାୟ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା, ‘‘ଆନନ୍ଦ, କୋ ଏସୋ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାୟ ମଧୁରସ୍ସରେନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୀ’’ତି ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ‘‘ଧମ୍ମକଥିକନନ୍ଦକତ୍ଥେରସ୍ସ ଅଜ୍ଜ, ଭନ୍ତେ, ୱାରୋ’’ତି ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅତିମଧୁରଂ କତ୍ୱା, ଆନନ୍ଦ, ଏସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମଂ କଥେତି, ମୟମ୍ପି ଗନ୍ତ୍ୱା ସୁଣିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ୟେନୁପଟ୍ଠାନସାଲା ତେନୁପସଙ୍କମି। ବହିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅଟ୍ଠାସୀତି ଛବ୍ବଣ୍ଣରସ୍ମିୟୋ ଚୀୱରଗବ୍ଭେ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାତକୱେସେନ ଅଟ୍ଠାସି। କଥାପରିୟୋସାନଂ ଆଗମୟମାନୋତି ‘‘ଇଦମୱୋଚା’’ତି ଇଦଂ କଥାୱସାନଂ ଉଦିକ୍ଖମାନୋ ଧମ୍ମକଥଂ ସୁଣନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠାସିୟେୱ। ଅଥାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ପଠମେ ୟାମେ ସତ୍ଥୁ ସଞ୍ଞଂ ଅଦାସି – ‘‘ପଠମୟାମୋ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, ଭନ୍ତେ, ଥୋକଂ ୱିସ୍ସମଥା’’ତି। ସତ୍ଥା ତତ୍ଥେୱ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥାୟସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ମଜ୍ଝିମୟାମେପି ନିକ୍ଖନ୍ତେ, ‘‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ପକତିୟା ଖତ୍ତିୟସୁଖୁମାଲା, ପୁନ ବୁଦ୍ଧସୁଖୁମାଲାତି ପରମସୁଖୁମାଲା, ମଜ୍ଝିମୟାମୋପି ଅତିକ୍କନ୍ତୋ, ମୁହୁତ୍ତଂ ୱିସ୍ସମଥା’’ତି ଆହ। ସତ୍ଥା ତତ୍ଥେୱ ଅଟ୍ଠାସି। ତତ୍ଥ ଠିତକସ୍ସେୱସ୍ସ ଅରୁଣଗ୍ଗଂ ପଞ୍ଞାୟିତ୍ଥ। ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଞ୍ଚ ଥେରସ୍ସ ‘‘ଇଦମୱୋଚା’’ତି ପାପେତ୍ୱା କଥାପରିୟୋସାନଞ୍ଚ ଦସବଲସ୍ସ ଛବ୍ବଣ୍ଣସରୀରସ୍ମିୱିସ୍ସଜ୍ଜନଞ୍ଚ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ଅହୋସି। ଅଗ୍ଗଳଂ ଆକୋଟେସୀତି ଅଗ୍ଗନଖେନ ଦ୍ୱାରକୱାଟଂ ଆକୋଟେସି।

ସାରଜ୍ଜମାନରୂପୋତି ହରାୟମାନୋ ଓତ୍ତପ୍ପମାନୋ। ଦୋମନସ୍ସସାରଜ୍ଜଂ ପନସ୍ସ ନତ୍ଥି। ଏୱରୂପମ୍ପି ନୋ ନପ୍ପଟିଭାସେୟ୍ୟାତି ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିଭାନଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଏୱରୂପମ୍ପି ନ କଥେୟ୍ୟନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ସାଧୁ ସାଧୂତି ଥେରସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନଂ ସମ୍ପହଂସନ୍ତୋ ଆହ। ଅୟଞ୍ହେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ‘‘ସୁଗହିତା ଚ ତେ ଧମ୍ମଦେସନା ସୁକଥିତା ଚା’’ତି। କୁଲପୁତ୍ତାନନ୍ତି ଆଚାରକୁଲପୁତ୍ତାନଞ୍ଚେୱ ଜାତିକୁଲପୁତ୍ତାନଞ୍ଚ। ଅରିୟୋ ଚ ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋତି ଦୁତିୟଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତିଂ ସନ୍ଧାୟେୱମାହ। ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାୟାତି ସଙ୍ଖାରପରିଗ୍ଗହୱିପସ୍ସନାଞାଣସ୍ସ । ଚତୁପ୍ପାଦକୋତି ଅସ୍ସଗୋଣଗଦ୍ରଭାଦିକୋ। ଇଦଂ ୱତ୍ୱାତି ଇମଂ ଚତୂହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତଂ ଧମ୍ମଂ କଥୟିତ୍ୱା। ୱିହାରଂ ପାୱିସୀତି ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ପୱିଟ୍ଠୋ।

କାଲେନ ଧମ୍ମସ୍ସୱନେତି କାଲେ କାଲେ ଧମ୍ମସ୍ସୱନସ୍ମିଂ। ଧମ୍ମସାକଚ୍ଛାୟାତି ପଞ୍ହକଥାୟ। ଗମ୍ଭୀରଂ ଅତ୍ଥପଦନ୍ତି ଗମ୍ଭୀରଂ ଗୁଳ୍ହଂ ରହସ୍ସଂ ଅତ୍ଥଂ। ପଞ୍ଞାୟାତି ସହୱିପସ୍ସନାୟ ମଗ୍ଗପଞ୍ଞାୟ। ସମ୍ମସନପଟିୱେଧପଞ୍ଞାପି ଉଗ୍ଗହପରିପୁଚ୍ଛାପଞ୍ଞାପି ୱଟ୍ଟତିୟେୱ। ପତ୍ତୋ ୱା ପଜ୍ଜତି ୱାତି ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ ୱା ପାପୁଣିସ୍ସତି ୱାତି ଏୱଂ ଗୁଣସମ୍ଭାୱନାୟ ସମ୍ଭାୱେତି। ଅପ୍ପତ୍ତମାନସାତି ଅପ୍ପତ୍ତଅରହତ୍ତା, ଅରହତ୍ତଂ ୱା ଅପ୍ପତ୍ତଂ ମାନସଂ ଏତେସନ୍ତିପି ଅପ୍ପତ୍ତମାନସା। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରୋ ଲୋକିୟୋପି ୱଟ୍ଟତି ଲୋକୁତ୍ତରୋପି।

୫। ବଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫। ପଞ୍ଚମେ ଅୱିଜ୍ଜାକୋସଜ୍ଜସାୱଜ୍ଜଅସ୍ସଦ୍ଧିୟେସୁ ଅକମ୍ପନତୋ ପଞ୍ଞାବଲାଦୀନି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି। ଅକୁସଲସଙ୍ଖାତାତି ଅକୁସଲାତି ଞାତା। ଏସ ନୟୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ନାଲମରିୟାତି ଅରିୟଭାୱଂ କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥା, ଅରିୟାନଂ ୱା ଅନନୁଚ୍ଛୱିକା। ୱୋଦିଟ୍ଠାତି ସୁଟ୍ଠୁ ଦିଟ୍ଠା। ୱୋଚରିତାତି ମନୋଦ୍ୱାରେ ସମୁଦାଚାରପ୍ପତ୍ତା। ଅତ୍ଥିକସ୍ସାତି ଧମ୍ମଦେସନାୟ ଅତ୍ଥିକସ୍ସ। ଆଜୀୱିକାଭୟନ୍ତି ଜୀୱିତୱୁତ୍ତିଭୟଂ। ଅସିଲୋକଭୟନ୍ତି ଗରହାଭୟଂ। ପରିସାସାରଜ୍ଜଭୟନ୍ତି ପରିସଂ ପତ୍ୱା ସାରଜ୍ଜଂ ଓକ୍କମନଭୟଂ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ।

୬। ସେୱନାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬। ଛଟ୍ଠେ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରାତି ଜୀୱିତସମ୍ଭାରା। ସମୁଦାନେତବ୍ବାତି ସମାହରିତବ୍ବା। କସିରେନ ସମୁଦାଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଦୁକ୍ଖେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ରତ୍ତିଭାଗଂ ୱା ଦିୱସଭାଗଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ରତ୍ତିଭାଗେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ରତ୍ତିଭାଗେଯେୱ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ରତ୍ତିଂ ଚଣ୍ଡୱାଳଆଦିପରିପନ୍ଥେ ସତି ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନଂ ଆଗମେତବ୍ବଂ। ଦିୱସଭାଗେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଦିୱା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ, ଦିୱା ପରିପନ୍ଥେ ସତି ସୂରିଯତ୍ଥଙ୍ଗମନଂ ଆଗମେତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଖାପୀତି ସାମଞ୍ଞତ୍ଥସ୍ସ ଭାୱନାପାରିପୂରିଆଗମନଂ ଜାନିତ୍ୱା। ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋତି ପଦସ୍ସ ପନ ‘‘ନାନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ଇଧ ପନ ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପି ପନୁଜ୍ଜମାନେନାତି ଅପି ନିକ୍କଡ୍ଢିଯମାନେନ। ଏୱରୂପୋ ହି ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଚେପି ଦାରୁକଲାପସତଂ ୱା ଉଦକଘଟସତଂ ୱା ୱାଲିକାଘଟସତଂ ୱା ଦଣ୍ଡଂ ଆରୋପେତି, ମା ଇଧ ୱସୀତି ନିକ୍କଡ୍ଢାପେତି ୱା, ତଂ ଖମାପେତ୍ୱାପି ଯାୱଜୀୱଂ ସୋ ଅନୁବନ୍ଧିତବ୍ବୋୱ, ନ ୱିଜହିତବ୍ବୋ।

୭। ସୁତୱାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭। ସତ୍ତମେ ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ଅଜ୍ଝାଚରିତୁନ୍ତି ପଞ୍ଚ କାରଣାନି ଅତିକ୍କମିତୁଂ। ପାଣନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ କୁନ୍ଥକିପିଲ୍ଲିକଂ। ଅଦିନ୍ନନ୍ତି ଅନ୍ତମସୋ ତିଣସଲାକମ୍ପି ପରସନ୍ତକଂ। ଥେଯ୍ୟସଙ୍ଖାତନ୍ତି ଥେଯ୍ୟଚିତ୍ତେନ। ସନ୍ନିଧିକାରକଂ କାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁନ୍ତି ସନ୍ନିଧିଂ କତ୍ୱା ଠପେତ୍ୱା ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅଭବ୍ବୋ। ଅକପ୍ପିଯଂ କାମଗୁଣଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ବୁଦ୍ଧଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତୁନ୍ତି ‘‘ନ ବୁଦ୍ଧୋ ଅଯ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ। ଧମ୍ମାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଏୱଂ ତାୱ ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଆଗତଂ। ପାଳିଯଂ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ଅଗତିଗମନାନି କଥିତାନି।

୮-୧୦। ସଜ୍ଝସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୮-୧୦। ଅଟ୍ଠମେ ବୁଦ୍ଧାଦୀନଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ କଥିତଂ। ନୱମେ ପୁଥୁଜ୍ଜନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଗହିତତ୍ତା ‘‘ଆହୁନେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଦସମେ ଗୋତ୍ରଭୂତି ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗସ୍ସ ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚଯେନ ସିଖାପତ୍ତବଲୱୱିପସ୍ସନାଚିତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସମ୍ବୋଧୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୨। ସୀହନାଦଵଗ୍ଗୋ

୧। ସୀହନାଦସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୧୧। ଦୁତିୟସ୍ସ ପଠମେ ଯେନ ଭଗଵା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ‘‘ସଚେ ସତ୍ଥା ଚାରିକଂ ପକ୍କମିତୁକାମୋ ଅସ୍ସ , ଇମସ୍ମିଂ କାଲେ ପକ୍କମେୟ୍ୟ। ହନ୍ଦାହଂ ଚାରିକଂ ଗମନତ୍ଥାୟ ସତ୍ଥାରଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘପରିଵୁତୋ ଉପସଙ୍କମି। ଆୟସ୍ମା ମଂ, ଭନ୍ତେତି ସୋ କିର ଭିକ୍ଖୁ ଥେରଂ ମହତା ଭିକ୍ଖୁପରିଵାରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ‘‘ଇମେ ଭିକ୍ଖୂ ତଥାଗତଂ ପହାୟ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପରିଵାରେତ୍ଵା ନିକ୍ଖନ୍ତା, ଗମନଵିଚ୍ଛେଦମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅଟ୍ଠାନେ କୋପଂ ବନ୍ଧିତ୍ଵା ଏଵମାହ। ତତ୍ଥ ଆସଜ୍ଜାତି ଘଟ୍ଟେତ୍ଵା। ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜାତି ଅକ୍ଖମାପେତ୍ଵା ଅଚ୍ଚୟଂ ଅଦେସେତ୍ଵା। କିସ୍ମିଂ ପନ ସୋ କାରଣେ ଆଘାତଂ ବନ୍ଧୀତି? ଥେରସ୍ସ କିର ଦସବଲଂ ଵନ୍ଦିତ୍ଵା ଉଟ୍ଠାୟ ଗଚ୍ଛତୋ ଚୀଵରକଣ୍ଣୋ ତସ୍ସ ସରୀରଂ ଫୁସି, ଵାତୋ ପହରୀତିପି ଵଦନ୍ତି। ଏତ୍ତକେନ ଆଘାତଂ ବନ୍ଧିତ୍ଵା ଥେରଂ ମହତା ପରିଵାରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ଵା ଉସୂୟମାନୋ ‘‘ଗମନଵିଚ୍ଛେଦମସ୍ସ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏଵମାହ। ଏହି ତ୍ଵଂ ଭିକ୍ଖୂତି ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଵଚନଂ ସୁତ୍ଵା ‘‘ନ ତଂ ଭିକ୍ଖୁ ସାରିପୁତ୍ତୋ ପହରୀତି ଵୁତ୍ତେ, ‘ଭନ୍ତେ, ତୁମ୍ହେ ଅତ୍ତନୋ ଅଗ୍ଗସାଵକସ୍ସେଵ ପକ୍ଖଂ ଵହଥ, ନ ମୟ୍ହ’ନ୍ତି ମୟି ମନୋପଦୋସଂ କତ୍ଵା ଅପାୟେ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟା’’ତି ଞତ୍ଵା ‘‘ସାରିପୁତ୍ତଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ଵା ଇମମତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆମନ୍ତେତ୍ଵା ଏଵମାହ। ଅଵାପୁରଣଂ ଆଦାୟାତି କୁଞ୍ଚିକଂ ଗହେତ୍ଵା। ସୀହନାଦନ୍ତି ସେଟ୍ଠନାଦଂ ପମୁଖନାଦଂ ଅପ୍ପଟିଵତ୍ତିୟନାଦଂ। ଏଵଂ ଦ୍ଵୀହି ମହାଥେରେହି ଆରୋଚିତୋ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିଵାଟ୍ଠାନାନି ପହାୟ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ଖୀୟନଧମ୍ମନ୍ତି କଥାଧମ୍ମଂ।

ଗୂଥଗତନ୍ତି ଗୂଥମେଵ। ସେସେସୁପି ଏସେଵ ନୟୋ। ପଥଵୀସମେନାତି ଅକୁଜ୍ଝନଟ୍ଠେନ ପଥଵିୟା ସମାନେନ। ନ ହି ପଥଵୀ ‘‘ମୟି ସୁଚିଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତୀ’’ତି ସୋମନସ୍ସଂ କରୋତି, ନ ‘‘ଅସୁଚିଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତୀ’’ତି ଦୋମନସ୍ସଂ। ମୟ୍ହମ୍ପି ଏଵରୂପଂ ଚିତ୍ତନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ଵିପୁଲେନାତି ଅପରିତ୍ତେନ। ମହଗ୍ଗତେନାତି ମହନ୍ତଭାଵଂ ଗତେନ। ଅପ୍ପମାଣେନାତି ଵଡ୍ଢିତପ୍ପମାଣେନ। ଅଵେରେନାତି ଅକୁସଲଵେରପୁଗ୍ଗଲଵେରରହିତେନ। ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝେନାତି ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖେନ ଵିଗତଦୋମନସ୍ସେନ। ସୋ ଇଧାତି ସୋ ଅନୁପଟ୍ଠିତକାୟାନୁପସ୍ସନାସତିପଟ୍ଠାନୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏଵଂ କରେୟ୍ୟ, ମାଦିସୋ କଥଂ ଏଵରୂପଂ କରିସ୍ସତି, ଭନ୍ତେତି ପଠମଂ ସୀହନାଦଂ ନଦି। ଏଵଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଯୋଜନା ଵେଦିତବ୍ବା।

ରଜୋହରଣନ୍ତି ରଜସମ୍ମଜ୍ଜନଚୋଳକଂ, ପାଦପୁଞ୍ଛନ୍ତି, ତସ୍ସେଵ ନାମଂ। କଳଓପିହତ୍ଥୋତି ପଚ୍ଛିହତ୍ଥୋ ଉକ୍ଖଲିହତ୍ଥୋ ଵା। ନନ୍ତକଵାସୀତି ଅନ୍ତଚ୍ଛିନ୍ନପିଲୋତିକଵସନୋ। ସୂରତୋତି ସୁଚିସୀଲୋ ସୋରଚ୍ଚେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ସୁଦନ୍ତୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ଦମଥଂ ଉପଗତୋ। ସୁଵିନୀତୋତି ସୁଟ୍ଠୁ ସିକ୍ଖିତୋ। ନ କଞ୍ଚି ହିଂସତୀତି ଵିସାଣାଦୀସୁ ଗଣ୍ହନ୍ତମ୍ପି ପିଟ୍ଠିଂ ପରିମଜ୍ଜନ୍ତମ୍ପି ନ କଞ୍ଚି ଵିହେଠେତି। ଉସଭଛିନ୍ନଵିସାଣସମେନାତି ଉସଭସ୍ସ ଛିନ୍ନଵିସାଣସ୍ସ ଚିତ୍ତସଦିସେନ।

ଅଟ୍ଟୀୟେୟ୍ୟାତି ଅଟ୍ଟୋ ପୀଳିତୋ ଭଵେୟ୍ୟ। ହରାୟେୟ୍ୟାତି ଲଜ୍ଜେୟ୍ୟ। ଜିଗୁଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି ଜିଗୁଚ୍ଛଂ ଆପଜ୍ଜେୟ୍ୟ।

ମେଦକଥାଲିକନ୍ତି ମେଦକଥାଲିକା ଵୁଚ୍ଚତି ସୂନକାରକେହି ୟୂସନିକ୍ଖମନତ୍ଥାୟ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ କତଛିଦ୍ଦା ଥାଲିକା। ପରିହରେୟ୍ୟାତି ମଂସସ୍ସ ପୂରେତ୍ଵା ଉକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଛିଦ୍ଦାଵଛିଦ୍ଦନ୍ତି ପରିତ୍ତମହନ୍ତେହି ଛିଦ୍ଦେହି ସମନ୍ନାଗତଂ। ଉଗ୍ଘରନ୍ତନ୍ତି ଉପରିମୁଖେହି ଛିଦ୍ଦେହି ନିକ୍ଖମମାନୟୂସଂ। ପଗ୍ଘରନ୍ତନ୍ତି ଅଧୋମୁଖେହି ନିକ୍ଖମମାନୟୂସଂ। ଏଵମସ୍ସ ସକଲସରୀରଂ ୟୂସମକ୍ଖିତଂ ଭଵେୟ୍ୟ। ଛିଦ୍ଦାଵଛିଦ୍ଦନ୍ତି ନଵହି ଵଣମୁଖେହି ପରିତ୍ତମହନ୍ତ ଛିଦ୍ଦଂ। ଏଵମେତ୍ଥ ଅଟ୍ଠମନଵମେହି ଦ୍ଵୀହି ଅଙ୍ଗେହି ଥେରୋ ଅତ୍ତନୋ ସରୀରେ ନିଚ୍ଛନ୍ଦରାଗତଂ କଥେସି।

ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୂତି ଏଵଂ ଥେରେନ ନଵହି କାରଣେହି ସୀହନାଦେ ନଦିତେ ଅଥ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ। ଅଚ୍ଚୟୋତି ଅପରାଧୋ। ମଂ ଅଚ୍ଚଗମାତି ମଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଅଭିଭଵିତ୍ଵା ପଵତ୍ତୋ। ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୂତି ଖମତୁ। ଆୟତିଂ ସଂଵରାୟାତି ଅନାଗତେ ସଂଵରଣତ୍ଥାୟ, ପୁନ ଏଵରୂପସ୍ସ ଅପରାଧସ୍ସ ଅକରଣତ୍ଥାୟ। ତଗ୍ଘାତି ଏକଂସେନ। ୟଥାଧମ୍ମଂ ପଟିକରୋସୀତି ୟଥା ଧମ୍ମୋ ଠିତୋ, ତଥେଵ କରୋସି, ଖମାପେସୀତି ଵୁତ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ତେ ମୟଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାମାତି ତଂ ତଵ ଅପରାଧଂ ମୟଂ ଖମାମ। ଵୁଦ୍ଧିହେସା ଭିକ୍ଖୁ ଅରିୟସ୍ସ ଵିନୟେତି ଏସା ଭିକ୍ଖୁ ଅରିୟସ୍ସ ଵିନୟେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗଵତୋ ସାସନେ ଵୁଡ୍ଢି ନାମ। କତମା? ଅଚ୍ଚୟଂ ଅଚ୍ଚୟତୋ ଦିସ୍ଵା ୟଥାଧମ୍ମଂ ପଟିକରିତ୍ଵା ଆୟତିଂ ସଂଵରାପଜ୍ଜନା। ଦେସନଂ ପନ ପୁଗ୍ଗଲାଧିଟ୍ଠାନଂ କରୋନ୍ତୋ ୟୋ ଅଚ୍ଚୟଂ ଅଚ୍ଚୟତୋଦିସ୍ଵା ୟଥାଧମ୍ମଂ ପଟିକରୋତି, ଆୟତିଂ ସଂଵରଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଆହ। ଫଲତୀତି ସଚେ ହି ଥେରୋ ନ ଖମେୟ୍ୟ, ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତତ୍ଥେଵ ସତ୍ତଧା ମୁଦ୍ଧା ଫଲେୟ୍ୟ। ତସ୍ମା ଭଗଵା ଏଵମାହ। ସଚେ ମଂ ସୋତି ସଚେ ମଂ ଅୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ଖମାହୀତି ଏଵଂ ଵଦତି। ଖମତୁ ଚ ମେ ସୋତି ଅୟମ୍ପି

ଚାୟସ୍ମା ମୟ୍ହଂ ଖମତୂତି ଏୱଂ ଥେରୋ ତସ୍ସ ଅଚ୍ଚୟଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ସଯମ୍ପି ତଂ ସତ୍ଥୁ ସମ୍ମୁଖେ ଖମାପେସୀତି।

୨। ସୌପାଦିସେସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୨। ଦୁତିଯେ ସୌପାଦିସେସନ୍ତି ସୌପାଦାନସେସଂ। ଅନୁପାଦିସେସନ୍ତି ଉପାଦାନସେସରହିତଂ ନିଗ୍ଗହଣଂ। ମତ୍ତସୋ କାରୀତି ପମାଣକାରୀ ନ ପରିପୂରକାରୀ। ନ ତାୱାଯଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଧମ୍ମପରିଯାଯୋ ପଟିଭାସୀତି ଅପ୍ପଟିଭାନଂ ନାମ ଭଗୱତୋ ନତ୍ଥି, ନ ତାୱାହଂ ଇମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ କଥେସିନ୍ତି ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ମାଯିମଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ସୁତ୍ୱା ପମାଦଂ ଆହରିଂସୂତି "ମଯଂ କିର ଚତୂହି ଅପାଯେହି ମୁତ୍ତା"ତି ଉପରି ଅରହତ୍ତତ୍ଥାଯ ୱୀରିଯଂ ଅକରୋନ୍ତା ମା ପମାଦଂ ଆପଜ୍ଜିଂସୁ। ପଞ୍ହାଧିପ୍ପାଯେନ ଭାସିତୋତି ତଯା ପୁଚ୍ଛିତପଞ୍ହସ୍ସ ସଭାୱେନ କଥିତୋତି ଦସ୍ସେତି। ଇମେସଂ ପନ ନୱନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଭତ୍ତେସୁ ଛନ୍ଦରାଗୱିନୋଦନତ୍ଥଂ ଏତମେୱ ଅତ୍ଥୁପ୍ପତ୍ତିଂ କତ୍ୱା – "ସେଯ୍ୟଥାପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପମତ୍ତକୋପି ଗୂଥୋ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ ହୋତି, ଏୱମେୱ ଖୋ ଖ୍ୱାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ଭୱଂ ନ ୱଣ୍ଣେମି ଅନ୍ତମସୋ ଅଚ୍ଛରାସଙ୍ଘାତମତ୍ତମ୍ପୀ"ତି ଇମଂ ସୁତ୍ତଂ (ଅ। ନି। ୧। ୩୨୧) ଅଭାସି। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ଏତେସଂଯେୱ ନୱନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଗତି ନିବଦ୍ଧା, ଯେସଂ ପନ କୁଲାନଂ ତୀଣି ସରଣାନି ପଞ୍ଚ ସୀଲାନି ଏକଂ ସଲାକଭତ୍ତଂ ଏକଂ ପକ୍ଖିଯଭତ୍ତଂ ଏକଂ ୱସ୍ସାୱାସିକଂ ଏକା ପୋକ୍ଖରଣୀ ଏକୋ ଆୱାସୋ, ଏୱରୂପାନି ନିବଦ୍ଧପୁଞ୍ଞାନି ଅତ୍ଥି। ତେସମ୍ପି ଗତି ନିବଦ୍ଧା, ସୋତାପନ୍ନସଦିସାନେୱ ତାନି କୁଲାନି।

୩। କୋଟ୍ଠିକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୩। ତତିଯେ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀଯନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ଯେୱତ୍ତଭାୱେ ୱିପଚ୍ଚନକକମ୍ମଂ। ସମ୍ପରାଯୱେଦନୀଯନ୍ତି ଦୁତିଯେ ଅତ୍ତଭାୱେ ୱିପଚ୍ଚନକକମ୍ମଂ। ସୁଖୱେଦନୀଯନ୍ତି ସୁଖୱେଦନାଜନକକମ୍ମଂ। ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀଯନ୍ତି ଦୁକ୍ଖୱେଦନାଜନକକମ୍ମଂ। ପରିପକ୍କୱେଦନୀଯନ୍ତି ଲଦ୍ଧୱିପାକୱାରଂ। ଅପରିପକ୍କୱେଦନୀଯନ୍ତି ଅଲଦ୍ଧୱିପାକୱାରଂ। ବହୁୱେଦନୀଯନ୍ତି ବହୁୱିପାକଦାଯକଂ। ଅପ୍ପୱେଦନୀଯନ୍ତି ନ ବହୁୱିପାକଦାଯକଂ। ଅୱେଦନୀଯନ୍ତି ୱିପାକୱେଦନାଯ ଅଦାଯକଂ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ।

୪। ସମିଦ୍ଧିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୪। ଚତୁତ୍ଥେ ସମିଦ୍ଧୀତି ଅତ୍ତଭାୱସମିଦ୍ଧତାଯ ଏୱଂଲଦ୍ଧନାମୋ ଥେରସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକତ୍ଥେରୋ। କିମାରମ୍ମଣାତି କିଂପଚ୍ଚଯା। ସଙ୍କପ୍ପୱିତକ୍କାତି ସଙ୍କପ୍ପଭୂତା ୱିତକ୍କା। ନାମରୂପାରମ୍ମଣାତି ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା। ଇମିନା ଚତ୍ତାରୋ ଅରୂପକ୍ଖନ୍ଧା ଭୂତୁପାଦାଯରୂପଞ୍ଚ ୱିତକ୍କାନଂ ପଚ୍ଚଯୋତି ଦସ୍ସେତି। କ୍ୱ ନାନତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି କସ୍ମିଂ ଠାନେ ନାନାସଭାୱତଂ ୱେମତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଧାତୁସୂତି ରୂପଧାତୁଆଦୀସୁ। ଅଞ୍ଞୋଯେୱ ହି ରୂପୱିତକ୍କୋ, ଅଞ୍ଞେ ସଦ୍ଦୱିତକ୍କାଦଯୋତି। ଫସ୍ସସମୁଦଯାତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା। ୱେଦନାସମୋସରଣାତି ତିସ୍ସୋ ୱେଦନା ସମୋସରଣା। ଏତ୍ତକେନ କୁସଲାକୁସଲମିସ୍ସକା କଥିତା। ସମାଧିପ୍ପମୁଖାତିଆଦଯୋ ପନ ଅପଚଯପକ୍ଖିକାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଟ୍ଠେନ ଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠେନ ୱା ସମାଧି ପମୁଖଂ ଏତେସନ୍ତି ସମାଧିପ୍ପମୁଖା। ଜେଟ୍ଠକକାରଣଟ୍ଠେନ ସତି ଅଧିପତେଯ୍ୟା ଏତେସନ୍ତି ସତାଧିପତେଯ୍ୟା। ମଗ୍ଗପଞ୍ଞା ଉତ୍ତରା ଏତେସନ୍ତି ପଞ୍ଞୁତ୍ତରା। ଫଲୱିମୁତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ସାରପ୍ପତ୍ତା ହୋନ୍ତୀତି ୱିମୁତ୍ତିସାରା। ଆରମ୍ମଣୱସେନ ଅମତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଓଗାହିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପତିଟ୍ଠିତାତି ଅମତୋଗଧା। ତେନ ଚ ମା ମଞ୍ଞୀତି ତେନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନେନ "ଅହଂ ଅଗ୍ଗସାୱକେନ ପୁଚ୍ଛିତେ ପଞ୍ହେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି"ନ୍ତି ମା ମାନଂ ୱା ଦପ୍ପଂ ୱା ଅକାସି।

୫-୬। ଗଣ୍ଡସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୫-୧୬। ପଞ୍ଚମେ ତୀଣି ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସାନି ୱସ୍ସଗଣା, ଅନେକେ ୱସ୍ସଗଣା ଉପ୍ପନ୍ନା ଅସ୍ସାତି ଅନେକୱସ୍ସଗଣିକୋ। ତସ୍ସସ୍ସୂତି ତସ୍ସ ଭୱେଯ୍ୟୁଂ। ଅଭେଦନମୁଖାନୀତି ନ କେନଚି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା କତାନି, କେୱଲଂ କମ୍ମସମୁଟ୍ଠିତାନେୱ ୱଣମୁଖାନି। ଜେଗୁଚ୍ଛିଯଂଯେୱାତି ଜିଗୁଚ୍ଛିତବ୍ବମେୱ ପଟିକୂଲମେୱ। ଚାତୁମହାଭୂତିକସ୍ସାତି ଚତୁମହାଭୂତମଯସ୍ସ। ଓଦନକୁମ୍ମାସୂପଚଯସ୍ସାତି ଓଦନେନ ଚେୱ କୁମ୍ମାସେନ ଚ ଉପଚିତସ୍ସ ୱଡ୍ଢିତସ୍ସ। ଅନିଚ୍ଚୁଚ୍ଛାଦନପରିମଦ୍ଦନଭେଦନୱିଦ୍ଧଂସନଧମ୍ମସ୍ସାତି ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱଟ୍ଠେନ ଅନିଚ୍ଚଧମ୍ମସ୍ସ, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୱିଘାତତ୍ଥାଯ ତନୁୱିଲେପନେନ ଉଚ୍ଛାଦନଧମ୍ମସ୍ସ, ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାବାଧୱିନୋଦନତ୍ଥାଯ ଖୁଦ୍ଦକସମ୍ବାହନେନ ପରିମଦ୍ଦନଧମ୍ମସ୍ସ, ଦହରକାଲେ ୱା ଊରୂସୁ ସଯାପେତ୍ୱା ଗବ୍ଭୱାସେନ ଦୁସ୍ସଣ୍ଠିତାନଂ ତେସଂ ତେସଂ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନଂ ସଣ୍ଠାନସମ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଛନପୀଳନାଦିୱସେନ ପରିମଦ୍ଦନଧମ୍ମସ୍ସ, ଏୱଂ ପରିହରିତସ୍ସାପି ଚ ଭେଦନୱିଦ୍ଧଂସନଧମ୍ମସ୍ସ, ଭିଜ୍ଜନୱିକିରଣସଭାୱସ୍ସେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅନିଚ୍ଚପଦେନ ଚେୱ ଭେଦନୱିଦ୍ଧଂସନପଦେହି ଚସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମୋ କଥିତୋ, ସେସେହି ସମୁଦଯୋ। ନିବ୍ବିନ୍ଦଥାତି ଉକ୍କଣ୍ଠଥ ପଜହଥ ଇମଂ କାଯନ୍ତି ଦସ୍ସେତି। ଏୱମିମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ବଲୱୱିପସ୍ସନା କଥିତା। ଛଟ୍ଠଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ସଞ୍ଞାସୀସେନ ପନେତ୍ଥ

ଞାଣମେୱ କଥିତଂ।

୭-୮। କୁଲସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୭-୧୮। ସତ୍ତମେ ନ ମନାପେନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠେନ୍ତୀତି ମନୱଡ୍ଢନେନ ମନଂ ଅଲ୍ଲୀୟନାକାରେନ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠାୟ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗମନଂ ନ କରୋନ୍ତି। ନ ମନାପେନ ଅଭିୱାଦେନ୍ତୀତି ନ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦନ୍ତି। ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦେନ୍ତୀତି ଅଚିତ୍ତୀକାରେନ ଦେନ୍ତି। ନୋ ସକ୍କଚ୍ଚନ୍ତି ସହତ୍ଥା ନ ଦେନ୍ତି। ନ ଉପନିସୀଦନ୍ତି ଧମ୍ମସୱନାୟାତି ‘‘ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମା’’ତି ନ ସମୀପେ ନିସୀଦନ୍ତି। ନ ସୁସ୍ସୂସନ୍ତୀତି ଘଟପିଟ୍ଠେ ଆସିତ୍ତୋଦକଂ ୱିୟ ୱିୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ଅଟ୍ଠମେ ୱେନେୟ୍ୟଜ୍ଝାସୟୱସେନ ମେତ୍ତାଭାୱନଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନୱଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋତି ୱୁତ୍ତଂ।

୯। ଦେୱତାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୯। ନୱମେ ୱିପ୍ପଟିସାରିନିୟୋତି ୱିପ୍ପଟିସାରିତଂ ମଙ୍କୁଭାୱଂ ଆପଜ୍ଜିମ୍ହା ହୀନଂ କାୟନ୍ତି ଉପରିଦେୱଲୋକଂ ଉପାଦାୟ ହେଟ୍ଠିମୋ ହୀନୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ନୋ ଚ ଖୋ ୟଥାସତ୍ତି ୟଥାବଲଂ ସଂୱିଭଜିମ୍ହାତି ଅତ୍ତନୋ ସତ୍ତିୟା ଚ ବଲସ୍ସ ଚ ଅନୁରୂପେନ ସୀଲୱନ୍ତାନଂ ସଂୱିଭାଗଂ କତ୍ୱା ନ ଭୁଞ୍ଜିମ୍ହା।

୧୦। ୱେଲାମସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୦। ଦସମେ ଅପି ନୁ ତେ, ଗହପତି, କୁଲେ ଦାନଂ ଦୀୟତୀତି ନୟିଦଂ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାନଂ ସନ୍ଧାୟ ପୁଚ୍ଛତି। ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ହି ଘରେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ନିଚ୍ଚଂ ପଣୀତଦାନଂ ଦୀୟତି, ନ ତଂ ସତ୍ଥା ନ ଜାନାତି। ଲୋକିୟମହାଜନସ୍ସ ପନ ଦିୟ୍ୟମାନଦାନଂ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଲୂଖଂ ହୋତି, ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ନ ପୀଣେତି। ତଂ ପୁଚ୍ଛାମୀତି ପୁଚ୍ଛତି। କଣାଜକନ୍ତି ସକୁଣ୍ଡକଭତ୍ତଂ, ସକୁଣ୍ଡକେହିପି କଣିକତଣ୍ଡୁଲେହେୱ ପକ୍କଂ। ବିଳଙ୍ଗଦୁତିୟନ୍ତି କଞ୍ଜିୟଦୁତିୟଂ। ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ଦେତୀତି ଅସକ୍କରିତ୍ୱା ଦେତି। ଅଚିତ୍ତୀକତ୍ୱାତି ଅଚିତ୍ତୀକାରେନ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟେ ଅଗାରୱେନ ଦେତି। ଅସହତ୍ଥା ଦେତୀତି ସହତ୍ଥେନ ଅଦତ୍ୱା ପରହତ୍ଥେନ ଦେତି, ଆଣତ୍ତିମତ୍ତମେୱ କରୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପୱିଦ୍ଧଂ ଦେତୀତି ନ ନିରନ୍ତରଂ ଦେତି, ସଂୱଚ୍ଛରିକଂ ସୋଣ୍ଡବଲି ୱିୟ ହୋତି। ଅନାଗମନଦିଟ୍ଠିକୋ ଦେତୀତି ନ କମ୍ମଞ୍ଚ ଫଲଞ୍ଚ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଦେତି।

ୟତ୍ଥ ୟତ୍ଥାତି ତୀସୁ କୁଲସମ୍ପଦାସୁ ୟସ୍ମିଂ ୟସ୍ମିଂ କୁଲେ। ନ ଉଳାରାୟ ଭତ୍ତଭୋଗାୟାତିଆଦୀସୁ ନାନଗ୍ଗରସସୁଗନ୍ଧସାଲିଭୋଜନେ ଉପନୀତେ ଚିତ୍ତଂ ନ ନମତି, ‘‘ହରଥେତଂ ରୋଗୱଡ୍ଢନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ୟେନ ୱା ତେନ ୱା ଡାକେନ ସଦ୍ଧିଂ ସକୁଣ୍ଡକଭତ୍ତଂ ଅମତଂ ୱିୟ ସମ୍ପିୟାୟମାନୋ ଭୁଞ୍ଜତି। କାସିକାଦୀସୁ ୱରୱତ୍ଥେସୁ ଉପନୀତେସୁ ‘‘ହରଥେତାନି ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁମ୍ପି ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଗତ୍ତେସୁପି ନ ସଣ୍ଠହନ୍ତୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ନାଳିକେରସାଟକମୂଲତଚସଦିସାନି ପନ ଥୂଲୱତ୍ଥାନି ‘‘ଇମାନି ନିୱାସେନ୍ତୋ ନିୱତ୍ଥଭାୱମ୍ପି ଜାନାତି, ପଟିଚ୍ଛାଦେତବ୍ବମ୍ପି ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତୀ’’ତି ସମ୍ପିୟାୟମାନୋ ନିୱାସେତି। ହତ୍ଥିୟାନଅସ୍ସୟାନରଥୟାନସୁୱଣ୍ଣସିୱିକାଦୀସୁ ଉପନୀତେସୁ ‘‘ହରଥେତାନି ଚଲାଚଲାନି, ନ ସକ୍କା ଏତ୍ଥ ନିସୀଦିତୁ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ଜଜ୍ଜରରଥକେ ଉପନୀତେ ‘‘ଅୟଂ ନିଚ୍ଚଲୋ, ଏତ୍ଥ ସୁଖଂ ନିସୀଦିତୁ’’ନ୍ତି ତଂ ସାଦିୟତି। ନ ଉଳାରେସୁ ପଞ୍ଚସୁ କାମଗୁଣେସୂତି ଅଲଙ୍କତପଟିୟତ୍ତା ରୂପୱତିୟୋ ଇତ୍ଥିୟୋ ଦିସ୍ୱା ‘‘ୟକ୍ଖିନିୟୋ ମଞ୍ଞେ, ଏତା ଖାଦିତୁକାମା, କିଂ ଏତାହୀ’’ତି ୟଥାଫାସୁକେନେୱ ୱୀତିନାମେତି। ନ ସୁସ୍ସୂସନ୍ତୀତି ସୋତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ନ ସଦ୍ଦହନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନ ସୋତଂ ଓଦହନ୍ତୀତି କଥିତସ୍ସ ସୱନତ୍ଥଂ ନ ସୋତପସାଦଂ ଓଦହନ୍ତି। ସକ୍କଚ୍ଚନ୍ତିଆଦୀନି ୱୁତ୍ତୱିପରିୟାୟେନ ୱେଦିତବ୍ବାନି।

ୱେଲାମୋତି ଜାତିଗୋତ୍ତରୂପଭୋଗସଦ୍ଧାପଞ୍ଞାଦୀହି ମରିୟାଦୱେଲଂ ଅତିକ୍କନ୍ତେହି ଉଳାରେହି ଗୁଣେହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଏୱଂଲଦ୍ଧନାମୋ। ସୋ ଏୱରୂପଂ ଦାନଂ ଅଦାସି ମହାଦାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅୟଂ ଅନୁପୁବ୍ବୀକଥା – ସୋ କିର ଅତୀତେ ବାରାଣସିୟଂ ପୁରୋହିତଗେହେ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହି, ୱେଲାମକୁମାରୋତିସ୍ସ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ସୋ ସୋଳସୱସ୍ସକାଲେ ବାରାଣସିରାଜକୁମାରେନ ସଦ୍ଧିଂ ସିପ୍ପୁଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ତକ୍କସିଲଂ ଅଗମାସି। ତେ ଉଭୋପି ଦିସାପାମୋକ୍ଖସ୍ସ ଆଚରିୟସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ପଟ୍ଠପୟିଂସୁ। ୟଥା ଚ ତେ, ଏୱଂ ଅଞ୍ଞେପି ଜମ୍ବୁଦୀପେ ଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସରାଜକୁମାରା। ବୋଧିସତ୍ତୋ ଅତ୍ତନା ଗହିତଟ୍ଠାନେ ପିଟ୍ଠିଆଚରିୟୋ ହୁତ୍ୱା ଚତୁରାସୀତି ରାଜକୁମାରସହସ୍ସାନି ସିକ୍ଖାପେତି, ସୟମ୍ପି ସୋଳସୱସ୍ସେହି ଗହେତବ୍ବସିପ୍ପଂ ତୀହି ୱସ୍ସେହି ଉଗ୍ଗଣ୍ହି। ଆଚରିୟୋ ‘‘ୱେଲାମକୁମାରସ୍ସ ସିପ୍ପଂ ପଗୁଣ’’ନ୍ତି ଞତ୍ୱା, ‘‘ତାତା, ୱେଲାମୋ ମୟା ଞାତଂ ସବ୍ବଂ ଜାନାତି, ତୁମ୍ହେ ସବ୍ବେପି ସମଗ୍ଗା ଗନ୍ତ୍ୱା ଏତସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଚତୁରାସୀତି କୁମାରସହସ୍ସାନି ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ନିୟ୍ୟାଦେସି।

ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆଚରିୟଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଚତୁରାସୀତି କୁମାରସହସ୍ସପରିୱାରୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଏକଂ ଆସନ୍ନନଗରଂ ପତ୍ୱା ନଗରସାମିକଂ ରାଜକୁମାରଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ସିପ୍ପେ ପଗୁଣେ ଜାତେ ତଂ ତତ୍ଥେୱ ନିୱତ୍ତେସି। ଏତେନୁପାୟେନ ଚତୁରାସୀତି ନଗରସହସ୍ସାନି ଗନ୍ତ୍ୱା ଚତୁରାସୀତିୟା

ରାଜକୁମାରାନଂ ସିପ୍ପଂ ପଗୁଣଂ କାରେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ନଗରେ ତଂ ତଂ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ବାରାଣସିରାଜକୁମାରଂ ଆଦାଯ ବାରାଣସିଂ ପଚ୍ଚାଗଞ୍ଛି। ମନୁସ୍ସା କୁମାରଂ ପରିଯୋସିତସିପ୍ପଂ ରଜ୍ଜେ ଅଭିସିଞ୍ଚିଂସୁ, ୱେଲାମସ୍ସ ପୁରୋହିତଟ୍ଠାନଂ ଅଦଂସୁ। ତେପି ଚତୁରାସୀତିସହସ୍ସରାଜକୁମାରା ସକେସୁ ସକେସୁ ରଜ୍ଜେସୁ ଅଭିସେକଂ ପତ୍ୱା ଅନୁସଂୱଚ୍ଛରଂ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେ ରାଜାନଂ ଦିସ୍ୱା ୱେଲାମସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା, ‘‘ଆଚରିଯ, ଅମ୍ହେ ରଜ୍ଜେସୁ ପତିଟ୍ଠିତା, ୱଦେଯ୍ୟାଥ ଯେନତ୍ଥୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତେସଂ ଗମନାଗମନକାଲେ ସକଟସନ୍ଦମାନିକଗାୱିଗୋଣକୁକ୍କୁଟସୂକରାଦଯୋ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଜନପଦୋ ଅତିୱିଯ ଉପଦ୍ଦୁତୋ ହୋତି, ମହାଜନୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ରାଜଙ୍ଗଣେ କନ୍ଦତି।

ରାଜା ୱେଲାମଂ ପକ୍କୋସିତ୍ୱା, ‘‘ଆଚରିଯ, ଉପଦ୍ଦୁତୋ ଜନପଦୋ, ରାଜାନୋ ଗମନାଗମନକାଲେ ମହାୱିଲୋପଂ କରୋନ୍ତି, ମନୁସ୍ସା ସନ୍ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଜନପଦପୀଳାଯ ଉପସମଂ ଏକଂ ଉପାଯଂ କରୋଥା’’ତି । ସାଧୁ ମହାରାଜ, ଉପାଯଂ କରିସ୍ସାମି, ତୁମ୍ହାକଂ ଯତ୍ତକେନ ଜନପଦେନ ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହଥାତି। ରାଜା ତଥା ଅକାସି। ୱେଲାମୋ ଚତୁରାସୀତିଯା ରାଜସହସ୍ସାନଂ ଜନପଦେ ୱିଚାରେତ୍ୱା ଚକ୍କନାଭିଯଂ ଅରେ ୱିଯ ରଞ୍ଞୋ ଜନପଦସ୍ମିଂ ଓରୋପେସି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେ ରାଜାନୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତାପି ଗଚ୍ଛନ୍ତାପି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଜନପଦେନେୱ ସଞ୍ଚରନ୍ତି, ଅମ୍ହାକଂ ଜନପଦୋତି ୱିଲୋପଂ ନ କରୋନ୍ତି। ରାଜଗାରୱେନ ରଞ୍ଞୋ ଜନପଦମ୍ପି ନ ପୀଳଏନ୍ତି। ଜନପଦା ସନ୍ନିସିନ୍ନା ନିସ୍ସଦ୍ଦା ନିରୱା ଅହେସୁଂ। ସବ୍ବେ ରାଜାନୋ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠା ‘‘ଯେନ ୱୋ, ଆଚରିଯ, ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱଦେଥା’’ତି ପୱାରଯିଂସୁ।

ୱେଲାମୋ ସୀସଂନ୍ହାତୋ ଅତ୍ତନୋ ଅନ୍ତୋନିୱେସନେ ସତ୍ତରତନପରିପୂରାନଂ ଗବ୍ଭାନଂ ଦ୍ୱାରାନି ୱିୱରାପେତ୍ୱା ଯାୱ ସତ୍ତମା କୁଲପରିୱଟ୍ଟା ଠପିତଂ ଧନଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଆଯୱଯଂ ଉପଧାରେତ୍ୱା ‘‘ମଯା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପଂ ଖୋଭେତ୍ୱେନ ଦାନଂ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ରଞ୍ଞୋ ଆରୋଚେତ୍ୱା ଗଙ୍ଗାତୀରେ ଦ୍ୱାଦସଯୋଜନିକା ଉଦ୍ଧନପନ୍ତିଯୋ କାରେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ସପ୍ପିମଧୁଫାଣିତତେଲତିଲତଣ୍ଡୁଲାଦୀନଂ ଠପନତ୍ଥାଯ ମହାକୋଟ୍ଠାଗାରାନି ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ‘‘ଏକେକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଏତ୍ତକା ଏତ୍ତକା ଜନା ସଂୱିଦହଥ, ଯଂକିଞ୍ଚି ମନୁସ୍ସାନଂ ଲଦ୍ଧବ୍ବଂ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତତୋ ଏକସ୍ମିମ୍ପି ଅସତି ମଯ୍ହଂ ଆରୋଚେଯ୍ୟାଥା’’ତି ମନୁସ୍ସେ ସଂୱିଧାଯ ‘‘ଅସୁକଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱେଲାମବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦାନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୂ’’ତି ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ‘‘ଦାନଗ୍ଗଂ ପରିନିଟ୍ଠିତ’’ନ୍ତି ଦାନଯୁତ୍ତେହି ଆରୋଚିତେ ସହସ୍ସଗ୍ଘନକଂ ୱତ୍ଥଂ ନିୱାସେତ୍ୱା ପଞ୍ଚସତଗ୍ଘନକଂ ଏକଂସଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବାଲଙ୍କାରଭୂସିତୋ ଦାନୱୀମଂସନତ୍ଥାଯ ଫଲିକୱଣ୍ଣସ୍ସ ଉଦକସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣଭିଙ୍ଗାରଂ ପୂରେତ୍ୱା ‘‘ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସଚେ ଇମଂ ଦାନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଯୁତ୍ତରୂପା ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟପୁଗ୍ଗଲା ଅତ୍ଥି, ଇଦଂ ଉଦକଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଗଣ୍ହାତୁ। ସଚେ ନତ୍ଥି, ଏୱମେୱ ତିଟ୍ଠତୂ’’ତି ସଚ୍ଚକିରିଯଂ କତ୍ୱା ଭିଙ୍ଗାରଂ ଅଧୋମୁଖଂ ଅକାସି। ଉଦକଂ ଧମକରଣେନ ଗହିତଂ ୱିଯ ଅହୋସି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ‘‘ସୁଞ୍ଞୋ ୱତ, ଭୋ, ଜମ୍ବୁଦୀପୋ, ଏକପୁଗ୍ଗଲୋପି ଦକ୍ଖିଣଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଯୁତ୍ତରୂପୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱିପ୍ପଟିସାରଂ ଅକତ୍ୱା ‘‘ସଚେ ଦାଯକସ୍ସ ୱସେନାଯଂ ଦକ୍ଖିଣା ୱିସୁଜ୍ଝିସ୍ସତି, ଉଦକଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଗଣ୍ହାତୂ’’ତି ଚିନ୍ତେସି। ଫଲିକୱଣ୍ଣସଦିସଂ ଉଦକଂ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଗଣ୍ହି । ‘‘ଇଦାନି ଦାନଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଦାନଗ୍ଗଂ ପତ୍ୱା ଦାନଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଯାଗୁୱେଲାଯ ଯାଗୁଂ, ଖଜ୍ଜକୱେଲାଯ ଖଜ୍ଜକଂ, ଭୋଜନୱେଲାଯ ଭୋଜନଂ ଦାପେସି। ଏତେନେୱ ନୀହାରେନ ଦିୱସେ ଦିୱସେ ଦାନଂ ଦୀଯତି।

ତସ୍ମିଂ ଖୋ ପନ ଦାନଗ୍ଗେ ‘‘ଇଦଂ ନାମ ଅତ୍ଥି, ଇଦଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି। ଇଦାନି ତଂ ଦାନଂ ଏତ୍ତକମତ୍ତେନେୱ ନ ନିଟ୍ଠଂ ଗମିସ୍ସତୀତି ରତ୍ତସୁୱଣ୍ଣଂ ନୀହରାପେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣପାତିଯୋ କାରେତ୍ୱା ଚତୁରାସୀତିସୁୱଣ୍ଣପାତିସହସ୍ସାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଚତୁରାସୀତିରାଜସହସ୍ସାନଂ ସାସନଂ ପହିଣି। ରାଜାନୋ ‘‘ଚିରସ୍ସଂ ୱତ ମଯଂ ଆଚରିଯେନ ଅନୁଗ୍ଗହିତା’’ତି ସବ୍ବଂ ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ପେସେସୁଂ। ଦାନେ ଦିଯ୍ୟମାନେଯେୱ ସତ୍ତ ୱସ୍ସାନି ସତ୍ତ ମାସା ଅତିକ୍କନ୍ତା। ଅଥ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ‘‘ହିରଞ୍ଞଂ ଭାଜେତ୍ୱା ଦାନଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ମହନ୍ତେ ଓକାସେ ଦାନଂ ସଜ୍ଜାପେସି। ସଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ଚତୁରାସୀତି ସୁୱଣ୍ଣପାତିସହସ୍ସାନି ଆଦିଂ କତ୍ୱା କୋଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଦାସି।

ତତ୍ଥ ରୂପିଯପୂରାନୀତି ରଜତତଟ୍ଟିରଜତଫାଲରଜତମାସକେହି ପୂରାନି। ପାତିଯୋ ପନ ଖୁଦ୍ଦିକାତି ନ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବା, ଏକକରୀସପ୍ପମାଣେ ଭୂମିଭାଗେ ଚତସ୍ସୋୱ ପାତିଯୋ ଠପଯିଂସୁ। ପାତିମକୁଳଂ ନୱରତନଂ ହୋତି, ମୁଖୱଟ୍ଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଟ୍ଠରତନଂ, ପାତିମୁଖୱଟ୍ଟିଯା ଛଯୁତ୍ତୋ ଆଜଞ୍ଞରଥୋ ଅନୁପରିଯାଯତି, ଦଦମାନୋ ପାତିଯା ବାହିରନ୍ତେନ ୱଗ୍ଗୱଗ୍ଗେ ପଟିଗ୍ଗାହକେ ଠପେତ୍ୱା ପଠମଂ ପାତିଯା ପକ୍ଖିତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ସନ୍ଧିସନ୍ଧିତୋ ୱିଯୋଜେତ୍ୱା ପାତିନ୍ତି ଏୱଂ ଚତୁରାସୀତି ପାତିସହସ୍ସାନି ଅଦାସି। ରୂପିଯପାତିଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଏତ୍ଥପି ଚ ସୁୱଣ୍ଣପୂରାନୀତି ସୁୱଣ୍ଣତଟ୍ଟିସୁୱଣ୍ଣଫାଲସୁୱଣ୍ଣମାସକେହି ପୂରାନି। ହିରଞ୍ଞପୂରାନୀତି ସତ୍ତୱିଧରତନପୂରାନି। ସୋୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନୀତି ସୁୱଣ୍ଣାଲଙ୍କାରାନି। କଂସୂପଧାରଣାନୀତି ରଜତମଯଖୀରପଟିଚ୍ଛକାନି। ତାସଂ ପନ ଧେନୂନଂ ସିଙ୍ଗାନି ସୁୱଣ୍ଣକୋସକପରିଯୋନଦ୍ଧାନି ଅହେସୁଂ, ଗୀୱାଯ ସୁମନଦାମଂ ପିଳନ୍ଧିଂସୁ, ଚତୂସୁ ପାଦେସୁ ନୁପୂରାନି, ପିଟ୍ଠିଯଂ ୱରଦୁକୂଲଂ ପାରୁତଂ, କଣ୍ଠେ ସୁୱଣ୍ଣଘଣ୍ଟଂ ବନ୍ଧିଂସୁ। ୱତ୍ଥକୋଟିସହସ୍ସାନୀତି ଲୋକୱୋହାରତୋ ୱୀସତିୱତ୍ଥଯୁଗାନି ଏକା କୋଟି , ଇଧ ପନ ଦସ ସାଟକାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଖୋମସୁଖୁମାନନ୍ତିଆଦିମ୍ହି ଖୋମାଦୀସୁ ଯଂ ଯଂ ସୁଖୁମଂ, ତଂ ତଦେୱ ଅଦାସି। ଯାନି ପନେତାନି ଇତ୍ଥିଦାନଂ ଉସଭଦାନଂ ମଜ୍ଜଦାନଂ ସମଜ୍ଜାଦାନନ୍ତି ଅଦାନସମ୍ମତାନି, ତାନିପି ଏସ ‘‘ୱେଲାମସ୍ସ ଦାନମୁଖେ ଇଦଂ ନାମ ନତ୍ଥୀ’’ତି

ୱଚନପଥଂ ପଚ୍ଛିନ୍ଦିତୁଂ ପରିୱାରତ୍ଥାୟ ଅଦାସି। ନଙ୍ଗୋ ମଞ୍ଜେଞ୍ଚେ ଊସ୍ସନ୍ଦନ୍ତୀତି ନଦିୟୋ ଊୟ ଊସ୍ସନ୍ଦନ୍ତି।

ଇମିନା ସଦ୍ଧା ୱେଲାମସ୍ସ ଦାନଂ କଥେତ୍ୱା, ''ଗହପତି, ଏତଂ ମହାଦାନଂ ନାଞ୍ଞୋ ଅଦାସି, ଅହଂ ଅଦାସିଂ। ଏୱରୂପଂ ପନ ଦାନଂ ଦଦନ୍ତୋପି ଅହଂ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଯୁତ୍ତରୂପଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନାଲଭିଂ, ତ୍ୱଂ ମାଦିସେ ବୁଦ୍ଧେ ଲୋକସ୍ମିଂ ଦିଟ୍ଠମାନେ ଦାନଂ ଦଦମାନୋ କସ୍ମା ଚିନ୍ତେସୀ''ତି ସେଟ୍ଠିସ୍ସ ଦେସନଂ ୱଡ୍ଢେନ୍ତୋ ସିୟା ଖୋ ପନ ତେତିଆଦିମାହ। ନନୁ ଚ ଯାନି ତଦା ଅହେସୁଂ ରୂପୱେଦନାସଞ୍ଞାସଙ୍ଖାରୱିଞ୍ଞାଣାନି, ତାନି ନିରୁଦ୍ଧାନି? କସ୍ମା ''ଅହଂ ତେନ ସମୟେନ ୱେଲାମୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ''ତି ଆହାତି? ପୱେଣିୟା ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା। ତାନି ହି ରୂପାଦୀନି ନିରୁଜ୍ଝମାନାନି ଇମେସଂ ପଚ୍ଚୟେ ଦତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧାନି ଅପରାପରଂ ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ପୱେଣିଂ ଗହେତ୍ୱା ଏୱମାହ। ନ ତଂ କୋଚି ଦକ୍ଖିଣଂ ସୋଧେତୀତି କୋଚି ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଦେୱୋ ୱା ମାରୋ ୱା ଉଟ୍ଠାୟ ତଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ସୋଧେତୀତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ ନାହୋସି। ତଞ୍ହି ଦକ୍ଖିଣଂ ସୋଧେନ୍ତୋ ଉତ୍ତମକୋଟିୟା ବୁଦ୍ଧୋ, ହେଟ୍ଠିମକୋଟିୟା ଧମ୍ମସେନାପତିସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସଦିସୋ ସାୱକୋ ସୋଧେୟ୍ୟ।

ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଦସ୍ସନସମ୍ପନ୍ନଂ ସୋତାପନ୍ନଂ। ଇଦଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତରନ୍ତି ଇଦଂ ସୋତାପନ୍ନସ୍ସ ଦିନ୍ନଦାନଂ ଲୋକିୟମହାଜନସ୍ସ ସତ୍ତମାସାଧିକାନି ସତ୍ତ ସଂୱଚ୍ଛରାନି ଏତ୍ତକଂ ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତେନ ଦିନ୍ନଦାନତୋ ମହପ୍ଫଲଂ।

ଯୋ ଚ ସତଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଏକସ୍ସ ସକଦାଗାମିସ୍ସ ୱସେନ ଏକୁତ୍ତରସତଂ ସୋତାପନ୍ନେ କତ୍ୱା ସୋତାପନ୍ନଗଣନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଇମିନା ଉପାୟେନ ସବ୍ବୱାରେସୁ ହେଟ୍ଠା ହେଟ୍ଠା ଆଗତେ ଅନନ୍ତରେନ ସତଗୁଣଂ କତ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲଗଣନା ୱେଦିତବ୍ବା।

ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରଂ କତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ସଙ୍ଘୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖୋ ସଙ୍ଘୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତୱିହାରୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ଚେତିୟଂ ପତିଟ୍ଠିତଂ ହୋତି, ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ କରୀୟତି, ଚତୂହି ଦିସାହି ଅନୁଦିସାହି ଚ ଭିକ୍ଖୂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅପ୍ପଟିପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୟେୱ ପାଦେ ଧୋୱିତ୍ୱା କୁଞ୍ଚିକାୟ ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ସେନାସନଂ ପଟିଜଗ୍ଗିତ୍ୱା ୱସିତ୍ୱା ଯଥାଫାସୁକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସୋ ଅନ୍ତମସୋ ଚତୁରତନିୟା ପଣ୍ଣସାଲାପି ହୋତୁ, ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତୱିହାରୋତ୍ୱେୱ ୱୁଚ୍ଚତି।

ସରଣଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ମଗ୍ଗେନାଗତଂ ଅନିୱତ୍ତନସରଣଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଅପରେ ପନାହୁ – ଅତ୍ତାନଂ ନିୟ୍ୟାଦେତ୍ୱା ଦିନ୍ନତ୍ତା ସରଣାଗମନଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତରନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମାଦିୟେୟ୍ୟାତି ପଞ୍ଚ ସୀଲାନି ଗଣ୍ହେୟ୍ୟ। ସୀଲମ୍ପି ମଗ୍ଗେନ ଆଗତଂ ଅନିୱତ୍ତନସୀଲମେୱ କଥିତଂ। ଅପରେ ପନାହୁ – ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଅଭୟଦାନସ୍ସ ଦିନ୍ନତ୍ତା ସୀଲଂ ତତୋ ମହପ୍ଫଲତରନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଗନ୍ଧୋହନମତ୍ତନ୍ତି ଗନ୍ଧଊହନମତ୍ତଂ, ଦ୍ୱୀହଙ୍ଗୁଲୀହି ଗଣ୍ଡପିଣ୍ଡଂ ଗହେତ୍ୱା ଉପସିଙ୍ଘନମତ୍ତଂ। ଅପରେ ପନ ''ଗଦୋହନମତ୍ତ''ନ୍ତି ପାଠଇଂ ୱତ୍ୱା ଗାୱିୟା ଏକୱାରଂ ଥନଅଞ୍ଛନମତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତି। ମେତ୍ତଚିତ୍ତନ୍ତି ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ହିତାନୁଫରଣଚିତ୍ତଂ। ତଂ ପନ ଅପ୍ପନାୱସେନେୱ ଗହିତଂ। ଅନିଚ୍ଚସଞ୍ଞନ୍ତି ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚୟଭାୱେନ ସିଖାପତ୍ତବଲୱିପସ୍ସନଂ।

ଉପମାତୋ ପନ ଇମାନି ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବାନି – ସଚେପି ହି ଜମ୍ବୁଦୀପଂ ଭେରିତଲସଦିସଂ ସମତଲଂ କତ୍ୱା କୋଟିତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପଲ୍ଲଙ୍କେ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲେ ନିସୀଦାପେୟ୍ୟ, ତତ୍ଥ ସୋତାପନ୍ନାନଂ ଦସ ପନ୍ତିୟୋ ଅସ୍ସୁ, ସକଦାଗାମୀନଂ ପଞ୍ଚ, ଅନାଗାମୀନଂ ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟା, ଖୀଣାସୱାନଂ ଦିୟଡ୍ଢା, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଏକା ପନ୍ତି ଭୱେୟ୍ୟ, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଏକକୋୱ। ଏତ୍ତକସ୍ସ ଜନସ୍ସ ଦିନ୍ନଦାନତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦିନ୍ନମେୱ ମହପ୍ଫଲଂ। ଇତରଂ ପନ –

''ୱିହାରଦାନଂ ପଣିପାତୋ, ସିକ୍ଖା ମେତ୍ତାୟ ଭାୱନା;

ଖୟତୋ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ, କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସିଂ''।

ତେନେୱ ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାନସମୟେ ''ଧମ୍ମାନୁଧମ୍ମପ୍ପଟିପତ୍ତି ଅନୁତ୍ତରା ପୂଜା''ତି ଆହ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସୀହନାଦୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିୟୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ସତ୍ତାୱାସୱଗ୍ଗୋ

୧। ଠିଠାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୧। ତତିଯସ୍ସ ପଠମେ ଉତ୍ତରକୁରୁକାତି ଉତ୍ତରକୁରୁୱାସିନୋ। ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଅଧିଭୱନ୍ତି, ଅଧିକା ୱିସିଟ୍ଠା ଜେଟ୍ଠକା ହୋନ୍ତି। ଅମମାତି ନିତ୍ତଣ୍ହା। ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅପରିଗ୍ଗହାତି ''ଇଦଂ ମଯ୍ହ''ନ୍ତି ପରିଗ୍ଗହରହିତା। ନିଯତାଯୁକାତି ତେସଞ୍ହି ନିବଦ୍ଧଂ ଆଯୁ ୱସ୍ସସହସ୍ସମେୱ, ଗତିପି ନିବଦ୍ଧା, ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ସଗ୍ଗେଯେୱ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ସତିମନ୍ତୋତି ଦେୱତାନଞ୍ହି ଏକନ୍ତସୁଖିତାଯ ସତି ଥିରା ନ ହୋତି, ନେରଯିକାନଂ ଏକନ୍ତଦୁକ୍ଖିତାଯ। ଇମେସଂ ପନ ୱୋକିଣ୍ଣସୁଖଦୁକ୍ଖତ୍ତା ସତି ଥିରା ହୋତି। ଇଧ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସୋତି ଜମ୍ବୁଦୀପେ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକମଗ୍ଗବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସୋପି ଇଧେୱ ହୋତି।

୨। ଅସ୍ସଖଳୁଙ୍କସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୨। ଦୁତିଯେ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋତି ପଦଜୱେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ନ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋତି ନ ସରୀରୱଣ୍ଣେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ପୁରିସଖଳୁଙ୍କେସୁ ଜୱସମ୍ପନ୍ନୋତି ଞାଣଜୱେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ନ ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନୋତି ନ ଗୁଣୱଣ୍ଣେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ସେସଂ ପାଳିଅନୁସାରେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯଞ୍ହେତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ତିକନିପାତୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତମେୱ।

୩। ତଣ୍ହାମୂଲକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୩। ତତିଯେ ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ତଣ୍ହା ଏସନତଣ୍ହା ଏସିତତଣ୍ହା ଚ। ଯାଯ ତଣ୍ହାଯ ଅଜପଥସଙ୍କୁପଥାଦୀନି ପଟିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଭୋଗେ ଏସତି ଗୱେସତି, ଅଯଂ ଏସନତଣ୍ହା ନାମ। ଯା ତେସୁ ଏସିତେସୁ ଗୱେସିତେସୁ ପଟିଲଦ୍ଧେସୁ ତଣ୍ହା, ଅଯଂ ଏସିତତଣ୍ହା ନାମ। ଇଧ ପନ ଏସନତଣ୍ହା ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ପରିଯେସନାତି ରୂପାଦିଆରମ୍ମଣପରିଯେସନା। ସା ହି ଏସନତଣ୍ହାଯ ସତି ହୋତି। ଲାଭୋତି ରୂପାଦିଆରମ୍ମଣପଟିଲାଭୋ। ସୋ ହି ପରିଯେସନାଯ ସତି ହୋତି।

ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ପନ ଞାଣତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିୱିତକ୍କୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧୋ। ତତ୍ଥ ''ସୁଖୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଜଞ୍ଞା, ସୁଖୱିନିଚ୍ଛଯଂ ଞତ୍ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସୁଖମନୁଯୁଞ୍ଜେଯ୍ଯା''ତି (ମ। ନି। ୩।୩୨୩) ଅଯଂ ଞାଣୱିନିଚ୍ଛଯୋ । ''ୱିନିଚ୍ଛଯାତି ଦ୍ୱେ ୱିନିଚ୍ଛଯା ତଣ୍ହାୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚ ଦିଟ୍ଠିୱିନିଚ୍ଛଯୋ ଚା''ତି (ମହାନି। ୧୦୨) ଏୱଂ ଆଗତାନି ଅଟ୍ଠସତତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ତଣ୍ହାୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଯୋ ଦିଟ୍ଠିୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ''ଛନ୍ଦୋ ଖୋ, ଦେୱାନମିନ୍ଦ, ୱିତକ୍କନିଦାନୋ''ତି (ଦୀ। ନି। ୨।୩୫୮) ଇମସ୍ମିଂ ପନ ସୁତ୍ତେ ଇଧ ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି ୱୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋଯେୱ ଆଗତୋ। ଲାଭଂ ଲଭିତ୍ୱା ହି ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠଂ ସୁନ୍ଦରାସୁନ୍ଦରଂ ୱିତକ୍କେନେୱ ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତି ''ଏତ୍ତକଂ ମେ ରୂପାରମ୍ମଣତ୍ଥାଯ ଭୱିସ୍ସତି, ଏତ୍ତକଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣତ୍ଥାଯ, ଏତ୍ତକଂ ମଯ୍ହଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଏତ୍ତକଂ ପରସ୍ସ, ଏତ୍ତକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମି, ଏତ୍ତକଂ ନିଦହିସ୍ସାମୀ''ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ୱିନିଚ୍ଛଯୋତି।

ଛନ୍ଦରାଗୋତି ଏୱଂ ଅକୁସଲୱିତକ୍କେନ ୱିତକ୍କିତେ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଦୁବ୍ବଲରାଗୋ ଚ ବଲୱରାଗୋ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଇଦଞ୍ହି ଇଧ ଛନ୍ଦୋତି ଦୁବ୍ବଲରାଗସ୍ସାଧିୱଚନଂ। ଅଜ୍ଝୋସାନନ୍ତି ଅହଂ ମମନ୍ତି ବଲୱସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ। ପରିଗ୍ଗହୋତି ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିୱସେନ ପରିଗ୍ଗହକରଣଂ। ମଚ୍ଛରିଯନ୍ତି ପରେହି ସାଧାରଣଭାୱସ୍ସ ଅସହନତା। ତେନେୱସ୍ସ ପୋରାଣା ଏୱଂ ୱଚନତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତି – ''ଇଦଂ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ମଯ୍ହମେୱ ହୋତୁ, ମା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ହୋତୂତି ପୱତ୍ତତ୍ତା ମଚ୍ଛରିଯନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି। ଆରକ୍ଖୋତି ଦ୍ୱାରପିଦହନମଞ୍ଜୂସାଗୋପନାଦିୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ରକ୍ଖନଂ। ଅଧିକରୋତୀତି ଅଧିକରଣଂ, କାରଣସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ଆରକ୍ଖାଧିକରଣନ୍ତି ଭାୱନପୁଂସକଂ, ଆରକ୍ଖାହେତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଦଣ୍ଡାଦାନାଦୀସୁ ପରନିସେଧନତ୍ଥଂ ଦଣ୍ଡସ୍ସ ଆଦାନଂ ଦଣ୍ଡାଦାନଂ। ଏକତୋ ଧାରାଦିନୋ ସତ୍ଥସ୍ସ ଆଦାନଂ ସତ୍ଥାଦାନଂ। କଲହୋତି କାଯକଲହୋପି ୱାଚାକଲହୋପି। ପୁରିମୋ ୱିଗ୍ଗହୋ, ପଚ୍ଛିମୋ ୱିୱାଦୋ (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୧୦୩)। ତୁୱଂତୁୱନ୍ତି ଅଗାରୱୱସେନ ତୁୱଂତୁୱଂୱଚନଂ।

୪। ସତ୍ତାୱାସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୪। ଚତୁତ୍ଥେ ସତ୍ତାୱାସାତି ସତ୍ତାନଂ ଆୱାସା, ୱସନଟ୍ଠାନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧାୱାସାପି ସତ୍ତାୱାସୋୱ, ଅସବ୍ବକାଲିକତ୍ତା ପନ ନ ଗହିତା।

ସୁଦ୍ଧାୱାସା ହି ବୁଦ୍ଧାନଂ ଖନ୍ଧାୱାରଟ୍ଠାନସଦିସା, ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟକପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧେସୁ ଅନିବ୍ବତ୍ତେସୁ ତଂ ଠାନଂ ସୁଞ୍ଞଂ ହୋତି। ଇତି ଅସବ୍ବକାଲିକତ୍ତା ନ ଗହିତା। ସେସମେତ୍ଥ ୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତୀସୁ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୫। ପଞ୍ଞାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୫। ପଞ୍ଚମେ ଯତୋତି ଯସ୍ମିଂ କାଲେ। ସୁପରିଚିତଂ ହୋତୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ଉପଚିତଂ ସୁୱଡ୍ଢିତଂ ହୋତି। କଲ୍ଲଂ ୱଚନାଯାତି ଯୁତ୍ତଂ ୱତ୍ତୁଂ। ୱୀତରାଗନ୍ତି ୱିଗତରାଗଂ। ଅସରାଗଧମ୍ମନ୍ତି ନ ସରଜ୍ଜନସଭାୱଂ। ଅନାୱତ୍ତିଧମ୍ମନ୍ତି ଅନାୱତ୍ତନସଭାୱଂ ଅନିବ୍ବତ୍ତାରହଂ, ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧିକଭାୱେନେୱ ନିରୁଜ୍ଝନସଭାୱନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ଖୀଣାସୱୋୱ କଥିତୋ।

୬। ସିଲାଯୂପସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୬। ଛଟ୍ଠେ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତୋତି ମାତୁ ନାମୱସେନ ପଞ୍ଞାତୋ ଚନ୍ଦିକାପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ। ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ହୋତୀତି ଚିତ୍ତୱାରପରିଯାଯେନ ଚିତ୍ତୱାରପରିଯାଯୋ ଚିତୋ ୱଡ୍ଢିତୋ ହୋତି। ଚେତସା ଚିତ୍ତଂ ସୁପରିଚିତନ୍ତି ଚିତ୍ତୱାରପରିଯାଯେନ ଚିତ୍ତୱାରପରିଯାଯୋ ଉପରୂପରି ସୁଚିତୋ ସୁୱଡ୍ଢିତୋ ହୋତି। ନେୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦିଯନ୍ତୀତି ତାନି ଆରମ୍ମଣାନି ତସ୍ସ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦଂ ଗହେତ୍ୱା ଖେପେତ୍ୱା ଠାତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଅମିସ୍ସୀକତନ୍ତି ତାନି ଆରମ୍ମଣାନି ଅନଲ୍ଲୀନତ୍ତା ତେହି ଅମିସ୍ସୀକତଂ। ଆନେଞ୍ଜପ୍ପତ୍ତନ୍ତି ଅନିଞ୍ଜନଭାୱଂ ନିପ୍ଫନ୍ଦନଭାୱଂ ପତ୍ତଂ।

ସିଲାଯୂପୋତି ସିଲାଥମ୍ଭୋ। ସୋଳସକୁକ୍କୁକୋତି ଦୀଘତୋ ସୋଳସହତ୍ଥୋ। ହେଟ୍ଠାନେମଙ୍ଗମାତି ଆୱାଟସ୍ସ ହେଟ୍ଠାଗତା। ଉପରି ନେମସ୍ସାତି ଉପରି ଆୱାଟସ୍ସ। ସୁନିଖାତତ୍ତାତି ଅଯମୁସଲେହି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ନିଖାତତ୍ତା। ଏୱମେୱ ଖୋତି ଏତ୍ଥ ସିଲାଯୂପୋ ୱିଯ ଖୀଣାସୱୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ମହାୱାତା ୱିଯ ଛସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକା କିଲେସା, ଚତୂହି ଦିସାହି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱାତାନଂ ସିଲାଯୂପଂ ଚାଲେତୁଂ ଅସମତ୍ଥଭାୱୋ ୱିଯ ଛସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକକିଲେସାନଂ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଚାଲେତୁଂ ଅସମତ୍ଥଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମସ୍ମିମ୍ପି ସୁତ୍ତେ ଖୀଣାସୱୋୱ କଥିତୋ।

୭-୮। ୱେରସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୨୭-୨୮। ସତ୍ତମେ ଭଯଂ ୱେରଂ ପସୱତୀତି ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସଭଯଞ୍ଚ ପୁଗ୍ଗଲୱେରଞ୍ଚ ପଟିଲଭତି। ଚେତସିକନ୍ତି ଚିତ୍ତନିସ୍ସିତଂ। ଦୁକ୍ଖନ୍ତି କାଯଦୁକ୍ଖଂ। ଦୋମନସ୍ସନ୍ତି ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତଦୁକ୍ଖଂ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗୋ କଥିତୋ। ଅଟ୍ଠମଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିତଂ, ଇମସ୍ମିଂ ପନ ସୋତାପନ୍ନୋୱ କଥିତୋତି ୱୁତ୍ତଂ।

୯। ଆଘାତୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୯। ନୱମେ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନୀତି ଆଘାତକାରଣାନି। ଆଘାତଂ ବନ୍ଧତୀତି କୋପଂ ବନ୍ଧତି ଉପ୍ପାଦେତି।

୧୦-୧୧। ଆଘାତପଟିୱିନଯସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୦-୩୧। ଦସମେ ଆଘାତପଟିୱିନଯାତି ଆଘାତସ୍ସ ପଟିୱିନଯକାରଣାନି। ତଂକୁତେତ୍ଥ ଲବ୍ଭାତି ''ତଂ ଅନତ୍ଥଚରଣଂ ମା ଅହୋସୀ''ତି ଏତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ କୁତୋ ଲବ୍ଭା, କେନ କାରଣେନ ସକ୍କା ଲଦ୍ଧୁଂ, ''ପରୋ ନାମ ପରସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତରୁଚିଯା ଅନତ୍ଥଂ କରୋତୀ''ତି ଏୱଂ ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଆଘାତଂ ପଟିୱିନେତି। ଅଥ ୱା ସଚାହଂ କୋପଂ କରେୟ୍ୟଂ, ତଂ କୋପକରଣଂ ଏତ୍ଥ ପୁଗ୍ଗଲେ କୁତୋ ଲବ୍ଭା, କେନ କାରଣେନ ଲଦ୍ଧବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କୁତୋ ଲାଭାତିପି ପାଠୋ। ସଚାହଂ ଏତ୍ଥ କୋପଂ କରେୟ୍ୟଂ, ତସ୍ମିଂ ମେ କୋପକରଣେ କୁତୋ ଲାଭା ଲାଭା, ନାମ କେ ସିଯୁନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ଅତ୍ଥେ ତନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତମେୱ ହୋତି। ଏକାଦସମେ ଅନୁପୁବ୍ବନିରୋଧାତି ଅନୁପଟିପାଟିନିରୋଧା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସତ୍ତାୱାସୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

୪। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧-୨। ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୩୨-୩୩। ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ପଠମେ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରାତି ଅନୁପଟିପାଟିଯା ସମାପଜ୍ଜିତବ୍ବୱିହାରା। ଦୁତିଯେ ଯତ୍ଥ କାମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀତି ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ କାମା ୱୂପସମ୍ମନ୍ତି। ନିରୋଧେତ୍ୱାତି ଅପ୍ପଟିୱତ୍ତେ କତ୍ୱା। ନିଚ୍ଛାତାତି ତଣ୍ହାଦିଟ୍ଠିଚ୍ଛାତାନଂ ଅଭାୱେନ ନିଚ୍ଛାତା। ନିବ୍ବୁତାତି ଅତ୍ତପରିତାପନକିଲେସାନଂ ଅଭାୱେନ ନିବ୍ବୁତା। ତିଣ୍ଣାତି କାମତୋ ତିଣ୍ଣା। ପାରଂଗତାତି କାମେ ପାରଂ ଗତା। ତଦଙ୍ଗେନାତି ତେନ ଝାନଙ୍ଗେନ। ଏତ୍ଥକାମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ପଠମଜ୍ଝାନେ କାମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ତେ ଚାତି ଯେ ପଠମଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତି, ତେ କାମେ ନିରୋଧେତ୍ୱା ନିରୋଧେତ୍ୱା ୱିହରନ୍ତି ନାମ। ପଞ୍ଜଲିକୋତି ପଗ୍ଗହିତଅଞ୍ଜଲିକୋ ହୁତ୍ୱା। ପଯିରୁପାସେଯ୍ୟାତି ଉପଟ୍ଠାପେଯ୍ୟ। ଇମିନା ଉପାଯେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୩। ନିବ୍ବାନସୁଖସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୪। ତତିଯେ ଉଦାଯୀତି ଲାଳୁଦାଯିତ୍ଥେରୋ। ଏତଦେୱ ଖ୍ୱେତ୍ଥାତି ଏତଦେୱ ଖୋ ଏତ୍ଥ। କାମସହଗତାତି କାମନିସ୍ସିତା। ସମୁଦାଚରନ୍ତୀତି ମନୋଦ୍ୱାରେ ସଞ୍ଚରନ୍ତି। ଆବାଧାଯାତି ଆବାଧନାଯ ପୀଳନାଯ। ପରିଯାଯେନାତି କାରଣେନ। ଏୱଂ ସବ୍ବୱାରେସୁ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ଅୱେଦଯିତସୁଖଂ ନାମ କଥିତଂ।

୪। ଗାୱୀଉପମାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୫। ଚତୁତ୍ଥେ ପବ୍ବତେଯ୍ୟାତି ପବ୍ବତଚାରିନୀ। ନ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତଂ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱାତି ଯଥା ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତା ହୋତି, ଏୱଂ ନ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା। ତଂ ନିମିତ୍ତନ୍ତି ତଂ ପଠମଜ୍ଝାନସଙ୍ଖାତଂ ନିମିତ୍ତଂ। ନ ସ୍ୱାଧିଟ୍ଠିତଂ ଅଧିଟ୍ଠାତୀତି ଯଥା ସୁଟ୍ଠୁ ଅଧିଟ୍ଠିତଂ ହୋତି, ନ ଏୱଂ ଅଧିଟ୍ଠାତି। ଅନଭିହିଂସମାନୋତି ଅପୋଥେନ୍ତୋ ଅୱିହେଠେନ୍ତୋ। ମୁଦୁ ଚିତ୍ତଂ ହୋତି କମ୍ମଞ୍ଞନ୍ତି ଯଥା ୱିପସ୍ସନାଚିତ୍ତଂ ଲୋକୁତ୍ତରମଗ୍ଗକ୍ଖଣେ ମୁଦୁ କମ୍ମକ୍ଖମଂ କମ୍ମଯୋଗ୍ଗଂ ହୋତି, ଏୱମସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞାପାଦକଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଚିତ୍ତଂ ମୁଦୁ ହୋତି କମ୍ମଞ୍ଞଂ । ଅପ୍ପମାଣୋ ସମାଧୀତି ଚତୁବ୍ରହ୍ମୱିହାରସମାଧିପି ମଗ୍ଗଫଲସମାଧିପି ଅପ୍ପମାଣୋ ସମାଧି ନାମ, ଇଧ ପନ ‘‘ଅପ୍ପମାଣଂ ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତି ଇମିନା ପରିଯାଯେନ ସୁପ୍ପଗୁଣସମାଧି ଅପ୍ପମାଣସମାଧୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସୋ ଅପ୍ପମାଣେନ ସମାଧିନା ସୁଭାୱିତେନାତି ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ। ଇଦାନି ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞାପଟିପାଟିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଯସ୍ସ ଯସ୍ସ ଚାତିଆଦିମାହ।

୫। ଝାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୬। ପଞ୍ଚମେ ଆସୱାନଂ ଖଯନ୍ତି ଅରହତ୍ତଂ। ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ରୂପଗତନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ପଠମଜ୍ଝାନକ୍ଖଣେ ୱତ୍ଥୁୱସେନ ୱା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନିକାଦିୱସେନ ୱା ଯଂ ରୂପଂ ନାମ ପୱତ୍ତତି। ୱେଦନାଗତାଦୀନି ସମ୍ପଯୁତ୍ତୱେଦନାଦୀନଂ ୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବାନି । ତେ ଧମ୍ମେତି ତେ ରୂପାଦଯୋ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧଧମ୍ମେ। ଅନିଚ୍ଚତୋତିଆଦୀସୁ ହୁତ୍ୱା ଅଭାୱାକାରେନ ଅନିଚ୍ଚତୋ, ପଟିପୀଳନାକାରେନ ଦୁକ୍ଖତୋ, ରୁଜ୍ଜନାକାରେନ ରୋଗତୋ, ଅନ୍ତୋଦୁସ୍ସନଟ୍ଠେନ ଗଣ୍ଡତୋ, ଅନୁପୱିଟ୍ଠଟ୍ଠେନ ଅନୁକନ୍ତନଟ୍ଠେନ ଚ ସଲ୍ଲତୋ, ଦୁକ୍ଖଟ୍ଠେନ ଅଘତୋ, ଆବାଧନଟ୍ଠେନ ଆବାଧତୋ, ଅସକଟ୍ଠେନ ପରତୋ, ପଲୁଜ୍ଜନଟ୍ଠେନ ପଲୋକତୋ, ଅସ୍ସାମିକଟ୍ଠେନ ସୁଞ୍ଞତୋ, ଅୱସୱତ୍ତନଟ୍ଠେନ ଅନତ୍ତତୋ। ସମନୁପସ୍ସତୀତି ବଲୱୱିପସ୍ସନାପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତି।

ତେହି ଧମ୍ମେହୀତି ତେହି ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧଧମ୍ମେହି। ପଟିୱାପେତୀତି ନିବ୍ବାନୱସେନ ନିୱତ୍ତେତି। ଅମତାଯଧାତୁଯାତି ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା। ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତୀତି ଞାଣେନ ଆନିସଂସଂ ଦିସ୍ୱା ଓତାରେତି। ସନ୍ତନ୍ତି ପଚ୍ଚନୀକସନ୍ତତାଯ ସନ୍ତଂ। ପଣୀତନ୍ତି ଅତପ୍ପକଂ। ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତୀତି ସୋ ତସ୍ମିଂ ପଠମଜ୍ଝାନେ ଠିତୋ ତଂ ବଲୱୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି। ଅପରୋ ନଯୋ – ସୋ ତେହି ଧମ୍ମେହୀତି ଯସ୍ମା ଅନିଚ୍ଚତୋତିଆଦୀସୁ ଅନିଚ୍ଚତୋ ପଲୋକତୋତି ଦ୍ୱୀହି ପଦେହି ଅନିଚ୍ଚଲକ୍ଖଣଂ କଥିତଂ, ଦୁକ୍ଖତୋତିଆଦୀହି ଛହି ଦୁକ୍ଖଲକ୍ଖଣଂ, ପରତୋ, ସୁଞ୍ଞତୋ, ଅନତ୍ତତୋତି ତୀହି ଅନତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ। ତସ୍ମା ସୋ ତେହି ଏୱଂ ତିଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଦିଟ୍ଠେହି ଅନ୍ତୋସମାପତ୍ତିଯଂ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧଧମ୍ମେହି। ଚିତ୍ତଂ ପଟିୱାପେତୀତି ଚିତ୍ତଂ ପଟିସଂହରତି ମୋଚେତି ଅପନେତି। ଉପସଂହରତୀତି ୱିପସ୍ସନାଚିତ୍ତଂ ତାୱ ସୱନୱସେନ ଥୁତିୱସେନ ପରିଯତ୍ତିୱସେନ ପଞ୍ଞତ୍ତିୱସେନ ଚ ସନ୍ତଂ ନିବ୍ବାନନ୍ତି ଏୱଂ ଅସଙ୍ଖତାଯ ଅମତାଯ ଧାତୁଯା ଉପସଂହରତି। ମଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ନିବ୍ବାନଂ ଆରମ୍ମଣକରଣୱସେନେୱ ‘‘ଏତଂ

ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତ’’ନ୍ତି ନ ଏୱଂ ୱଦତି। ଇମିନା ପନାକାରେନ ତଂ ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ସୋ ତତ୍ଥ ଠିତୋତି ତସ୍ମା ତିଲକ୍ଖଣାରମ୍ମଣାଯ ୱିପସ୍ସନାଯ ଠିତୋ। ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ପାପୁଣାତୀତି ଅନୁକ୍କମେନ ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗେ ଭାୱେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି। ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନାତି ସମଥୱିପସ୍ସନାଧମ୍ମେ ଛନ୍ଦରାଗେନ। ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯାତି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ। ସମଥୱିପସ୍ସନାସୁ ହି ସବ୍ବସୋ ଛନ୍ଦରାଗଂ ପରିଯାଦାତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣାତି, ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅନାଗାମୀ ହୋତି।

ତିଣପୁରିସରୂପକେୱାତି ତିଣପୋତ୍ଥକରୂପେ ୱା। ଦୂରେ କଣ୍ଡେ ପାତେତୀତି ଦୂରେପାତୀ। ଅୱିରାଧିତଂ ୱିଜ୍ଝତୀତି ଅକ୍ଖଣୱେଧୀ। ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ହୋତି ୱେଦନାଗତନ୍ତି ଇଧ ରୂପଂ ନ ଗହିତଂ। କସ୍ମା? ସମତିକ୍କନ୍ତତ୍ତା। ଅଯଞ୍ହି ହେଟ୍ଠା ରୂପାୱଚରଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ରୂପଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅରୂପାୱଚରସମାପତ୍ତିଂ ସମାପନ୍ନୋତି ସମଥୱସେନାପି ଅନେନ ରୂପଂ ସମତିକ୍କନ୍ତଂ, ହେଟ୍ଠା ରୂପଂ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ତଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଇଦାନି ଅରୂପଂ ସମ୍ମସତୀତି ୱିପସ୍ସନାୱସେନାପି ଅନେନ ରୂପଂ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ। ଆରୁପ୍ପେ ପନ ସବ୍ବସୋପି ରୂପଂ ନତ୍ଥୀତି ତଂ ସନ୍ଧାଯପି ରୂପଂ ନ ଗହିତଂ। ଅଥ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ କସ୍ମା ନ ଗହିତନ୍ତି? ସୁଖୁମତ୍ତା। ତସ୍ମିଞ୍ହି ଚତ୍ତାରୋପି ଅରୂପକ୍ଖନ୍ଧା ସୁଖୁମା ନ ସମ୍ମସନୂପଗା। ତେନେୱାହ – ‘‘ଇତି ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯାୱତା ସଞ୍ଞାସମାପତ୍ତି ତାୱତା ଅଞ୍ଞାପଟିୱେଧୋ’’ତି। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଯାୱତା ସଚିତ୍ତକସମାପତ୍ତି ନାମ ଅତ୍ଥି, ତାୱତା ଓଳାରିକେ ଧମ୍ମେ ସମ୍ମସତୋ ଅଞ୍ଞାପଟିୱେଧୋ ହୋତି, ଅରହତ୍ତଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତି। ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ପନ ସୁଖୁମତ୍ତା ସଞ୍ଞାସମାପତ୍ତୀତି ନ ୱୁଚ୍ଚତି। ଝାଯୀହେତେତି ଝାଯୀହି ଝାନାଭିରତେହି ଏତାନି। ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱାତି ତତୋ ସମାପତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ। ସମକ୍ଖାତବ୍ବାନୀତି ସମ୍ମା ଅକ୍ଖାତବ୍ବାନି, ‘‘ସନ୍ତାନି ପଣୀତାନୀ’’ତି ଏୱଂ କେୱଲଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବାନି ଥୋମେତବ୍ବାନି ୱଣ୍ଣେତବ୍ବାନୀତି।

୬। ଆନନ୍ଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୭। ଛଟ୍ଠେ ସମ୍ବାଧେତି ପଞ୍ଚକାମଗୁଣସମ୍ବାଧେ। ଓକାସାଧିଗମୋତି ଓକାସସ୍ସ ଅଧିଗମୋ। ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଯାତି ସତ୍ତାନଂ ୱିସୁଦ୍ଧିଂ ପାପନତ୍ଥାଯ। ସମତିକ୍କମାଯାତି ସମତିକ୍କମନତ୍ଥାଯ। ଅତ୍ଥଙ୍ଗମାଯାତି ଅତ୍ଥଂ ଗମନତ୍ଥାଯ। ଞାଯସ୍ସ ଅଧିଗମାଯାତି ସହୱିପସ୍ସନକସ୍ସ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଅଧିଗମନତ୍ଥାଯ । ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯାତି ଅପଚ୍ଚଯନିବ୍ବାନସ୍ସ ପଚ୍ଚକ୍ଖକରଣତ୍ଥାଯ। ତଦେୱ ନାମ ଚକ୍ଖୁଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ତଞ୍ଞେୱ ପସାଦଚକ୍ଖୁ ଅସମ୍ଭିନ୍ନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ତେ ରୂପାତି ତଦେୱ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଆପାଥଂ ଆଗମିସ୍ସତି। ତଞ୍ଚାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦିସ୍ସତୀତି ତଞ୍ଚ ରୂପାଯତନଂ ନ ଜାନିସ୍ସତି। ସେସେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଉଦାଯୀତି କାଳଉଦାଯିତ୍ଥେରୋ। ସଞ୍ଞୀମେୱ ନୁ ଖୋତି ସଚିତ୍ତକୋଯେୱ ନୁ ଖୋ। ମକାରୋ ପଦସନ୍ଧିମତ୍ତଂ। କିଂସଞ୍ଞୀତି କତରସଞ୍ଞାଯ ସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା। ସବ୍ବସୋରୂପସଞ୍ଞାନନ୍ତି ଇଦଂ କସ୍ମା ଗଣ୍ହି, କିଂ ପଠମଜ୍ଝାନାଦିସମଙ୍ଗିନୋ ରୂପାଦିପଟିସଂୱେଦନା ହୋତୀତି? ନ ହୋତି, ଯାୱ ପନ କସିଣରୂପଂ ଆରମ୍ମଣଂ ହୋତି, ତାୱ ରୂପଂ ସମତିକ୍କନ୍ତଂ ନାମ ନ ହୋତି। ଅସମତିକ୍କନ୍ତତ୍ତା ପଚ୍ଚଯୋ ଭୱିତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତି। ସମତିକ୍କନ୍ତତ୍ତା ପନ ତଂ ନତ୍ଥି ନାମ ହୋତି, ନତ୍ଥିତାଯ ପଚ୍ଚଯୋ ଭୱିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତୀତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଇଦମେୱ ଗଣ୍ହି।

ଜଟିଲୱାସିକାତି ଜଟିଲନଗରୱାସିନୀ। ନ ଚାଭିନତୋତିଆଦୀସୁ ରାଗୱସେନ ନ ଅଭିନତୋ, ଦୋସୱସେନ ନ ଅପନତୋ। ସସଙ୍ଖାରେନ ସପ୍ପଯୋଗେନ କିଲେସେ ନିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ୱାରେତ୍ୱା ଠିତୋ, କିଲେସାନଂ ପନ ଛିନ୍ନନ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନୋତି ନ ସସଙ୍ଖାରନିଗ୍ଗୟ୍ହୱାରିତଗତୋ। ୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ଠିତୋତି କିଲେସେହି ୱିମୁତ୍ତତ୍ତାଯେୱ ଠିତୋ। ଠିତତ୍ତା ସନ୍ତୁସିତୋତି ଠିତତ୍ତାଯେୱ ସନ୍ତୁଟ୍ଠୋ ନାମ ଜାତୋ। ସନ୍ତୁସିତତ୍ତାନୋ ପରିତସ୍ସତୀତି ସନ୍ତୁଟ୍ଠତ୍ତାଯେୱ ପରିତାସଂ ନାପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ସମାଧି କିଂ ଫଲୋତି ଇମିନା ଅଯଂ ଥେରୀ ତାଲଫଲଞ୍ଞେୱ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଇଦଂ ଫଲଂ କିଂ ଫଲଂ ନାମା’’ତି ପୁଚ୍ଛମାନା ୱିଯ ଅରହତ୍ତଫଲସମାଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ, ଭନ୍ତେ ଆନନ୍ଦ, ସମାଧି କିଂ ଫଲୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା’’ତି ପୁଚ୍ଛତି। ଅଞ୍ଞାଫଲୋ ୱୁତ୍ତୋତି ଅଞ୍ଞା ୱୁଚ୍ଚତି ଅରହତ୍ତଂ, ଅରହତ୍ତଫଲସମାଧି ନାମେସୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂସଞ୍ଞୀପୀତି ଇମାଯ ଅରହତ୍ତଫଲସଞ୍ଞାଯ ସଞ୍ଞୀପି ତଦାଯତନଂ ନୋ ପଟିସଂୱେଦେତୀତି ଏୱଂ ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ଅରହତ୍ତଫଲସମାଧି କଥିତୋତି।

୭। ଲୋକାଯତିକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୮। ସତ୍ତମେ ଲୋକାଯତିକାତି ଲୋକାଯତୱାଦକା। ସତତନ୍ତି ସଦା। ସମିତନ୍ତି ନିରନ୍ତରଂ। ତିଟ୍ଠତେତନ୍ତି ତିଟ୍ଠତୁ ଏତଂ, ମା ଏତଂ ପଟ୍ଠପେଥ, କୋ ୱୋ ଏତେନ ଅତ୍ଥୋ। ଧମ୍ମଂ ୱୋ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଦେସେସ୍ସାମୀତି ଅହଂ ୱୋ ଚତୁସଚ୍ଚଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି।

ଦଳ୍ହଧମ୍ମୋତି ଦଳ୍ହଧନୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଠିତୋ। ଧନୁଗ୍ଗହୋତି ଇସ୍ସାସୋ। ଦଳ୍ହଧନୁ ନାମ ଦ୍ୱିସହସ୍ସଥାମଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଦ୍ୱିସହସ୍ସଥାମଂ ନାମ ଯସ୍ସ ଆରୋପିତସ୍ସ ଜିଯାବଦ୍ଧୋ ଲୋହସୀସାଦୀନଂ ଭାରୋ ଦଣ୍ଡେ ଗହେତ୍ୱା ଯାୱ କଣ୍ଡପ୍ପମାଣା ଉକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ପଥୱିତୋ ମୁଚ୍ଚତି। ସିକ୍ଖିତୋତି ଦସ ଦ୍ୱାଦସ

ଓସ୍ସାନି ଆଚରିଯକୁଲେ ଉଗ୍ଗହିତସିପ୍ପୋ। କତହତ୍ଥୋତି ଏକୋ ସିପ୍ପମେୱ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତି, କତହତ୍ଥୋ ନ ହୋତି ଅଯଂ ପନ କତହତ୍ଥୋ ଚିଣ୍ଣୱସିଭାୱୋ। କତୂପାସନୋତି ରାଜକୁଲାଦୀସୁ ଦସ୍ସିତସିପ୍ପୋ। ଲହୁକେନ ଅସନେନାତି ଅନ୍ତୋ ସୁସିରଂ କତ୍ୱା ତୂଲାଦୀହି ପୂରେତ୍ୱା କତଲକ୍ଖପରିକମ୍ମେନ ସଲ୍ଲହୁକକଣ୍ଡେନ। ଏୱଂ କତଞ୍ହି ଏକୌସଭଗାମୀ ଦ୍ୱେ ଉସଭାନିପି ଗଚ୍ଛତି...ପେ... ଅଟ୍ଠୁସଭଗାମୀ ସୋଳସଉସଭାନିପି ଗଚ୍ଛତି। ଅପ୍ପକସିରେନାତି ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖେନ। ଅତିପାତେଯ୍ୟାତି ଅତିକ୍କମେଯ୍ୟ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଯଥା ସୋ ଧନୁଗ୍ଗହୋ ତଂ ୱିଦତ୍ଥିଚତୁରଙ୍ଗୁଲଂ ଛାଯଂ ସୀଘମେୱ ଅତିକ୍କାମେତି, ଏୱଂ ସକଲଚକ୍କୱାଳଅଂ ସୀଘଂ ସୀଘଂ ଅତିକ୍କମନସମତ୍ଥେନ ଜୱେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ସନ୍ଧାୱନିକାଯାତି ପଦସା ଧାୱନେନ। ଏୱମାହଂସୂତି ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି।

୮। ଦେୱାସୁରସଙ୍ଗାମସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୯। ଅଟ୍ଠମେ ସମୁପବ୍ୟୂଳହୋ ଅହୋସୀତି ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତୋ ଅହୋସି। ସଙ୍ଗାମେଯ୍ୟାମାତି ସଙ୍ଗାମଂ କରେଯ୍ୟାମ ଯୁଜ୍ଝେଯ୍ୟାମ। ଅପଯିଂସୁଯେୱାତି ପଲାଯିଂସୁଯେୱ। ଉତ୍ତରେନାଭିମୁଖାତି ଉତ୍ତରାମୁଖା ହୁତ୍ୱା। ଅଭିଯନ୍ତେ ୱାତି ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତିଯେୱ। ଭୀରୁତ୍ତାନଗତେନାତି ଭୀରୁତ୍ତାନଂ ଭଯନିୱାରଣଂ ପତିଟ୍ଠାନଂ ଗତେନ। ଅକରଣୀଯାତି ଯୁଦ୍ଧେନ କିଞ୍ଚି ଅକତ୍ତବ୍ବା। କସ୍ମା ପନ ନେସଂ ସଙ୍ଗାମୋ ହୋତୀତି? ଅସୁରା ହି ପୁବ୍ବେ ତାୱତିଂସୱାସିନୋ, ତେ ଚିତ୍ତପାଟଲିଯା ପୁପ୍ଫନକାଲେ ଦିବ୍ବପାରିଚ୍ଛତ୍ତକପୁପ୍ଫଂ ଅନୁସ୍ସରନ୍ତି। ତତୋ ଉପ୍ପନ୍ନକୋଧା ‘‘ଗଣ୍ହଥ ଦେୱେ’’ତି ସମ୍ମୁଖସମ୍ମୁଖଟ୍ଠାନେନେୱ ସିନେରୁଂ ଅଭିରୁହନ୍ତି, ଦେୱାପି ନିକ୍ଖମନ୍ତି। ତେସଂ ଗୋପାଲକଦାରକାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଦଣ୍ଡକେହି ପହରଣସଦିସଂ ଯୁଦ୍ଧଂ ହୋତି। ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ହେଟ୍ଠା ପଞ୍ଚସୁ ଠାନେସୁ ଆରକ୍ଖଂ ଠପେତ୍ୱା ଉପରି ଦେୱପୁରଂ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଅତ୍ତସଦିସା ୱଜିରହତ୍ଥା ପଟିମା ଠପାପେସି। ଅସୁରା ହେଟ୍ଠା ପଞ୍ଚ ଠାନାନି ପଟିବାହିତ୍ୱା ଅଭିରୁଳହା ଇନ୍ଦପଟିମାଯୋ ଦିସ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଅସୁରପୁରମେୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

ଦକ୍ଖିଣେନାଭିମୁଖାତି ଦକ୍ଖିଣାମୁଖା ହୁତ୍ୱା। ଅପଦଂ ୱଧିତ୍ୱାତି ନିପ୍ପଦଂ ନିରୱସେସଂ ୱଧିତ୍ୱା। ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋତି ମାରୋପି ୱଞ୍ଚପାଦକଂ କତ୍ୱା ରୂପାୱଚରଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଜାନାତି, ତଦେୱ ୱିପସ୍ସନାପାଦକଂ କତ୍ୱା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ଜାନାତି। ଅରୂପାୱଚରସମାପତ୍ତି ପନ ୱଞ୍ଚପାଦା ୱା ହୋତୁ ୱିପସ୍ସନାପାଦା ୱା, ତଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ମାରୋ ଚିତ୍ତଂ ନ ଜାନାତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଅଦସ୍ସନଂ ଗତୋ ପାପିମତୋ’’ତି।

୯। ନାଗସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୦। ନୱମେ ଆରଞ୍ଞକସ୍ସାତି ଅରଞ୍ଞୱାସିନୋ। ଗୋଚରପସୁତସ୍ସାତି ଗୋଚରଗ୍ଗହଣତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ। ହତ୍ଥିକଲଭାତି ମହନ୍ତା ମହନ୍ତା ନାଗା। ହତ୍ଥିଚ୍ଛାପାତି ତରୁଣପୋତକା। ଓଭଗ୍ଗୋଭଗ୍ଗନ୍ତି ନାମେତ୍ୱା ନାମେତ୍ୱା ଠପିତଂ। ଓଗାହଂ ଓତିଣ୍ଣସ୍ସାତି ଓଗାହିତବ୍ବତ୍ତୋ ଓଗାହନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ଉଦକତିତ୍ଥଂ ଓତିଣ୍ଣସ୍ସ। ଓଗାହା ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସାତି ଉଦକତିତ୍ଥତୋ ଉତ୍ତିଣ୍ଣସ୍ସ। ୱୂପକଟ୍ଠୋତି ୱୂପକଟ୍ଠୋ ହୁତ୍ୱା। ଇଦାନି ଯସ୍ମା ଦସବଲସ୍ସ ହତ୍ଥିନାଗେନ କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ସାସନେ ପନ ତଂସରିକ୍ଖକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଇଦମାହଟଂ, ତସ୍ମା ତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଏୱମେୱ ଖୋତିଆଦିମାହ।

୧୦। ତପୁସ୍ସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୧। ଦସମେ ମଲ୍ଲେସୂତି ମଲ୍ଲରଟ୍ଠେ। ଇଧେୱ ତାୱ ତ୍ୱଂ, ଆନନ୍ଦ, ହୋତୀତି ଇଧ ଭଗୱା ‘‘ତପୁସ୍ସଗହପତିନୋ ଇଧ ଠିତେନ ଆନନ୍ଦେନ ସଦ୍ଧିଂ କଥାସଲ୍ଲାପୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତତୋନିଦାନଂ ଅହଂ ମହନ୍ତଂ ଧମ୍ମପରିଯାଯଂ ଦେସେସ୍ସାମୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ଆହ। ଉପସଙ୍କମୀତି ସୋ କିର ଭୁତ୍ତପାତରାସୋ ‘‘ଦସବଲସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ନିକ୍ଖମନ୍ତୋ ଦୂରତୋୱ ଥେରଂ ଦିସ୍ୱା ଯେନାଯସ୍ମା ଆନନ୍ଦୋ ତେନୁପସଙ୍କମି। ପପାତୋ ୱିଯ ଖାଯତି, ଯଦିଦଂ ନେକ୍ଖମ୍ମନ୍ତି ଯମିଦଂ ପବ୍ବଜାସଙ୍ଖାତଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ, ତଂ ଅମ୍ହାକଂ ମହାପପାତୋ ୱିଯ ଓଗାହିତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠାତି। ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ପକ୍ଖନ୍ଦତୀତି ପବ୍ବଜାଯ ଚିତ୍ତଂ ଆରମ୍ମଣୱସେନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି, ତଦେୱ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ପସୀଦତି, ତଦେୱ ପତିଟ୍ଠାତି, ପଞ୍ଚନୀକଧମ୍ମେହି ଚ ୱିମୁଚ୍ଚତି। ‘ଏତଂ ସନ୍ତ’ନ୍ତି ପସ୍ସତୋତି ଏତଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ସନ୍ତଂ ୱିଗତଦରଥପରିଳାହନ୍ତି ଏୱଂ ପସ୍ସନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ। ବହୁନା ଜନେନ ୱିସଭାଗୋତି ତଯିଦଂ ବହୁନା ମହାଜନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିସଭାଗଂ, ଅସଦିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

କଥାପାଭତନ୍ତି କଥାମୂଲଂ। ତସ୍ସ ମଯ୍ହଂ, ଆନନ୍ଦ, ନେକ୍ଖମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତୀତି ତସ୍ସ ଏୱଂ ୱିତକ୍କେନ୍ତସ୍ସାପି ମଯ୍ହଂ ପବ୍ବଜାଯ ଚିତ୍ତଂ ନ ଓତରତି। ‘‘ଏତଂସନ୍ତ’’ନ୍ତି ପସ୍ସତୋତି ‘‘ସାଧୁ ନେକ୍ଖମ୍ମ’’ନ୍ତି ପରିୱିତକ୍କନୱସେନ ‘‘ଏତଂ ନେକ୍ଖମ୍ମଂ ସନ୍ତ’’ନ୍ତି ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସପି। ଅନାସେୱିତୋତି ନ ଆସେୱିତୋ ନ ଫସ୍ସିତୋ ନ ସଚ୍ଛିକତୋ। ଅଧିଗମ୍ମାତି ଅଧିଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ୱା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା। ତମାସେୱେଯ୍ୟନ୍ତି ତଂ ଆନିସଂସଂ ସେୱେଯ୍ୟଂ ଭଜେଯ୍ୟଂ। ଯଂମେତି ଯେନ କାରଣେନ ମଯ୍ହଂ। ଅଧିଗମ୍ମାତି ଅଧିଗନ୍ତ୍ୱା। ସ୍ୱାସ୍ସ ମେ ହୋତି ଆବାଧୋତି ସୋ ମଯ୍ହଂ ଆବାଧନଟ୍ଠେନ ଆବାଧୋ ହୋତି। ଅୱିତକ୍କେ ଚିତ୍ତଂ ନ

ପକ୍ଖନ୍ଦତୀତି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରେ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନେ ଆରମ୍ମଣୱସେନ ଚିତ୍ତଂ ନ ପକ୍ଖନ୍ଦତି। ୱିତକ୍କେସୁ ତି ୱିତକ୍କୱିଚାରେସୁ। ସେସଂ ସଙ୍ଖେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ମହାୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

୫. ସାମଞ୍ଞୱଗ୍ଗୋ

୧. ସମ୍ବାଧସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୨. ପଞ୍ଚମସ୍ସ ପଠମେ ଉଦାୟୀତି କାଳୁଦାୟିତ୍ଥେରୋ. ଅୱିଦ୍ୱାତି ଅଞ୍ଞାସି. ଭୂରିମେଧସୋତି ମହାପଞ୍ଞୋ. ୟୋ ଝାନମବୁଜ୍ଝୀତି ୟୋ ଝାନଂ ଅବୁଜ୍ଝି. ପଟିଲୀନନିସଭୋତି ଏକୀଭାୱୱସେନ ପଟିଲୀନୋ ଚେୱ ଉତ୍ତମଟ୍ଠେନ ଚ ନିସଭୋ. ମୁନୀତି ବୁଦ୍ଧମୁନି. ପରିୟାୟେନାତି ଏକେନ କାରଣେନ. କାମସମ୍ବାଧସ୍ସ ହି ଅଭାୱମତ୍ତେନେୱ ପଠମଜ୍ଝାନଂ ଓକାସାଧିଗମୋ ନାମ, ନ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ. ତତ୍ରାପତ୍ଥି ସମ୍ବାଧୋତି ତସ୍ମିମ୍ପି ପଠମଜ୍ଝାନେ ସମ୍ବାଧୋ ପଟିପୀଳନଂ ଅତ୍ଥିୟେୱ. ତତ୍ରାପିତ୍ଥୀତିପି ପାଠୋ. କିଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋତି ତସ୍ମିଂ ପନ ଝାନେ କିଂ ସମ୍ବାଧୋ ନାମ. ଅୟମେତ୍ଥ ସମ୍ବାଧୋତି ଅୟଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ଅନିରୁଦ୍ଧଭାୱୋ ସମ୍ବାଧୋ ସଂପୀଳା ନାମ. ଇମିନା ଉପାୟେନ ସବ୍ବୱାରେସୁ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ. ନିପ୍ପରିୟାୟେନାତି ନ ଏକେନ କାରଣେନ, ଅଥ ଖୋ ଆସୱକ୍ଖୟୋ ନାମ ସବ୍ବସମ୍ବାଧାନଂ ପହୀନତ୍ତା ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଓକାସାଧିଗମୋ ନାମାତି.

୨. କାୟସକ୍ଖିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୩. ଦୁତିୟେ ୟଥା ୟଥା ଚ ତଦାୟତନନ୍ତି ୟେନ ୟେନ କାରଣେନ ୟେନ ୟେନାକାରେନ ତଂ ପଠମଜ୍ଝାନସଙ୍ଖାତଂ ଆୟତନଂ ହୋତି. ତଥା ତଥା ନଂ କାୟେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତୀତି ତେନ ତେନ କାରଣେନ ତେନ ତେନାକାରେନ ତଂ ସମାପତ୍ତିଂ ସହଜାତନାମକାୟେନ ଫୁସିତ୍ୱା ୱିହରତି, ସମାପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ. କାୟସକ୍ଖି ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା ପରିୟାୟେନାତି ୟସ୍ମା ତେନ ନାମକାୟେନ ପଠମଜ୍ଝାନଂ ସଚ୍ଛିକତଂ, ତସ୍ମା ଇମିନା ପରିୟାୟେନ କାୟସକ୍ଖି ୱୁତ୍ତୋ. ନିପ୍ପରିୟାୟେନାତି ୟତ୍ତକଂ କାୟେନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ, ସବ୍ବସ୍ସ କତତ୍ତା ଅୟଂ ନିପ୍ପରିୟାୟେନ କାୟସକ୍ଖି ନାମ.

୩. ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୪. ତତିୟେ ପଞ୍ଞାୟ ଚ ନଂ ପଜାନାତୀତି ତଂ ପଠମଜ୍ଝାନୱିପସ୍ସନାପଞ୍ଞାୟ ଜାନାତି. ଇଧାପି ପରିୟାୟନିପ୍ପରିୟାୟା ପୁରିମନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା. ୟଥା ଚ ଇଧ, ଏୱଂ ଇତୋ ପରେସୁପି.

୪. ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୪୫. ଚତୁତ୍ଥଂ ଉଭୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ. ଏତ୍ଥ ଚ ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତୋତି ଉଭତୋଭାଗେହି ସମଥୱିପସ୍ସନାନଂ ପଚ୍ଚନୀକକିଲେସେହି ୱିମୁତ୍ତୋ. ପରିୟୋସାନେ ପନ ସମାପତ୍ତିୟା ରୂପକାୟତୋ, ଅରିୟମଗ୍ଗେନ ନାମକାୟତୋ ୱିମୁତ୍ତୋୟେୱ ଉଭତୋଭାଗୱିମୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ.

୫-୧୦. ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଧମ୍ମସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୬-୫୧. ପଞ୍ଚମାଦୀସୁ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକୋତି ସୟଂ ପସ୍ସିତବ୍ବକୋ. ନିବ୍ବାନନ୍ତି କିଲେସନିବ୍ବାନଂ. ପରିନିବ୍ବାନନ୍ତି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ. ତଦଙ୍ଗନିବ୍ବାନନ୍ତି ପଠମଜ୍ଝାନାଦିନା ତେନ ତେନ ଅଙ୍ଗେନ ନିବ୍ବାନଂ. ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନନ୍ତି ଇସ୍ମିଂୟେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ ନିବ୍ବାନଂ. ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି.

ସାମଞ୍ଞୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ.

ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ ନିଟ୍ଠିତଂ.

୨. ଦୁତିୟପଣ୍ଣାସକୱଣ୍ଣନା

୫୨. ଇତୋ ପରେସୁ ଖେମନ୍ତି ନିରୁପଦ୍ଦୱଂ. ଖେମପ୍ପତ୍ତୋତି ଖେମଭାୱଂ ପତ୍ତୋ. ସିକ୍ଖାଦୁବ୍ବଲ୍ୟାନୀତି ସିକ୍ଖାୟ ଦୁବ୍ବଲଭାୱକରଣାନି. ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି.

ନଵକନିପାତସ୍ସ ସଂଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯେ

ଦସକନିପାତ-ଅଟ୍ଠକଥା

୧. ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧। ଆନିସଂସଓଗ୍ଗୋ

୧। କିମତ୍ଥିଯସୁତ୍ତଓଣ୍ଣନା

୧। ଦସକନିପାତସ୍ସ ପଠମେ କୁସଲାନି ସୀଲାନୀତି ଅନଓଜ୍ଜସୀଲାନି। ଅମଙ୍କୁଭାଓସ୍ସ ଅଓିପ୍ପଟିସାରସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ସଂଓତ୍ତନ୍ତୀତି ଅଓିପ୍ପଟିସାରତ୍ଥାନି। ସୋ ନେସଂ ଆନିସଂସୋତି ଅଓିପ୍ପଟିସାରାନିସଂସାନି। ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନତ୍ଥୋତିଆଦୀସୁ ଯଥାଭୂତଞ୍ଞାଣଦସ୍ସନଂ ନାମ ତରୁଣଓିପସ୍ସନା, ନିବ୍ବିଦା ନାମ ବଲଓଓିପସ୍ସନା, ଓିରାଗୋ ନାମ ମଗ୍ଗୋ, ଓିମୁତ୍ତି ନାମ ଅରହତ୍ତଫଲଂ, ଞାଣଦସ୍ସନଂ ନାମ ପଚ୍ଚଓେକ୍ଖଣଞାଣଂ। ଅଗ୍ଗାଯ ପରେନ୍ତୀତି ଅରହତ୍ତତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

୨। ଚେତନାକରଣୀଯସୁତ୍ତଓଣ୍ଣନା

୨। ଦୁତିଯେ ନ ଚେତନାଯ କରଣୀଯନ୍ତି ନ ଚେତେତ୍ୱା କପ୍ପେତ୍ୱା ପକପ୍ପେତ୍ୱା କାତବ୍ବଂ। ଧମ୍ମତା ଏସାତି ଧମ୍ମସଭାଓୋ ଏସୋ କାରଣନିଯମୋ ଅଯଂ। ଅଭିସନ୍ଦେନ୍ତୀତି ପଓତ୍ତେନ୍ତି। ପରିପୂରେନ୍ତୀତି ପରିପୁଣ୍ଣଂ କରୋନ୍ତି। ଅପାରା ପାରଂ ଗମନାଯାତି ଓରିମତୀରଭୂତା ତେଭୂମକଓଟ୍ଟା ନିବ୍ବାନପାରଂ ଗମନତ୍ଥାଯ।

୩-୫। ଉପନିସସୁତ୍ତତ୍ତଯଓଣ୍ଣନା

୩-୫। ତତିଯେ ହତୂପନିସୋତି ହତକାରଣୋ। ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମେସୁ ଦ୍ୱୀହି ଥେରେହି କଥିତଭାଓୋଓ ଓିସେସୋ।

୬। ସମାଧିସୁତ୍ତଓଣ୍ଣନା

୬। ଛଟ୍ଠେ ନେଓ ପଥଓିଯଂ ପଥଓୀସଞ୍ଞୀ ଅସ୍ସାତି ପଥଓିଂ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ପଥଓୀତି ଏଓଂ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସଞ୍ଞୀ ନ ଭଓେଯ୍ୟ। ଆପାଦୀସୁପି ଏସେଓ ନଯୋ। ନ ଇଧଲୋକେତି ଇଧଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନକଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନସଞ୍ଞାଯ ନ ସଞ୍ଞୀ ଭଓେଯ୍ୟ। ନ ପରଲୋକେତି ପରଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନକଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନସଞ୍ଞାଯ ନ ସଞ୍ଞୀ ଭଓେଯ୍ୟ। ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନ ଅସ୍ସାତି ଅଥ ଚ ପନସ୍ସ ସମାପତ୍ତି ସଓିତକ୍କସମାପତ୍ତିଯେଓ ଅସ୍ସାତି ଓୁଚ୍ଚତି। ଏତଂ ସନ୍ତଂ ଏତଂ ପଣୀତନ୍ତି ସନ୍ତଂ ସନ୍ତନ୍ତି ଅପ୍ପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦିଓସମ୍ପି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ''ସନ୍ତଂ ସନ୍ତ''ନ୍ତେଓ ପଓତ୍ତତି, ପଣୀତଂ ପଣୀତନ୍ତି ଅପ୍ପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦିଓସମ୍ପି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ''ପଣୀତଂ ପଣୀତ''ନ୍ତେଓ ପଓତ୍ତତି। ଯଦିଦଂ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରସମଥୋତି ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନନ୍ତି ଅପ୍ପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦିଓସମ୍ପି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦୋ ''ନିବ୍ବାନଂ ନିବ୍ବାନ''ନ୍ତେଓ ପଓତ୍ତତୀତି ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ଫଲସମାପତ୍ତିସମାଧିଂ ସନ୍ଧାଯ ଓୁତ୍ତଂ।

୭। ସାରିପୁତ୍ତସୁତ୍ତଓଣ୍ଣନା

୭। ସତ୍ତମେ ସଞ୍ଞୀ ଚ ପନାହଂ, ଆଓୁସୋ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅହୋସିନ୍ତି, ଆଓୁସୋ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅହଂ ''ଭଓନିରୋଧୋ ନିବ୍ବାନ''ନ୍ତି ଇମାଯ ଫଲସମାପତ୍ତିସଞ୍ଞାଯ ସଞ୍ଞୀ ଅହୋସିଂ। ସଚିତ୍ତକା ମେ ସା ସମାପତ୍ତି ଅହୋସୀତି ପଚ୍ଚଓେକ୍ଖଣା କଥିତା।

୮। ଝାନସୁତ୍ତଓଣ୍ଣନା

୮। ଅଟ୍ଠମେ ସମନ୍ତପାସାଦିକୋତି ପସାଦାଓହାନଂଯେଓ କାଯକମ୍ମାଦୀନଂ ସବ୍ଭାଓତୋ ସମନ୍ତୋ ପାସାଦିକୋ। ସବ୍ବାକାରପରିପୂରୋତି ସବ୍ବେହି କାରଣେହି ପରିପୁଣ୍ଣୋ।

୯। ସନ୍ତଓିମୋକ୍ଖସୁତ୍ତଓଣ୍ଣନା

୯। ନଓମେ ସନ୍ତାତି ଆରମ୍ମଣସନ୍ତତାଯପି ଅଙ୍ଗସନ୍ତତାଯପି ସନ୍ତା। ଓିମୋକ୍ଖାତି ପଚ୍ଚନୀକଧମ୍ମେହି ଓିମୁତ୍ତତ୍ତା ଆରମ୍ମଣେ ଚ ନିରାସଙ୍କଭାଓେନ ସୁଟ୍ଠୁ ମୁତ୍ତତ୍ତା ଏଓଂଲଦ୍ଧନାମା। ଅତିକ୍କମ୍ମ ରୂପେତି ରୂପଜ୍ଝାନାନି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ପଓତ୍ତା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଓାତି।

ଆନିସଂସୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ନାଥୱଗ୍ଗୋ

୧। ସେନାସନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୧। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋତି ପଞ୍ଚହି ଗୁଣଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ନାତିଦୂରଂ ହୋତି ନାଚ୍ଚାସନ୍ନନ୍ତି ଯଞ୍ହି ଅତିଦୂରେ ହୋତି, ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କାଯଚିତ୍ତଦରଥା ହୋତି, ତତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱା ସମାଧିଂ ଉପ୍ପାଦେତୁଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଥିରଂ କାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଅଚ୍ଚାସନ୍ନଂ ବହୁଜନାକିଣ୍ଣଂ ହୋତି। ଚତ୍ତାଲୀସୌସଭମତ୍ତେ ପନ ପଦେସେ ୱସତଂ ଦୂରାସନ୍ନଦୋସୱିମୁତ୍ତଞ୍ଚ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି। ଦିୱାଅପ୍ପାକିଣ୍ଣନ୍ତି ଦିୱସଭାଗେ ମହାଜନେନ ଅନାକିଣ୍ଣଂ।

୨। ପଞ୍ଚଙ୍ଗସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୨। ଦୁତିଯେ କେୱଲୀତି କେୱଲେହି ସକଲେହି ଗୁଣେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ୱୁସିତୱାତି ୱୁତ୍ଥବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସୋ। ଅସେଖେନାତି ଅସେଖଧମ୍ମପରିଯାପନ୍ନେନ ଲୋକୁତ୍ତରେନ। ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନାତି ସୀଲରାସିନା। ୱିମୁତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେନାତି ଏତ୍ଥ ଠପେତ୍ୱା ସୀଲାଦଯୋ ତଯୋ ସେସା ଫଲଧମ୍ମା ୱିମୁତ୍ତି ନାମ, ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞାଣଂ, ତଂ ଲୋକିଯମେୱ।

୩-୪। ସଂଯୋଜନସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୩-୧୪। ତତିଯେ ଓରମ୍ଭାଗିଯାନୀତି ହେଟ୍ଠାଭାଗିଯାନି। ଉଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନୀତି ଉପରିଭାଗିଯାନି। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ। ଚତୁତ୍ଥେ ଖିଲୱିନିବନ୍ଧା ପଞ୍ଚକନିପାତେ ୱିତ୍ଥାରିତାଯେୱ। ଆରୋହପରିଣାହେନାତି ଦୀଘପୁଥୁଲନ୍ତେନ।

୫। ଅପ୍ପମାଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୫। ପଞ୍ଚମେ ଏୱମେୱ ଖୋତି ଯଥା ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଅଗ୍ଗୋ, ଏୱଂ ସବ୍ବେସଂ କୁସଲଧମ୍ମାନଂ କାରାପକଅପ୍ପମାଦୋ ଅଗ୍ଗୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ନନୁ ଚେସ ଲୋକିଯୋୱ, କୁସଲଧମ୍ମା ପନ ଲୋକୁତ୍ତରାପି। ଅଯଞ୍ଚ କାମାୱଚରୋୱ, କୁସଲଧମ୍ମା ପନ ଚତୁଭୂମକା। କଥମେସ ତେସଂ ଅଗ୍ଗୋତି? ପଟିଲାଭକତ୍ତେନ। ଅପ୍ପମାଦେନ ହି ତେ ପଟିଲଭନ୍ତି, ତସ୍ମା ସୋ ତେସଂ ଅଗ୍ଗୋ। ତେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ – ସବ୍ବେ ତେ ଅପ୍ପମାଦମୂଲକାତି।

ଜଙ୍ଗଲାନନ୍ତି ପଥୱିତଲଚାରୀନଂ। ପାଣାନନ୍ତି ସପାଦକପାଣାନଂ। ପଦଜାତାନୀତି ପଦାନି। ସମୋଧାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଓଧାନଂ ପକ୍ଖେପଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀତି ସେଟ୍ଠମକ୍ଖାଯତି। ଯଦିଦଂମହନ୍ତତ୍ତେନାତି ମହନ୍ତଭାୱେନ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତି, ନ ଗୁଣଗ୍ଗେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱସ୍ସିକନ୍ତି ସୁମନପୁପ୍ଫଂ। ଇଦଂ କିର ସୁତ୍ତଂ ସୁତ୍ୱା ଭାତିଯମହାରାଜା ୱୀମଂସିତୁକାମତାଯ ଏକସ୍ମିଂ ଗବ୍ଭେ ଚତୁଜାତିଗନ୍ଧେହି ପରିଭଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା ସୁଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାନି ଆହରାପେତ୍ୱା ଏକସ୍ସ ସମୁଗ୍ଗସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ସୁମନପୁପ୍ଫମୁଟ୍ଠିଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସାନି ତସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ମୁଟ୍ଠିଂ କତ୍ୱା ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ପିଧାଯ ବହି ନିକ୍ଖନ୍ତୋ। ଅଥସ୍ସ ମୁହୁତ୍ତଂ ବହି ୱୀତିନାମେତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରିତ୍ୱା ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବପଠମଂ ସୁମନପୁପ୍ଫଗନ୍ଧୋ ଘାନଂ ପହରି। ସୋ ମହାତଲସ୍ମିଂଯେୱ ମହାଚେତିଯାଭିମୁଖୋ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ''ୱସ୍ସିକଂ ତେସଂ ଅଗ୍ଗନ୍ତି କଥେନ୍ତେନ ସୁକଥିତଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନା''ତି ଚେତିଯଂ ୱନ୍ଦି। ଖୁଦ୍ଦରାଜାନୋତି ଖୁଦ୍ଦକରାଜାନୋ। କୂଟରାଜାନୋତିପି ପାଠୋ।

୬। ଆହୁନେଯ୍ୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୬। ଛଟ୍ଠେ ଗୋତ୍ରଭୂତି ସିଖାପତ୍ତୱିପସ୍ସନାଭୂତେନ ନିବ୍ବାନାରମ୍ମଣେନ ଗୋତ୍ରଭୁଞାଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ।

୭। ପଠମନାଥସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୭। ସତ୍ତମେ ସନାଥାତି ସଞ୍ଜାତକା ବହୁଞାତିୱଗ୍ଗା ହୁତ୍ୱା ୱିହରଥ। ନାଥଂ କରୋନ୍ତୀତି ନାଥକରଣା, ଅତ୍ତନୋ ସନାଥଭାୱକରା ପତିଟ୍ଠାକରାତି ଅତ୍ଥୋ। କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋତିଆଦୀସୁ ସୀଲାଦିଗୁଣସମ୍ପନ୍ନା କଲ୍ୟାଣା ମିତ୍ତା ଅସ୍ସାତି କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ। ତେୱସ୍ସ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ସହ ଅଯନତୋ ସହାଯାତି କଲ୍ୟାଣସହାଯୋ। ଚିତ୍ତେନ ଚେୱ କାଯେନ ଚ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତେସୁଯେୱ ସମ୍ପୱଙ୍କୋ ଓଣତୋତି କଲ୍ୟାଣସମ୍ପୱଙ୍କୋ। ସୁୱଚୋହୋତୀତି ସୁଖେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ

ହୋତି, ସୁଖେନ ଅନୁସାସିତବ୍ବୋ। ଖମୋତି ଗାଳହେନ ଫରୁସେନ ବଚ୍ଚନେନ ୱୁତ୍ତୋ ଖମତି ନ କୁପ୍ପତି। ପଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗାହୀ ଅନୁସାସନିନ୍ତି ଯଥା ଏକଚ୍ଚୋ ଓୱଦିଯମାନୋ ୱାମତୋ ଗଣ୍ହାତି, ପଟିପ୍ଫରତି ୱା, ଅସ୍ସୁଣନ୍ତୋ ୱା ଗଚ୍ଛତି, ଏୱଂ ଅକତ୍ୱା ''ଓୱଦଥ , ଭନ୍ତେ, ଅନୁସାସଥ, ତୁମ୍ହେସୁ ଅନୋୱଦନ୍ତେସୁ କୋ ଅଞ୍ଞୋ ଓୱଦିସ୍ସତୀ''ତି ପଦକ୍ଖିଣଂ ଗଣ୍ହାତି।

ଉଚ୍ଚାୱଚାନୀତି ଉଚ୍ଚନୀଚାନି। କିଂକରଣୀଯାନୀତି ''କିଂ କରୋମୀ''ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମାନି। ତତ୍ଥ ଉଚ୍ଚକମ୍ମଂ ନାମ ଚୀୱରସ୍ସ କରଣଂ ରଜନଂ, ଚେତିଯେ ସୁଧାକମ୍ମଂ, ଉପୋସଥାଗାରଚେତିଯଘରବୋଧିଘରେସୁ କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମନ୍ତି ଏୱମାଦି। ଅୱଚକମ୍ମଂ ନାମ ପାଦଧୋୱନମକ୍ଖନାଦିଖୁଦ୍ଦକକମ୍ମଂ। ତତ୍ରୂପାଯାଯାତି ତତ୍ରୁପଗମନିଯାଯ। ଅଲଂ କାତୁନ୍ତି କାତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ହୋତି। ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁନ୍ତି ୱିଚାରେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ହୋତି।

ଧମ୍ମେ ଅସ୍ସ କାମୋ ସିନେହୋତି ଧମ୍ମକାମୋ, ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ପିଯାଯତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପିଯସମୁଦାହାରୋତି ପରସ୍ମିଂ କଥେନ୍ତେ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ସୁଣାତି, ସଯଞ୍ଚ ପରେସଂ ଦେସେତୁକାମୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ । ଅଭିଧମ୍ମେ ଅଭିୱିନଯେତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମୋ ଅଭିଧମ୍ମୋ, ୱିନଯୋ ଅଭିୱିନଯୋତି ଚତୁକ୍କଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଧମ୍ମୋତି ସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକଂ। ଅଭିଧମ୍ମୋତି ସତ୍ତ ପକରଣାନି। ୱିନଯୋତି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗୋ। ଅଭିୱିନଯୋତି ଖନ୍ଧକପରିୱାରା। ଅଥ ୱା ସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକମ୍ପି ଅଭିଧମ୍ମପିଟକମ୍ପି ଧମ୍ମୋ ଏୱ, ମଗ୍ଗଫଲାନି ଅଭିଧମ୍ମୋ। ସକଲୱିନଯପିଟକଂ ୱିନଯୋ, କିଲେସୱୂପସମକରଣଂ ଅଭିୱିନଯୋ। ଇତି ସବ୍ବସ୍ମିମ୍ପି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମେ ଚ ଅଭିଧମ୍ମେ ଚ ୱିନଯେ ଚ ଅଭିୱିନଯେ ଚ ଉଳାରପାମୋଜ୍ଜୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୂତି କାରଣତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମଂ, ଚାତୁଭୂମକକୁସଲଧମ୍ମକାରଣା ତେସଂ ଅଧିଗମତ୍ଥାଯ ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮। ଦୁତିଯନାଥସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୮। ଅଟ୍ଠମେ ଥେରାନୁକମ୍ପିତସ୍ସାତି ଥେରେହି ଓୱାଦାନୁସାସନିଦାନସମୁସ୍ସାହିତାଯ ହିତଫରଣାଯ ଅନୁକମ୍ପିତସ୍ସ।

୯। ପଠମଅରିଯାୱାସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୯। ନୱମେ ଅରିଯୱାସାତି ଅରିଯାନଂ ଆୱାସୋ, ତେ ଆୱସିଂସୁ ଆୱସନ୍ତି ଆୱସିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅରିଯାୱାସା। ଯଦରିଯାତି ଯେ ୱାସେ ଅରିଯା।

୧୦। ଦୁତିଯଅରିଯାୱାସସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୦। ଦସମଂ ଯସ୍ମା କୁରୁରଟ୍ଠୱାସିନୋ ଭିକ୍ଖୂ ଗମ୍ଭୀରପଞ୍ଞାକାରକା ଯୁତ୍ତପ୍ପଯୁତ୍ତା, ତସ୍ମା ଯଥା ତେସଂ ଦୀଘନିକାଯାଦୀସୁ ମହାନିଦାନାଦୀନି କଥିତାନି, ଏୱମିଦମ୍ପି ଗମ୍ଭୀରଂ ସୁଖୁମଂ ତିଲକ୍ଖଣାହତଂ ସୁତ୍ତଂ ତତ୍ଥେୱ ଅୱୋଚ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନୋତି ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଖୀଣାସୱୋ ଅୱସି ୱସତି ୱସିସ୍ସତି। ତସ୍ମା ଅଯଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱିପ୍ପହୀନତା ଅରିଯାୱାସୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଏୱଂ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁ ଛଳଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତୀତି ଛଳଙ୍ଗୁପେକ୍ଖାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୋତି। ଛଳଙ୍ଗୁପେକ୍ଖା ଧମ୍ମା ନାମ କେତି? ଞାଣାଦଯୋ। ''ଞାଣ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ କିରିଯତୋ ଚତ୍ତାରି ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଚିତ୍ତାନି ଲବ୍ଭନ୍ତି, ''ସତତୱିହାରୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଅଟ୍ଠ ମହାଚିତ୍ତାନି, ''ରଜ୍ଜନଦୁସ୍ସନଂ ନତ୍ଥୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଦସ ଚିତ୍ତାନି ଲବ୍ଭନ୍ତି। ସୋମନସ୍ସଂ ଆସେୱନୱସେନ ଲବ୍ଭତି। ସତାରକ୍ଖେନ ଚେତସାତି ଖୀଣାସୱସ୍ସ ହି ତୀସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ସବ୍ବକାଲେ ସତି ଆରକ୍ଖକିଚ୍ଚଂ ସାଧେତି। ତେନେୱସ୍ସ ଚରତୋ ଚ ତିଟ୍ଠତୋ ଚ ସୁତ୍ତସ୍ସ ଚ ଜାଗରସ୍ସ ଚ ସତତଂ ସମିତଂ ଞାଣଦସ୍ସନଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ହୋତୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ପୁଥୁସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନନ୍ତି ବହୂନଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ। ଏତ୍ଥ ସମଣାତି ପବ୍ବଜୂପଗତା, ବ୍ରାହ୍ମଣାତି ଭୋୱାଦିନୋ। ପୁଥୁପଚ୍ଚେକସଚ୍ଚାନୀତି ବହୂନି ପାଟେକ୍କସଚ୍ଚାନି। ''ଇଦମେୱ ଦସ୍ସନଂ ସଚ୍ଚଂ, ଇଦମେୱ ସଚ୍ଚ''ନ୍ତି ଏୱଂ ପାଟିଯେକ୍କଂ ଗହିତାନି ବହୂନି ସଚ୍ଚାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନୁଣ୍ଣାନୀତି ନୀହଟାନି। ପନୁଣ୍ଣାନୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ନୀହଟାନି। ଚତ୍ତାନୀତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠାନି। ୱନ୍ତାନୀତି ୱମିତାନି। ମୁତ୍ତାନୀତି ଛିନ୍ନବନ୍ଧନାନି କତାନି। ପହୀନାନୀତି ପଜହିତାନି। ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠାନୀତି ଯଥା ନ ପୁନ ଚିତ୍ତଂ ଆରୋହନ୍ତି, ଏୱଂ ପଟିନିସ୍ସଜ୍ଜିତାନି। ସବ୍ବାନେୱ ତାନି ଗହିତଗ୍ଗହଣସ୍ସ ୱିସ୍ସଟ୍ଠଭାୱୱେୱଚନାନି।

ସମୱଯସଟ୍ଠେସନୋତି ଏତ୍ଥ ଅୱଯାତି ଅନୂନା, ସଟ୍ଠାତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠା। ସମ୍ମା ଅୱଯା ସଟ୍ଠା ଏସନା ଅସ୍ସାତି ସମୱଯସଟ୍ଠେସନୋ, ସୁଟ୍ଠୁୱିସ୍ସଟ୍ଠସବ୍ବଏସନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ରାଗା ଚିତ୍ତଂ ୱିମୁତ୍ତନ୍ତିଆଦୀହି ମଗ୍ଗସ୍ସ କିଚ୍ଚନିପ୍ଫତ୍ତି କଥିତା। ରାଗୋ ମେ ପହୀନୋତିଆଦୀହି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଫଲଂ କଥିତଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ନାଥୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ମହାୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୀହନାଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୧। ତତିଯସ୍ସ ପଠମେ ୱିସମଗତେତି ୱିସମଟ୍ଠାନେସୁ ଗୋଚରେସୁ ଗତୋ। ସଙ୍ଘାତଂ ଆପାଦେସିନ୍ତି ଘାତଂ ୱଧଂ ପାପେସିଂ। ତସ୍ସ ହି ଉସ୍ସନ୍ନତେଜତାଯ ଖୁଦ୍ଦକେସୁ ପାଣେସୁ ଅନୁକମ୍ପା ହୋତି। ତସ୍ମା ଯେ ପଟିସତ୍ତୁଭାୱେନ ସଣ୍ଠାତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି, ଯେ ଦୁବ୍ବଲା ପଲାଯିତୁକାମା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ତେ ପଲାଯିସ୍ସନ୍ତୀତି ସୀହନାଦଂ ନଦିତ୍ୱାୱ ଗୋଚରାଯ ପକ୍କମତି। ତଥାଗତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନନ୍ତି ଯଦି ହି ସହନତାଯ ହନନତାଯ ଚ ସୀହୋ, ତଥାଗତୋ ହି ସବ୍ବାନି ଚ ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠାନି ସହତି, ସବ୍ବପରପ୍ପୱାଦିନୋ ଚ ୱାଦାନଂ ନିମ୍ମଥନେନ ହନତି। ଇଦମସ୍ସ ହୋତି ସୀହନାଦସ୍ମିନ୍ତି ଅଯମସ୍ସ ସୀହନାଦୋ।

ତଥାଗତବଲାନୀତି ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣାନି ତଥାଗତସ୍ସେୱ ବଲାନି। ଯଥା ୱା ପୁବ୍ବବୁଦ୍ଧାନଂ ବଲାନି ପୁଞ୍ଞସମ୍ପତ୍ତିଯା ଆଗତାନି, ତଥା ଆଗତବଲାନୀତିପି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଦୁୱିଧଂ ତଥାଗତସ୍ସ ବଲଂ କାଯବଲଂ ଞାଣବଲଂ। ତେସୁ କାଯବଲଂ ହତ୍ଥିକୁଲାନୁସାରେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପୋରାଣେହି –

‘‘କାଳାୱକଞ୍ଚ ଗଙ୍ଗେଯ୍ୟଂ, ପଣ୍ଡରଂ ତମ୍ବପିଙ୍ଗଲଂ;

ଗନ୍ଧମଙ୍ଗଲହେମଞ୍ଚ, ଉପୋସଥଛଦ୍ଦନ୍ତିମେ ଦସା’’ତି।

ଇମାନି ଦସ ହତ୍ଥିକୁଲାନି। ତତ୍ଥ କାଳାୱକନ୍ତି ପକତିହତ୍ଥିକୁଲଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସାନଂ କାଯବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ କାଳାୱକସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ କାଳାୱକାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଗଙ୍ଗେଯ୍ୟସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଗଙ୍ଗେଯ୍ୟାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ପଣ୍ଡରସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ପଣ୍ଡରାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ତମ୍ବସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ତମ୍ବାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ପିଙ୍ଗଲସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ପିଙ୍ଗଲାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଗନ୍ଧହତ୍ଥିନୋ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଗନ୍ଧହତ୍ଥୀନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ମଙ୍ଗଲସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ମଙ୍ଗଲାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ହେମସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ହେମାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଉପୋସଥାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଛଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତାନଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ତଥାଗତସ୍ସ। ନାରାଯନସଙ୍ଘାତବଲନ୍ତିପି ଇଦମେୱ ୱୁଚ୍ଚତି । ତଦେତଂ ପକତିହତ୍ଥିଗଣନାଯ ହତ୍ଥୀନଂ କୋଟିସହସ୍ସାନଂ, ପୁରିସଗଣନାଯ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସକୋଟିସହସ୍ସାନଂ ବଲଂ ହୋତି। ଇଦଂ ତାୱ ତଥାଗତସ୍ସ କାଯବଲଂ।

ଞାଣବଲଂ ପନ ପାଳିଯଂ ତାୱ ଆଗତମେୱ। ଦସବଲଞାଣଂ, ମଜ୍ଝିମେ ଆଗତଂ ଚତୁୱେସାରଜ୍ଜଞାଣଂ, ଅଟ୍ଠସୁ ପରିସାସୁ ଅକମ୍ପନଞାଣଂ, ଚତୁଯୋନିପରିଚ୍ଛେଦଞାଣଂ, ପଞ୍ଚଗତିପରିଚ୍ଛେଦଞାଣଂ, ସଂଯୁତ୍ତକେ (ସଂ। ନି। ୨।୩୩) ଆଗତାନି ତେସତ୍ତତି ଞାଣାନି ସତ୍ତସତ୍ତତି ଞାଣାନୀତି, ଏୱଂ ଅଞ୍ଞାନିପି ଅନେକାନି ଞାଣବଲଂ ନାମ। ଇଧାପି ଞାଣବଲମେୱ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ଞାଣଞ୍ହି ଅକମ୍ପିଯଟ୍ଠେନ ଉପତ୍ଥମ୍ଭନଟ୍ଠେନ ଚ ବଲନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଆସଭଂଠାନନ୍ତି ସେଟ୍ଠଟ୍ଠାନଂ ଉତ୍ତମଟ୍ଠାନଂ। ଆସଭା ୱା ପୁବ୍ବବୁଦ୍ଧା, ତେସଂ ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପିଚ ଗୱସତଜେଟ୍ଠକୋ ଉସଭୋ, ଗୱସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ୱସଭୋ। ୱଜସତଜେଟ୍ଠକୋ ୱା ଉସଭୋ, ୱଜସହସ୍ସଜେଟ୍ଠକୋ ୱସଭୋ। ସବ୍ବଗୱସେଟ୍ଠୋ ସବ୍ବପରିସ୍ସଯସହୋ ସେତୋ ପାସାଦିକୋ ମହାଭାରୱହୋ ଅସନିସତସଦ୍ଦେହିପି ଅସମ୍ପକମ୍ପିଯୋ ନିସଭୋ, ସୋ ଇଧ ଉସଭୋତି ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଇଦମ୍ପି ହି ତସ୍ସ ପରିଯାଯୱଚନଂ। ଉସଭସ୍ସ ଇଦନ୍ତି ଆସଭଂ। ଠାନନ୍ତି ଚତୂହି ପାଦେହି ପଥୱିଂ ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ଅଚଲଟ୍ଠାନଂ। ଇଦଂ ପନ ଆସଭଂ ୱିଯାତି ଆସଭଂ। ଯଥେୱ ହି ନିସଭସଙ୍ଖାତୋ ଉସଭୋ ଉସଭବଲେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଚତୂହି ପାଦେହି ପଥୱିଂ ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ଅଚଲଟ୍ଠାନେନ ତିଟ୍ଠତି, ଏୱଂ ତଥାଗତୋପି ଦସହି ତଥାଗତବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଚତୂହି ୱେସାରଜ୍ଜପାଦେହି ଅଟ୍ଠପରିସପଥୱିଂ ଉପ୍ପୀଳେତ୍ୱା ସଦେୱକେ ଲୋକେ କେନଚି ପଚ୍ଚତ୍ଥିକେନ ପଚ୍ଚାମିତ୍ତେନ ଅକମ୍ପିଯୋ ଅଚଲଟ୍ଠାନେନ ତିଟ୍ଠତି। ଏୱଂ ତିଟ୍ଠମାନୋ ଚ ତଂ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି ଉପଗଚ୍ଛତି ନ ପଚ୍ଚକ୍ଖାତି ଅତ୍ତନି ଆରୋପେତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତୀ’’ତି।

ପରିସାସୂତି ଅଟ୍ଠସୁ ପରିସାସୁ। ସୀହନାଦଂ ନଦତୀତି ସେଟ୍ଠନାଦଂ ନଦତି, ଅଭୀତନାଦଂ ନଦତି, ସୀହନାଦସଦିସଂ ୱା ନାଦଂ ନଦତି। ତତ୍ରାଯଂ ଉପମା – ଯଥା ସୀହୋ ସୀହବଲେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିସାରଦୋ ୱିଗତଲୋମହଂସୋ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ଏୱଂ ତଥାଗତସୀହୋପି ତଥାଗତବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ଅଟ୍ଠସୁ ପରିସାସୁ ୱିସାରଦୋ ୱିଗତଲୋମହଂସୋ ‘‘ଇତି ସକ୍କାଯୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ନାନାୱିଧଦେସନାୱିଲାସସମ୍ପନ୍ନଂ ସୀହନାଦଂ ନଦତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତୀ’’ତି।

ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପଓତ୍ତେତୀତି ଏତ୍ଥ ବ୍ରହ୍ମନ୍ତି ସେଟ୍ଠଂ ଉତ୍ତମଂ ୱିସିଟ୍ଠଂ। ଚକ୍କନ୍ତି ଧମ୍ମଚକ୍କଂ। ତଂ ପନେତଂ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି ପଟିୱେଧଞ୍ଞାଣଞ୍ଚେୱ ଦେସନାଞ୍ଞାଣଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞାପଭାୱିତଂ ଅତ୍ତନୋ ଅରିଯଫଲାୱହଂ ପଟିୱେଧଞ୍ଞାଣଂ, କରୁଣାପଭାୱିତଂ ସାୱକାନଂ ଅରିଯଫଲାୱହଂ ଦେସନାଞ୍ଞାଣଂ। ତତ୍ଥ ପଟିୱେଧଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନଂ ଉପ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଦୁୱିଧଂ। ତଞ୍ହି ଅଭିନିକ୍ଖମନତୋ ଯାୱ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନଂ, ଫଲକ୍ଖଣେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ତୁସିତଭୱନତୋ ୱା ଯାୱ ମହାବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନଂ, ଫଲକ୍ଖଣେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ଦୀପଙ୍କରତୋ ୱା ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନଂ, ଫଲକ୍ଖଣେ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ଦେସନାଞ୍ଞାଣମ୍ପି ପୱତ୍ତମାନଂ ପୱତ୍ତନ୍ତି ଦୁୱିଧଂ। ତଞ୍ହି ଯାୱ ଅଞ୍ଞାସିକୋଣ୍ଡଞ୍ଞସ୍ସ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗା ପୱତ୍ତମାନଂ, ଫଲକ୍ଖଣେ ପୱତ୍ତଂ ନାମ। ତେସୁ ପଟିୱେଧଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକୁତ୍ତରଂ, ଦେସନାଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକିଯଂ। ଉଭଯମ୍ପି ପନେତଂ ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣଂ, ବୁଦ୍ଧାନଂଯେୱ ଓରସଞ୍ଞାଣଂ।

ଇଦାନି ଯେହି ଦସହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ତାନି ୱିତ୍ଥାରତୋ ଦସ୍ସେତୁଂ କତମାନି ଦସ? ଇଧ, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋତି କାରଣଞ୍ଚ କାରଣତୋ। କାରଣଞ୍ହି ଯସ୍ମା ତତ୍ଥ ଫଲଂ ତିଟ୍ଠତି, ତଦାଯତ୍ତୱୁତ୍ତିତାଯ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚେୱ ପୱତ୍ତତି ଚ, ତସ୍ମା ଠାନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତଂ ଭଗୱା "ଯେ ଯେ ଧମ୍ମା ଯେସଂ ଯେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ହେତୂ ପଚ୍ଚଯା ଉପ୍ପାଦାଯ, ତଂ ତଂ ଠାନଂ। ଯେ ଯେ ଧମ୍ମା ଯେସଂ ଯେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ନ ହେତୂ ନ ପଚ୍ଚଯା ଉପ୍ପାଦାଯ, ତଂ ତଂ ଅଟ୍ଠାନ"ନ୍ତି ପଜାନନ୍ତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଅଭିଧମ୍ମେ ପନେତଂ "ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣ"ନ୍ତିଆଦିନା (ୱିଭ। ୮୦୯) ନଯେନ ୱିତ୍ଥାରିତମେୱ। ଯମ୍ପିତି ଯେନ ଞାଣେନ। ଇଦମ୍ପି, ଭିକ୍ଖୱେ, ତଥାଗତସ୍ସାତି ଇଦମ୍ପି ଠାନାଟ୍ଠାନଞ୍ଞାଣଂ ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ନାମ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ସବ୍ବପଦେସୁ ଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା।

କମ୍ମସମାଦାନାନନ୍ତି ସମାଦିଯିତ୍ୱା କତାନଂ କୁସଲାକୁସଲକମ୍ମାନଂ, କମ୍ମମେୱ ୱା କମ୍ମସମାଦାନଂ। ଠାନସୋ ହେତୁସୋତି ପଚ୍ଚଯତୋ ଚେୱ ହେତୁତୋ ଚ। ତତ୍ଥ ଗତିଉପଧିକାଲପଯୋଗା ୱିପାକସ୍ସ ଠାନଂ, କମ୍ମଂ ହେତୁ। ଇମସ୍ସ ପନ ଞାଣସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରକଥା "ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଗତିସମ୍ପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତୀ"ତିଆଦିନା (ୱିଭ। ୮୧୦) ନଯେନ ଅଭିଧମ୍ମେ ଆଗତାଯେୱ।

ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିନ୍ତି ସବ୍ବଗତିଗାମିନିଞ୍ଚ ଅଗତିଗାମିନିଞ୍ଚ। ପଟିପଦନ୍ତି ମଗ୍ଗଂ। ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତୀତି ବହୂସୁପି ମନୁସ୍ସେସୁ ଏକମେୱ ପାଣଂ ଘାତେନ୍ତେସୁ "ଇମସ୍ସ ଚେତନା ନିରଯଗାମିନୀ ଭୱିସ୍ସତି, ଇମସ୍ସ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଗାମିନୀ"ତି ଇମିନା ନଯେନ ଏକୱତ୍ଥୁସ୍ମିମ୍ପି କୁସଲାକୁସଲଚେତନାସଙ୍ଖାତାନଂ ପଟିପତ୍ତୀନଂ ଅୱିପରୀତତୋ ସଭାୱଂ ଜାନାତି। ଇମସ୍ସପି ଚ ଞାଣସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରକଥା "ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ନିରଯଗାମିନୀତି ପଜାନାତୀ"ତିଆଦିନା (ୱିଭ। ୮୧୧) ନଯେନ ଅଭିଧମ୍ମେ ଆଗତାଯେୱ।

ଅନେକଧାତୁନ୍ତି ଚକ୍ଖୁଧାତୁଆଦୀହି କାମଧାତୁଆଦୀହି ୱା ଧାତୂହି ବହୁଧାତୁଂ। ନାନାଧାତୁନ୍ତି ତାସଂଯେୱ ଧାତୂନଂ ୱିଲକ୍ଖଣତାଯ ନାନପ୍ପକାରଧାତୁଂ। ଲୋକନ୍ତି ଖନ୍ଧାଯତନଧାତୁଲୋକଂ। ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତୀତି ତାସଂ ଧାତୂନଂ ଅୱିପରୀତତୋ ସଭାୱଂ ପଟିୱିଜ୍ଝତି। ଇଦମ୍ପି ଞାଣଂ "ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ଖନ୍ଧନାନତ୍ତଂ ପଜାନାତୀ"ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଭିଧମ୍ମେ ୱିତ୍ଥାରିତମେୱ।

ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତନ୍ତି ହୀନାଦୀହି ଅଧିମୁତ୍ତୀହି ନାନାଧିମୁତ୍ତିକଭାୱଂ। ଇଦମ୍ପି ଞାଣଂ "ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ପଜାନାତି ସନ୍ତି ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା"ତିଆଦିନା ନଯେନ ଅଭିଧମ୍ମେ ୱିତ୍ଥାରିତମେୱ।

ପରସତ୍ତାନନ୍ତି ପଧାନସତ୍ତାନଂ। ପରପୁଗ୍ଗଲାନନ୍ତି ତତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ହୀନସତ୍ତାନଂ। ଏକତ୍ଥମେୱ ୱା ଏତଂ ପଦଦ୍ୱଯଂ, ୱେନେଯ୍ୟୱସେନ ଦ୍ୱିଧା ୱୁତ୍ତଂ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତନ୍ତି ସଦ୍ଧାଦୀନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରଭାୱଞ୍ଚ ଅପରଭାୱଞ୍ଚ, ୱୁଦ୍ଧିଞ୍ଚ ହାନିଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇମସ୍ସାପି ଞାଣସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରକଥା "ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ଆସଯଂ ପଜାନାତୀ"ତି (ୱିଭ। ୮୧୪) ଆଦିନା ନଯେନ ଅଭିଧମ୍ମେ ଆଗତାଯେୱ।

ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନନ୍ତି ପଠମାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ, "ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତୀ"ତିଆଦୀନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ୱିମୋକ୍ଖାନଂ, ସୱିତକ୍କସୱିଚାରାଦୀନଂ ତିଣ୍ଣଂ ସମାଧୀନଂ, ପଠମଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତିଆଦୀନଞ୍ଚ ନୱନ୍ନଂ ଅନୁପୁବ୍ବସମାପତ୍ତୀନଂ। ସଂକିଲେସନ୍ତି ହାନଭାଗିଯଧମ୍ମଂ। ୱୋଦାନନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିଯଧମ୍ମଂ। ୱୁଟ୍ଠାନନ୍ତି "ୱୋଦାନମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠାନଂ, ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସମାଧିମ୍ହା ୱୁଟ୍ଠାନମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠାନ"ନ୍ତି (ୱିଭ। ୮୨୮) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ

ପଗୁଣଝାନଞ୍ଚେଵ ଭଵଙ୍ଗଫଲସମାପତ୍ତିୟୋ ଚ। ହେଟ୍ଠିମଂ ହେଟ୍ଠିମଞ୍ହି ପଗୁଣଝାନଂ ଉପରିମସ୍ସ ଉପରିମସ୍ସ ପଦଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ''ଵୋଦାନମ୍ପି ଵୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଭଵଙ୍ଗେନ ପନ ସବ୍ବଝାନେହି ଵୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ଫଲସମାପତ୍ତିୟା ନିରୋଧସମାପତ୍ତିତୋ ଵୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତି। ତଂ ସନ୍ଧାୟ ଚ ''ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସମାଧିମ୍ହା ଵୁଟ୍ଠାନମ୍ପି ଵୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଇଦମ୍ପି ଞାଣଂ ''ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଝାନଵିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ଵୋଦାନଂ ଵୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଝାୟୀତି ଚତ୍ତାରୋ ଝାୟୀ, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାୟୀ ସମ୍ପତ୍ତିଂୟେଵ ସମାନଂ ଵିପତ୍ତୀତି ପଚ୍ଚେତୀ''ତିଆଦିନା (ଵିଭ। ୮୨୮) ନୟେନ ଅଭିଧମ୍ମେ ଵିତ୍ଥାରିତମେଵ। ସବ୍ବଞାଣାନଂ ଵିତ୍ଥାରକଥାୟ ଵିନିଚ୍ଛୟୋ ସମ୍ମୋହଵିନୋଦନିୟା ଵିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥାୟ ଵୁତ୍ତୋ, ପୁବ୍ବେନିଵାସାନୁସ୍ସତିଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁଞାଣକଥା ଵିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ ଵିତ୍ଥାରିତା, ଆସଵକ୍ଖୟକଥା ହେଟ୍ଠା ଵୁତ୍ତାୟେଵାତି।

ତତ୍ଥ ପରଵାଦୀକଥା ହୋତି ''ଦସବଲଞାଣଂ ନାମ ପାଟିୟେକ୍କଂ ଞାଣଂ ନତ୍ଥି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣସ୍ସେଵାୟଂ ପଭେଦୋ''ତି। ତଂ ନ ତଥା ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞମେଵ ହି ଦସବଲଞାଣଂ, ଅଞ୍ଞଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ଦସବଲଞାଣଞ୍ହି ସକସକକିଚ୍ଚମେଵ ଜାନାତି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ତମ୍ପି ତତୋ ଅଵସେସମ୍ପି ଜାନାତି। ଦସବଲଞାଣେସୁ ହି ପଠମଂ କାରଣାକାରଣମେଵ ଜାନାତି, ଦୁତିୟଂ କମ୍ମଵିପାକନ୍ତରମେଵ, ତତିୟଂ କମ୍ମପରିଚ୍ଛେଦମେଵ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଧାତୁନାନତ୍ତକାରଣମେଵ, ପଞ୍ଚମଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝାସୟାଧିମୁତ୍ତିମେଵ, ଛଟ୍ଠଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନଂ ତିକ୍ଖମୁଦୁଭାଵମେଵ, ସତ୍ତମଂ ଝାନାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ତେସଂ ସଂକିଲେସାଦିମେଵ, ଅଟ୍ଠମଂ ପୁବ୍ବେନିଵୁତ୍ଥକ୍ଖନ୍ଧସନ୍ତତିମେଵ, ନଵମଂ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତିପଟିସନ୍ଧିମେଵ, ଦସମଂ ସଚ୍ଚପରିଚ୍ଛେଦମେଵ। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ପନ ଏତେହି ଜାନିତବ୍ବଞ୍ଚ ତତୋ ଉତ୍ତରିଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଏତେସଂ ପନ କିଚ୍ଚଂ ନ ସବ୍ବଂ କରୋତି। ତଞ୍ହି ଝାନଂ ହୁତ୍ଵା ଅପ୍ପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଇଦ୍ଧି ହୁତ୍ଵା ଵିକୁବ୍ବିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ମଗ୍ଗୋ ହୁତ୍ଵା କିଲେସେ ଖେପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି।

ଅପିଚ ପରଵାଦୀ ଏଵଂ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ ''ଦସବଲଞାଣଂ ନାମେତଂ ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତଂ ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରଂ, କାମାଵଚରଂ ରୂପାଵଚରଂ ଅରୂପାଵଚରଂ, ଲୋକିୟଂ ଲୋକୁତ୍ତର''ନ୍ତି। ଜାନନ୍ତୋ ''ପଟିପାଟିୟା ସତ୍ତ ଞାଣାନି ସଵିତକ୍କସଵିଚାରାନୀ''ତି ଵକ୍ଖତି, ''ତତୋ ପରାନି ଦ୍ଵେ ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରାନୀ''ତି ଵକ୍ଖତି। ''ଆସଵକ୍ଖୟଞାଣଂ ସିୟା ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ ସିୟା ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତଂ, ସିୟା ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାର''ନ୍ତି ଵକ୍ଖତି । ତଥା ''ପଟିପାଟିୟା ସତ୍ତ କାମାଵଚରାନି, ତତୋ ଦ୍ଵେ ରୂପାଵଚରାନି, ଅଵସାନେ ଏକଂ ଲୋକୁତ୍ତର''ନ୍ତି ଵକ୍ଖତି। ''ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ପନ ସଵିତକ୍କସଵିଚାରମେଵ ଲୋକିୟମେଵା''ତି ଵକ୍ଖତି।

ଏଵମେତ୍ଥ ଅନୁପଦଵଣ୍ଣନଂ ଞତ୍ଵା ଇଦାନି ଯସ୍ମା ତଥାଗତୋ ପଠମଂୟେଵ ଠାନାଟ୍ଠାନଞାଣେନ ଵେନେୟ୍ୟସତ୍ତାନଂ ଆସଵକ୍ଖୟାଧିଗମସ୍ସ ଚେଵ ଅନଧିଗମସ୍ସ ଚ ଠାନାଟ୍ଠାନଭୂତଂ କିଲେସାଵରଣାଭାଵଂ ପସ୍ସତି ଲୋକିୟସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନାଦିଦସ୍ସନତୋ ନିୟତମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନାଭାଵଦସ୍ସନତୋ ଚ। ଅଥ ନେସଂ କମ୍ମଵିପାକଞାଣେନ ଵିପାକାଵରଣାଭାଵଂ ପସ୍ସତି ତିହେତୁକପଟିସନ୍ଧିଦସ୍ସନତୋ, ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିପଟିପଦାଞାଣେନ କମ୍ମାଵରଣାଭାଵଂ ପସ୍ସତି ଆନନ୍ତରିୟକମ୍ମାଭାଵଦସ୍ସନତୋ। ଏଵମନାଵରଣାନଂ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଞାଣେନ ଅନୁକୂଲଧମ୍ମଦେସନତ୍ଥଂ ଚରିୟାଵିସେସଂ ପସ୍ସତି ଧାତୁଵେମତ୍ତଦସ୍ସନତୋ। ଅଥ ନେସଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଞାଣେନ ଅଧିମୁତ୍ତିଂ ପସ୍ସତି ପୟୋଗଂ ଅନାଦିୟିତ୍ଵାପି ଅଧିମୁତ୍ତିଵସେନ ଧମ୍ମଦେସନତ୍ଥଂ। ଅଥେଵଂ ଦିଟ୍ଠାଧିମୁତ୍ତୀନଂ ଯଥାସତ୍ତି ଯଥାବଲଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରୋପରିୟତ୍ତିଞାଣେନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରୋପରିୟତ୍ତଂ ପସ୍ସତି ସଦ୍ଧାଦୀନଂ ତିକ୍ଖମୁଦୁଭାଵଦସ୍ସନତୋ। ଏଵଂ ପରିଞ୍ଞାତିନ୍ଦ୍ରିୟପରୋପରିୟତ୍ତା ପନ ତେ ସଚେ ଦୂରେ ହୋନ୍ତି, ଅଥ ଝାନାଦିଞାଣେନ ଝାନାଦୀସୁ ଵସୀଭୂତତ୍ତା ଇଦ୍ଧିଵିସେସେନ ତେ ଖିପ୍ପଂ ଉପଗଚ୍ଛତି। ଉପଗନ୍ତ୍ଵା ଚ ନେସଂ ପୁବ୍ବେନିଵାସାନୁସ୍ସତିଞାଣେନ ପୁବ୍ବଜାତିଭାଵଂ, ଦିବ୍ବଚକ୍ଖାନୁଭାଵତୋ ପତ୍ତବ୍ବେନ ଚେତୋପରିୟଞାଣେନ ସମ୍ପତି ଚିତ୍ତଵିସେସଂ ପସ୍ସନ୍ତୋ ଆସଵକ୍ଖୟଞାଣାନୁଭାଵେନ ଆସଵକ୍ଖୟଗାମିନିୟା ପଟିପଦାୟ ଵିଗତସମ୍ମୋହତ୍ତା ଆସଵକ୍ଖୟାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି। ତସ୍ମା ଇମିନାନୁକ୍କମେନ ଇମାନି ବଲାନି ଵୁତ୍ତାନୀତି ଵେଦିତବ୍ବାନି।

୨। ଅଧିଵୁତ୍ତିପଦସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୨୨। ଦୁତିୟେ ଯେ ତେ ଧମ୍ମାତି ଯେ ତେ ଦସବଲଞାଣଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଧମ୍ମା। ଅଧିଵୁତ୍ତିପଦାନନ୍ତି ଅଧିଵଚନପଦାନଂ, ଖନ୍ଧାୟତନଧାତୁଧମ୍ମାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିଵୁତ୍ତିୟୋତି ହି ଅଧିଵଚନାନି ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେସଂ ଯେ ପଦଭୂତା ଦେସନାୟ ପଦଟ୍ଠାନତ୍ତା। ଅତୀତା ବୁଦ୍ଧାପି ହି ଏତେ ଧମ୍ମେ କଥୟିଂସୁ, ଅନାଗତାପି ଏତେଵ କଥୟିସ୍ସନ୍ତି। ତସ୍ମା ଖନ୍ଧାଦୟୋ ଅଧିଵୁତ୍ତିପଦାନି ନାମ। ତେସଂ ଅଧିଵୁତ୍ତିପଦାନଂ। ଅଥ ଵା ଭୂତମତ୍ଥଂ ଅଭିଭଵିତ୍ଵା ଯଥାସଭାଵତୋ ଅଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଵତ୍ତନତୋ ଅଧିଵୁତ୍ତିୟୋତି ଦିଟ୍ଠିୟୋ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଅଧିଵୁତ୍ତୀନଂ ପଦାନି ଅଧିଵୁତ୍ତିପଦାନି, ଦିଟ୍ଠିଦୀପକାନି ଵଚନାନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତେସଂ ଅଧିଵୁତ୍ତିପଦାନଂ ଦିଟ୍ଠିଵୋହାରାନଂ। ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକିରିୟାୟାତି ଜାନିତ୍ଵା ପଚ୍ଚକ୍ଖକରଣତ୍ଥାୟ। ଵିସାରଦୋତି ଞାଣସୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତୋ। ତତ୍ଥାତି ତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ତେସଂ ତେସଂ ତଥା ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁନ୍ତି ତେସଂ ତେସଂ ଦିଟ୍ଠିଗତିକାନଂ ଵା ଇତରେସଂ ଵା ଆସୟଂ ଞତ୍ଵା ତଥା ତଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ। ହୀନଂ ଵା ହୀନନ୍ତି ଞସ୍ସତୀତି ହୀନଂ ଵା ଧମ୍ମଂ ''ହୀନୋ ଧମ୍ମୋ''ତି ଜାନିସ୍ସତି। ଞାତେୟ୍ୟନ୍ତି ଞାତବ୍ବଂ। ଦଟ୍ଠେୟ୍ୟନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ସଚ୍ଛିକରେୟ୍ୟନ୍ତି

ସବ୍ଛିକାତଙ୍ଗ। ତତ୍ଥତତ୍ଥ ଯଥାଭୂତଞ୍ଜାଣନ୍ତି ତେସୁ ତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଯଥାସଭାୱଞ୍ଜାଣଂ। ଇମିନା ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଦସ୍ସେତି। ଏୱଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ ଦସବଲଞ୍ଜାଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଦସୟିମାନୀତିଆଦିମାହ। ଦସବଲଞ୍ଜାଣମ୍ପି ହି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଯଥାଭୂତଞ୍ଜାଣମେୱାତି।

୩। କାୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୩। ତତିୟେ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି କଞ୍ଚିଦେୱ ଦେସନ୍ତି କଞ୍ଚି ଆପତ୍ତିକୋଟ୍ଠାସଂ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି। ଅନୁୱିଚ୍ଚାତି ଅନୁପୱିସିତ୍ୱା ପରିଯୋଗାହେତ୍ୱା। କାୟଦୁଚ୍ଚରିତନ୍ତି ତିୱିଧଂ କାୟଦୁଚ୍ଚରିତଂ। ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତନ୍ତି ଚତୁବ୍ବିଧଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ। ପାପିକା ଇସ୍ସାତି ଲାମିକା ଉସୂୟା। ପଞ୍ଞାୟ ଦିସ୍ୱାତି ସହୱିପସ୍ସନାୟ ମଗ୍ଗପଞ୍ଞାୟ ପସ୍ସିତ୍ୱା ପସ୍ସିତ୍ୱା ପହାତବ୍ବା। ଇଜ୍ଝତୀତି ସମିଜ୍ଝତି। ଉପୱାସସ୍ସାତି ନିସ୍ସାୟ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱସନ୍ତସ୍ସ। ଅଭିଭୁୟ୍ୟାତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ମଦ୍ଦିତ୍ୱା। ଇରୀୟତୀତି ୱତ୍ତତି। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ସହୱିପସ୍ସନାୟ ମଗ୍ଗୋ କଥିତୋ।

୪। ମହାଚୁନ୍ଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୪। ଚତୁତ୍ଥେ ଜାନାମିମଂ ଧମ୍ମନ୍ତି ଇମିନା ଞାଣୱାଦସ୍ସ ୱଦନାକାରୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଭାୱିତକାୟୋମ୍ହୀତିଆଦୀହି ଭାୱନାୱାଦସ୍ସ। ତତିୟୱାରେ ଦ୍ୱେପି ୱାଦା ଏକତୋ ୱୁତ୍ତା, ତୟୋପି ଚେତେ ଅରହତ୍ତମେୱ ପଟିଜାନନ୍ତି। ଅତ୍ତୱାଦଂ ୱଦେୟ୍ୟାତି ଅତ୍ତୋହମସ୍ମୀତି ୱାଦଂ ୱଦେୟ୍ୟ। ଉପନୀହାତୁନ୍ତି ନୀହରିତ୍ୱା ଦାତୁଂ।

୫। କସିଣସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୫। ପଞ୍ଚମେ ସକଲଟ୍ଠେନ କସିଣାନି, ତଦାରମ୍ମଣାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଖେତ୍ତଟ୍ଠେନ ଅଧିଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ୱା ଆୟତନାନୀତି କସିଣାୟତନାନି। ଉଦ୍ଧନ୍ତି ଉପରି ଗଗଣତଲାଭିମୁଖଂ। ଅଧୋତି ହେଟ୍ଠା ଭୂମିତଲାଭିମୁଖଂ। ତିରିୟନ୍ତି ଖେତ୍ତମଣ୍ଡଲଂ ୱିୟ ସମନ୍ତା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା। ଏକଚ୍ଚୋ ହି ଉଦ୍ଧମେୱ କସିଣଂ ୱଡ୍ଢେତି, ଏକଚ୍ଚୋ ଅଧୋ, ଏକଚ୍ଚୋ ସମନ୍ତତୋ। ତେନ ତେନ ୱା କାରଣେନ ଏୱଂ ପସାରେତି ଆଲୋକମିୱ ରୂପଦସ୍ସନକାମୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ପଥୱୀକସିଣମେକୋ ସଞ୍ଜାନାତି ଉଦ୍ଧଂ ଅଧୋ ତିରିୟ''ନ୍ତି। ଅଦ୍ୱୟନ୍ତି ଇଦଂ ପନ ଏକସ୍ସ ଅଞ୍ଞଭାୱାନୁପଗମନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ହି ଉଦକଂ ପୱିଟ୍ଠସ୍ସ ସବ୍ବଦିସାସୁ ଉଦକମେୱ ହୋତି ନ ଅଞ୍ଞଂ, ଏୱମେୱ ପଥୱୀକସିଣଂ ପଥୱୀକସିଣମେୱ ହୋତି। ନତ୍ଥି ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞକସିଣସମ୍ଭେଦୋତି। ଏସେୱ ନୟୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଅପ୍ପମାଣନ୍ତି ଇଦଂ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଫରଣଅପ୍ପମାଣୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ତଞ୍ହି ଚେତସା ଫରନ୍ତୋ ସକଲମେୱ ଫରତି, ''ଅୟମସ୍ସ ଆଦି, ଇଦଂ ମଜ୍ଝ''ନ୍ତି ପମାଣଂ ନ ଗଣ୍ହାତି। ୱିଞ୍ଞାଣକସିଣନ୍ତି ଚେତ୍ଥ କସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସେ ପୱତ୍ତୱିଞ୍ଞାଣଂ। ତତ୍ଥ କସିଣୱସେନ କସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସେ, କସିଣୁଗ୍ଘାଟିମାକାସୱସେନ ତତ୍ଥ ପୱତ୍ତୱିଞ୍ଞାଣେ ଉଦ୍ଧଂଅଧୋତିରିୟତା ୱେଦିତବ୍ବା। ଅୟମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, କମ୍ମଟ୍ଠାନଭାୱନାନୟେନ ପନେତାନି ପଥୱୀକସିଣାଦୀନି ୱିତ୍ଥାରତୋ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୫୧ ଆଦୟୋ) ୱୁତ୍ତାନେୱ।

୬। କାଳୀସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୬। ଛଟ୍ଠେ କୁମାରିପଞ୍ହେସୂତି କୁମାରୀନଂ ମାରଧୀତାନଂ ପୁଚ୍ଛାସୁ। ଅତ୍ଥସ୍ସପତ୍ତିଂ ହଦୟସ୍ସ ସନ୍ତିନ୍ତି ଦ୍ୱୀହିପି ପଦେହି ଅରହତ୍ତମେୱ କଥିତଂ। ସେନନ୍ତି ରାଗାଦିକିଲେସସେନଂ। ପିୟସାତରୂପନ୍ତି ପିୟଜାତିକେସୁ ଚ ସାତଜାତିକେସୁ ଚ ୱତ୍ଥୂସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋ ଏୱଂଲଦ୍ଧନାମଂ। ଏକୋହଂ ଝାୟଂ ସୁଖମନୁବୋଧିନ୍ତି ଏୱଂ କିଲେସସେନଂ ଜିନିତ୍ୱା ଅହଂ ଏକକୋୱ ଝାୟନ୍ତୋ ସୁଖଂ ଅନୁବୁଜ୍ଝିଂ ସଚ୍ଛିଅକାସିଂ। ସକ୍ଖିନ୍ତି ସକ୍ଖିଭାୱପ୍ପତ୍ତଂ ଧମ୍ମସକ୍ଖିଂ। ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି କେନଚି ମେତି ମୟ୍ହଂ କେନଚି ସଦ୍ଧିଂ ମିତ୍ତଧମ୍ମୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ପଥୱୀକସିଣସମାପତ୍ତିପରମା ଖୋ, ଭଗିନି, ଏକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଅତ୍ଥୋତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସୁନ୍ତି ପଥୱୀକସିଣସମାପତ୍ତିପରମୋ ଉତ୍ତମୋ ଅତ୍ଥୋତି ଗହେତ୍ୱା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେସୁଂ। ଯାୱତା ଖୋ, ଭଗିନି, ପଥୱୀକସିଣସମାପତ୍ତିପରମତାତି ଯତ୍ତକା ପଥୱୀକସିଣସମାପତ୍ତିୟା ଉତ୍ତମକୋଟି। ତଦଭିଞ୍ଞାସି ଭଗୱାତି ତଂ ଭଗୱା ଅଭିଞ୍ଞାପଞ୍ଞାୟ ଅଭିଞ୍ଞାସି। ଅସ୍ସାଦମଦ୍ଦସାତି ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଅଦ୍ଦସ। ଆଦୀନୱମଦ୍ଦସାତି ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ଅଦ୍ଦସ। ନିସ୍ସରଣମଦ୍ଦସାତି ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅଦ୍ଦସ। ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଞାଣଦସ୍ସନମଦ୍ଦସାତି ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ଅଦ୍ଦସ। ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତୀତି ଏତେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସଚ୍ଚାନଂ ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ଅରହତ୍ତସଙ୍ଖାତସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ପତ୍ତି, ସବ୍ବଦରଥପରିଳାହୱୂପସନ୍ତତାୟ ହଦୟସ୍ସ ସନ୍ତୀତି।

୭। ପଠମମହାପଞ୍ହସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୭। ସତ୍ତମେ ଅଭିଜାନାଥାତି ଅଭିଜାନିତ୍ୱା ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ କତ୍ୱା ୱିହରଥ। ଅଭିଞ୍ଞାୟାତି ଅଭିଜାନିତ୍ୱା। ଇଧାତି ଇମାୟ। ଧମ୍ମଦେସନାୟ ୱା ଧମ୍ମଦେସନନ୍ତି

ଯଦିଦଂ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନାଯ ସଦ୍ଧିଂ ଅମ୍ହାକଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ, ଅମ୍ହାକଂ ୱା ଧମ୍ମଦେସନାଯ ସଦ୍ଧିଂ ସମଣସ୍ସ ଗୋତମସ୍ସ ଧମ୍ମଦେସନଂ ଆରବ୍ଭ ନାନାକରଣଂ ୱୁଚ୍ଚେଥ, ତଂ କିଂ ନାମାତି ୱଦନ୍ତି। ଦୁତିଯପଦେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଇତି ତେ ମଞ୍ଞେ ଭିନ୍ନସୁୱଣ୍ଣଂ ୱିଯ ସାସନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧିଂ ୱଚନମତ୍ତେନ ସମଧୁରଂ ଠପଯିଂସୁ। ନେୱ ଅଭିନନ୍ଦିଂସୂତି "ଏୱମେତ"ନ୍ତି ନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିଂସୁ। ନପ୍ପଟିକ୍କୋସିଂସୂତି "ନ ଇଦଂ ଏୱ"ନ୍ତି ନପ୍ପଟିସେଧେସୁଂ। କସ୍ମା? ତେ କିର "ତିତ୍ଥିଯା ନାମ ଅନ୍ଧସଦିସା ଜାନିତ୍ୱା ୱା ଅଜାନିତ୍ୱା ୱା କଥେନ୍ତୀ"ତି ନାଭିନନ୍ଦିଂସୁ।

ନସମ୍ପାଯିସ୍ସନ୍ତୀତି ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା କଥେତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତି। ଉତ୍ତରି ଚ ୱିଘାତନ୍ତି ଅସମ୍ପାଦନତୋ ଉତ୍ତରିମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି। ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା କଥେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତାନଞ୍ହି ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଯଥା ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିସଯସ୍ମିନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚ ତନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ଯଥାତି କାରଣୱଚନଂ, ଯସ୍ମା ଅୱିସଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇତୋ ୱା ପନ ସୁତ୍ୱାତି ଇତୋ ୱା ପନ ମମ ସାସନତୋ ସୁତ୍ୱା। ଇତୋତି ତଥାଗତତୋପି ତଥାଗତସାୱକତୋପି। ଆରାଧେଯ୍ୟାତି ପରିତୋସେଯ୍ୟ, ଅଞ୍ଞଥା ଆରାଧନଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ଦସ୍ସେତି।

ଏକଧମ୍ମେତି ଏକସ୍ମିଂ ଧମ୍ମେ। ଇମିନା ଉଦ୍ଦେସୋ ଦସ୍ସିତୋ। ପରତୋ କତମସ୍ମିଂ ଏକଧମ୍ମେତି ଇମିନା ପଞ୍ହୋ ଦସ୍ସିତୋ। ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଆହାରଟ୍ଠିତିକାତି ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ୱେଯ୍ୟାକରଣଂ। ସେସେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସମ୍ମା ନିବ୍ବିନ୍ଦମାନୋତିଆଦୀସୁ ପନ ସମ୍ମା ହେତୁନା ନଯେନ ନିବ୍ବିଦାନୁପସ୍ସନାଯ ନିବ୍ବିନ୍ଦନ୍ତୋ ଉକ୍କଣ୍ଠନ୍ତୋ, ୱିରାଗାନୁପସ୍ସନାଯ ୱିରଜ୍ଜନ୍ତୋ, ପଟିସଙ୍ଖାନୁପସ୍ସନାଯ ମୁଚ୍ଚନସ୍ସ ଉପାଯଂ କତ୍ୱା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖୱସେନ ୱା ୱିମୁଚ୍ଚମାନୋ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କୁରୁମାନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଦଯବ୍ବଯେହି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁବ୍ବନ୍ତାପରନ୍ତଦସ୍ସନେନ ସମ୍ମା ପରିଯନ୍ତଦସ୍ସାୱୀ। ସମ୍ମଦତ୍ଥଂ ଅଭିସମେଚ୍ଚାତି ସମ୍ମା ସଭାଗତ୍ଥଂ ଞାଣେନ ଅଭିସମାଗନ୍ତ୍ୱା। ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକରୋ ହୋତୀତି ସକଲୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖସ୍ସ ପରିଯନ୍ତଂ ପରିୱଟୁମଂ କରୋ ହୋତି।

ସବ୍ବେ ସତ୍ତାତି କାମଭୱାଦୀସୁ ଏକୱୋକାରଭୱାଦୀସୁ ଚ ସବ୍ବଭୱେସୁ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା। ଆହାରଟ୍ଠିତିକାତି ଆହାରତୋ ଠିତି ଏତେସନ୍ତି ଆହାରଟ୍ଠିତିକା। ଇତି ସବ୍ବସତ୍ତାନମ୍ପି ଠିତିହେତୁ ଆହାରୋ ନାମ ଏକୋ ଧମ୍ମୋ, ତସ୍ମିଂ ଏକଧମ୍ମେ। ନନୁ ଚ ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ – "ଅସଞ୍ଞସତ୍ତା ଦେୱା ଅହେତୁକା ଅନାହାରା ଅଫସ୍ସକା"ତିଆଦି (ୱିଭ। ୧୦୧୭), ତଂ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି। ନ ୱିରୁଜ୍ଝତି। ତେସଞ୍ହି ଝାନଂ ଆହାରୋ ହୋତି। ଏୱଂ ସନ୍ତେପି "ଚତ୍ତାରୋମେ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆହାରା"ତି (ସଂ। ନି। ୨।୧୧) ଇଦଂ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି। ଇଦମ୍ପି ନ ୱିରୁଜ୍ଝତି। ଏତସ୍ମିଞ୍ହି ସୁତ୍ତେ ନିପ୍ପରିଯାଯେନ ଆହାରଲକ୍ଖଣା ଧମ୍ମା ଆହାରାତି ୱୁତ୍ତା, ଇଧ ପନ ପରିଯାଯେନ ପଚ୍ଚଯୋ ଆହାରୋତି ୱୁତ୍ତୋ। ସବ୍ବଧମ୍ମାନଞ୍ହି ପଚ୍ଚଯୋ ଲଦ୍ଧୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସୋ ଚ ଯଂ ଯଂ ଫଲଂ ଜନେତି, ତଂ ତଂ ଆହରତି ନାମ। ତସ୍ମା ଆହାରୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନେୱାହ – "ଅୱିଜ୍ଜମ୍ପାହଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସାହାରଂ ୱଦାମି, ନୋ ଅନାହାରଂ। କୋ ଚ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅୱିଜ୍ଜାଯ ଆହାରୋ? ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାତିସ୍ସ ୱଚନୀଯ"ନ୍ତି (ଅ। ନି। ୧୦।୬୧)। ଅଯଂ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଏତସ୍ମିଞ୍ହି ପଚ୍ଚଯାହାରେ ଗହିତେ ପରିଯାଯାହାରୋପି ନିପ୍ପରିଯାଯାହାରୋପି ସବ୍ବୋ ଗହିତୋୱ ହୋତି।

ତତ୍ଥ ଅସଞ୍ଞୀଭୱେ ପଚ୍ଚଯାହାରୋ ଲବ୍ଭତି। ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ହି ବୁଦ୍ଧେ ତିତ୍ଥାଯତନେ ପବ୍ବଜିତା ୱାଯୋକସିଣେ ପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ "ଧି ଚିତ୍ତଂ, ଧି ୱତେତଂ ଚିତ୍ତଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ନାମ ଅଭାୱୋଯେୱ ସାଧୁ। ଚିତ୍ତଞ୍ହି ନିସ୍ସାଯ ୱଧବନ୍ଧାଦିପଚ୍ଚଯଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଚିତ୍ତେ ଅସତି ନତ୍ଥେତ"ନ୍ତି ଖନ୍ତିଂ ରୁଚିଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅପରିହୀନଜ୍ଝାନା କାଲଂ କତ୍ୱା ଅସଞ୍ଞୀଭୱେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ଯୋ ଯସ୍ସ ଇରିଯାପଥୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ପଣିହିତୋ ଅହୋସି, ସୋ ତେନ ଇରିଯାପଥେନ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଚିତ୍ତରୂପସଦିସୋ ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ଚ କପ୍ପସତାନି ତିଟ୍ଠତି। ଏତ୍ତକଂ ଅଦ୍ଧାନଂ ସଯିତୋ ୱିଯ ହୋତି। ଏୱରୂପାନମ୍ପି ସତ୍ତାନଂ ପଚ୍ଚଯାହାରୋ ଲବ୍ଭତି। ତେ ହି ଯଂ ଝାନଂ ଭାୱେତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତା, ତଦେୱ ନେସଂ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଯଥା ଜିଯାୱେଗେନ ଖିତ୍ତସରୋ ଯାୱ ଜିଯାୱେଗୋ ଅତ୍ଥି, ତାୱ ଗଚ୍ଛତି। ଏୱଂ ଯାୱ ଝାନପଚ୍ଚଯୋ ଅତ୍ଥି, ତାୱ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ନିଟ୍ଠିତେ ଖୀଣୱେଗୋ ୱିଯ ସରୋ ପତନ୍ତି। ଚୱନକାଲେ ଚ ତେସଂ ସୋ ରୂପକାଯୋ ଅନ୍ତରଧାଯତି, କାମାୱଚରସଞ୍ଞା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତେନ ସଞ୍ଞୁପ୍ପାଦେନ ତେ ଦେୱା ତମ୍ହା କାଯା ଚୁତାତି ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି।

ଯେ ପନ ତେ ନେରଯିକା ନେୱ ୱୁଟ୍ଠାନଫଲୂପଜୀୱୀ, ନ ପୁଞ୍ଞଫଲୂପଜୀୱୀତି ୱୁତ୍ତା, ତେସଂ କୋ ଆହାରୋତି? ତେସଂ କମ୍ମମେୱ ଆହାରୋ । କିଂ ପଞ୍ଚ ଆହାରା ଅତ୍ଥୀତି? ପଞ୍ଚ, ନ ପଞ୍ଚାତି ଇଦଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ନନୁ "ପଚ୍ଚଯୋ ଆହାରୋ"ତି ୱୁତ୍ତମେତଂ। ତସ୍ମା ଯେନ କମ୍ମେନ ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି, ତଦେୱ ତେସଂ ଠିତିପଚ୍ଚଯତ୍ତା ଆହାରୋ ହୋତି। ଯଂ ସନ୍ଧାଯ ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ – "ନ ଚ ତାୱ କାଲଂ କରୋତି, ଯାୱ ନ ତଂ ପାପକମ୍ମଂ ବ୍ୟନ୍ତୀ ହୋତୀ"ତି (ମ। ନି। ୩।୨୫୦, ୨୬୮; ଅ। ନି। ୩।୩୬)।

କବଳୀକାରାହାରଂ ଆରବ୍ଭାପି ଚେତ୍ଥ ୱିୱାଦୋ ନ କାତବ୍ବୋ। ମୁଖେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନଖେଳୋପି ହି ତେସଂ ଆହାରକିଚ୍ଚଂ ସାଧେତି। ଖେଳୋ ହି ନିରଯେ ଦୁକ୍ଖୱେଦନୀଯୋ ହୁତ୍ୱା ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ସଗ୍ଗେ ସୁଖୱେଦନୀଯୋ। ଇତି କାମଭୱେ ନିପ୍ପରିଯାଯେନ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା, ରୂପାରୂପଭୱେସୁ ଠପେତ୍ୱା ଅସଞ୍ଞେ ସେସାନଂ ତଯୋ, ଅସଞ୍ଞାନଞ୍ଚେୱ ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ପଚ୍ଚଯାହାରୋତି ଇମିନା ଆକାରେନ ସବ୍ବେ ସତ୍ତା ଆହାରଟ୍ଠିତିକାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ତତ୍ଥ

ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରୋ ଯୋ ୱା ପନ କୋଚି ପଚ୍ଚଯାହାରୋ ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ଆହାରସମୁଟ୍ଠାପିକା ପୁରିମତଣ୍ହା ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ଉଭିନ୍ନଂ ଅପ୍ପୱତ୍ତି ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ, ନିରୋଧପ୍ପଜାନନା ପଞ୍ଞା ମଗ୍ଗସଚ୍ଚନ୍ତି ଏୱଂ ଚତୁସଚ୍ଚୱସେନ ସବ୍ବୱାରେସୁ ଯୋଜନା କାତବ୍ବା।

୮। ଦୁତିଯମହାପଞ୍ହସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୮। ଅଟ୍ଠମେ କଜଙ୍ଗଲାଯନ୍ତି ଏୱଂନାମକେ ନଗରେ। କଜଙ୍ଗଲାତି କଜଙ୍ଗଲାୱାସିନୋ। ମହାପଞ୍ହେସୂତି ମହନ୍ତଅତ୍ଥପରିଗ୍ଗାହକେସୁ ପଞ୍ହେସୁ। ଯଥା ମେତ୍ଥ ଖାଯତୀତି ଯଥା ମେ ଏତ୍ଥ ଉପଟ୍ଠାତି। ସମ୍ମା ସୁଭାୱିତଚିତ୍ତୋତି ହେତୁନା ନଯେନ ସୁଟ୍ଠୁ ଭାୱିତଚିତ୍ତୋ। ଏସୋ ଚେୱ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋତି କିଞ୍ଚାପି ଭଗୱତା ''ଚତ୍ତାରୋ ଧମ୍ମା''ତିଆଦଯୋ ପଞ୍ହା ''ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତା, ଯସ୍ମା ପନ ଚତୂସୁ ଆହାରେସୁ ପରିଞ୍ଞାତେସୁ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା ଭାୱିତା ହୋନ୍ତି, ତେସୁ ଚ ଭାୱିତେସୁ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା ପରିଞ୍ଞାତାୱ ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ଦେସନାୱିଲାସେନ ବ୍ଯଞ୍ଜନମେୱେତ୍ଥ ନାନଂ, ଅତ୍ଥୋ ପନ ଏକୋଯେୱ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଏସୋ ଚେୱ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ''ତି। ଅତ୍ଥତୋ ହି ଉଭଯମ୍ପେତଂ ମଜ୍ଝେ ଭିନ୍ନସୁୱଣ୍ଣମିୱ ହୋତି।

୯। ପଠମକୋସଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୯। ନୱମେ ଯାୱତାତି ଯତ୍ତକା। କାସିକୋସଲାତି କାସିକୋସଲଜନପଦା। ଅତ୍ଥେୱ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତନ୍ତି ଠିତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଅତ୍ଥିଯେୱ। ଅତ୍ଥି ୱିପରିଣାମୋତି ମରଣମ୍ପି ଅତ୍ଥିଯେୱ। ତସ୍ମିମ୍ପି ନିବ୍ବିନ୍ଦତୀତି ତସ୍ମିମ୍ପି ସମ୍ପତ୍ତିଜାତେ ଉକ୍କଣ୍ଠତି। ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତୀତି ସମ୍ପତ୍ତିଯା ଅଗ୍ଗେ କୋସଲରାଜଭାୱେ ୱିରଜ୍ଜତି। ପଗେୱ ହୀନସ୍ମିନ୍ତି ପଠମତରଂଯେୱ ହୀନେ ଇତ୍ତରମନୁସ୍ସାନଂ ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣଜାତେ।

ମନୋମଯାତି ଝାନମନେନ ନିବ୍ବତ୍ତା। ବାରାଣସେଯ୍ଯକନ୍ତି ବାରାଣସିଯଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ। ତତ୍ଥ କିର କପ୍ପାସୋପି ମୁଦୁ, ସୁତ୍ତକନ୍ତିକାଯୋପି ତନ୍ତୱାଯାପି ଛେକା, ଉଦକମ୍ପି ସୁଚି ସିନିଦ୍ଧଂ। ଉଭତୋଭାଗୱିମଟ୍ଠନ୍ତି ଦ୍ୱୀସୁପି ପସ୍ସେସୁ ମଟ୍ଠଂ ମୁଦୁ ସିନିଦ୍ଧଂ ଖାଯତି। ଚତସ୍ସୋ ପଟିପଦା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରମିସ୍ସିକା କଥିତା। ସଞ୍ଞାସୁ ପଠମା କାମାୱଚରସଞ୍ଞା, ଦୁତିଯା ରୂପାୱଚରସଞ୍ଞା, ତତିଯା ଲୋକୁତ୍ତରସଞ୍ଞା, ଚତୁତ୍ଥା ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞା। ଯସ୍ମା ପନ ସା ସଞ୍ଞା ଅଗ୍ଗାତି ଆଗତା, ତତୋ ପରଂ ସଞ୍ଞାପଞ୍ଞତ୍ତି ନାମ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଅଗ୍ଗନ୍ତି ୱୁତ୍ତା।

ବାହିରକାନନ୍ତି ସାସନତୋ ବହିଦ୍ଧା ପୱତ୍ତାନଂ। ନୋଚସ୍ସଂ ନୋ ଚ ମେ ସିଯାତି ସଚେ ଅହଂ ଅତୀତେ ନ ଭୱିସ୍ସଂ, ଏତରହିପି ମେ ଅଯଂ ଅତ୍ତଭାୱୋ ନ ସିଯା। ନ ଭୱିସ୍ସାମି ନ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସଚେପି ଅନାଗତେ ନ ଭୱିସ୍ସାମି, ନ ଚ ମେ କିଞ୍ଚି ପଲିବୋଧଜାତଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଅଗ୍ଗେ ୱିରଜ୍ଜତୀତି ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠିଯଂ ୱିରଜ୍ଜତି। ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠି ହି ଇଧ ନିବ୍ବାନସ୍ସ ସନ୍ତତାଯ ଅଗ୍ଗନ୍ତି ଜାତା।

ପରମତ୍ଥୱିସୁଦ୍ଧିନ୍ତି ଉତ୍ତମତ୍ଥୱିସୁଦ୍ଧିଂ। ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତିଯା ଏତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଞ୍ହି ୱିପସ୍ସନାପଦଟ୍ଠାନତ୍ତା ଅଗ୍ଗଂ ନାମ ଜାତଂ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଦୀଘାଯୁକତ୍ତା। ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନନ୍ତି ଇମସ୍ମିଞ୍ଞେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ ପରମନିବ୍ବାନଂ। ଅନୁପାଦା ୱିମୋକ୍ଖୋତି ଚତୂହି ଉପାଦାନେହି ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିମୋକ୍ଖୋ। ଅରହତ୍ତସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ପରିଞ୍ଞନ୍ତି ସମତିକ୍କମଂ। ତତ୍ଥ ଭଗୱା ପଠମଜ୍ଝାନେନ କାମାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ଅରୂପାୱଚରେହି ରୂପାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ଅନୁପାଦାନିବ୍ବାନେନ ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଞାପେତି। ନିବ୍ବାନଞ୍ହି ସବ୍ବୱେଦଯିତପ୍ପହାନତ୍ତା ୱେଦନାନଂ ପରିଞ୍ଞା ନାମ। ଅନୁପାଦାପରିନିବ୍ବାନନ୍ତି ଅପଚ୍ଚଯପରିନିବ୍ବାନଂ। ଇଦଂ ପନ ସୁତ୍ତଂ କଥେନ୍ତୋ ଭଗୱା ଅନଭିରତିପୀଳିତାନି ପଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସତାନି ଦିସ୍ୱା ତେସଂ ଅନଭିରତିୱିନୋଦନତ୍ଥଂ କଥେସି। ତେପି ଅନଭିରତିଂ ୱିନୋଦେତ୍ୱା ଦେସନାନୁସାରେନ ଞାଣଂ ପେସେତ୍ୱା ସୋତାପନ୍ନା ହୁତ୍ୱା ଅପରଭାଗେ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିଂସୂତି।

୧୦। ଦୁତିଯକୋସଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୦। ଦସମେ ଉଯ୍ଯୋଧିକା ନିୱତ୍ତୋ ହୋତୀତି ଯୁଦ୍ଧତୋ ନିୱତ୍ତୋ ହୋତି। ଲଦ୍ଧାଧିପ୍ପାଯୋତି ମହାକୋସଲରଞ୍ଞା କିର ବିମ୍ବିସାରସ୍ସ ଧୀତରଂ ଦେନ୍ତେନ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ରଜ୍ଜାନଂ ଅନ୍ତରେ ସତସହସ୍ସୁଟ୍ଠାନୋ କାସିଗାମୋ ନାମ ଧୀତୁ ଦିନ୍ନୋ । ଅଜାତସତ୍ତୁନା ପିତରି ମାରିତେ ମାତାପିସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ୱିଯୋଗସୋକେନ ନଚିରସ୍ସେୱ ମତା। ତତୋ ରାଜା ପସେନଦିକୋସଲୋ ''ଅଜାତସତ୍ତୁନା ମାତାପିତରୋ ମାରିତା, ମମ ପିତୁ ସନ୍ତକୋ ଗାମୋ''ତି ତସ୍ସତ୍ଥାଯ ଅଟ୍ଟଂ କରୋତି, ଅଜାତସତ୍ତୁପି ''ମମ ମାତୁ ସନ୍ତକୋ''ତି ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସତ୍ଥାଯ। ଦ୍ୱେପି ମାତୁଲଭାଗିନେଯ୍ଯା ଚତୁରଙ୍ଗିନିଂ ସେନଂ ସନ୍ନଯ୍ହିତ୍ୱା ଯୁଜ୍ଝିଂସୁ। ତତ୍ଥ ପସେନଦିକୋସଲୋ ଦ୍ୱେ ୱାରେ ଅଜାତସତ୍ତୁନା ପରାଜିତୋ ନଗରମେୱ ପାୱିସି। ତତିଯୱାରେ ''କଥଂ ନୁ ଖୋ ମେ ଜଯୋ ଭୱେଯ୍ଯା''ତି ଉପସ୍ସୁତିୱସେନ ଯୁଦ୍ଧିତବ୍ବାକାରଂ ଞତ୍ୱା ବ୍ଯୂହଂ ରଚଯିତ୍ୱା ଉଭୋହି ପସ୍ସେହି ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଜାତସତ୍ତୁଂ ଗଣ୍ହି। ତାୱଦେୱ

ଜୟାଧିପ୍ପାୟସ୍ସ ଲଦ୍ଧତ୍ତା ଲଦ୍ଧାଧିପ୍ପାୟୋ ନାମ ଅହୋସି।

ୟେନଆରାମୋ ତେନ ପାୟାସୀତି ବହିନଗରେ ଜୟଖନ୍ଧାୱାରଂ ନିୱେସେତ୍ୱା ‘‘ୟାୱ ନଗରଂ ଅଲଙ୍କରୋନ୍ତି, ତାୱ ଦସବଲଂ ୱନ୍ଦିସ୍ସାମି। ନଗରଂ ପୱିଟ୍ଠକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ହି ପପଞ୍ଚୋ ହୋତୀ’’ତି ଅମଚ୍ଚଗଣପରିୱୁତୋ ୟେନାରାମୋ ତେନ ପାୟାସି, ଆରାମଂ ପାୱିସି। କସ୍ମିଂ କାଲେ ପାୱିସୀତି? ପିଣ୍ଡପାତପ୍ପଟିକ୍କନ୍ତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଓୱାଦଂ ଦତ୍ୱା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେ ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ପୱିଟ୍ଠେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଚ ଓୱାଦଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନାନି ଗତେ। ଚଙ୍କମନ୍ତୀତି କସ୍ମିଂ ସମୟେ ଚଙ୍କମନ୍ତି? ପଣୀତଭୋଜନପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଥିନମିଦ୍ଧସ୍ସ ୱିନୋଦନତ୍ଥଂ, ଦିୱା ପଧାନିକା ୱା ତେ। ତାଦିସାନଞ୍ହି ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ଚଙ୍କମିତ୍ୱା ନ୍ହତ୍ୱା ସରୀରଂ ଉତୁଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ନିସଜ୍ଜ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତାନଂ ଚିତ୍ତଂ ଏକଗ୍ଗଂ ହୋତି। ୟେ ତେ ଭିକ୍ଖୂତି ସୋ କିର ‘‘କହଂ ସତ୍ଥା କହଂ ସୁଗତୋତି ପରିୱେଣେନ ପରିୱେଣଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ପୱିସିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିଲୋକେନ୍ତୋ ଅରଞ୍ଞହତ୍ଥୀ ୱିୟ ମହାଚଙ୍କମେ ଚଙ୍କମମାନେ ପଂସୁକୂଲିକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ତେସଂ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ତଂ ସନ୍ଧାୟେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଦସ୍ସନକାମାତି ପସ୍ସିତୁକାମା। ୱିହାରୋତି ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ସନ୍ଧାୟ ଆହଂସୁ। ଅତରମାନୋତି ଅତୁରିତୋ, ସଣିକଂ ପଦପମାଣଟ୍ଠାନେ ପଦଂ ନିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ସୁସମ୍ମଟ୍ଠଂ ମୁତ୍ତଜାଲସିନ୍ଦୁୱାରସଦିସଂ ୱାଲୁକଂ ଅୱିନାସେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଆଲିନ୍ଦନ୍ତି ପମୁଖଂ। ଅଗ୍ଗଳଅନ୍ତି କୱାଟଂ। ଉକ୍କାସିତ୍ୱାତି ଉକ୍କାସିତସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା। ଆକୋଟେହୀତି ଅଗ୍ଗନଖେନ ଈସକଂ କୁଞ୍ଚିକାଛିଦ୍ଦସମୀପେ କୋଟେହୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଦ୍ୱାରଂ କିର ଅତିଉପରି ଅମନୁସ୍ସା, ଅତିହେଟ୍ଠା ଦୀଘଜାତିକା କୋଟେନ୍ତି। ତଥା ଅକୋଟେତ୍ୱା ମଜ୍ଝେ ଛିଦ୍ଦସମୀପେ କୋଟେତବ୍ବନ୍ତି ଇଦଂ ଦ୍ୱାରକୋଟନୱତ୍ତନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ୱିୱରି ଭଗୱା ଦ୍ୱାରନ୍ତି ନ ଭଗୱା ଉଟ୍ଠାୟ ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱରତି, ୱିୱରତୂତି ପନ ହତ୍ଥଂ ପସାରେତି। ତତୋ ‘‘ଭଗୱା ତୁମ୍ହେହି ଅନେକକପ୍ପକୋଟୀସୁ ଦାନଂ ଦଦମାନେହି ନ ସହତ୍ଥା ଦ୍ୱାରୱିୱରଣକମ୍ମଂ କତ’’ନ୍ତି ସୟମେୱ ଦ୍ୱାରଂ ୱିୱଟଂ। ତଂ ପନ ୟସ୍ମା ଭଗୱତୋ ମନେନ ୱିୱଟଂ, ତସ୍ମା ‘‘ୱିୱରି ଭଗୱା ଦ୍ୱାର’’ନ୍ତି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ମେତ୍ତୂପହାରନ୍ତି ମେତ୍ତାସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ କାୟିକୱାଚସିକୌପହାରଂ। କତଞ୍ଞୁତନ୍ତି ଅୟଞ୍ହି ରାଜା ପୁବ୍ବେ ଥୂଲସରୀରୋ ଅହୋସି, ଦୋଣପାକଂ ଭୁଞ୍ଜତି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ଦିୱସେ ଦିୱସେ ଥୋକଂ ଥୋକଂ ହାପନତ୍ଥାୟ –

‘‘ମନୁଜସ୍ସ ସଦା ସତୀମତୋ,

ମତ୍ତଂ ଜାନତୋ ଲଦ୍ଧଭୋଜନେ;

ତନୁକସ୍ସ ଭୱନ୍ତି ୱେଦନା,

ସଣିକଂ ଜୀରତି ଆୟୁପାଲୟ’’ନ୍ତି। (ସଂ। ନି। ୧।୧୨୪) –

ଇମଂ ଓୱାଦଂ ଅଦାସି। ସୋ ଇମସ୍ମିଂ ଓୱାଦେ ଠତ୍ୱା ଦିୱସେ ଦିୱସେ ଥୋକଂ ଥୋକଂ ହାପେତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ନାଳିକୋଦନପରମତାୟ ସଣ୍ଠାସି, ଗତ୍ତାନିପିସ୍ସ ତନୂନି ଥିରାନି ଜାତାନି। ତଂ ଭଗୱତା କତଂ ଉପକାରଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘କତଞ୍ଞୁତଂ ଖୋ ଅହଂ, ଭନ୍ତେ, କତୱେଦିତଂ ସମ୍ପସ୍ସମାନୋ’’ତି ଆହ। ଅରିୟେ ଞାୟେତି ସହୱିପସ୍ସନକେ ମଗ୍ଗେ। ୱୁଦ୍ଧସୀଲୋତି ୱଡ୍ଢିତସୀଲୋ। ଅରିୟସୀଲୋତି ଅପୋଥୁଜ୍ଜନିକେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। କୁସଲସୀଲୋତି ଅନୱଜ୍ଜେହି ସୀଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ। ଆରଞ୍ଞକୋତି ଜାୟମାନୋପି ଅରଞ୍ଞେ ଜାତୋ, ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝମାନୋପି ଅରଞ୍ଞେ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଦେୱୱିମାନକପ୍ପାୟ ଗନ୍ଧକୁଟିୟା ୱସନ୍ତୋପି ଅରଞ୍ଞେୟେୱ ୱସୀତି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଏୱମାହ। ସେସଂ ସଙ୍ଖେପ୍ପତୋ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ମହାୱଗ୍ଗୋ ତତିୟୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ

୧। ଉପାଲିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୧। ଚତ୍ଥେସ୍ସ ପଠମେ ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତାଯାତିଆଦୀସୁ ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତା ନାମ ସଙ୍ଘସ୍ସ ସୁଟ୍ଠୁଭାୱୋ, ''ସୁଟ୍ଠୁ ଦେୱା''ତି ଆଗତଟ୍ଠାନେ ୱିଯ ''ସୁଟ୍ଠୁ, ଭନ୍ତେ''ତି ୱଚନସମ୍ପଟିଚ୍ଛନଭାୱୋ। ଯୋ ଚ ତଥାଗତସ୍ସ ୱଚନଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ତସ୍ସ ତଂ ଦୀଘରତ୍ତଂ ହିତାଯ ସୁଖାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ତସ୍ମା ସଙ୍ଘସ୍ସ ''ସୁଟ୍ଠୁ, ଭନ୍ତେ''ତି ୱଚନସମ୍ପଟିଚ୍ଛନତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଅସମ୍ପଟିଚ୍ଛନେ ଆଦୀନୱଂ, ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନେ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା, ନ ବଲକ୍କାରେନ ଅଭିଭୱିତ୍ୱାତି ଏତମତ୍ଥଂ ଆୱିକରୋନ୍ତୋ ଆହ – ସଙ୍ଘସୁଟ୍ଠୁତାଯାତି। ସଙ୍ଘଫାସୁତାଯାତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଫାସୁଭାୱାଯ, ସହଜୀୱିତାଯ ସୁଖୱିହାରତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଦୁମ୍ମଙ୍କୂନଂପୁଗ୍ଗଲାନଂ ନିଗ୍ଗହାଯାତି ଦୁମ୍ମଙ୍କୂନାମ ଦୁସ୍ସୀଲପୁଗ୍ଗଲା, ଯେ ମଙ୍କୁତଂ ଆପାଦିଯମାନାପି ଦୁକ୍ଖେନ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି, ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତା ୱା କତ୍ୱା ୱା ନ ଲଜ୍ଜନ୍ତି, ତେସଂ ନିଗ୍ଗହତ୍ଥାଯ। ତେ ହି ସିକ୍ଖାପଦେ ଅସତି ''କିଂ ତୁମ୍ହେହି ଦିଟ୍ଠଂ, କିଂ ସୁତଂ, କିଂ ଅମ୍ହେହି କତଂ, କତମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ କତମଂ ଆପତ୍ତିଂ ରୋପେତ୍ୱା ଅମ୍ହେ ନିଗ୍ଗଣ୍ହଥା''ତି ସଙ୍ଘଂ ୱିହେଠେସ୍ସନ୍ତି। ସିକ୍ଖାପଦେ ପନ ସତି ତେ ସଙ୍ଘୋ ସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସହ ଧମ୍ମେନ ନିଗ୍ଗହେସ୍ସତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଦୁମ୍ମଙ୍କୂନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ନିଗ୍ଗହାଯା''ତି।

ପେସଲାନନ୍ତି ପିଯସୀଲାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଫାସୁୱିହାରତ୍ଥାଯ। ପିଯସୀଲା ହି ଭିକ୍ଖୂ କତ୍ତବ୍ବାକତ୍ତବ୍ବଂ ସାୱଜ୍ଜାନୱଜ୍ଜଂ ୱେଲଂ ମରିଯାଦଞ୍ଚ ଅଜାନନ୍ତା ସିକ୍ଖାତ୍ତଯପାରିପୂରିଯା ଘଟମାନା କିଲମନ୍ତି, ତେ ପନ ସାୱଜ୍ଜାନୱଜ୍ଜଂ ୱେଲଂ ମରିଯାଦଞ୍ଚ ଞତ୍ୱା ସିକ୍ଖାପାରିପୂରିଯା ଘଟମାନା ନ କିଲମନ୍ତି। ତେନ ତେସଂ ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞାପନଂ ଫାସୁୱିହାରାଯ ସଂୱତ୍ତତିଯେୱ। ଯୋ ୱା ଦୁମ୍ମଙ୍କୂନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ନିଗ୍ଗହୋ, ସ୍ୱେୱ ତେସଂ ଫାସୁୱିହାରୋ। ଦୁସ୍ସୀଲପୁଗ୍ଗଲେ ନିସ୍ସାଯ ହି ଉପୋସଥପୱାରଣା ନ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ସଙ୍ଘକମ୍ମାନି ନପ୍ପୱତ୍ତନ୍ତି, ସାମଗ୍ଗୀ ନ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୂ ଅନେକଗ୍ଗା ଉଦ୍ଦେସାଦୀସୁ ଅନୁଯୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଦୁସ୍ସୀଲେସୁ ପନ ନିଗ୍ଗହିତେସୁ ସବ୍ବୋପି ଅଯଂ ଉପଦ୍ଦୱୋ ନ ହୋତି, ତତୋ ପେସଲା ଭିକ୍ଖୂ ଫାସୁ ୱିହରନ୍ତି। ଏୱଂ ''ପେସଲାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଫାସୁୱିହାରାଯା''ତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱିଧା ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକାନଂ ଆସୱାନଂ ସଂୱରାଯାତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକା ଆସୱା ନାମ ଅସଂୱରେ ଠିତେନ ତସ୍ମିଂଯେୱ ଅତ୍ତଭାୱେ ପତ୍ତବ୍ବା ପାଣିପ୍ପହାରଦଣ୍ଡପ୍ପହାରସତ୍ଥପ୍ପହାରହତ୍ଥଚ୍ଛେଦପାଦଚ୍ଛେଦଅକିତ୍ତିଅଯସୱିପ୍ପଟିସାରାଦଯୋ ଦୁକ୍ଖୱିସେସା, ତେସଂ ସଂୱରାଯ ପିଦହନାଯ ଆଗମନମଗ୍ଗଥକନାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ସମ୍ପରାଯିକାନନ୍ତି ସମ୍ପରାଯିକା ଆସୱା ନାମ ଅସଂୱରେ ଠିତେନ କତପାପକମ୍ମମୂଲକା ସମ୍ପରାଯେ ନରକାଦୀସୁ ପତ୍ତବ୍ବା ଦୁକ୍ଖୱିସେସା, ତେସଂ ପଟିଘାତତ୍ଥାଯ ୱୂପସମତ୍ଥାଯ।

ଅପ୍ପସନ୍ନାନନ୍ତି ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ହି ସତି ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଞତ୍ୱା ୱା, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ୱା, ଯେପି ଅପ୍ପସନ୍ନା ପଣ୍ଡିତମନୁସ୍ସା, ତେ ''ଯାନି ୱତ ଲୋକେ ମହାଜନସ୍ସ ରଜ୍ଜନଦୁସ୍ସନମୁଯ୍ହନଟ୍ଠାନାନି, ତେହି ଇମେ ସମଣା ଆରକା ୱିରତା ୱିହରନ୍ତି, ଦୁକ୍କରଂ ୱତ କରୋନ୍ତୀ''ତି ପସାଦଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି ୱିନଯପିଟକପୋତ୍ଥକଂ ଦିସ୍ୱା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକତୱେଦିବ୍ରାହ୍ମଣା ୱିଯ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଅପ୍ପସନ୍ନାନଂ ପସାଦାଯା''ତି।

ପସନ୍ନାନନ୍ତି ଯେପି ସାସନେ ପସନ୍ନା କୁଲପୁତ୍ତା, ତେପି ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ୱା ଞତ୍ୱା, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଂ ପଟିପଜ୍ଜମାନେ ଭିକ୍ଖୂ ୱା ଦିସ୍ୱା ''ଅହୋ ଅଯ୍ୟା ଦୁକ୍କରଂ କରୋନ୍ତି, ଯେ ଯାୱଜୀୱଂ ଏକଭତ୍ତା ୱିନଯସଂୱରଂ ପାଲେନ୍ତୀ''ତି ଭିୟ୍ୟୋ ଭିୟ୍ୟୋ ପସୀଦନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ପସନ୍ନାନଂ ଭିୟ୍ୟୋଭାୱାଯା''ତି।

ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯାତି ତିୱିଧୋ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପରିଯତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପଟିପତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ଅଧିଗମସଦ୍ଧମ୍ମୋତି। ତତ୍ଥ ସକଲମ୍ପି ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ପରିଯତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ। ତେରସ ଧୁତଗୁଣା ଚାରିତ୍ତୱାରିତ୍ତସୀଲସମାଧିୱିପସ୍ସନାତି ଅଯଂ ପଟିପତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ। ନୱଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମୋ ଅଧିଗମସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ। ସୋ ସବ୍ବୋପି ଯସ୍ମା ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ଭିକ୍ଖୂ ସିକ୍ଖାପଦଞ୍ଚ ତସ୍ସ ୱିଭଙ୍ଗଞ୍ଚ ତଦତ୍ଥଜୋତନତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତି, ଯଥାପଞ୍ଞତ୍ତଞ୍ଚ ପଟିପଜ୍ଜମାନା ପଟିପତ୍ତିଂ ପୂରେତ୍ୱା ପଟିପତ୍ତିଯା ଅଧିଗନ୍ତବ୍ବଂ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମଂ ଅଧିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତସ୍ମା ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ଚିରଟ୍ଠିତିକୋ ହୋତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯା''ତି।

ୱିନଯାନୁଗ୍ଗହାଯାତି ସିକ୍ଖାପଦପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ସତି ସଂୱରୱିନଯୋ, ପହାନୱିନଯୋ, ସମଥୱିନଯୋ, ପଞ୍ଞତ୍ତିୱିନଯୋତି ଚତୁବ୍ବିଧୋ ୱିନଯୋ

ଅନୁଗ୍ଗହିତୋ ହୋତି ସୁପଟ୍ଠହିତୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ୱିନଯାନୁଗ୍ଗହାଯା’’ତି।

୨। ପାତିମୋକ୍ଖଟ୍ଠପନାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୨। ଦୁତିଯେ ପାରାଜିକୋତି ପାରାଜିକାପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ। ପାରାଜିକକଥାୱିପ୍ପକତା ହୋତୀତି ‘‘ଅସୁକପୁଗ୍ଗଲୋ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ ନୁ ଖୋ ନୋ’’ତି ଏୱଂ କଥା ଆରଭିତ୍ୱା ଅନିଟ୍ଠାପିତା ହୋତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ।

୩। ଉବ୍ବାହିକାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୩। ତତିଯେ ଉବ୍ବାହିକାଯାତି ସମ୍ପତ୍ତଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମେତୁଂ ସଙ୍ଘତୋ ଉବ୍ବାହିତ୍ୱା ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗହଣତ୍ଥାଯ। ୱିନଯେ ଖୋ ପନ ଠିତୋ ହୋତୀତି ୱିନଯଲକ୍ଖଣେ ପତିଟ୍ଠିତୋ ହୋତି। ଅସଂହୀରୋତି ନ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱଚନମତ୍ତେନେୱ ଅତ୍ତନୋ ଲଦ୍ଧିଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି। ପଟିବଲୋତି କାଯବଲେନପି ଞାଣବଲେନପି ସମନ୍ନାଗତୋ। ସଞ୍ଞାପେତୁନ୍ତି ଜାନାପେତୁଂ। ପଞ୍ଞାପେତୁନ୍ତି ସମ୍ପଜାନାପେତୁଂ। ନିଜ୍ଝାପେତୁନ୍ତି ଓଲୋକାପେତୁଂ। ପେକ୍ଖତୁନ୍ତି ପସ୍ସାପେତୁଂ। ପସାଦେତୁନ୍ତି ସଞ୍ଜାତପସାଦଂ କାତୁଂ। ଅଧିକରଣନ୍ତି ୱିୱାଦାଧିକରଣାଦିଚତୁବ୍ବିଧଂ। ଅଧିକରଣସମୁଦଯନ୍ତି ୱିୱାଦମୂଲାଦିକଂ ଅଧିକରଣକାରକଂ। ଅଧିକରଣନିରୋଧନ୍ତି ଅଧିକରଣାନଂ ୱୂପସମଂ। ଅଧିକରଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦନ୍ତି ସତ୍ତୱିଧଅଧିକରଣସମଥଂ।

୪। ଉପସମ୍ପଦାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୪। ଚତୁତ୍ଥେ ଅନଭିରତିନ୍ତି ଉକ୍କଣ୍ଠିତଭାୱଂ। ୱୂପକାସେତୁନ୍ତି ୱିନେତୁଂ। ଅଧିସୀଲେତି ଉତ୍ତମସୀଲେ। ଚିତ୍ତପଞ୍ଞାସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୭। ସଙ୍ଘଭେଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୩୭। ସତ୍ତମେ ୱତ୍ଥୂହୀତି କାରଣେହି। ଅୱକସ୍ସନ୍ତୀତି ପରିସଂ ଆକଡ୍ଢନ୍ତି ୱିଜଟେନ୍ତି ଏକମନ୍ତଂ ଉସ୍ସାରେନ୍ତି। ଅପକସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତିୱିଯ ଆକଡ୍ଢନ୍ତି, ଯଥା ୱିସଂସଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି, ଏୱଂ କରୋନ୍ତି। ଆୱେନି କମ୍ମାନି କରୋନ୍ତୀତି ୱିସୁଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମାନି କରୋନ୍ତି।

୯-୧୦। ଆନନ୍ଦସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୩୯-୪୦। ନୱମେ କପ୍ପଟ୍ଠିକନ୍ତି ଆଯୁକପ୍ପଂ ନିରଯମ୍ହି ଠିତିକାରଣଂ। କିବ୍ବିସଂ ପସୱତୀତି ପାପଂ ପଟିଲଭତି। ଆପାଯିକୋତି ଅପାଯଗମନୀଯୋ। ନେରଯିକୋତି ନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତନକୋ। ୱଗ୍ଗରତୋତି ଭେଦରତୋ। ଯୋଗକ୍ଖେମା ପଧଂସତୀତି ଯୋଗେହି ଖେମତୋ ଅରହତ୍ତତୋ ଧଂସତି ୱିଗଚ୍ଛତି। ଦସମେ ଅନୁଗ୍ଗହୋତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସଙ୍ଗହାନୁଗ୍ଗହୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ଅକ୍କୋସଵଗ୍ଗୋ

୪। କୁସିନାରସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୪। ପଞ୍ଚମସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥେ କୁସିନାରାଯନ୍ତି ଏଵଂନାମକେ ନଗରେ। ଦେଵତାନଂ ଅତ୍ଥାଯ ବଲିଂ ହରନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ବଲିହରଣୋ, ତସ୍ମିଂ ବଲିହରଣେ। ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ଅପ୍ପଟିମଂସେନାତିଆଦୀସୁ ଯେନ କେନଚିଦେଵ ପହଟୋ ଵା ହୋତି, ଵେଜ୍ଜକମ୍ମାଦୀନି ଵା କତାନି, ତସ୍ସ କାଯସମାଚାରୋ ଉପଚିକାଦୀହି ଖାଯିତତାଲପଣ୍ଣଂ ଵିଯ ଛିଦ୍ଦୋ ଚ, ପଟିମସିତୁଂ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଗହେତ୍ଵା ଆକଡ୍ଢିତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ଯତାଯ ପଟିମଂସୋ ଚ ହୋତି, ଵିପରୀତୋ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦୋ ଅପ୍ପଟିମଂସୋ ନାମ। ଵଚୀସମାଚାରୋ ପନ ମୁସାଵାଦଓମସଵାଦପେସୁଞ୍ଞଅମୂଲକାନୁଦ୍ଧଂସନାଦୀହି ଛିଦ୍ଦୋ ସପ୍ପଟିମଂସୋ ଚ ହୋତି, ଵିପରୀତୋ ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦୋ ଅପ୍ପଟିମଂସୋ। ମେତ୍ତଂ ନୁ ଖୋ ମେ ଚିତ୍ତନ୍ତି ପଲିବୋଧଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା କମ୍ମଟ୍ଠାନଭାଵନାନୁଯୋଗେନ ଅଧିଗତଂ ମେ ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ। ଅନାଘାତନ୍ତି ଆଘାତଵିରହିତଂ, ଵିକ୍ଖମ୍ଭନେନ ଵିହତାଘାତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କତ୍ଥ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ କିସ୍ମିଂ ନଗରେ ଵୁତ୍ତଂ।

କାଲେନ ଵକ୍ଖାମୀତିଆଦୀସୁ ଏକୋ ଏକଂ ଓକାସଂ କାରେତ୍ଵା ଚୋଦେନ୍ତୋ କାଲେନ ଵଦତି ନାମ। ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଵା ଗଣମଜ୍ଝେ ଵା ସଲାକଗ୍ଗଯାଗଗ୍ଗଵିତକ୍କମାଳକଭିକ୍ଖାଚାରମଗ୍ଗଆସନସାଲାଦୀସୁ ଵା ଉପଟ୍ଠାକେହି ପରିଵାରିତକ୍ଖଣେ ଵା ଚୋଦେନ୍ତୋ ଅକାଲେନ ଵଦତି ନାମ। ତଚ୍ଛେନ ଵଦନ୍ତୋ ଭୂତେନ ଵଦତି ନାମ। ‘‘ଦହରମହଲ୍ଲକପରିସାଵଚରକପଂସୁକୂଲିକଧମ୍ମକଥିକପତିରୂପଂ ତଵ ଇଦ’’ନ୍ତି ଵଦନ୍ତୋ ଫରୁସେନ ଵଦତି ନାମ। କାରଣନିସ୍ସିତଂ ପନ କତ୍ଵା, ‘‘ଭନ୍ତେ ମହଲ୍ଲକତ୍ଥ, ପରିସାଵଚରକତ୍ଥ, ପଂସୁକୂଲିକତ୍ଥ, ଧମ୍ମକଥିକତ୍ଥପତିରୂପଂ ତୁମ୍ହାକମିଦ’’ନ୍ତି ଵଦନ୍ତୋ ସଣ୍ହେନ ଵଦତି ନାମ। କାରଣନିସ୍ସିତଂ କତ୍ଵା ଵଦନ୍ତୋ ଅତ୍ଥସଂହିତେନ ଵଦତି ନାମ। ମେତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଵକ୍ଖାମି ନୋ ଦୋସନ୍ତରୋତି ମେତ୍ତଚିତ୍ତଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠପେତ୍ଵା ଵକ୍ଖାମି, ନ ଦୁଟ୍ଠଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ଵା।

୫। ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପଵେସନସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୫। ପଞ୍ଚମେ କତଂ ଵା କରିସ୍ସନ୍ତି ଵାତି ମେଥୁନଵୀତିକ୍କମଂ କରିଂସୁ ଵା କରିସ୍ସନ୍ତି ଵା। ରତନନ୍ତି ମଣିରତନାଦୀସୁ ଯଂକିଞ୍ଚି। ପତ୍ଥେତୀତି ମାରେତୁଂ ଇଚ୍ଛତି। ହତ୍ଥିସମ୍ବାଧନ୍ତି ହତ୍ଥୀହି ସମ୍ବାଧଂ । ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦନ୍ତି ଵା ପାଠୋ, ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ହତ୍ଥୀହି ସମ୍ମଦ୍ଦୋ ଏତ୍ଥାତି ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦଂ। ସେସେସୁପି ଏସେଵ ନଯୋ। ରଜନୀଯାନି ରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବାନୀତି ଏତାନି ରାଗଜନକାନି ରୂପାଦୀନି ତତ୍ଥ ପରିପୂରାନି ହୋନ୍ତି।

୬। ସକ୍କସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୬। ଛଟ୍ଠେ ସୋକସଭଯେତି ସୋକେନ ସଭଯେ। ସୋକଭଯେତି ଵା ପାଠୋ, ଅଯମେଵତ୍ଥୋ। ଦୁତିଯପଦେପି ଏସେଵ ନଯୋ। ଯେନ କେନଚି କମ୍ମଟ୍ଠାନେନାତି କସିଵଣିଜ୍ଜାଦିକମ୍ମେସୁ ଯେନ କେନଚି କମ୍ମେନ। ଅନାପଜ୍ଜ ଅକୁସଲନ୍ତି କିଞ୍ଚି ଅକୁସଲଂ ଅନାପଜ୍ଜିତ୍ଵା। ନିବ୍ବିସେଯ୍ଯାତି ଉପ୍ପାଦେଯ୍ଯ ଆଚିନେଯ୍ଯ। ଦକ୍ଖୋତି ଛେକୋ। ଉଟ୍ଠାନସମ୍ପନ୍ନୋତି ଉଟ୍ଠାନଵୀରିଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅଲଂ ଵଚନାଯାତି ଯୁତ୍ତୋ ଵଚନାଯ। ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂଵେଦୀ ଵିହରେଯ୍ଯାତି ଏକନ୍ତମେଵ କାଯିକଚେତସିକସୁଖଂ ଞାଣେନ ପଟିସଂଵେଦେନ୍ତୋ ଵିହରେଯ୍ଯ। ଅନିଚ୍ଚାତି ହୁତ୍ଵା ଅଭାଵତୋ। ତୁଚ୍ଛାତି ସାରରହିତା। ମୁସାତି ନିଚ୍ଚସୁଭସୁଖା ଵିଯ ଖାଯମାନାପି ତଥା ନ ହୋନ୍ତୀତି ମୁସା। ମୋସଧମ୍ମାତି ନସ୍ସନସଭାଵା। ତସ୍ମା ତେ ପଟିଚ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ସନ୍ଦସ୍ସେତି। ଇଧପନ ଵୋତି ଏତ୍ଥ ଵୋ ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ଅପଣ୍ଣକଂ ଵା ସୋତାପନ୍ନୋତି ଅଵିରାଧିତଂ ଏକଂସେନ ସୋତାପନ୍ନୋ ଵା ହୋତି। ସୋପି ଝାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତି, ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଵା ଗନ୍ତ୍ଵା ଛସୁ ଵା କାମସଗ୍ଗେସୁ ଏକନ୍ତସୁଖପ୍ପଟିସଂଵେଦୀ ହୁତ୍ଵା ଵିହରେଯ୍ଯ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ସତ୍ଥା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପୋସଥସ୍ସ ଗୁଣଂ କଥେସି।

୭। ମହାଲିସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୭। ସତ୍ତମେ ମିଚ୍ଛାପଣିହିତନ୍ତି ମିଚ୍ଛା ଠପିତଂ। ଅଧମ୍ମଚରିଯାଵିସମଚରିଯାତି ଅକୁସଲକମ୍ମପଥଵସେନ ଅଧମ୍ମଚରିଯସଙ୍ଖାତା ଵିସମଚରିଯା। କୁସଲକମ୍ମପଥଵସେନ ଇତରା ଵେଦିତବ୍ବା। ଏଵମିଧ ଵଟ୍ଟମେଵ କଥିତଂ।

୮। ପବ୍ବଜିତଅଭିଣ୍ହସୁତ୍ତଵଣ୍ଣନା

୪୮। ଅଟ୍ଠମେ ପବ୍ବଜିତେନାତି ଘରାୱାସଂ ପହାଯ ସାସନେ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଉପଗତେନ। ଅଭିଣ୍ହନ୍ତି ଅଭିକ୍ଖଣଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ, ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବା ଓଲୋକେତବ୍ବା ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବା। ୱେୱଣ୍ଣିଯନ୍ତି ୱିୱଣ୍ଣଭାୱଂ। ତଂ ପନେତଂ ୱେୱଣ୍ଣିଯଂ ଦୁୱିଧଂ ହୋତି ସରୀରୱେୱଣ୍ଣିଯଂ ପରିକ୍ଖାରୱେୱଣ୍ଣିଯଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ କେସମସ୍ସୁଓରୋପନେନ ସରୀରୱେୱଣ୍ଣିଯଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପୁବ୍ବେ ପନ ନାନାୱିରାଗାନି ସୁଖୁମୱତ୍ଥାନି ନିୱାସେତ୍ୱାପି ନାନଗ୍ଗରସଭୋଜନଂ ସୁୱଣ୍ଣରଜତଭାଜନେସୁ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱାପି ସିରିଗବ୍ଭେ ୱରସଯନାସନେସୁ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱାପି ନିସୀଦିତ୍ୱାପି ସପ୍ପିନୱନୀତାଦୀହି ଭେସଜ୍ଜଂ କତ୍ୱାପି ପବ୍ବଜିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଛିନ୍ନସଙ୍ଘଟିତକସାୱରସପୀତାନି ୱତ୍ଥାନି ନିୱାସେତବ୍ବାନି, ଅଯପତ୍ତେ ୱା ମତ୍ତିକପତ୍ତେ ୱା ମିସ୍ସକୋଦନୋ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋ, ରୁକ୍ଖମୂଲାଦିସେନାସନେ ମୁଞ୍ଜତିଣସନ୍ଥରଣାଦୀସୁ ନିପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ , ଚମ୍ମଖଣ୍ଡତଟ୍ଟିକାଦୀସୁ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ପୂତିମୁତ୍ତାଦୀହି ଭେସଜ୍ଜଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି। ଏୱମେତ୍ଥ ପରିକ୍ଖାରୱେୱଣ୍ଣିଯଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ କୋପୋ ଚ ମାନୋ ଚ ପହୀଯତି।

ପରପଟିବଦ୍ଧା ମେ ଜୀୱିକାତି ମଯ୍ହଂ ପରେସୁ ପଟିବଦ୍ଧା ପରାଯତ୍ତା ଚତୁପଚ୍ଚଯଜୀୱିକାତି। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ହି ଆଜୀୱୋ ପରିସୁଜ୍ଝତି, ପିଣ୍ଡପାତୋ ଚ ଅପଚିତୋ ହୋତି, ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ଅପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତପରିଭୋଗୋ ନାମ ନ ହୋତି। ଅଞ୍ଞୋ ମେ ଆକପ୍ପୋ କରଣୀଯୋତି ଯୋ ଗିହୀନଂ ଉରଂ ଅଭିନୀହରିତ୍ୱା ଗୀୱଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଲଲିତେନାକାରେନ ଅନିଯତପଦୱୀତିହାରେନ ଗମନାକପ୍ପୋ ହୋତି, ତତୋ ଅଞ୍ଞୋୱ ଆକପ୍ପୋ ମଯା କରଣୀଯୋ, ସନ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯେନ ସନ୍ତମାନସେନ ଯୁଗମତ୍ତଦସ୍ସିନା ୱିସମଟ୍ଠାନେ ଉଦକସକଟେନେୱ ମନ୍ଦମିତପଦୱୀତିହାରେନ ହୁତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ହି ଇରିଯାପଥୋ ସାରୁପ୍ପୋ ହୋତି, ତିସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା ପରିପୂରେନ୍ତି। କଚ୍ଚିନୁଖୋତି ସଲକ୍ଖଣେ ନିପାତସମୁଦାଯୋ। ଅତ୍ତାତି ଚିତ୍ତଂ। ସୀଲତୋ ନ ଉପୱଦତୀତି ଅପରିସୁଦ୍ଧଂ ତେ ସୀଲନ୍ତି ସୀଲପଚ୍ଚଯୋ ନ ଉପୱଦତି। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ହିରୀ ସମୁଟ୍ଠାତି, ସା ତୀସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ସଂୱରଂ ସାଧେତି, ତୀସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ସଂୱରୋ ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଂ ହୋତି, ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲେ ଠିତୋ ୱିପସ୍ସନଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ଗଣ୍ହାତି। ଅନୁୱିଚ୍ଚ ୱିଞ୍ଞୂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀତି ପଣ୍ଡିତା ସବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ଅନୁୱିଚାରେତ୍ୱା। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ହି ବହିଦ୍ଧା ଓତ୍ତପ୍ପଂ ସଣ୍ଠାତି, ତଂ ତୀସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ସଂୱରଂ ସାଧେତୀତି ଅନନ୍ତରନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ନାନାଭାୱୋ ୱିନାଭାୱୋତି ଜାତିଯା ନାନାଭାୱୋ, ମରଣେନ ୱିନାଭାୱୋ। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ହି ତୀସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ଅସଂୱୁତାକାରୋ ନାମ ନ ହୋତି, ମରଣସ୍ସତି ସୁପଟ୍ଠିତା ହୋତି। କମ୍ମସ୍ସକୋମ୍ହୀତିଆଦୀସୁ କମ୍ମଂ ମଯ୍ହଂ ସକଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକନ୍ତି କମ୍ମସ୍ସକା। କମ୍ମେନ ଦାତବ୍ବଂ ଫଲଂ ଦାଯଂ, କମ୍ମସ୍ସ ଦାଯଂ କମ୍ମଦାଯଂ, ତଂ ଆଦୀଯାମୀତି କମ୍ମଦାଯାଦୋ। କମ୍ମଂ ମଯ୍ହଂ ଯୋନି କାରଣନ୍ତି କମ୍ମଯୋନି। କମ୍ମଂ ମଯ୍ହଂ ବନ୍ଧୁ ଞାତକୋତି କମ୍ମବନ୍ଧୁ। କମ୍ମଂ ମଯ୍ହଂ ପଟିସରଣଂ ପତିଟ୍ଠାତି କମ୍ମପଟିସରଣୋ। ତସ୍ସ ଦାଯାଦୋ ଭୱିସ୍ସାମୀତି ତସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଦାଯାଦୋ ତେନ ଦିନ୍ନଫଲଂ ପଟିଗ୍ଗାହକୋ ଭୱିସ୍ସାମି। ଏୱଂ କମ୍ମସ୍ସକତଂ ପନ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ପାପକରଣଂ ନାମ ନ ହୋତି। କଥଂଭୂତସ୍ସ ମେ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱା ୱୀତିୱତ୍ତନ୍ତୀତି କିନ୍ନୁ ଖୋ ମେ ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ, ଉଦାହୁ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସ, ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ସଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ, ଉଦାହୁ ଅସଜ୍ଝାଯନ୍ତସ୍ସ, ଯୋନିସୋମନସିକାରେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ, ଉଦାହୁ ଅକରୋନ୍ତସ୍ସାତି କଥଂଭୂତସ୍ସ ମେ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱା ୱୀତିୱତ୍ତନ୍ତି, ପରିୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ ହି ଅପ୍ପମାଦୋ ପରିପୂରତି।

ସୁଞ୍ଞାଗାରେ ଅଭିରମାମୀତି ୱିୱିତ୍ତୋକାସେ ସବ୍ବିରିଯାପଥେସୁ ଏକକୋୱ ହୁତ୍ୱା କଚ୍ଚି ନୁ ଖୋ ଅଭିରମାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତୋ କାଯୱିୱେକୋ ପରିପୂରତି। ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସାନଂ ଉକ୍କଟ୍ଠମନୁସ୍ସଭୂତାନଂ ଝାଯୀନଞ୍ଚେୱ ଅରିଯାନଞ୍ଚ ଝାନାଦିଧମ୍ମୋ, ଦସକୁସଲକମ୍ମପଥସଙ୍ଖାତମନୁସ୍ସଧମ୍ମତୋ ୱା ଉତ୍ତରିତରୋ ୱିସିଟ୍ଠତରୋ ଧମ୍ମୋ ମେ ମମ ସନ୍ତାନେ ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ, ସନ୍ତି ନୁ ଖୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋତି ମହଗ୍ଗତଲୋକୁତ୍ତରପଞ୍ଞା ପଜାନନଟ୍ଠେନ ଞାଣଂ, ଚକ୍ଖୁନା ଦିଟ୍ଠମିୱ ଧମ୍ମଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖକରଣତୋ ଦସ୍ସନଟ୍ଠେନ ଦସ୍ସନନ୍ତି ଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଅରିଯଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ ଉତ୍ତମଂ ଞାଣଦସ୍ସନନ୍ତି ଅରିଯଞାଣଦସ୍ସନଂ, ଅଲଂ ପରିଯତ୍ତକଂ କିଲେସୱିଦ୍ଧଂସନସମତ୍ଥଂ ଅରିଯଞାଣଦସ୍ସନମେତ୍ଥ, ଅସ୍ସ ୱାତି ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୋ, ଝାନାଦିଭେଦୋ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋ ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୋ ଚ ସୋ ୱିସେସୋ ଚାତି ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ। ଅଥ ୱା ତମେୱ କିଲେସୱିଦ୍ଧଂସନସମତ୍ଥଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ ଞାଣଦସ୍ସନମେୱ ୱିସେସୋତି ଅଲମରିଯଞାଣଦସ୍ସନୱିସେସୋ ୱା। ଅଧିଗତୋତି ପଟିଲଦ୍ଧୋ ମେ ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ। ସୋହନ୍ତି ପଟିଲଦ୍ଧୱିସେସୋ ସୋ ଅହଂ। ପଚ୍ଛିମେ କାଲେତି ମରଣମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନକାଲେ। ପୁଟ୍ଠୋତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ଅଧିଗତଗୁଣୱିସେସଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ। ନ ମଙ୍କୁ ଭୱିସ୍ସାମୀତି ପତିତକ୍ଖନ୍ଧୋ ନିତ୍ତେଜୋ ନ ହେସ୍ସାମୀତି। ଏୱଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ହି ମୋଘକାଲକିରିଯା ନାମ ନ ହୋତି।

୯-୧୦। ସରୀରଟ୍ଠଧମ୍ମସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୪୯-୫୦। ନୱମେ ପୋନୋବ୍ଭୱିକୋତି ପୁନବ୍ଭୱନିବ୍ବତ୍ତକୋ। ଭୱସଙ୍ଖାରୋତି ଭୱସଙ୍ଖରଣକମ୍ମଂ। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ। ଦସମେ ସୀଲବାହୁସଚ୍ଚୱୀରିଯସତିପଞ୍ଞା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରାମିସ୍ସିକା କଥିତା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଅକ୍କୋସୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ପଠମପଣ୍ଣାସକଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୨। ଦୁତିଯପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୬) ୧। ସଚିତ୍ତୱଗ୍ଗୋ

୧-୪। ସଚିତ୍ତସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୫୧-୫୪। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମେ ସଚିତ୍ତପରିଯାଯକୁସଲୋତି ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତୱାରକୁସଲୋ। ରଜନ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକୌପକ୍କିଲେସଂ। ଅଙ୍ଗଣନ୍ତି ତତ୍ଥଜାତକଅଙ୍ଗକାଢଅତିଲକାଦିଂ। ଆସୱାନଂ ଖଯାଯାତି ଅରହତ୍ତତ୍ଥାଯ। ତତିଯେ ପଟିଭାନେନାତି ୱଚନସଣ୍ଠାନେନ। ଚତୁତ୍ଥେ ଅଧିପଞ୍ଞାଧମ୍ମୱିପସ୍ସନାଯାତି ସଙ୍ଖାରପରିଗ୍ଗାହକୱିପସ୍ସନାଯ।

୮। ମୂଲକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫୮। ଅଟ୍ଠମେ ଅମତୋଗଧାତି ଏତ୍ଥ ସୌପାଦିସେସା ନିବ୍ବାନଧାତୁ କଥିତା, ନିବ୍ବାନପରିଯୋସାନାତି ଏତ୍ଥ ଅନୁପାଦିସେସା। ଅନୁପାଦିସେସଂ ପତ୍ୱସ୍ସ ହି ସବ୍ବେ ଧମ୍ମା ପରିଯୋସାନପ୍ପତ୍ତା ନାମ ହୋନ୍ତି। ସେସପଦାନି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନେୱ।

୯। ପବ୍ବଜ୍ଜାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୫୯। ନୱମେ ତସ୍ମାତି ଯସ୍ମା ଏୱଂ ଅପରିଚିତଚିତ୍ତସ୍ସ ସାମଞ୍ଞତ୍ଥୋ ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା। ଯଥାପବ୍ବଜ୍ଜାପରିଚିତଞ୍ଚ ନୋ ଚିତ୍ତଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଯଥା ପବ୍ବଜ୍ଜାନୁରୂପେନ ପରିଚିତଂ। ଯେ ହି କେଚି ପବ୍ବଜନ୍ତି ନାମ, ସବ୍ବେ ତେ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ଥେତ୍ୱା। ତସ୍ମା ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ଅରହତ୍ତାଧିଗମତ୍ଥାଯ ପରିଚିତଂ ୱଡ୍ଢିତଂ, ତଂ ଯଥାପବ୍ବଜ୍ଜାପରିଚିତଂ ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏୱରୂପଂ ପନ ଚିତ୍ତଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ଲୋକସ୍ସ ସମଞ୍ଚ ୱିସମଞ୍ଚାତି ସତ୍ତଲୋକସ୍ସ ସୁଚରିତଦୁଚ୍ଚରିତାନି। ଲୋକସ୍ସ ଭୱଞ୍ଚ ୱିଭୱଞ୍ଚାତି ତସ୍ସ ୱଡ୍ଢିଞ୍ଚ ୱିନାସଞ୍ଚ, ତଥା ସମ୍ପତ୍ତିଞ୍ଚ ୱିପତ୍ତିଞ୍ଚ। ଲୋକସ୍ସସମୁଦଯଞ୍ଚ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମଞ୍ଚାତି ପନ ସଙ୍ଖାରଲୋକଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ଖନ୍ଧାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତିଞ୍ଚ ଭେଦଞ୍ଚାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦। ଗିରିମାନନ୍ଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୦। ଦସମେ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯାତି ଗିରିମାନନ୍ଦତ୍ଥେରେ ଅନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ। ଚକ୍ଖୁରୋଗୋତିଆଦଯୋ ୱତ୍ଥୁୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବା। ନିବ୍ବତ୍ତିତପ୍ପସାଦାନଞ୍ହି ରୋଗୋ ନାମ ନତ୍ଥି। କଣ୍ଣରୋଗୋତି ବହିକଣ୍ଣେ ରୋଗୋ। ପିନାସୋତି ବହିନାସିକାଯ ରୋଗୋ। ନଖସାତି ନଖେହି ୱିଲେଖିତଟ୍ଠାନେ ରୋଗୋ। ପିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନାତି ପିତ୍ତସମୁଟ୍ଠିତା। ତେ କିର ଦ୍ୱତିଂସ ହୋନ୍ତି। ସେମ୍ହସମୁଟ୍ଠାନାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଉତୁପରିଣାମଜାତି ଉତୁପରିଣାମେନ ଅଚ୍ଚୁଣ୍ହାତିସୀତେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକରୋଗା। ୱିସମପରିହାରଜାତି ଅତିଚିରଟ୍ଠାନନିସଜ୍ଜାଦିନା ୱିସମପରିହାରେନ ଜାତା। ଓପକ୍କମିକାତି ୱଧବନ୍ଧନାଦିନା ଉପକ୍କମେନ ଜାତା। କମ୍ମୱିପାକଜାତି ବଲୱକମ୍ମୱିପାକସମ୍ଭୂତା। ସନ୍ତନ୍ତି ରାଗାଦିସନ୍ତତାଯ ସନ୍ତଂ। ଅତପ୍ପକଟ୍ଠେନ ପଣୀତଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ସଚିତ୍ତୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୭) ୨। ଯମକୱଗ୍ଗୋ

୧। ଅୱିଜ୍ଜାସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୬୧-୬୨। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମେ ସାହାରନ୍ତି ସପଚ୍ଚଯଂ। ୱିଜ୍ଜାୱିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଫଲଞ୍ଚାଣଞ୍ଚେୱ ସେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମେ ଚ। ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାତି ମଗ୍ଗବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା। ଦୁତିଯେ ଭୱତଣ୍ହାଯାତି ଭୱପତ୍ଥନାଯ। ଏୱଂ ଦ୍ୱୀସୁପି ସୁତ୍ତେସୁ ୱଟ୍ଟମେୱ କଥିତଂ, ୱଟ୍ଟଞ୍ଚେତ୍ଥ ପଠମେ ସୁତ୍ତେ ଅୱିଜ୍ଜାମୂଲକଂ ୱଟ୍ଟଂ କଥିତଂ, ଦୁତିଯେ ତଣ୍ହାମୂଲକଂ।

୩-୪। ନିଟ୍ଠଙ୍ଗତସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୬୩-୬୪। ତତିଯେ ନିଟ୍ଠଂ ଗତାତି ନିକ୍କମତିକା। ଇଧ ନିଟ୍ଠାତି ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ଲୋକେ ପରିନିବ୍ବାନଂ। ଇଧ ୱିହାଯାତି ଇମଂ ଲୋକଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାୱାସବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ। ଚତୁତ୍ଥେ ଅୱେଚ୍ଚପ୍ପସନ୍ନାତି ଅଚଲପ୍ପସାଦେନ ସମ୍ପନ୍ନା। ସୋତାପନ୍ନାତି ଅରିଯମଗ୍ଗସୋତଂ ଆପନ୍ନା।

୫-୭। ପଠମସୁଖସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୬୫-୬୭। ପଞ୍ଚମେ ୱଟ୍ଟମୂଲକଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖଂ ପୁଚ୍ଛିତଂ, ଛଟ୍ଠେ ସାସନମୂଲକଂ। ସତ୍ତମେ ନଳକପାନନ୍ତି ଅତୀତେ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ୱାଦେ ଠତ୍ୱା ୱାନରଯୂଥେନ ନଳେହି ଉଦକସ୍ସ ପୀତଟ୍ଠାନେ ମାପିତତ୍ତା ଏୱଂଲଦ୍ଧନାମୋ ନିଗମୋ। ତୁଣ୍ହୀଭୂତଂ ତୁଣ୍ହୀଭୂତନ୍ତି ଯଂ ଯଂ ଦିସଂ ଅନୁୱିଲୋକେତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ତୁଣ୍ହୀଭୂତମେୱ। ଅନୁୱିଲୋକେତ୍ୱାତି ତତୋ ତତୋ ୱିଲୋକେତ୍ୱା। ପିଟ୍ଠି ମେ ଆଗିଲାଯତୀତି କସ୍ମା ଆଗିଲାଯତି? ଭଗୱତୋ ହି ଛ ୱସ୍ସାନି ମହାପଧାନଂ ପଦହନ୍ତସ୍ସ ମହନ୍ତଂ କାଯଦୁକ୍ଖଂ ଅହୋସି, ଅଥସ୍ସ ଅପରଭାଗେ ମହଲ୍ଲକକାଲେ ପିଟ୍ଠିୱାତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜି। ଉପାଦିନ୍ନକସରୀରସ୍ସ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀହି ଅପ୍ପମତ୍ତକେନ ଆବାଧେନ ନ ସକ୍କା କେନଚି ଭୱିତୁଂ। ତଂ ଗହେତ୍ୱାପି ଥେରସ୍ସ ଓକାସକରଣତ୍ଥଂ ଏୱମାହ। ସଙ୍ଘାଟିଂ ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଏକମନ୍ତେ ପତିରୂପଟ୍ଠାନେ ପଞ୍ଞତ୍ତସ୍ସ କପ୍ପିଯମଞ୍ଚସ୍ସ ଉପରି ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା।

୯-୧୦। କଥାୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୬୯-୭୦। ନୱମେ ତିରଚ୍ଛାନକଥନ୍ତି ଅନିଯ୍ୟାନିକତ୍ତା ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖମଗ୍ଗାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଭୂତଂ କଥଂ। ତତ୍ଥ ରାଜାନଂ ଆରବ୍ଭ "ମହାସମ୍ମତୋ ମନ୍ଧାତା ଧମ୍ମାସୋକୋ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ"ତିଆଦିନା ନଯେନ ପୱତ୍ତକଥା ରାଜକଥା। ଏସ ନଯୋ ଚୋରକଥାଦୀସୁ। ତେସୁ "ଅସୁକୋ ରାଜା ଅଭିରୂପୋ ଦସ୍ସନୀଯୋ"ତିଆଦିନା ଗେହସିତକଥାୱ ତିରଚ୍ଛାନକଥା ହୋତି, "ସୋପି ନାମ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ ଖଯଂ ଗତୋ"ତି ଏୱଂ ପୱତ୍ତା ପନ କମ୍ମଟ୍ଠାନଭାୱେ ତିଟ୍ଠତି। ଚୋରେସୁପି "ମୂଲଦେୱୋ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ, ମେଘଦେୱୋ ଏୱଂମହାନୁଭାୱୋ"ତି ତେସଂ କମ୍ମଂ ପଟିଚ୍ଚ "ଅହୋ ସୂରା"ତି ଗେହସିତକଥାୱ ତିରଚ୍ଛାନକଥା। ଯୁଦ୍ଧେସୁପି ଭାରତଯୁଦ୍ଧାଦୀସୁ "ଅସୁକେନ ଅସୁକୋ ଏୱଂ ମାରିତୋ ଏୱଂ ୱିଦ୍ଧୋ"ତି କାମସ୍ସାଦୱସେନେୱ କଥା ତିରଚ୍ଛାନକଥା, "ତେପି ନାମ ଖଯଂ ଗତା"ତି ଏୱଂ ପୱତ୍ତା ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ କମ୍ମଟ୍ଠାନମେୱ ହୋତି। ଅପିଚ ଅନ୍ନାଦୀସୁ "ଏୱଂ ୱଣ୍ଣୱନ୍ତଂ ରସୱନ୍ତଂ ଫସ୍ସସମ୍ପନ୍ନଂ ଖାଦିମ୍ହ ଭୁଞ୍ଜିମ୍ହ ପିୱିମ୍ହ ପରିଭୁଞ୍ଜିମ୍ହା"ତି କାମରସସ୍ସାଦୱସେନ କଥେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସାତ୍ଥକଂ ପନ କତ୍ୱା "ପୁବ୍ବେ ଏୱଂ ୱଣ୍ଣାଦିସମ୍ପନ୍ନଂ ଅନ୍ନଂ ପାନଂ ୱତ୍ଥଂ ଯାନଂ ମାଲଂ ଗନ୍ଧଂ ସୀଲୱନ୍ତାନଂ ଅଦମ୍ହ, ଚେତିଯଂ ପୂଜିମ୍ହା"ତି କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଞାତିକଥାଦୀସୁପି "ଅମ୍ହାକଂ ଞାତକା ସୂରା ସମତ୍ଥା"ତି ୱା "ପୁବ୍ବେ ମଯଂ ଏୱଂ ୱିଚିତ୍ରେହି ଯାନେହି ୱିଚରିମ୍ହା"ତି ୱା ଅସ୍ସାଦୱସେନ ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି , ସାତ୍ଥକଂ ପନ କତ୍ୱା "ତେପି ନୋ ଞାତକା ଖଯଂ ଗତା"ତି ୱା "ପୁବ୍ବେ ମଯଂ ଏୱରୂପା ଉପାହନା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅଦମ୍ହା"ତି ୱା କଥେତବ୍ବଂ। ଗାମକଥାପି ସୁନିୱିଟ୍ଠଦୁନ୍ନିୱିଟ୍ଠସୁଭିକ୍ଖଦୁବ୍ଭିକ୍ଖାଦିୱସେନ ୱା "ଅସୁକଗାମୱାସିନୋ ସୂରା ସମତ୍ଥା"ତି ୱା ଏୱଂ ଅସ୍ସାଦୱସେନେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସାତ୍ଥକଂ ପନ କତ୍ୱା "ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା"ତି ୱା "ଖଯୱଯଂ ଗତା"ତି ୱା ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ନିଗମନଗରଜନପଦକଥାସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଇତ୍ଥିକଥାପି ୱଣ୍ଣସଣ୍ଠାନାଦୀନି ପଟିଚ୍ଚ ଅସ୍ସାଦୱସେନ ନ ୱଟ୍ଟତି, "ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା ଖଯଂ ଗତା"ତି ଏୱମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ସୂରକଥାପି "ନନ୍ଦିମିତ୍ତୋ ନାମ ଯୋଧୋ ସୂରୋ ଅହୋସୀ"ତି ଅସ୍ସାଦୱସେନେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି, "ସଦ୍ଧୋ ଅହୋସି ଖଯଂ ଗତୋ"ତି ଏୱମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ସୁରାକଥନ୍ତି ପାଳିଯଂ ପନ ଅନେକୱିଧଂ ମଜ୍ଜକଥଂ ଅସ୍ସାଦୱସେନ କଥେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଆଦୀନୱୱସେନେୱ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱିସିଖାକଥାପି "ଅସୁକୱିସିଖା ସୁନିୱିଟ୍ଠା ଦୁନ୍ନିୱିଟ୍ଠା

ସୂରା ସମତ୍ଥା’’ତି ଅସ୍ସାଦଓସେନେଓ ନ ଓଟ୍ଟତି, ‘‘ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା ଖଯଂ ଗତା’’ତି ଓଟ୍ଟତି। କୁମ୍ଭଟ୍ଠାନକଥା ନାମ କୂଟଟ୍ଠାନକଥା ଉଦକତିତ୍ଥକଥା ଓ୍ଵୁଚ୍ଚତି (ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୭; ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୨୨୩; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୫।୧୦୮୦)। କୁମ୍ଭଦାସିକଥା ଓ୍ୱା। ସାପି ‘‘ପାସାଦିକା ନଚ୍ଚିତୁଂ ଗାଯିତୁଂ ଛେକା’’ତି ଅସ୍ସାଦଓସେନ ନ ଓଟ୍ଟତି, ‘‘ସଦ୍ଧା ପସନ୍ନା’’ତିଆଦିନା ନଯେନେଓ ଓଟ୍ଟତି।

ପୁଵ୍ବପେତକଥା ନାମ ଅତୀତଞ୍ଞାତିକଥା। ତତ୍ଥ ଓତ୍ତମାନଞ୍ଞାତିକଥାସଦିସୋଓ ଓିନିଚ୍ଛଯୋ। ନାନତ୍ତକଥା ନାମ ପୁରିମପଚ୍ଛିମକଥାଓିମୁତ୍ତା ଅଓସେସା ନାନାସଭାଓା ତିରଚ୍ଛାନକଥା। ଲୋକକ୍ଖାଯିକା ନାମ ‘‘ଅଯଂ ଲୋକୋ କେନ ନିମ୍ମିତୋ? ଅସୁକେନ ନାମ ନିମ୍ମିତୋ। କାକୋ ସେତୋ ଅଟ୍ଠୀନଂ ସେତତ୍ତା, ବଲାକା ରତ୍ତା ଲୋହିତସ୍ସ ରତ୍ତତ୍ତା’’ତିଏଓମାଦିକା ଲୋକାଯତଓିତଣ୍ଡସଲ୍ଲାପକଥା। ସମୁଦ୍ଦକ୍ଖାଯିକା ନାମ କସ୍ମା ସମୁଦ୍ଦୋ ସାଗରୋତି। ସାଗରଦେଓେନ ଖତତ୍ତା ସାଗରୋ, ଖତୋ ମେତି ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଯ ନିଓେଦିତତ୍ତା ସମୁଦ୍ଦୋତିଏଓମାଦିକା ନିରତ୍ଥକା ସମୁଦ୍ଦକ୍ଖାଯନକଥା। ଭଓୋତି ଓ୍ୱୁଦ୍ଧି, ଅଭଓୋତି ହାନି। ଇତି ଭଓୋ ଇତି ଅଭଓୋତି ଯଂ ଓା ତଂ ଓା ନିରତ୍ଥକକାରଣଂ ଓତ୍ୱା ପଓତ୍ତିତକଥା ଇତିଭଓାଭଓକଥା ନାମ।

ତେଜସା ତେଜନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ତେଜସା ତେସଂ ତେଜଂ। ପରିଯାଦିଯେଯ୍ୟାଥାତି ଖେପେତ୍ୱା ଗହେତ୍ୱା ଅଭିଭଓେଯ୍ୟାଥ। ତତ୍ରିଦଂ ଓତ୍ଥୁ – ଏକୋ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ମହାଥେରଂ ପୁଚ୍ଛି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ତେଜସା ତେଜଂ ପରିଯାଦିଯମାନା ଭିକ୍ଖୂ କିଂ କରୋନ୍ତୀ’’ତି। ଥେରୋ ଆହ – ଆଓୁସୋ, କିଞ୍ଚିଦେଓ ଆତପେ ଠପେତ୍ୱା ଯଥା ଛାଯା ହେଟ୍ଠା ନ ଓତରତି, ଉଦ୍ଧଂଯେଓ ଗଚ୍ଛତି ତଥା କରୋନ୍ତି। ଦସମେ ପାସଂସାନି ଠାନାନୀତି ପସଂସାଓହାନି କାରଣାନି। ସେସଂ ସଵ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଓାତି।

ଯମକଓଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୮) ୩। ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧। ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୬୧। ତତିୟସ୍ସ ପଠମେ ସମ୍ପନ୍ନସୀଲାତି ପରିପୁଣ୍ଣସୀଲା, ସୀଲସମଙ୍ଗିନୋ ୱା ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ଦ୍ୱୀହି କାରଣେହି ସମ୍ପନ୍ନସୀଲତା ହୋତି ସୀଲୱିପତ୍ତିୟା ଚ ଆଦୀନୱଦସ୍ସନେନ, ସୀଲସମ୍ପତ୍ତିୟା ଚ ଆନିସଂସଦସ୍ସନେନ। ତଦୁଭୟମ୍ପି ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୯, ୨୧) ୱିତ୍ଥାରିତଂ। ତତ୍ଥ ''ସମ୍ପନ୍ନସୀଲା''ତି ଏତ୍ତାୱତା କିର ଭଗୱା ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ''ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତା''ତି ଇମିନା ତତ୍ଥ ଜେଟ୍ଠକସୀଲଂ ୱିତ୍ଥାରେତ୍ୱା ଦସ୍ସେସୀତି ଦୀପୱିହାରୱାସୀ ସୁମନତ୍ଥେରୋ ଆହ। ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ପନସ୍ସ ତେପିଟକଚୂଳନାଗତ୍ଥେରୋ ଆହ – ଉଭୟତ୍ଥପି ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋୱ ଭଗୱତା ୱୁତ୍ତୋ। ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋୟେୱ ହି ସୀଲଂ, ଇତରାନି ପନ ତୀଣି ସୀଲନ୍ତି ୱୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ଅତ୍ଥୀତି ଅନନୁଜାନନ୍ତୋ ୱତ୍ୱା ଆହ – ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂୱରୋ ନାମ ଛଦ୍ୱାରାରକ୍ଖାମତ୍ତକମେୱ, ଆଜୀୱପାରିସୁଦ୍ଧି ଧମ୍ମେନ ସମେନ ପଚ୍ଚୟୁପ୍ପତ୍ତିମତ୍ତକଂ, ପଚ୍ଚୟସନ୍ନିସ୍ସିତଂ ପଟିଲଦ୍ଧପଚ୍ଚୟେ ଇଦମତ୍ଥନ୍ତି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନମତ୍ତକଂ। ନିପ୍ପରିୟାୟେନ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋୱ ସୀଲଂ। ୟସ୍ସ ସୋ ଭିନ୍ନୋ, ଅୟଂ ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱିୟ ପୁରିସୋ ହତ୍ଥପାଦେ ସେସାନି ରକ୍ଖିସ୍ସତୀତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ୟସ୍ସ ପନ ସୋ ଅରୋଗୋ, ଅୟଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ନସୀସୋ ୱିୟ ପୁରିସୋ ଜୀୱିତଂ ସେସାନି ପୁନ ପାକତିକାନି କାତୁଂ ସକ୍କୋତି। ତସ୍ମା ''ସମ୍ପନ୍ନସୀଲା''ତି ଇମିନା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ''ସମ୍ପନ୍ନପାତିମୋକ୍ଖା''ତି ତସ୍ସେୱ ୱେୱଚନଂ ୱତ୍ୱା ତଂ ୱିତ୍ଥାରେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତାତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତାତିଆଦୀନି ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନେୱ। ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେତି ଇଦଂ କସ୍ମା ଆରଦ୍ଧନ୍ତି? ସୀଲାନିସଂସଦସ୍ସନତ୍ଥଂ । ସଚେପି ଅଚିରପବ୍ବଜିତାନଂ ୱା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞାନଂ ୱା ଏୱମସ୍ସ ''ଭଗୱା 'ସୀଲଂ ପୂରେଥ ସୀଲଂ ପୂରେଥା'ତି ୱଦତି, କୋ ନୁ ଖୋ ସୀଲପୂରଣେ ଆନିସଂସୋ, କୋ ୱିସେସୋ, କା ୱଡ୍ଢୀ''ତି ତେସଂ ଦସ ଆନିସଂସେ ଦସ୍ସେତୁଂ ଏୱମାହ – ''ଅପ୍ପେୱ ନାମ ଏତଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ ପିୟମନାପତାଦିଆସୱକ୍ଖୟପରିୟୋସାନଂ ଆନିସଂସଂ ସୁତ୍ୱାପି ସୀଲଂ ପରିପୂରେୟ୍ୟୁ''ନ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟ ଚେତି ୟଦି ଇଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ପିୟୋ ଚସ୍ସନ୍ତି ପିୟଚକ୍ଖୂହି ସମ୍ପସ୍ସିତବ୍ବୋ, ସିନେହୁପ୍ପତ୍ତିୟା ପଦଟ୍ଠାନଭୂତୋ ଭୱେୟ୍ୟଂ। ମନାପୋତି ତେସଂ ମନୱଡ୍ଢନକୋ, ତେସଂ ୱା ମନେନ ପତ୍ତବ୍ବୋ, ମେତ୍ତଚିତ୍ତେନ ଫରିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଗରୂତି ତେସଂ ଗରୁଟ୍ଠାନିୟୋ ପାସାଣଚ୍ଛତ୍ତସଦିସୋ। ଭାୱନୀୟୋତି ''ଅଦ୍ଧାୟମାୟସ୍ମା ଜାନଂ ଜାନାତି ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀ''ତି ଏୱଂ ସମ୍ଭାୱନୀୟୋ। ସୀଲେସ୍ୱେୱସ୍ସ ପରିପୂରକାରୀତି ଚତୁପାରିସୁଦ୍ଧିସୀଲେସୁୟେୱ ପରିପୂରକାରୀ ଅସ୍ସ, ଅନୂନେନ ଆକାରେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଭୱେୟ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚେତୋସମଥମନୁୟୁତ୍ତୋତି ଅତ୍ତନୋ ଚିତ୍ତସମଥେ ୟୁତ୍ତୋ। ଅନିରାକତଜ୍ଝାନୋତି ବହି ଅନୀହଟଜ୍ଝାନୋ, ଅୱିନାସିତଜ୍ଝାନୋ ୱା। ୱିପସ୍ସନାୟାତି ସତ୍ତୱିଧାୟ ଅନୁପସ୍ସନାୟ। ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନନ୍ତି ୱଡ୍ଢେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ସମଥୱିପସ୍ସନାୱସେନ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ରତ୍ତିନ୍ଦିୱଂ ସୁଞ୍ଞାଗାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ନିସୀଦମାନୋ ଭିକ୍ଖୁ ''ବ୍ରୂହେତା ସୁଞ୍ଞାଗାରାନ''ନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅୟମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ , ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ଇଚ୍ଛନ୍ତେନ ମଜ୍ଝିମନିକାୟଟ୍ଠକଥାୟ (ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୬୪ ଆଦୟୋ) ଆକଙ୍ଖେୟ୍ୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାୟ ଓଲୋକେତବ୍ବୋ।

ଲାଭୀତି ଏତ୍ଥ ନ ଭଗୱା ଲାଭନିମିତ୍ତଂ ସୀଲାଦିପରିପୂରଣଂ କଥେତି। ଭଗୱା ହି ''ଘାସେସନଂ ଛିନ୍ନକଥୋ, ନ ୱାଚଂ ପୟୁତଂ ଭଣେ''ତି (ସୁ। ନି। ୭୧୬) ଏୱଂ ସାୱକେ ଓୱଦତି। ସୋ କଥଂ ଲାଭନିମିତ୍ତଂ ସୀଲାଦିପରିପୂରଣଂ କଥେୟ୍ୟ। ପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସୟୱସେନ ପନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୟେସଞ୍ହି ଏୱଂ ଅଜ୍ଝାସୟୋ ଭୱେୟ୍ୟ ''ସଚେ ମୟଂ ଚତୂହି ପଚ୍ଚୟେହି ନ କିଲମେୟ୍ୟାମ, ସୀଲାନି ପରିପୂରେତୁଂ ସକ୍କୁଣେୟ୍ୟାମା''ତି, ତେସଂ ଅଜ୍ଝାସୟୱସେନେୱମାହ। ଅପିଚ ସରସାନିସଂସୋ ଏସ ସୀଲସ୍ସ ୟଦିଦଂ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚୟା ନାମ। ତଥା ହି ପଣ୍ଡିତମନୁସ୍ସା କୋଟ୍ଠାଦୀସୁ ଠପିତଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଅତ୍ତନାପି ଅପରିଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସୀଲୱନ୍ତାନଂ ଦେନ୍ତୀତି ସୀଲସ୍ସ ସରସାନିସଂସଦସ୍ସନତ୍ଥମ୍ପେତଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ତତିୟୱାରେ ୟେସାହନ୍ତି ୟେସଂ ଅହଂ। ତେସଂ ତେ କାରାତି ତେସଂ ଦେୱାନଂ ୱା ମନୁସ୍ସାନଂ ୱା ତେ ମୟି କତା ପଚ୍ଚୟଦାନକାରା। ମହପ୍ଫଲା ହୋନ୍ତୁ ମହାନିସଂସାତି ଲୋକିୟସୁଖେନ ଫଲଭୂତେନ ମହପ୍ଫଲା, ଲୋକୁତ୍ତରେନ ମହାନିସଂସା। ଉଭୟଂ ୱା ଏତଂ ଏକତ୍ଥମେୱ। ସୀଲାଦିଗୁଣୟୁତ୍ତସ୍ସ ହି କଟଚ୍ଛୁଭିକ୍ଖାପି ପଞ୍ଚରତନମତ୍ତାୟ ଭୂମିୟା ପଣ୍ଣସାଲାପି କତ୍ୱା ଦିନ୍ନା ଅନେକାନି କପ୍ପସହସ୍ସାନି ଦୁଗ୍ଗତିୱିନିପାତତୋ ରକ୍ଖତି, ପରିୟୋସାନେ ଚ ଅମତାୟ ଧାତୁୟା ପରିନିବ୍ବାନସ୍ସ ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ''ଖୀରୋଦନଂ ଅହମଦାସି''ନ୍ତିଆଦୀନି (ୱି। ୱ। ୪୧୩) ଚେତ୍ଥ ୱତ୍ଥୂନି। ସକଲମେୱ ୱା ପେତୱତ୍ଥୁ ୱିମାନୱତ୍ଥୁ ଚ ସାଧକଂ।

ଚତୁତ୍ଥୱାରେ ପେତାତି ପେଚ୍ଚଭୱଂ ଗତା। ଞାତୀତି ସସ୍ସୁସସୁରପକ୍ଖିକା। ସାଲୋହିତାତି ଏକଲୋହିତବଦ୍ଧା ପିତିପିତାମହାଦୟୋ। କାଲଙ୍କତାତି ମତା।

ତେସଂ ତନ୍ତି ତେସଂ ତଂ ମଯି ପସନ୍ନଚିତ୍ତଂ, ତଂ ୱା ପସନ୍ନେନ ଚିତ୍ତେନ ଅନୁସ୍ସରଣଂ। ଯସ୍ସ ହି ଭିକ୍ଖୁନୋ କାଲକତୋ ପିତା ୱା ମାତା ୱା ''ଅମ୍ହାକଂ ଞାତକତ୍ଥେରୋ ସୀଲୱା କଲ୍ୟାଣଧମ୍ମୋ''ତି ପସନ୍ନଚିତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ତସ୍ସ ସୋ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦୋପି ତଂ ଅନୁସ୍ସରଣମତ୍ତମ୍ପି ମହପ୍ଫଲଂ ମହାନିସଂସମେୱ ହୋତି।

ଅରତିରତିସହୋତି ନେକ୍ଖମ୍ମପଟିପତ୍ତିଯା ଅରତିଯା କାମଗୁଣେସୁ ରତିଯା ଚ ସହୋ ଅଭିଭୱିତା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତା। ଭଯଭେରୱସହୋତି ଏତ୍ଥ ଭଯଂ ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସୋପି ଆରମ୍ମଣମ୍ପି, ଭେରୱଂ ଆରମ୍ମଣମେୱ।

୨। କଣ୍ଟକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭୨। ଦୁତିଯେ ଅଭିଞ୍ଞାତେହୀତି ଗଗନମଜ୍ଝେ ପୁଣ୍ଣଚନ୍ଦୋ ୱିଯ ସୂରିଯୋ ୱିଯ ଞାତେହି ପାକଟେହି। ପରପୁରାଯାତି ପରଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପଚ୍ଛିମଭାଗୋ, ପୁରାତି ପୁରିମଭାଗୋ, ପୁରତୋ ଧାୱନ୍ତେନ ପଚ୍ଛତୋ ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତେନ ଚ ମହାପରିୱାରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। କଣ୍ଟକୋତି ୱିଜ୍ଝନଟ୍ଠେନ କଣ୍ଟକୋ। ୱିସୂକଦସ୍ସନନ୍ତି ୱିସୂକଭୂତଂ ଦସ୍ସନଂ। ମାତୁଗାମୂପଚାରୋତି ମାତୁଗାମସ୍ସ ସମୀପଚାରିତା।

୩-୪। ଇଟ୍ଠଧମ୍ମସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୭୩-୭୪। ତତିଯେ ୱଣ୍ଣୋତି ସରୀରୱଣ୍ଣୋ। ଧମ୍ମାତି ନୱ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମା। ଚତୁତ୍ଥେ ଅରିଯାଯାତି ଅପୋଥୁଜ୍ଜନିକାଯ, ସୀଲାଦୀହି ମିସ୍ସକତ୍ତା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସାରାଦାଯୀ ଚ ହୋତି ୱରଦାଯୀତି ସାରସ୍ସ ଚ ୱରସ୍ସ ଚ ଆଦାଯକୋ ହୋତି। ଯୋ କାଯସ୍ସ ସାରୋ, ଯଞ୍ଚସ୍ସ ୱରଂ, ତଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୫। ମିଗସାଲାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭୫। ପଞ୍ଚମସ୍ସ ଆଦିମ୍ହି ତାୱ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ଛକ୍କନିପାତେ ୱୁତ୍ତମେୱ। ଦୁସ୍ସୀଲୋ ହୋତୀତିଆଦୀସୁ ପନ ଦୁସ୍ସୀଲୋତି ନିସ୍ସୀଲୋ। ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଫଲସମାଧିଂ। ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଫଲଞାଣଂ। ନପ୍ପଜାନାତୀତି ଉଗ୍ଗହପରିପୁଚ୍ଛାୱସେନ ନ ଜାନାତି। ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତୀତି ଏତ୍ଥ ପଞ୍ଚ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟାନି ତାୱ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗେନ ପହୀଯନ୍ତି, ଦସ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେନ। ଫଲକ୍ଖଣେ ତାନି ପହୀନାନି ନାମ ହୋନ୍ତି। ଫଲକ୍ଖଣଂ ସନ୍ଧାଯ ଇଧ ''ନିରୁଜ୍ଝତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ସୀଲଂ ପଞ୍ଚହି କାରଣେହି ଭିଜ୍ଜତି ପାରାଜିକାପଜ୍ଜନେନ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନେନ ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ଦନେନ ଅରହତ୍ତେନ ମରଣେନାତି। ତତ୍ଥ ପୁରିମା ତଯୋ ଭାୱନାପରିହାନାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି, ଚତୁତ୍ଥୋ ୱଡ୍ଢିଯା, ପଞ୍ଚମୋ ନେୱ ହାନାଯ ନ ୱଡ୍ଢିଯା। କଥଂ ପନେତଂ ଅରହତ୍ତେନ ସୀଲଂ ଭିଜ୍ଜତୀତି? ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ହି ସୀଲଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତକୁସଲମେୱ ହୋତି, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ଚ କୁସଲାକୁସଲକମ୍ମକ୍ଖଯାଯ ସଂୱତ୍ତତୀତି ଏୱଂ ତେନ ତଂ ଭିଜ୍ଜତି। ସୱନେନପିଅକତଂ ହୋତୀତି ସୋତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଅସ୍ସୁତଂ ହୋତି। ବାହୁସଚ୍ଚେନପି ଅକତଂ ହୋତୀତି ଏତ୍ଥ ବାହୁସଚ୍ଚନ୍ତି ୱୀରିଯଂ। ୱୀରିଯେନ କତ୍ତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଅକତଂ ହୋତି, ତସ୍ସ ଅକତତ୍ତା ସଗ୍ଗତୋପି ମଗ୍ଗତୋପି ପରିହାଯତି। ଦିଟ୍ଠିଯାପି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତୀତି ଦିଟ୍ଠିଯା ପଟିୱିଜ୍ଝିତବ୍ବଂ ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତି ଅପଚ୍ଚକ୍ଖକତଂ। ସାମଯିକମ୍ପି ୱିମୁତ୍ତିଂ ନ ଲଭତୀତି କାଲାନୁକାଲଂ ଧମ୍ମସ୍ସୱନଂ ନିସ୍ସାଯ ପୀତିପାମୋଜ୍ଜଂ ନ ଲଭତି। ହାନାଯ ପରେତୀତି ହାନାଯ ପୱତ୍ତତି।

ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତୀତି ''ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ ପତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱିଧଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅପରିସେସଂ ନିରୁଜ୍ଝତୀ''ତି ଉଗ୍ଗହପରିପୁଚ୍ଛାୱସେନ ଜାନାତି। ତସ୍ସ ସୱନେନପି କତଂ ହୋତୀତି ସୋତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ସୁତଂ ହୋତି। ବାହୁସଚ୍ଚେନପି କତଂ ହୋତୀତି ୱୀରିଯେନ କତ୍ତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ ଅନ୍ତମସୋ ଦୁବ୍ବଲୱିପସ୍ସନାମତ୍ତକମ୍ପି କତଂ ହୋତି। ଦିଟ୍ଠିଯାପି ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧଂ ହୋତୀତି ଅନ୍ତମସୋ ଲୋକିଯପଞ୍ଞାଯପି ପଚ୍ଚଯପଟିୱେଧୋ କତୋ ହୋତି। ଇମସ୍ସ ହି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପଞ୍ଞା ସୀଲଂ ପରିଧୋୱତି, ସୋ ପଞ୍ଞାପରିଧୋତେନ ୱିସେସଂ ପାପୁଣାତି।

ପମାଣିକାତି ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପମାଣଗ୍ଗାହକା। ପମିଣନ୍ତୀତି ପମେତୁଂ ତୁଲେତୁଂ ଅରହନ୍ତି। ଏକୋ ହୀନୋତି ଏକୋ ଗୁଣେହି ହୀନୋ। ପଣୀତୋତି ଏକୋ ଗୁଣେହି ପଣୀତୋ ଉତ୍ତମୋ। ତଂ ହୀତି ତଂ ପମାଣକରଣଂ। ଅଭିକ୍କନ୍ତତରୋତି ସୁନ୍ଦରତରୋ। ପଣୀତତରୋତି ଉତ୍ତମତରୋ। ଧମ୍ମସୋତୋ ନିବ୍ବହତୀତି ସୂରଂ ହୁତ୍ୱା ପୱତ୍ତମାନଂ ୱିପସ୍ସନାଞାଣଂ ନିବ୍ବହତି, ଅରିଯଭୂମିଂ ପାପେତି। ତଦନ୍ତରଂକୋ ଜାନେଯ୍ୟାତି ତଂ ଏୱଂ କାରଣଂ କୋ ଜାନେଯ୍ୟ। ସୀଲୱା ହୋତୀତି ଲୋକିଯସୀଲେନ ସୀଲୱା ହୋତି। ଯତ୍ଥସ୍ସ ତଂ ସୀଲନ୍ତି ଅରହତ୍ତୱିମୁତ୍ତିଂ ପତ୍ୱା ସୀଲଂ ଅପରିସେସମ୍ପି ନିରୁଜ୍ଝତି ନାମ, ତତ୍ଥ ଯୁତ୍ତି ୱୁତ୍ତାଯେୱ। ଇତୋ ପରେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଅଙ୍ଗେସୁ ଅନାଗାମିଫଲଂ ୱିମୁତ୍ତି ନାମ, ପଞ୍ଚମେ ଅରହତ୍ତମେୱ। ସେସମେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯାନୁସାରେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଛଟ୍ଠଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୭। କାକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭୭। ସତ୍ତମେ ଧଂସୀତି ଗୁଣଧଂସକୋ। କସ୍ସଚି ଗୁଣଂ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ହତ୍ଥେନପି ଗହିତୋ ତସ୍ସ ସୀସେପି ୱଚ୍ଚଂ କରୋତି। ପଗବ୍ଭୋତି ପାଗବ୍ଭିୟେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତିନ୍ତିଣୋତି ତିନ୍ତିଣଂ ୱୁଚ୍ଚତି ତଣ୍ହା, ତାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଆସଙ୍କାବହୁଲୋ ୱା। ଲୁଦ୍ଦୋତି ଦାରୁଣୋ। ଅକାରୁଣିକୋତି ନିକ୍କାରୁଣିକୋ। ଦୁବ୍ବଲୋତି ଅବଲୋ ଅପ୍ପଥାମୋ। ଓରୱିତାତି ଓରୱଯୁତ୍ତୋ ଓରୱନ୍ତୋ ଚରତି। ନେଚଯିକୋତି ନିଚଯକରୋ।

୯। ଆଘାତୱତ୍ଥୁସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୭୯। ନୱମେ ଅଟ୍ଠାନେତି ଅକାରଣେ। ସଚିତ୍ତକପୱତ୍ତିଯଞ୍ହି ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ’’ତିଆଦି କାରଣଂ ଭୱେୟ୍ୟ, ଖାଣୁପହଟାଦୀସୁ ତଂ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ଆଘାତୋ ଅଟ୍ଠାନେ ଆଘାତୋ ନାମ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଆକଙ୍ଖୱଗ୍ଗୋ ତତିୟୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୯) ୪। ଥେରୱଗ୍ଗୋ

୧-୩। ୱାହନସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୮୧-୮୩। ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ପଠମେ ୱିମରିଯାଦୀକତେନାତି କିଲେସମରିଯାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିମରିଯାଦଂ କତେନ। ଦୁତିଯଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ତତିଯେ ନୋ ଚ ପଯିରୁପାସିତାତି ନ ଉପଟ୍ଠାତି।

୪। ବ୍ଯାକରଣସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୪। ଚତୁତ୍ଥେ ଝାଯୀ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋତି ଝାନେହି ଚ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମାପତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଛେକୋ। ଇରୀଣନ୍ତି ତୁଚ୍ଛଭାୱଂ। ୱିଚିନନ୍ତି ଗୁଣୱିଚିନତଂ ନିଗ୍ଗୁଣଭାୱଂ। ଅଥ ୱା ଇରୀଣସଙ୍ଖାତଂ ଅରଞ୍ଞଂ ୱିଚିନସଙ୍ଖାତଂ ମହାଗହନଞ୍ଚ ଆପନ୍ନୋ ୱିଯ ହୋତି। ଅନଯନ୍ତି ଅୱଡ୍ଢିଂ। ବ୍ଯସନନ୍ତି ୱିନାସଂ। ଅନଯବ୍ଯସନନ୍ତି ଅୱଡ୍ଢିୱିନାସଂ। କିଂ ନୁ ଖୋତି କେନ କାରଣେନ।

୫-୬। କତ୍ଥୀସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୮୫-୮୬। ପଞ୍ଚମେ କତ୍ଥୀ ହୋତି ୱିକତ୍ଥୀତି କତ୍ଥନସୀଲୋ ହୋତି ୱିକତ୍ଥନସୀଲୋ, ୱିୱଟଂ କତ୍ୱା କଥେତି। ନ ସନ୍ତତକାରୀତି ନ ସତତକାରୀ। ଛଟ୍ଠେ ଅଧିମାନିକୋତି ଅନଧିଗତେ ଅଧିଗତମାନେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅଧିମାନସଚ୍ଚୋତି ଅଧିଗତମାନମେୱ ସଚ୍ଚତୋ ୱଦତି।

୭। ନପ୍ପିଯସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୭। ସତ୍ତମେ ଅଧିକରଣିକୋ ହୋତୀତି ଅଧିକରଣକାରକୋ ହୋତି। ନ ପିଯତାଯାତି ନ ପିଯଭାୱାଯ। ନ ଗରୁତାଯାତି ନ ଗରୁଭାୱାଯ। ନସାମଞ୍ଞାଯାତି ନ ସମଣଧମ୍ମଭାୱାଯ। ନ ଏକୀଭାୱାଯାତି ନ ନିରନ୍ତରଭାୱାଯ। ଧମ୍ମାନଂ ନ ନିସାମକଜାତିକୋତି ନୱନ୍ନଂ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମାନଂ ନ ନିସାମନସଭାୱୋ ନ ଉପଧାରଣସଭାୱୋ। ନ ପଟିସଲ୍ଲାନୋତି ନ ପଟିସଲ୍ଲୀନୋ। ସାଠେଯ୍ଯାନୀତି ସଠଭାୱୋ। କୂଟେଯ୍ଯାନୀତି କୂଟଭାୱୋ। ଜିମ୍ହେଯ୍ଯାନୀତି ନ ଉଜୁଭାୱା। ୱଙ୍କେଯ୍ଯାନୀତି ୱଙ୍କଭାୱା।

୮। ଅକ୍କୋସକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୮। ଅଟ୍ଠମେ ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକୋ ଅରିଯୂପୱାଦୀ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିନନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିପଦଂ ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକପଦେହି ଯୋଜେତବ୍ବଂ ‘‘ଅକ୍କୋସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନଂ, ପରିଭାସକୋ ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀନ’’ନ୍ତି। ଅରିଯାନଂ ପନ ଗୁଣେ ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଉପୱଦନ୍ତୋ ଅରିଯୂପୱାଦୀ ନାମ ହୋତି। ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ନ ୱୋଦାଯନ୍ତୀତି ସିକ୍ଖାତ୍ତଯସଙ୍ଖାତା ସାସନସଦ୍ଧମ୍ମା ଅସ୍ସ ୱୋଦାନଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ରୋଗାତଙ୍କନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରୋଗୋୱ କିଚ୍ଛାଜୀୱିତଭାୱକରଣେନ ଆତଙ୍କୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୯। କୋକାଲିକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୮୯। ନୱମେ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଯେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମୀତି କୋଯଂ କୋକାଲିକୋ, କସ୍ମା ଚ ଉପସଙ୍କମି? ଅଯଂ କିର କୋକାଲିକରଟ୍ଠେ କୋକାଲିକନଗରେ କୋକାଲିକସେଟ୍ଠିସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପିତରା କାରିତେ ୱିହାରେ ୱସତି ଚୂଳକୋକାଲିକୋତି ନାମେନ, ନ ପନ ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ସିସ୍ସୋ। ସୋ ହି ବ୍ରାହ୍ମଣପୁତ୍ତୋ ମହାକୋକାଲିକୋ ନାମ। ଭଗୱତି ପନ ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରନ୍ତେ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକା ପଞ୍ଚମତ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଜନପଦଚାରିକଂ ଚରମାନା ଉପକଟ୍ଠାଯ ୱସ୍ସୂପନାଯିକାଯ ୱିୱେକୱାସଂ ୱସିତୁକାମା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଉଯ୍ଯୋଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଚୀୱରମାଦାଯ ତସ୍ମିଂ ଜନପଦେ ତଂ ନଗରଂ ପତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଅଗମିଂସୁ। ତତ୍ଥ ନେସଂ କୋକାଲିକୋ ୱତ୍ତଂ ଅକାସି। ତେପି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ମୋଦିତ୍ୱା, ‘‘ଆୱୁସୋ, ମଯଂ ଇଧ ତେମାସଂ ୱସିସ୍ସାମ, ମା ନୋ କସ୍ସଚି ଆରୋଚେସୀ’’ତି ପଟିଞ୍ଞଂ ଗହେତ୍ୱା ୱସିଂସୁ। ୱସିତ୍ୱା ପୱାରଣାଦିୱସେ ପୱାରେତ୍ୱା ‘‘ଗଚ୍ଛାମ ମଯଂ, ଆୱୁସୋ’’ତି କୋକାଲିକଂ ଆପୁଚ୍ଛିଂସୁ। କୋକାଲିକୋ ‘‘ଅଜ୍ଜ, ଆୱୁସୋ, ଏକଦିୱସଂ ୱସିତ୍ୱା ସ୍ୱେ ଗମିସ୍ସଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ନଗରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସେ ଆମନ୍ତେସି – ‘‘ଆୱୁସୋ, ତୁମ୍ହେ ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକେ ଇଧ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱସମାନେପି ନ ଜାନାଥ, ନ ତେ କୋଚି ପଚ୍ଚଯେନପି

ନିମନ୍ତେତୀ’’ତି। ନଗରୱାସିନୋ ‘‘କହଂ, ଭନ୍ତେ, ଥେରା, କସ୍ମା ନୋ ନାରୋଚୟିତ୍ଥା’’ତି? କିଂ, ଆୱୁସୋ, ଆରୋଚିତେନ, କିଂ ନ ପସ୍ସଥ ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରାସନେ ନିସୀଦନ୍ତେ, ଏତେ ଅଗ୍ଗସାୱକାତି। ତେ ଖିପ୍ପଂ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ସପ୍ପିଫାଣିତାଦୀନି ଚେୱ ଚୀୱରଦୁସ୍ସାନି ଚ ସଂହରିଂସୁ।

କୋକାଲିକୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ପରମପ୍ପିଚ୍ଛା ଅଗ୍ଗସାୱକା ପୟୁତ୍ତୱାଚାୟ ଉପ୍ପନ୍ନଲାଭଂ ନ ସାଦିୟିସ୍ସନ୍ତି, ଅସାଦିୟନ୍ତା ‘ଆୱାସିକସ୍ସ ଦେଥା’ତି ୱକ୍ଖନ୍ତୀ’’ତି ତଂ ଲାଭଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ଥେରାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ଥେରା ଦିସ୍ୱାୱ ‘‘ଇମେ ପଚ୍ଚୟା ନେୱ ଅମ୍ହାକଂ, ନ କୋକାଲିକସ୍ସ କପ୍ପନ୍ତୀ’’ତି ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପକ୍କମିଂସୁ। କୋକାଲିକୋ ‘‘କଥଞ୍ହି ନାମ ସୟଂ ଅଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତା ମୟ୍ହମ୍ପି ଅଦାପେତ୍ୱା ପକ୍କମିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ଆଘାତଂ ଉପ୍ପାଦେସି । ତେପି ଭଗୱତୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱନ୍ତଂ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ପରିସଂ ଆଦାୟ ଜନପଦଚାରିକଂ ଚରନ୍ତା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ତସ୍ମିଂ ରଟ୍ଠେ ତମେୱ ନଗରଂ ପଚ୍ଚାଗମିଂସୁ। ନାଗରା ଥେରେ ସଞ୍ଜାନିତ୍ୱା ସହ ପରିକ୍ଖାରେହି ଦାନଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ନଗରମଜ୍ଝେ ମଣ୍ଡପଂ କତ୍ୱା ଦାନଂ ଅଦଂସୁ, ଥେରାନଞ୍ଚ ପରିକ୍ଖାରେ ଉପନାମେସୁଂ। ଥେରା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ନିୟ୍ୟାଦୟିଂସୁ। ତଂ ଦିସ୍ୱା କୋକାଲିକୋ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପିଚ୍ଛା ଅହେସୁଂ, ଇଦାନି ପାପିଚ୍ଛା ଜାତା, ପୁବ୍ବେପି ଅପ୍ପିଚ୍ଛସନ୍ତୁଟ୍ଠପୱିୱିତ୍ତସଦିସାୱ ମଞ୍ଞେ’’ତି ଥେରେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା, ‘‘ଆୱୁସୋ, ତୁମ୍ହେ ପୁବ୍ବେ ଅପ୍ପିଚ୍ଛା ୱିୟ, ଇଦାନି ପନ ପାପଭିକ୍ଖୂ ଜାତତ୍ଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ମୂଲଟ୍ଠାନେୟେୱ ନେସଂ ପତିଟ୍ଠଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ତରମାନରୂପୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୟେନ ଭଗୱା ତେନୁପସଙ୍କମି। ଅୟମେସ କୋକାଲିକୋ, ଇମିନା ଚ କାରଣେନ ଉପସଙ୍କମୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଭଗୱା ତଂ ତୁରିତତୁରିତଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଆୱଜ୍ଜେନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞାସି ‘‘ଅୟଂ ଅଗ୍ଗସାୱକେ ଅକ୍କୋସିତୁକାମୋ ଆଗତୋ, ସକ୍କା ନୁ ଖୋ ପଟିସେଧେତୁ’’ନ୍ତି। ତତୋ ‘‘ନ ସକ୍କା ପଟିସେଧେତୁଂ, ଥେରେସୁ ଅପରଜ୍ଝିତ୍ୱା ଆଗତୋ, ଏକଂସେନ ପନ ପଦୁମନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତିସ୍ସତୀ’’ତି ଦିସ୍ୱା ‘‘ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେପି ନାମ ଗରହନ୍ତଂ ସୁତ୍ୱା ନ ନିସେଧେତୀ’’ତି ୱାଦମୋଚନତ୍ଥଂ ଅରିୟୂପୱାଦସ୍ସ ଚ ମହାସାୱଜ୍ଜଭାୱଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ମା ହେୱନ୍ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଟିସେଧେସି। ତତ୍ଥ ମା ହେୱନ୍ତି ମା ଏୱଂ ଅଭଣି। ସଦ୍ଧାୟିକୋତି ସଦ୍ଧାୟ ଆଗମକରୋ ପସାଦାୱହୋ, ସଦ୍ଧାତବ୍ବୱଚନୋ ୱା। ପଚ୍ଚୟିକୋତି ପତ୍ତିୟାୟିତବ୍ବୱଚନୋ।

ପକ୍କାମୀତି କମ୍ମାନୁଭାୱେନ ଚୋଦିୟମାନୋ ପକ୍କାମି। ଓକାସକତଞ୍ହି କମ୍ମଂ ନ ସକ୍କା ପଟିବାହିତୁଂ। ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସାତି ପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ସତୋ ନଚିରେନେୱ। ସଚେ କାୟୋ ଫୁଟୋ ଅହୋସୀତି କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଓକାସଂ ଅୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ସକଲସରୀରଂ ଅଟ୍ଠୀନି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଗ୍ଗତାହି ପୀଳକାହି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟଂ ଅହୋସି। ୟସ୍ମା ପନ ବୁଦ୍ଧାନୁଭାୱେନ ତଥାରୂପଂ କମ୍ମଂ ବୁଦ୍ଧାନଂ ସମ୍ମୁଖୀଭାୱେ ୱିପାକଂ ଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ୱିଜହିତମତ୍ତେ ଦେତି, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ଅଚିରପକ୍କନ୍ତସ୍ସ ପୀଳକା ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। କଲାୟମତ୍ତିୟୋତି ଚଣକମତ୍ତିୟୋ। ବେଲୁୱସଲାଟୁକମତ୍ତିୟୋତି ତରୁଣବେଲୁୱମତ୍ତିୟୋ। ପଭିଜ୍ଜିଂସୂତି ଭିଜ୍ଜିଂସୁ। ତାସୁ ଭିନ୍ନାସୁ ସକଲସରୀରଂ ପନସପକ୍କଂ ୱିୟ ଅହୋସି। ସୋ ପକ୍କେନ ଗତ୍ତେନ ଜେତୱନଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ୱିସଗିଲିତୋ ମଚ୍ଛୋ ୱିୟ କଦଲିପତ୍ତେସୁ ନିପଜ୍ଜି। ଅଥ ଧମ୍ମସ୍ସୱନତ୍ଥଂ ଆଗତାଗତା ମନୁସ୍ସା ‘‘ଧି କୋକାଲିକ, ଧି କୋକାଲିକ, ଅୟୁତ୍ତମକାସି, ଅତ୍ତନୋୟେୱ ମୁଖଂ ନିସ୍ସାୟ ଅନୟବ୍ୟସନଂ ପତ୍ତୋସୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ତେସଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଆରକ୍ଖଦେୱତା ଧିକ୍କାରମକଂସୁ, ଆରକ୍ଖଦେୱତାନଂ ଆକାସଦେୱତାତି ଇମିନା ଉପାୟେନ ୟାୱ ଅକନିଟ୍ଠଭୱନା ଏକଧିକ୍କାରୋ ଉଦପାଦି।

ତୁରୂତି କୋକାଲିକସ୍ସ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ତୁରୁତ୍ଥେରୋ ନାମ ଅନାଗାମିଫଲଂ ପତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ସୋ ଭୁମ୍ମଟ୍ଠଦେୱତା ଆଦିଂ କତ୍ୱା ‘‘ଅୟୁତ୍ତଂ କୋକାଲିକେନ କତଂ ଅଗ୍ଗସାୱକେ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖନ୍ତେନା’’ତି ପରମ୍ପରାୟ ବ୍ରହ୍ମଲୋକସମ୍ପତ୍ତଂ ତଂ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ମା ମୟ୍ହଂ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସେୱ ୱରାକୋ ନସ୍ସି, ଓୱଦିସ୍ସାମି ନଂ ଥେରେସୁ ଚିତ୍ତପ୍ପସାଦତ୍ଥାୟା’’ତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତସ୍ସ ପୁରତୋ ଅଟ୍ଠାସି। ତଂ ସନ୍ଧାୟେତଂ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ତୁରୂ ପଚ୍ଚେକବ୍ରହ୍ମା’’ତି। ପେସଲାତି ପିୟସୀଲା। କୋସି ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋତି ନିସିନ୍ନକୋୱ କବରକ୍ଖୀନି ଉମ୍ମୀଲେତ୍ୱା ଏୱମାହ। ପସ୍ସ ୟାୱଞ୍ଚ ତେ ଇଦଂ ଅପରଦ୍ଧନ୍ତି ୟତ୍ତକଂ ତୟା ଅପରଦ୍ଧଂ, ଅତ୍ତନୋ ନଲାଟେ ମହାଗଣ୍ଡଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ସାସପମତ୍ତାୟ ପୀଳକାୟ ମଂ ଚୋଦେତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞସୀତି ଆହ।

ଅଥ ନଂ ‘‘ଅଦିଟ୍ଠପ୍ପତ୍ତୋ ଅୟଂ କୋକାଲିକୋ, ଗିଲିତୱିସୋ ୱିୟ ନ କସ୍ସଚି ୱଚନଂ ନ କରିସ୍ସତୀ’’ତି ଞତ୍ୱା ପୁରିସସ୍ସ ହୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ କୁଠାରୀତି କୁଠାରିସଦିସା ଫରୁସୱାଚା। ଛିନ୍ଦତୀତି କୁସଲମୂଲସଙ୍ଖାତେ ମୂଲେୟେୱ ନିକନ୍ତତି। ନିନ୍ଦିୟନ୍ତି ନିନ୍ଦିତବ୍ବଂ ଦୁସ୍ସୀଲପୁଗ୍ଗଲଂ। ପସଂସତୀତି ଉତ୍ତମତ୍ଥେ ସମ୍ଭାୱେତ୍ୱା ଖୀଣାସୱୋତି ୱଦତି। ତଂ ୱା ନିନ୍ଦତି ୟୋ ପସଂସିୟୋତି ୟୋ ୱା ପସଂସିତବ୍ବୋ ଖୀଣାସୱୋ, ତଂ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଚୋଦେନ୍ତୋ ‘‘ଦୁସ୍ସୀଲୋ ଅୟ’’ନ୍ତି ୱଦତି। ୱିଚିନାତି ମୁଖେନ ସୋ କଲିନ୍ତି ସୋ ତଂ ଅପରାଧଂ ମୁଖେନ ୱିଚିନାତି ନାମ। କଲିନାତେନାତି ତେନ ଅପରାଧେନ ସୁଖଂ ନ ୱିନ୍ଦତି। ନିନ୍ଦିୟପସଂସାୟ ହି ପସଂସିୟନିନ୍ଦାୟ ଚ ସମକୋୱ ୱିପାକୋ।

ସବ୍ବସ୍ସାପି ସହାପି ଅତ୍ତନାତି ସବ୍ବେନ ସକେନ ଧନେନପି ଅତ୍ତନାପି ସଦ୍ଧିଂ ୟୋ ଅକ୍ଖେସୁ ଧନପରାଜୟୋ ନାମ, ଅୟଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଅପରାଧୋ। ୟୋ ସୁଗତେସୂତି ୟୋ ପନ ସମ୍ମଗ୍ଗତେସୁ ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଦୂସେୟ୍ୟ, ଅୟଂ ଚିତ୍ତପଦୋସୋୱ ତତୋ କଲିତୋ ମହନ୍ତତରୋ କଲି।

ଇଦାନି ତସ୍ସ ମହନ୍ତତରଭାୱଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ସତଂ ସହସ୍ସାନନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ସତଂ ସହସ୍ସାନନ୍ତି ନିରବ୍ବୁଦଗଣନାଯ ସତସହସ୍ସଞ୍ଚ। ଛତ୍ତିଂସତୀତି ଅପରାନି ଛତ୍ତିଂସତି ନିରବ୍ବୁଦାନି। ପଞ୍ଚ ଚାତି ଅବ୍ବୁଦଗଣନାଯ ପଞ୍ଚ ଅବ୍ବୁଦାନି। ଯମରିଯଗରହୀତି ଯଂ ଅରିଯେ ଗରହନ୍ତୋ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜତି, ତତ୍ଥ ଏତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

କାଲମକାସୀତି ଉପଞ୍ଛାଯେ ପକ୍କନ୍ତେ କାଲଂ ଅକାସି। ପଦୁମନିରଯନ୍ତି ପାଟିଯେକ୍କୋ ପଦୁମନିରଯୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅୱୀଚିମହାନିରଯସ୍ମିଂଯେୱ ପନ ପଦୁମଗଣନାଯ ପଚ୍ଚିତବ୍ବେ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ନିବ୍ବତ୍ତି।

ୱୀସତିଖାରିକୋତି ମାଗଧକେନ ପତ୍ଥେନ ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥା, କୋସଲରଟ୍ଠେ ଏକୋ ପତ୍ଥୋ ହୋତି। ତେନ ପତ୍ଥେନ ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥା ଆଳ୍ହକଂ , ଚତ୍ତାରି ଆଳ୍ହକାନି ଦୋଣଂ, ଚତୁଦୋଣା ମାନିକା, ଚତୁମାନିକା ଖାରୀ, ତାଯ ଖାରିଯା ୱୀସତିଖାରିକୋ। ତିଲୱାହୋତି ମାଗଧକାନଂ ସୁଖୁମତିଲାନଂ ତିଲସକଟଂ। ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋତି ଅବ୍ବୁଦୋ ନାମ ପାଟିଯେକ୍କୋ ନିରଯୋ ନତ୍ଥି, ଅୱୀଚିମ୍ହିଯେୱ ପନ ଅବ୍ବୁଦଗଣନାଯ ପଚ୍ଚିତବ୍ବଟ୍ଠାନସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ନିରବ୍ବୁଦାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ୱସ୍ସଗଣନାପି ପନେତ୍ଥ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା – ଯଥେୱ ହି ସତଂ ସତସହସ୍ସାନି କୋଟି ହୋତି, ଏୱଂ ସତଂ ସତସହସ୍ସକୋଟିଯୋ ପକୋଟି ନାମ ହୋତି, ସତଂ ସତସହସ୍ସପକୋଟିଯୋ କୋଟିପକୋଟି ନାମ, ସତଂ ସତସହସ୍ସକୋଟିପକୋଟିଯୋ ନହୁତଂ, ସତଂ ସତସହସ୍ସନହୁତାନି ନିନ୍ନହୁତଂ, ସତଂ ସତସହସ୍ସନିନ୍ନହୁତାନି ଏକଂ ଅବ୍ବୁଦଂ, ତତୋ ୱୀସତିଗୁଣଂ ନିରବ୍ବୁଦଂ, ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥାତି। ଦସମଂ ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ଥେରୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

(୧୦) ୫। ଉପାଲିୱଗ୍ଗୋ

୧-୨। କାମଭୋଗୀସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୯୧-୯୨। ପଞ୍ଚମସ୍ସ ପଠମେ ସାହସେନାତି ସାହସିଯକମ୍ମେନ। ଦୁତିଯେ ଭଯାନୀତି ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସଭଯାନି। ୱେରାନୀତି ଅକୁସଲୱେରପୁଗ୍ଗଲୱେରାନି। ଅରିଯୋ ଚସ୍ସ ଞାଯୋତି ସହ ୱିପସ୍ସନାଯ ମଗ୍ଗୋ। ଇତି ଇମସ୍ମିଂ ସତି ଇଦଂ ହୋତୀତି ଏୱଂ ଇମସ୍ମିଂ ଅୱିଜ୍ଜାଦିକେ କାରଣେ ସତି ଇଦଂ ସଙ୍ଖାରାଦିକଂ ଫଲଂ ହୋତି। ଇମସ୍ସୁପ୍ପାଦା ଇଦଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଯୋ ଯସ୍ସ ସହଜାତପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ଉପ୍ପାଦା ଇତରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ନାମ। ଇମସ୍ମିଂ ଅସତୀତି ଅୱିଜ୍ଜାଦିକେ କାରଣେ ଅସତି ସଙ୍ଖାରାଦିକଂ ଫଲଂ ନ ହୋତି। ଇମସ୍ସନିରୋଧାତି କାରଣସ୍ସ ଅପ୍ପୱତ୍ତିଯା ଫଲସ୍ସ ଅପ୍ପୱତ୍ତି ହୋତି।

୩। କିଂଦିଟ୍ଠିକସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୯୩। ତତିଯେ ସଣ୍ଠାପେସୁନ୍ତି ଇରିଯାପଥମ୍ପି ୱଚନପଥମ୍ପି ସଣ୍ଠାପେସୁଂ। ଅପ୍ପସଦ୍ଦୱିନୀତାତି ଅପ୍ପସଦ୍ଦେନ ମନ୍ଦଭାଣିନା ସତ୍ଥାରା ୱିନୀତା। ପରତୋଘୋସପଚ୍ଚଯା ୱାତି ପରସ୍ସ ୱା ୱଚନକାରଣା। ଚେତଯିତାତି ପକପ୍ପିତା। ମଙ୍କୁଭୂତାତି ଦୋମନସ୍ସପ୍ପତ୍ତା ନିତ୍ତେଜା। ପତ୍ତକ୍ଖନ୍ଧାତି ପତିତକ୍ଖନ୍ଧା। ସହଧମ୍ମେନାତି ସହେତୁକେନ କାରଣେନ ୱଚନେନ।

୪। ୱଜ୍ଜିଯମାହିତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୯୪। ଚତୁତ୍ଥେ ୱଜ୍ଜିଯମାହିତୋତି ଏୱଂନାମକୋ। ସବ୍ବଂ ତପନ୍ତି ସବ୍ବମେୱ ଦୁକ୍କରକାରିକଂ। ସବ୍ବଂ ତପସ୍ସିନ୍ତି ସବ୍ବଂ ତପନିସ୍ସିତକଂ। ଲୂଖାଜୀୱିନ୍ତି ଦୁକ୍କରକାରିକଜୀୱିକାନୁଯୋଗଂ ଅନୁଯୁତ୍ତଂ। ଗାରଯ୍ହନ୍ତି ଗରହିତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ। ପସଂସିଯନ୍ତି ପସଂସିତବ୍ବଯୁତ୍ତକଂ। ୱେନଯିକୋତି ସଯଂ ଅୱିନୀତୋ ଅଞ୍ଞେହି ୱିନେତବ୍ବୋ। ଅପଞ୍ଞତ୍ତିକୋତି ନ କିଞ୍ଚି ପଞ୍ଞାପେତୁଂ ସକ୍କୋତି। ଅଥ ୱା ୱେନଯିକୋତି ସତ୍ତୱିନାସକୋ। ଅପଞ୍ଞତ୍ତିକୋତି ଅପଚ୍ଚକ୍ଖଂ ନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞାପେତି, ସଯଂକତାଦୀସୁ କିଞ୍ଚି ପଞ୍ଞାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ନ ସୋ ଭଗୱା ୱେନଯିକୋତି ସୋ ଭଗୱା ଏୱଂ ଯାଥାୱତୋ ଞତ୍ୱା କୁସଲାକୁସଲଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ନ ଅଞ୍ଞେନ ୱିନେତବ୍ବୋ ନ ଅଞ୍ଞସିକ୍ଖିତୋ। ଯେ ଚ ଧମ୍ମେ ଉପାଦାଯ ସତ୍ତୋ ପଞ୍ଞାପିଯତି, ତେସଂ ପଞ୍ଞାପନତୋ ନ ସତ୍ତୱିନାସକୋ, ସୁୱିନୀତୋ ସୁସିକ୍ଖିତୋ ସତ୍ତୱିନାଯକୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ସପଞ୍ଞତ୍ତିଯୋଯେୱାତି ଦସ୍ସେତି। ୱିମୁତିଂ ୱିମୁଚ୍ଚତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମାତି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିସଙ୍ଖାତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୁତ୍ତିଂ ଅଧିମୁଚ୍ଚତୋ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ୱଡ୍ଢନ୍ତି ନାମ, ତଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସାସନେ ପନ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିମୁତ୍ତିସଙ୍ଖାତୋ ୱିମୁତ୍ତି କୁସଲାନଂଯେୱ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି।

୫। ଉତ୍ତିଯସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୯୫। ପଞ୍ଚମେ ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସୀତି ସତ୍ତୂପଲଦ୍ଧିଯଂ ଠତ୍ୱା ଅପୁଚ୍ଛଂ ପୁଚ୍ଛତୀତି ତୁଣ୍ହୀ ଅହୋସି। ସବ୍ବସାମୁକ୍କଂସିକଂ ୱତ ମେତି ମଯା ସବ୍ବପୁଚ୍ଛାନଂ ଉତ୍ତମପୁଚ୍ଛଂ ପୁଚ୍ଛିତୋ ସମଣୋ ଗୋତମୋ ସଂସାଦେତି ନୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତି, ନୂନ ନ ୱିସହତି ନ ସକ୍କୋତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତୁନ୍ତି ଏୱଂ ପାପିକଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ମା ପଟିଲଭୀତି। ତଦସ୍ସାତି ତଂ ଏୱଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଭୱେଯ୍ୟ। ପଚ୍ଚନ୍ତିମନ୍ତି ଯସ୍ମା ମଜ୍ଝିମଦେସେ ନଗରସ୍ସ ଉଦ୍ଧାପାଦୀନି ଥିରାନି ୱା ହୋନ୍ତୁ ଦୁବ୍ବଲାନି ୱା, ସବ୍ବସୋ ୱା ପନ ମା ହୋନ୍ତୁ, ଚୋରାସଙ୍କା ନ ହୋତି। ତସ୍ମା ତଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ''ପଚ୍ଚନ୍ତିମଂ ନଗର''ନ୍ତି ଆହ। ଦଳ୍ହୁଦ୍ଧାପନ୍ତି ଥିରପାକାରପାଦଂ। ଦଳ୍ହପାକାରତୋରଣନ୍ତି ଥିରପାକାରଞ୍ଚେୱ ଥିରପିଟ୍ଠିସଙ୍ଘାଟଞ୍ଚ। ଏକଦ୍ୱାରନ୍ତି କସ୍ମା ଆହ? ବହୁଦ୍ୱାରସ୍ମିଞ୍ହି ନଗରେ ବହୂହି ପଣ୍ଡିତଦୋୱାରିକେହି ଭୱିତବ୍ବଂ, ଏକଦ୍ୱାରେ ଏକୋୱ ୱଟ୍ଟତି। ତଥାଗତସ୍ସ ଚ ପଞ୍ଞାଯ ଅଞ୍ଞୋ ସଦିସୋ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ସତ୍ଥୁ ପଣ୍ଡିତଭାୱସ୍ସ ଓପମ୍ମତ୍ଥଂ ଏକଂଯେୱ ଦୋୱାରିକଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଏକଦ୍ୱାର''ନ୍ତି ଆହ। ପଣ୍ଡିତୋତି ପଣ୍ଡିଚ୍ଚେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ବ୍ୟତ୍ତୋତି ୱେଯ୍ୟତ୍ତିଯେନ ସମନ୍ନାଗତୋ। ମେଧାୱୀତି ଠାନୁପ୍ପତ୍ତିଯପଞ୍ଞାସଙ୍ଖାତାଯ ମେଧାଯ ସମନ୍ନାଗତୋ। ଅନୁପରିଯାଯପଥନ୍ତି ଅନୁପରିଯାଯନାମକଂ ମଗ୍ଗଂ। ପାକାରସନ୍ଧିନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଇଟ୍ଠକାନଂ ଅପଗତଟ୍ଠାନଂ। ପାକାରୱିୱରନ୍ତି ପାକାରସ୍ସ ଛିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ। ତଦେୱେତଂ ପଞ୍ହନ୍ତି ତଂଯେୱ ''ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ପୁଟ୍ଠଂ ଠପନୀଯପଞ୍ହଂ ପୁନପି ପୁଚ୍ଛି। ସବ୍ବୋ ଚ ତେନ ଲୋକୋତି ସତ୍ତୂପଲଦ୍ଧିଯଂଯେୱ ଠତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନାକାରେନ ପୁଚ୍ଛତୀତି ଦସ୍ସେତି।

୬। କୋକନୁଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୯୬। ଛଟ୍ଠେ ପୁପ୍ଫାପଯମାନୋତି ପୁପ୍ଫସଦିସାନି ନିରୁଦକାନି କୁରୁମାନୋ। କ୍ୱେତ୍ଥ, ଆଓ୍ୱୁସୋତି କୋ ଏତ୍ଥ, ଆଓ୍ୱୁସୋ। ଯାଓ୍ୱତା, ଆଓ୍ୱୁସୋ, ଦିଟ୍ଠୀତି ଯତ୍ତିକା ଦ୍ୱାସଟ୍ଠିଓ୍ୱିଧାପି ଦିଟ୍ଠି ନାମ ଅତ୍ଥି। ଯାଓ୍ୱତା ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନନ୍ତି ''ଖନ୍ଧାପି ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ, ଅଓ୍ୱିଜ୍ଜାପି, ଫସ୍ସୋପି, ସଞ୍ଞାପି, ଓ୍ୱିତକ୍କୋପି ଅଯୋନିସୋମନସିକାରୋପି, ପାପମିତ୍ତୋପି , ପରତୋଘୋସୋପି ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଏଓ୍ୱଂ ଯତ୍ତକଂ ଅଟ୍ଠଓ୍ୱିଧମ୍ପି ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନଂ ଦିଟ୍ଠିକାରଣଂ ନାମ ଅତ୍ଥି। ଦିଟ୍ଠାଧିଟ୍ଠାନନ୍ତି ଦିଟ୍ଠୀନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ, ଅଧିଠତ୍ୱା ଅଧିଭଓ୍ୱିତ୍ୱା ପଓ୍ୱତ୍ତାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଏତଂ ନାମଂ। ଦିଟ୍ଠିପରିଯୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ''କତମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ଦିଟ୍ଠିପରିଯୁଟ୍ଠାନାନି? ଯା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗହନଂ ଦିଟ୍ଠିକନ୍ତାରଂ ଦିଟ୍ଠିଓ୍ୱିସୂକଂ ଦିଟ୍ଠିଓ୍ୱିପ୍ଫନ୍ଦିତଂ ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନଂ ଦିଟ୍ଠିସଲ୍ଲଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ବାଧୋ ଦିଟ୍ଠିପଲିବୋଧୋ ଦିଟ୍ଠିବନ୍ଧନଂ ଦିଟ୍ଠିପପାତୋ ଦିଟ୍ଠାନୁସଯୋ ଦିଟ୍ଠିସନ୍ତାପୋ ଦିଟ୍ଠିପରିଳାହୋ ଦିଟ୍ଠିଗନ୍ଥୋ ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ ଦିଟ୍ଠାଭିନିଓ୍ୱେସୋ ଦିଟ୍ଠିପରାମାସୋ। ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ଦିଟ୍ଠିପରିଯୁଟ୍ଠାନାନୀ''ତି ଏଓ୍ୱଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ଦିଟ୍ଠିପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ। ସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଟ୍ଠାନସ୍ସେଓ୍ୱ ଓ୍ୱେଓ୍ୱଚନଂ। ଓ୍ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ''ଖନ୍ଧା ପଚ୍ଚଯୋ ଦିଟ୍ଠୀନଂ ଉପାଦାଯ ସମୁଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନା''ତି (ପଟି। ମ। ୧।୧୨୪) ସଙ୍ଗଂ ଓ୍ୱିତ୍ଥାରେତଙ୍ଗଂ। ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗୋ ପନ ଦିଟ୍ଠିସମୁଗ୍ଘାତୋ ନାମ ସଙ୍ଗଦିଟ୍ଠୀନଂ ସମୁଗ୍ଘାତକତ୍ତା। ତମହନ୍ତି ତଂ ସଙ୍ଗଂ ଅହଂ ଜାନାମି। କ୍ୱାହଂ ଓ୍ୱକ୍ଖାମୀତି କିଂକାରଣା ଅହଂ ଓ୍ୱକ୍ଖାମି।

୭-୮। ଆହୁନେଯ୍ୟସୁତ୍ତାଦିଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୯୭-୯୮। ସତ୍ତମେ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୋତି ଯାଥାଓ୍ୱଦିଟ୍ଠିକୋ। ଅଟ୍ଠମେ ଅଧିକରଣସମୁପ୍ପାଦଓ୍ୱୂପସମକୁସଲୋତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅଧିକରଣାନଂ ମୂଲଂ ଗହେତ୍ୱା ଓ୍ୱୂପସମେନ ସମୁପ୍ପାଦଓ୍ୱୂପସମକୁସଲୋ ହୋତି।

୯। ଉପାଲିସୁତ୍ତଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୯୯। ନଓ୍ୱମେ ଦୁରଭିସମ୍ଭଓ୍ୱାନୀତି ସମ୍ଭଓ୍ୱିତୁଂ ଦୁକ୍ଖାନି ଦୁସ୍ସହାନି, ନ ସକ୍କା ଅପ୍ପେସକ୍ଖେହି ଅଜ୍ଝୋଗାହିତୁନ୍ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅରଞ୍ଞଓ୍ୱନପତ୍ଥାନୀତି ଅରଞ୍ଞାନି ଚ ଓ୍ୱନପତ୍ଥାନି ଚ। ଆରଞ୍ଞକଙ୍ଗନିପ୍ଫାଦନେନ ଅରଞ୍ଞାନି, ଗାମନ୍ତଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସାନଂ ଅନୁପଚାରଟ୍ଠାନଭାଓ୍ୱେନ ଓ୍ୱନପତ୍ଥାନି। ପନ୍ତାନୀତି ପରିଯନ୍ତାନି ଅତିଦୂରାନି। ଦୁକ୍କରଂ ପଓ୍ୱିଓ୍ୱେକନ୍ତି କାଯଓ୍ୱିଓ୍ୱେକୋ ଦୁକ୍କରୋ। ଦୁରଭିରମନ୍ତି ଅଭିରମିତୁଂ ନ ସୁକରଂ। ଏକତ୍ତେତି ଏକୀଭାଓ୍ୱେ। କିଂ ଦସ୍ସେତି? କାଯଓ୍ୱିଓ୍ୱେକେ କତେପି ତତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ଅଭିରମାପେତୁଂ ଦୁକ୍କରଂ। ଦ୍ୱଯଂଦ୍ୱଯାରାମୋ ହି ଅଯଂ ଲୋକୋତି। ହରନ୍ତି ମଞ୍ଞେତି ହରନ୍ତି ଓ୍ୱିଯ ଘସନ୍ତି ଓ୍ୱିଯ। ମନୋତି ଚିତ୍ତଂ। ସମାଧିଂ ଅଲଭମାନସ୍ସାତି ଉପଚାରସମାଧିଂ ଓ୍ୱା ଅପ୍ପନାସମାଧିଂ ଓ୍ୱା ଅଲଭନ୍ତସ୍ସ । କିଂ ଦସ୍ସେତି? ଈଦିସସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ତିଣପଣ୍ଣମିଗାଦିସଦ୍ଦେହି ଓ୍ୱିଓ୍ୱିଧେହି ଚ ଭୀସନକେହି ଓ୍ୱନାନି ଚିତ୍ତଂ ଓ୍ୱିକ୍ଖିପନ୍ତି ମଞ୍ଞେତି। ସଂସୀଦିସ୍ସତୀତି କାମଓ୍ୱିତକ୍କେନ ସଂସୀଦିସ୍ସତି। ଉପ୍ପିଲ୍ଲଓ୍ୱିସ୍ସତୀତି ବ୍ୟାପାଦଓ୍ୱିହିଂସାଓ୍ୱିତକ୍କେହି ଉଦ୍ଧଂ ପ୍ଲଓ୍ୱିସ୍ସତି।

କଣ୍ଡସଂଧୋଓ୍ୱିକନ୍ତି କଣ୍ଣେ ଧୋଓ୍ୱନ୍ତେନ କୀଳିତଙ୍ଗଂ। ପିଟ୍ଠିସଂଧୋଓ୍ୱିକନ୍ତି ପିଟ୍ଠିଂ ଧୋଓ୍ୱନ୍ତେନ କୀଳିତଙ୍ଗଂ। ତତ୍ଥ ଉଦକଂ ସୋଣ୍ଡାଯ ଗହେତ୍ୱା ଦ୍ୱୀସୁ କଣ୍ଣେସୁ ଆସିଞ୍ଚନଂ କଣ୍ଡସଂଧୋଓ୍ୱିକା ନାମ, ପିଟ୍ଠିଯଂ ଆସିଞ୍ଚନଂ ପିଟ୍ଠିସଂଧୋଓ୍ୱିକା ନାମ। ଗାଧଂ ଓ୍ୱିନ୍ଦତୀତି ପତିଟ୍ଠଂ ଲଭତି। କୋ ଚାହଂ କୋ ଚ ହତ୍ଥିନାଗୋତି ଅହଂ କୋ, ହତ୍ଥିନାଗୋ କୋ, ଅହମ୍ପି ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ଅଯମ୍ପି, ମଯ୍ହମ୍ପି ଚତ୍ତାରୋ ପାଦା, ଇମସ୍ସପି, ନନୁ ଉଭୋପି ମଯଂ ସମସମାତି।

ଓ୍ୱଙ୍କକନ୍ତି କୁମାରକାନଂ କୀଳନକଂ ଖୁଦ୍ଦକନଙ୍ଗଲଂ। ଘଟିକନ୍ତି ଦୀଘଦଣ୍ଡକେନ ରସ୍ସଦଣ୍ଡକଂ ପହରଣକୀଳଂ। ମୋକ୍ଖଚିକନ୍ତି ସଂପରିଓ୍ୱତ୍ତକକୀଳଂ, ଆକାସେ ଦଣ୍ଡକଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ଓ୍ୱା ସୀସଂ ଠପେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠୁପରିଯଭାଓ୍ୱେନ ପରିଓ୍ୱତ୍ତନକୀଳନ୍ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଚିଙ୍ଗୁଲକନ୍ତି ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି କତଂ ଓ୍ୱାତପ୍ପହାରେନ ପରିବ୍ଭମନଚକ୍କଂ। ପତ୍ତାଳ୍ହକଂ ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି ପଣ୍ଣନାଳି, ତାଯ ଓ୍ୱାଲୁକାଦୀନି ମିନନ୍ତା କୀଳନ୍ତି। ରଥକନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକରଥଂ। ଧନୁକନ୍ତି ଖୁଦ୍ଦକଧନୁମେଓ୍ୱ।

ଇଧ ଖୋ ପନ ଓ୍ୱୋତି ଏତ୍ଥ ଓ୍ୱୋତି ନିପାତମତ୍ତଂ, ଇଧ ଖୋ ପନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଙ୍ଘ ତ୍ୱଂ, ଉପାଲି, ସଙ୍ଘେ ଓ୍ୱିହରାହୀତି ଏତ୍ଥ ଇଙ୍ଘାତି ଚୋଦନତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ତେନ ଥେରଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଓ୍ୱିହାରତ୍ଥାଯ ଚୋଦେତି, ନାସ୍ସ ଅରଞ୍ଞଓ୍ୱାସଂ ଅନୁଜାନାତି। କସ୍ମା? ଅରଞ୍ଞସେନାସନେ ଓ୍ୱସତୋ କିରସ୍ସ ଓ୍ୱାସଧୁରମେଓ୍ୱ ପୂରିସ୍ସତି, ନ ଗନ୍ଥଧୁରଂ। ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଓ୍ୱସନ୍ତୋ ପନ ଦ୍ୱେ ଧୁରାନି ପୂରେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣିସ୍ସତି, ଓ୍ୱିନଯପିଟକେ ଚ ପାମୋକ୍ଖୋ ଭଓ୍ୱିସ୍ସତି। ଅଥସ୍ସାହଂ ପରିସମଜ୍ଝେ ପୁଞ୍ଜପତ୍ଥନଂ ପୁବ୍ବାଭିନୀହାରଞ୍ଚ କଥେତ୍ୱା ଇମଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଓ୍ୱିନଯଧରାନଂ ଅଗ୍ଗଟ୍ଠାନେ ଠପେସ୍ସାମୀତି ଇମମତ୍ଥଂ ପସ୍ସମାନୋ ସତ୍ଥା ଥେରସ୍ସ ଅରଞ୍ଞଓ୍ୱାସଂ ନାନୁଜାନୀତି। ଦସମଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେଓ୍ୱାତି।

ଉପାଲିଓ୍ୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

ଦୁତିଯପଣ୍ଣାସକଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୩। ତତିଯପଣ୍ଣାସକଂ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୧) ୧। ସମଣସଞ୍ଞାୱଗ୍ଗୋ

୧। ସମଣସଞ୍ଞାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୦୧। ତତିଯସ୍ସ ପଠମେ ସମଣସଞ୍ଞାତି ସମଣାନଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନକସଞ୍ଞା। ସନ୍ତତକାରୀତି ନିରନ୍ତରକାରୀ। ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝୋତି ନିଦ୍ଦୁକ୍ଖୋ। ଇଦମତ୍ଥଂତିସ୍ସ ହୋତୀତି ଇଦମତ୍ଥଂ ଇମେ ପଚ୍ଚଯାତି ଏୱମସ୍ସ ଜୀୱିତପରିକ୍ଖାରେସୁ ହୋତି, ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତପରିଭୋଗଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁତିଯଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

୩। ମିଚ୍ଛତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୦୩। ତତିଯେ ୱିରାଧନା ହୋତୀତି ସଗ୍ଗତୋ ମଗ୍ଗତୋ ଚ ୱିରଜ୍ଝନଂ ହୋତି। ନୋ ଆରାଧନାତି ନ ସମ୍ପାଦନା ନ ପରିପୂରକାରିତା ହୋତି। ପହୋତୀତି ପୱତ୍ତତି।

୪-୫। ବୀଜସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୦୪-୧୦୫। ଚତୁତ୍ଥେ ଯଥାଦିଟ୍ଠି ସମତ୍ତଂ ସମାଦିନ୍ନନ୍ତି ଦିଟ୍ଠାନୁରୂପେନ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ସମାଦିନ୍ନଂ ସକଲଂ ଗହିତଂ। ଚେତନାତି ତୀସୁ ଦ୍ୱାରେସୁ ନିଚ୍ଛିତଚେତନାୱ ଗହିତା। ପତ୍ଥନାତି ‘‘ଏୱରୂପୋ ସିଯ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ପତ୍ଥନା। ପଣିଧୀତି ‘‘ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା’’ତି ଚିତ୍ତଟ୍ଠପନା। ସଙ୍ଖାରାତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତକସଙ୍ଖାରା। ପଞ୍ଚମେ ପୁରେଚାରିକଟ୍ଠେନ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମା। ଅନ୍ୱଦେୱାତି ତଂ ଅନୁବନ୍ଧମାନମେୱ।

୬। ନିଜ୍ଜରସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୦୬। ଛଟ୍ଠେ ନିଜ୍ଜରୱତ୍ଥୂନୀତି ନିଜ୍ଜରକାରଣାନି। ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ହୋତୀତି ଅଯଂ ହେଟ୍ଠା ୱିପସ୍ସନାଯପି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା ଏୱ ପହୀନା। କସ୍ମା ପୁନ ଗହିତାତି? ଅସମୁଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା। ୱିପସ୍ସନାଯ ହି କିଞ୍ଚାପି ନିଜ୍ଜିଣ୍ଣା, ନ ପନ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନା। ମଗ୍ଗୋ ପନ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତଂ ସମୁଚ୍ଛିନ୍ଦତି, ନ ପୁନ ୱୁଟ୍ଠାତୁଂ ଦେତି। ତସ୍ମା ପୁନ ଗହିତା। ଏୱଂ ସବ୍ବପଦେସୁ ଯୋଜେତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ସମ୍ମାୱିମୁତ୍ତିପଚ୍ଚଯା ଚତୁସଟ୍ଠି ଧମ୍ମା ଭାୱନାପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। କତମେ ଚତୁସଟ୍ଠି? ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗକ୍ଖଣେ ଅଧିମୋକ୍ଖଟ୍ଠେନ ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପରିପୂରତି, ପଗ୍ଗହଟ୍ଠେନ ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅୱିକ୍ଖେପଟ୍ଠେନ ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଦସ୍ସନଟ୍ଠେନ ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପରିପୂରେତି, ୱିଜାନନଟ୍ଠେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଭିନନ୍ଦନଟ୍ଠେନ ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପୱତ୍ତସନ୍ତତିଆଧିପତେଯ୍ୟଟ୍ଠେନ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପରିପୂରତି…ପେ… ଅରହତ୍ତଫଲକ୍ଖଣେ ଅଧିମୋକ୍ଖଟ୍ଠେନ ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ…ପେ… ପୱତ୍ତସନ୍ତତିଆଧିପତେଯ୍ୟଟ୍ଠେନ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପରିପୂରତୀତି ଏୱଂ ଚତୂସୁ ଚ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଚ ଫଲେସୁ ଅଟ୍ଠଟ୍ଠ ହୁତ୍ୱା ଚତୁସଟ୍ଠି ଧମ୍ମା ପାରିପୂରିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

୭। ଧୋୱନାସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୦୭। ସତ୍ତମେ ଧୋୱନନ୍ତି ଅଟ୍ଠିଧୋୱନଂ। ତସ୍ମିଞ୍ହି ଜନପଦେ ମନୁସ୍ସା ଞାତକେ ମତେ ନ ଝାପେନ୍ତି, ଆୱାଟଂ ପନ ଖଣିତ୍ୱା ଭୂମିଯଂ ନିଦହନ୍ତି। ଅଥ ନେସଂ ପୂତିଭୂତାନଂ ଅଟ୍ଠୀନି ନୀହରିତ୍ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ପଟିପାଟିଯା ଉସ୍ସାପେତ୍ୱା ଗନ୍ଧମାଲେହି ପୂଜେତ୍ୱା ଠପେନ୍ତି। ନକ୍ଖତ୍ତେ ପତ୍ତେ ତାନି ଅଟ୍ଠୀନି ଗହେତ୍ୱା ରୋଦନ୍ତି ପରିଦେୱନ୍ତି, ତତୋ ନକ୍ଖତ୍ତଂ କୀଳନ୍ତି।

୮-୧୦। ତିକିଚ୍ଛକସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୦୮-୧୧୦। ଅଟ୍ଠମେ ୱିରେଚନନ୍ତି ଦୋସନୀହରଣଭେସଜ୍ଜଂ। ୱିରିତ୍ତା ହୋତୀତି ନୀହଟା ହୋତି ପନୁଦିତା। ନୱମେ ୱମନନ୍ତି ୱମନକରଣଭେସଜ୍ଜଂ। ଦସମେ ନିଦ୍ଧମନୀଯାତି ନିଦ୍ଧମିତବ୍ବା। ନିଦ୍ଧନ୍ତାତି ନିଦ୍ଧମିତା।

୧୧। ପଠମଅସେଖସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୧୧। ଏକାଦସମେ ଅଙ୍ଗପରିପୂରଣତ୍ଥଂ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିୟେୱ ସମ୍ମାଞାଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତା। ଏୱମେତେ ସବ୍ବେପି ଅରହତ୍ତଫଲଧମ୍ମା ଅସେଖା, ଅସେଖସ୍ସ ପୱତ୍ତତ୍ତା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞାଣମ୍ପି ଅସେଖନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୨। ଦୁତିୟଅସେଖସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୧୨। ଦ୍ୱାଦସମେ ଅସେଖିୟାତି ଅସେଖାୟେୱ, ଅସେଖସନ୍ତକା ୱା। ଇମିନା ସୁତ୍ତେନ ଖୀଣାସୱୋୱ କଥିତୋତି।

ସମଣସଞ୍ଞାୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୨) ୨। ପଚ୍ଚୋରୋହଣିୱଗ୍ଗୋ

୧-୨। ଅଧମ୍ମସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୧୧୩-୧୧୪। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମେ ପାଟିଯେକ୍କଂ ପୁଚ୍ଛା ଚ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନା ଚ କତା। ଦୁତିଯେ ଏକତୋୱ।

୩। ତତିଯଅଧମ୍ମସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୧୫। ତତିଯେ ଉଦ୍ଦେସଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱାତି ମାତିକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା। ସତ୍ଥୁଚେୱ ସଂୱଣ୍ଣିତୋତି ପଞ୍ଚସୁ ଠାନେସୁ ଏତଦଗ୍ଗେ ଠପେନ୍ତେନ ସତ୍ଥାରା ସଂୱଣ୍ଣିତୋ। ସମ୍ଭାୱିତୋତି ଗୁଣସମ୍ଭାୱନାଯ ସମ୍ଭାୱିତୋ। ପହୋତୀତି ସକ୍କୋତି। ଅତିସିତ୍ୱାତି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା। ଜାନଂ ଜାନାତୀତି ଜାନିତବ୍ବକଂ ଜାନାତି। ପସ୍ସଂ ପସ୍ସତୀତି ପସ୍ସିତବ୍ବକଂ ପସ୍ସତି। ଚକ୍ଖୁଭୂତୋତି ଚକ୍ଖୁ ୱିଯ ଭୂତୋ ଜାତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ଞାଣଭୂତୋତି ଞାଣସଭାୱୋ। ଧମ୍ମଭୂତୋତି ଧମ୍ମସଭାୱୋ। ବ୍ରହ୍ମଭୂତୋତି ସେଟ୍ଠସଭାୱୋ। ୱତ୍ତାତି ୱତ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ। ପୱତ୍ତାତି ପୱତ୍ତେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ। ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିନ୍ନେତାତି ଅତ୍ଥଂ ନୀହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତା। ଯଥା ନୋ ଭଗୱାତି ଯଥା ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱା ବ୍ଯାକରେଯ୍ଯ।

୪। ଅଜିତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୧୬। ଚତୁତ୍ଥେ ଅଜିତୋତି ଏୱଂନାମକୋ। ଚିତ୍ତଟ୍ଠାନସତାନୀତି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦସତାନି। ଯେହୀତି ଯେହି ଚିତ୍ତଟ୍ଠାନସତେହି ଅନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନା। ଉପାରଦ୍ଧାୱ ଜାନନ୍ତି ଉପାରଦ୍ଧସ୍ମାତି ୱିରଦ୍ଧା ନିଗ୍ଗହିତା ଏୱଂ ଜାନନ୍ତି ‘‘ୱିରଦ୍ଧା ମଯଂ, ନିଗ୍ଗହିତା ମଯଂ, ଆରୋପିତୋ ନୋ ଦୋସୋ’’ତି। ପଣ୍ଡିତୱତ୍ଥୂନୀତି ପଣ୍ଡିତଭାୱତ୍ଥାଯ କାରଣାନି।

୫-୬। ସଙ୍ଗାରୱସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧୧୭-୧୧୮। ପଞ୍ଚମେ ଓରିମଂ ତୀରନ୍ତି ଲୋକିଯଂ ଓରିମତୀରଂ। ପାରିମଂ ତୀରନ୍ତି ଲୋକୁତ୍ତରଂ ପାରିମତୀରଂ। ପାରଗାମିନୋତି ନିବ୍ବାନଗାମିନୋ। ତୀରମେୱାନୁଧାୱତୀତି ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠିତୀରଂଯେୱ ଅନୁଧାୱତି। ଧମ୍ମେଧମ୍ମାନୁୱତ୍ତିନୋତି ସମ୍ମା ଅକ୍ଖାତେ ନୱୱିଧେ ଲୋକୁତ୍ତରଧମ୍ମେ ଅନୁଧମ୍ମୱତ୍ତିନୋ, ତସ୍ସ ଧମ୍ମସ୍ସାନୁଚ୍ଛୱିକାଯ ସହସୀଲାଯ ପୁବ୍ବଭାଗପଟିପତ୍ତିଯା ପୱତ୍ତମାନା। ମଚ୍ଚୁଧେଯ୍ଯଂସୁଦୁତ୍ତରନ୍ତି ମଚ୍ଚୁନୋ ଠାନଭୂତଂ ତେଭୂମକୱଟ୍ଟଂ ସୁଦୁତ୍ତରଂ ତରିତ୍ୱା। ପାରମେସ୍ସନ୍ତୀତି ନିବ୍ବାନଂ ପାପୁଣିସ୍ସନ୍ତି।

ଓକା ଅନୋକମାଗମ୍ମାତି ୱଟ୍ଟତୋ ୱିୱଟ୍ଟଂ ଆଗମ୍ମ। ୱିୱେକେ ଯତ୍ଥ ଦୂରମନ୍ତି ଯସ୍ମିଂ କାଯଚିତ୍ତୋପଧିୱିୱେକେ ଦୁରଭିରମଂ, ତତ୍ରାଭିରତିମିଚ୍ଛେଯ୍ଯ। ହିତ୍ୱା କାମେତି ଦୁୱିଧେପି କାମେ ପହାଯ। ଅକିଞ୍ଚନୋତି ନିପ୍ପଲିବୋଧୋ। ଆଦାନପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେତି ଗହଣପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗସଙ୍ଖାତେ ନିବ୍ବାନେ। ଅନୁପାଦାଯ ଯେ ରତାତି ଚତୂହି ଉପାଦାନେହି କିଞ୍ଚିପି ଅନୁପାଦିଯିତ୍ୱା ଯେ ଅଭିରତା। ପରିନିବ୍ବୁତାତି ତେ ଅପଚ୍ଚଯପରିନିବ୍ବାନେନ ପରିନିବ୍ବୁତା ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଛଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦେସିତଂ।

୭-୮। ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୧୧୯-୧୨୦। ସତ୍ତମେ ପଚ୍ଚୋରୋହଣୀତି ପାପସ୍ସ ପଚ୍ଚୋରୋହଣଂ। ପଚ୍ଥରିତ୍ୱାତି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା। ଅନ୍ତରା ଚ ୱେଲଂ ଅନ୍ତରା ଚ ଅଗ୍ଯାଗାରନ୍ତି ୱାଲିକାରାସିସ୍ସ ଚ ଅଗ୍ଗିଅଗାରସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତରେ। ଅଟ୍ଠମଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦେସିତଂ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ପଚ୍ଚୋରୋହଣିୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୩) ୩। ପରିସୁଦ୍ଧୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୧୨୩। ତତିଯସ୍ସ ପଠମେ ପରିସୁଦ୍ଧାତି ନିମ୍ମଲା। ପରିଯୋଦାତାତି ପଭସ୍ସରା। ଦୁତିଯାଦୀନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱାତି।

ପରିସୁଦ୍ଧୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୧୪) ୪। ସାଧୁୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୧୩୪। ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ପଠମେ ସାଧୂତି ଭଦ୍ଦକଂ ସିଲିଟ୍ଠକଂ। ଦୁତିୟାଦୀନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱାତି। ଅରିୟମଗ୍ଗୱଗ୍ଗୋ ଉତ୍ତାନତ୍ଥୋୟେୱାତି।

ସାଧୁୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

ତତିୟପଣ୍ଣାସକଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥପଣ୍ଣାସକଂ

୧୫୫। ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ପଠମାଦୀନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱାତି।

୮। କମ୍ମନିଦାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୭୪। ଅଟ୍ଠମେ ଲୋଭହେତୁକମ୍ପୀତି ପାଣାତିପାତସ୍ସ ଲୋଭୋ ଉପନିସ୍ସୟକୋଟିୟା ହେତୁ ହୋତି ଦୋସମୋହସମ୍ପୟୁତ୍ତୋପି। ଇମିନା ଉପାୟେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୯। ପରିକ୍କମନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୭୫। ନୱମେ ପରିକ୍କମନଂ ହୋତୀତି ପରିୱଜ୍ଜନଂ ହୋତି।

୧୦। ଚୁନ୍ଦସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୭୬। ଦସମେ କମ୍ମାରପୁତ୍ତସ୍ସାତି ସୁୱଣ୍ଣକାରପୁତ୍ତସ୍ସ। କସ୍ସ ନୋ ତ୍ୱନ୍ତି କସ୍ସ ନୁ ତ୍ୱଂ। ପଚ୍ଛାଭୂମକାତି ପଚ୍ଛାଭୂମିୱାସିକା। କମଣ୍ଡଲୁକାତି କମଣ୍ଡଲୁଧାରିନୋ। ସେୱାଲମାଲିକାତି ସେୱାଲମାଲା ୱିୟ ଧାରେନ୍ତି। ସେୱାଲପଟନିୱାସିତାତିପି ୱୁତ୍ତମେୱ। ଉଦକୋରୋହକାତି ସାୟତତିୟକଂ ଉଦକୋରୋହନାନୁୟୋଗମନୁୟୁତ୍ତା। ଆମସେୟ୍ୟାସୀତି ହତ୍ଥେନ ପରିମଜ୍ଜେୟ୍ୟାସି।

୧୧। ଜାଣୁସ୍ସୋଣିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୭୭। ଏକାଦସମେ ଉପକପ୍ପତୂତି ପାପୁଣାତୁ। ଠାନେତି ଓକାସେ। ନୋ ଅଟ୍ଠାନେତି ନୋ ଅନୋକାସେ। ନେରୟିକାନଂଆହାରୋ ନାମ ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତନକକମ୍ମମେୱ। ତେନେୱ ହି ତେ ତତ୍ଥ ୟାପେନ୍ତି। ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିକାନଂ ପନ ତିଣପଣ୍ଣାଦିୱସେନ ଆହାରୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଓଦନକୁମ୍ମାସାଦିୱସେନ , ଦେୱାନଂ ସୁଧାଭୋଜନାଦିୱସେନ, ପେତ୍ତିୱେସୟିକାନଂ ଖେଳଅସିଙ୍ଘାଣିକାଦିୱସେନ। ୟଂ ୱା ପନସ୍ସ ଇତୋ ଅନୁପ୍ପୱେଚ୍ଛନ୍ତୀତି ୟଂ ତସ୍ସ ମିତ୍ତାଦୟୋ ଇତୋ ଦଦନ୍ତା ଅନୁପୱେସେନ୍ତି। ପେତ୍ତିୱେସୟିକା ଏୱ ହି ପରଦତ୍ତୂପଜୀୱିନୋ ହୋନ୍ତି, ନ ଅଞ୍ଞେସଂ ପରେହି ଦିନ୍ନଂ ଉପକପ୍ପତି। ଦାୟକୋପି ଅନିପ୍ଫଲୋତି ୟଂ ସନ୍ଧାୟ ତଂ ଦାନଂ ଦିନ୍ନଂ, ତସ୍ସ ଉପକପ୍ପତୁ ୱା ମା ୱା, ଦାୟକେନ ପନ ନ ସକ୍କା ନିପ୍ଫଲେନ ଭୱିତୁଂ, ଦାୟକୋ ତସ୍ସ ଦାନସ୍ସ ୱିପାକଂ ଲଭତିୟେୱ।

ଅଟ୍ଠାନେପି ଭୱଂ ଗୋତମୋ ପରିକପ୍ପଂ ୱଦତୀତି ଅନୋକାସେ ଉପ୍ପନ୍ନେପି ତସ୍ମିଂ ଞାତକେ ଭୱଂ ଗୋତମୋ ଦାନସ୍ସ ଫଲଂ ପରିକପ୍ପେତିୟେୱ ପଞ୍ଞାପେତିୟେୱାତି ପୁଚ୍ଛତି। ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ହି ''ଏୱଂ ଦିନ୍ନସ୍ସ ଦାନସ୍ସ ଫଲଂ ଦାୟକୋ ନ ଲଭତୀ''ତି ଲଦ୍ଧି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ପଞ୍ହଂ ପଟିଜାନିତ୍ୱା ''ଦାୟକୋ ନାମ ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପୁଞ୍ଞଫଲୂପଜୀୱିଟ୍ଠାନେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଦାନସ୍ସ ଫଲଂ ଲଭତିୟେୱା''ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ଇଧ ବ୍ରାହ୍ମଣାତିଆଦିମାହ। ସୋ ତତ୍ଥ ଲାଭୀ ହୋତୀତି ସୋ ତତ୍ଥ ହତ୍ଥିୟୋନିୟଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋପି ମଙ୍ଗଲହତ୍ଥିଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ୱା ଲାଭୀ ହୋତି। ଅସ୍ସାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ସାଧୁୱଗ୍ଗୋ ଉତ୍ତାନତ୍ଥୋୟେୱାତି।

ଜାଣୁସ୍ସୋଣିୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିୟୋ।

ଚତୁପ୍ପଣ୍ଣାସକଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

(୨୧) ୧। କରଜକାୟୱଗ୍ଗୋ

୨୧୧। ପଞ୍ଚମସ୍ସ ପଠମାଦୀନି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାନେୱ।

୬। ସଂସପ୍ପନୀୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୧୬। ଛଟ୍ଠେ ସଂସପ୍ପନୀୟପରିୟାୟଂ ୱୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମପରିୟାୟନ୍ତି ସଂସପ୍ପନସ୍ସ କାରଣଂ ଦେସନାସଙ୍ଖାତଂ ଧମ୍ମଦେସନଂ। ସଂସପ୍ପତୀତି ତଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ ଆସପ୍ପତି ପରିସପ୍ପତି ୱିପ୍ଫନ୍ଦତି। ଜିମ୍ହାଗତୀତି ତେନ କମ୍ମେନ ୟଂ ଗତିଂ ଗମିସ୍ସତି, ସା ଜିମ୍ହା ହୋତି। ଜିମ୍ହୂପପତ୍ତୀତି ତସ୍ସ ୟଂ ଗତିଂ ଉପପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ସାପି ଜିମ୍ହାୱ ହୋତି। ସଂସପ୍ପଜାତିକାତି ସଂସପ୍ପନସଭାୱା। ଭୂତା ଭୂତସ୍ସ ଉପପତ୍ତି ହୋତୀତି ଭୂତସ୍ମା ସଭାୱତୋ ୱିଜ୍ଜମାନକମ୍ମା ସତ୍ତସ୍ସ ନିବ୍ବତ୍ତି ହୋତି। ଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତୀତି ୱିପାକଫସ୍ସା ଫୁସନ୍ତି।

୭-୮। ସଞ୍ଚେତନିକସୁତ୍ତଦ୍ୱୟୱଣ୍ଣନା

୨୧୭-୨୧୮। ସତ୍ତମେ ସଞ୍ଚେତନିକାନନ୍ତି ଚେତେତ୍ୱା ପକପ୍ପେତ୍ୱା କତାନଂ। ଉପଚିତାନନ୍ତି ଚିତାନଂ ୱଡ୍ଢିତାନଂ। ଅପ୍ପଟିସଂୱେଦିତ୍ୱାତି ତେସଂ କମ୍ମାନଂ ୱିପାକଂ ଅୱେଦିୟିତ୍ୱା। ବ୍ୟନ୍ତୀଭାୱନ୍ତି ୱିଗତନ୍ତଭାୱଂ ତେସଂ କମ୍ମାନଂ ପରିଚ୍ଛେଦପରିୱଟୁମତାକରଣଂ। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେତି ତଞ୍ଚ ଖୋ ୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀୟଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ। ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି ଉପପଜ୍ଜୱେଦନୀୟଂ ଅନନ୍ତରେ ଅତ୍ତଭାୱେ। ଅପରେ ୱା ପରିୟାୟେତି ଅପରପରିୟାୟୱେଦନୀୟଂ ପନ ସଂସାରପ୍ପୱତ୍ତେ ସତି ସହସ୍ସିମେପି ଅତ୍ତଭାୱେତି। ଇମିନା ଇଦଂ ଦସ୍ସେତି "ସଂସାରପ୍ପୱତ୍ତେ ପଟିଲଦ୍ଧୱିପାକାରହକମ୍ମେ ନ ୱିଜ୍ଜତି ସୋ ଜଗତିପ୍ପଦେସୋ, ୟତ୍ଥ ଠିତୋ ମୁଞ୍ଚେୟ୍ୟ ପାପକମ୍ମା"ତି। ତିୱିଧାତି ତିପ୍ପକାରା। କାୟକମ୍ମନ୍ତସନ୍ଦୋସବ୍ୟାପତ୍ତୀତି କାୟକମ୍ମନ୍ତସଙ୍ଖାତା ୱିପତ୍ତି। ଇମିନା ନୟେନ ସବ୍ବପଦାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଅଟ୍ଠମେ ଅପଣ୍ଣକୋ ମଣୀତି ସମନ୍ତତୋ ଚତୁରସ୍ସୋ ପାସକୋ।

୯। କରଜକାୟସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୨୧୯। ନୱମେ ଦୁକ୍ଖସ୍ସାତି ୱିପାକଦୁକ୍ଖସ୍ସ, ୱଟ୍ଟଦୁକ୍ଖସ୍ସେୱ ୱା। ଇମସ୍ମିଂ ସୁତ୍ତେ ମଣିଓପମ୍ମଂ ନତ୍ଥି। ଏୱଂ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝୋତି ଏୱନ୍ତି ନିପାତମତ୍ତଂ। ୟଥା ୱା ମେତ୍ତଂ ଭାୱେନ୍ତା ୱିଗତାଭିଜ୍ଝା ଭୱନ୍ତି, ଏୱଂ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝୋ। ଏୱମସ୍ସ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝତାଦୀହି ନୀୱରଣୱିକ୍ଖମ୍ଭନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅକୁସଲନିସ୍ସରଣାନି କଥେନ୍ତୋ ମେତ୍ତାସହଗତେନାତିଆଦିମାହ। ଅପ୍ପମାଣନ୍ତି ଅପ୍ପମାଣସତ୍ତାରମ୍ମଣତାୟ ଚିଣ୍ଣୱସିତାୟ ୱା ଅପ୍ପମାଣଂ। ପମାଣକତଂ କମ୍ମଂ ନାମ କାମାୱଚରକମ୍ମଂ। ନ ତଂ ତତ୍ରାୱତିଟ୍ଠତୀତି ତଂ ମହୋଘୋ ପରିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ୱିୟ ଅତ୍ତନୋ ଓକାସଂ ଗହେତ୍ୱା ଠାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଅଥ ଖୋ ନଂ ଓଘେ ପରିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ୱିୟ ଇଦମେୱ ଅପ୍ପମାଣଂ କମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱିପାକଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତି। ଦହରତଗ୍ଗେତି ଦହରକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ।

ନାୟଂ କାୟୋ ଆଦାୟଗମନିୟୋତି ଇମଂ କାୟଂ ଗହେତ୍ୱା ପରଲୋକଂ ଗନ୍ତୁଂ ନାମ ନ ସକ୍କାତି ଅତ୍ଥୋ । ଚିତ୍ତନ୍ତରୋତି ଚିତ୍ତକାରଣୋ, ଅଥ ୱା ଚିତ୍ତେନେୱ ଅନ୍ତରିକୋ। ଏକସ୍ସେୱ ହି ଚୁତିଚିତ୍ତସ୍ସ ଅନନ୍ତରା ଦୁତିୟେ ପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତେ ଦେୱୋ ନାମ ହୋତି, ନେରୟିକୋ ନାମ ହୋତି, ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ନାମ ହୋତି। ପୁରିମନୟେପି ଚିତ୍ତେନ କାରଣଭୂତେନ ଦେୱୋ ନେରୟିକୋ ୱା ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସବ୍ବଂ ତଂ ଇଧ ୱେଦନୀୟନ୍ତି ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୱେଦନୀୟକୋଟ୍ଠାସୱନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ନ ତଂ ଅନୁଗଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ମେତ୍ତାୟ ଉପପଜ୍ଜୱେଦନୀୟଭାୱସ୍ସ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା ଉପପଜ୍ଜୱେଦନୀୟୱସେନ ନ ଅନୁଗତଂ ଭୱିସ୍ସତି। ଇଦଂ ସୋତାପନ୍ନସକଦାଗାମିଅରିୟପୁଗ୍ଗଲାନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅନାଗାମିତାୟାତି ଝାନାନାଗାମିତାୟ। ଇଧପଞ୍ଞସ୍ସାତି ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ପଞ୍ଞା ଇଧପଞ୍ଞା ନାମ, ସାସନଚରିତାୟ ଅରିୟପଞ୍ଞାୟ ଠିତସ୍ସ ଅରିୟସାୱକସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉତ୍ତରିୱିମୁତ୍ତିନ୍ତି ଅରହତ୍ତଂ। ଦସମଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

କରଜକାୟୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

(୨୨) ୨। ସାମଞ୍ଞଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା

୨୨୧। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମଂ ଆଦିଂ କତ୍ଵା ସବ୍ବା ପେଯ୍ୟାଲତନ୍ତି ଉତ୍ତାନତ୍ଥାଯେଵାତି।

ମନୋରଥପୂରଣିଯା ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯ-ଅଟ୍ଠକଥାଯ

ଦସକନିପାତସ୍ସ ସଂଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗଵତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯେ

ଏକାଦସକନିପାତ-ଅଟ୍ଠକଥା

୧। ନିସ୍ସୟୱଗ୍ଗୋ

୧-୬। କିମତ୍ଥିୟସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୧-୬। ଏକାଦସକନିପାତସ୍ସ ପଠମାଦୀନି ହେଟ୍ଠା ୱୁତ୍ତନୟାନେୱ। କେୱଲଞ୍ହେତ୍ଥ ଆଦିତୋ ପଞ୍ଚସୁ ନିବ୍ବିଦାୱିରାଗଂ ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକାଦସଙ୍ଗାନି କତାନି। ଛଟ୍ଠେ ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାନଂ ଅଧିକଂ।

୭-୮। ପଠମସଞ୍ଞାସୁତ୍ତାଦିୱଣ୍ଣନା

୭-୮। ସତ୍ତମେ ଅତ୍ଥେନ ଅତ୍ଥୋତି ଅତ୍ଥେନ ସଦ୍ଧିମତ୍ଥୋ। ବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତି ବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ସଦ୍ଧିଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ। ସଂସନ୍ଦିସ୍ସତୀତି ସମ୍ପୱତ୍ତିସ୍ସତି। ସମେସ୍ସତୀତି ସମାନଂ ଭୱିସ୍ସତି। ନ ୱିଗ୍ଗୟ୍ହିସ୍ସତୀତି ନ ୱିରଜ୍ଝିସ୍ସତି। ଅଗ୍ଗପଦସ୍ମିନ୍ତି ନିବ୍ବାନେ। ଅଟ୍ଠମେ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା କଥିତା।

୯। ସନ୍ଧସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୯। ନୱମେ ଦୋଣିୟା ବଦ୍ଧୋତି ୟୱସସ୍ସଦୋଣିୟା ସମୀପେ ବଦ୍ଧୋ। ଅନ୍ତରଂ କରିତ୍ୱାତି ଅବ୍ଭନ୍ତରେ କତ୍ୱା। ଝାୟତୀତି ଚିନ୍ତେତି। ପଜ୍ଝାୟତୀତି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ନାନପ୍ପକାରକଂ ଝାୟତି। ନିଜ୍ଝାୟତୀତି ନିରନ୍ତରୱସେନ ନିବଦ୍ଧଂ ଝାୟତି। ପଥୱିମ୍ପି ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତୀତି ସମାପତ୍ତିୟଂ ସନିକନ୍ତିକୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସମାପତ୍ତିୟଞ୍ହି ସନିକନ୍ତିକତ୍ତା ଏସ ଖଳୁଙ୍କୋ ନାମ କତୋ। ଆପାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ।

କଥଞ୍ଚ ସନ୍ଧ ଆଜାନୀୟଝାୟିତଂ ହୋତୀତି କଥଂ କାରଣାକାରଣଂ ଜାନନ୍ତସ୍ସ ସିନ୍ଧୱସ୍ସ ଝାୟିତଂ ହୋତି। ୟଥା ଇଣନ୍ତିଆଦୀସୁ ଇଣସଦିସଂ ବନ୍ଧନସଦିସଂ ଧନଜାନିସଦିସଂ କଲିସଙ୍ଖାତମହାପରାଧସଦିସଞ୍ଚ କତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅଭିମୁଖସ୍ସ ପତୋଦସ୍ସ ଅଜ୍ଝୋହରଣସଙ୍ଖାତଂ ପତନଂ ୱିପସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ନେୱ ପଥୱିଂ ନିସ୍ସାୟ ଝାୟତୀତି ସମାପତ୍ତିସୁଖନିକନ୍ତିୟା ଅଭାୱେନ ପଥୱିଆରମ୍ମଣାୟ ଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନସଞ୍ଞାୟ ନ ଝାୟତି, ନିୟନ୍ତିୟା ଅଭାୱେନେୱ ସୋ ଆଜାନୀୟୋ ନାମ ହୋତୀତି। ଝାୟତି ଚ ପନାତି ନିବ୍ବାନାରମ୍ମଣାୟ ଫଲସମାପତ୍ତିୟା ଝାୟତି। ପଥୱିୟଂ ପଥୱିସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ହୋତୀତି ପଥୱାରମ୍ମଣେ ଉପ୍ପନ୍ନା ଚତୁକ୍କପଞ୍ଚକଜ୍ଝାନସଞ୍ଞା ୱିଭୂତା ପାକଟା ହୋତି। ''ୱିଭୂତା, ଭନ୍ତେ, ରୂପସଞ୍ଞା ଅୱିଭୂତା ଅଟ୍ଠିକସଞ୍ଞା''ତି ଇମସ୍ମିଞ୍ହି ସୁତ୍ତେ ସମତିକ୍କମସ୍ସ ଅତ୍ଥିତାୟ ୱିଭୂତତା ୱୁତ୍ତା, ଇଧ ପନ ୱିପସ୍ସନାୱସେନ ଅନିଚ୍ଚଦୁକ୍ଖାନତ୍ତତୋ ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ୱିଭୂତା ନାମ ଜାତା। ଆପୋସଞ୍ଞାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଏୱମେତ୍ଥ ହେଟ୍ଠା ୱିୟ ସମାପତ୍ତିୱସେନ ସମତିକ୍କମଂ ଅୱତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନାଚାରୱସେନ ସମତିକ୍କମୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ଝାୟୀତି ଏୱଂ ୱିପସ୍ସନାପଟିପାଟିୟା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉପ୍ପାଦିତାୟ ଫଲସମାପତ୍ତିୟା ଝାୟନ୍ତୋ।

୧୦। ମୋରନିୱାପସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୦। ଦସମେ ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋତି ଅନ୍ତଂ ଅତୀତତ୍ତା ଅଚ୍ଚନ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ଅୱିନାସଧମ୍ମଂ ନିବ୍ବାନଂ ନିଟ୍ଠା ଅସ୍ସାତି ଅଚ୍ଚନ୍ତନିଟ୍ଠୋ। ଇମିନା ନୟେନ ସେସପଦାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଜନେତସ୍ମିନ୍ତି ଜନିତସ୍ମିଂ , ପଜାୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ୟେ ଗୋତ୍ତପଟିସାରିନୋତି ୟେ ଜନା ତସ୍ମିଂ ଗୋତ୍ତେ ପଟିସରନ୍ତି ''ଅହଂ ଗୋତମୋ, ଅହଂ କସ୍ସପୋ''ତି, ତେସୁ ଲୋକେ ଗୋତ୍ତପଟିସାରୀସୁ ଖତ୍ତିୟୋ ସେଟ୍ଠୋ। ଅନୁମତା ମୟାତି ମମ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂସନ୍ଦେତ୍ୱା ଦେସିତା ମୟା ଅନୁଞ୍ଞାତା। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱାତି।

ନିସ୍ସୟୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୨। ଅନୁସ୍ସତିୱଗ୍ଗୋ

୧-୨। ମହାନାମସୁତ୍ତଦ୍ୱଯୱଣ୍ଣନା

୧୧-୧୨। ଦୁତିଯସ୍ସ ପଠମେ ନାନାୱିହାରେହି ୱିହରତନ୍ତି ଗିହୀନଂ ନିବଦ୍ଧୋ ଏକୋ ୱିହାରୋ ନାମ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ଅମ୍ହାକଂ ଅନିବଦ୍ଧୱିହାରେନ ୱିହରନ୍ତାନଂ କେନ ୱିହାରେନ କତରେନ ନିବଦ୍ଧୱିହାରେନ ୱିହାତବ୍ବନ୍ତି ପୁଚ୍ଛତି। ଆରାଧକୋତି ସମ୍ପାଦକୋ ପରିପୂରକୋ। ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତିଂଭାୱେତୀତି ଧମ୍ମସୋତସମାପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧାନୁସ୍ସତିଂ ଭାୱେତି। ଦୁତିଯେ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋତି ଗିଲାନୋ ହୁତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠିତୋ।

୩। ନନ୍ଦିଯସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୩। ତତିଯେ କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତେତି ସୁମିତ୍ତେ। ଏୱମେତ୍ଥ କଲ୍ଯାଣମିତ୍ତୱସେନ ସଙ୍ଘାନୁସ୍ସତି କଥିତା। କବଳିଙ୍କାରାହାରଭକ୍ଖାନନ୍ତି କାମାୱଚରଦେୱାନଂ। ଅସମଯୱିମୁତ୍ତୋତି ଅସମଯୱିମୁତ୍ତିଯା ୱିମୁତ୍ତୋ ଖୀଣାସୱୋ।

୪। ସୁଭୂତିସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୪। ଚତୁତ୍ଥେ କୋ ନାମାଯଂ ସୁଭୂତୀ ଭିକ୍ଖୂତି ଜାନନ୍ତୋପି ସଦ୍ଧା କଥାସମୁଟ୍ଠାପନତ୍ଥଂ ପୁଚ୍ଛତି। ସୁଦତ୍ତସ୍ସ ଉପାସକସ୍ସ ପୁତ୍ତୋତି ଅନାଥପିଣ୍ଡିକଂ ସନ୍ଧାଯାହ। ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ହି ପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଚୂଳପିତୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତୋ, ଅଥ ନଂ ସୁଭୂତିତ୍ଥେରୋ ଆଦାଯ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକଂ ଅଗମାସି। ସଦ୍ଧାପଦାନେସୂତି ସଦ୍ଧାନଂ ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅପଦାନେସୁ ଲକ୍ଖଣେସୁ।

୫। ମେତ୍ତସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୫। ପଞ୍ଚମେ ସୁଖଂ ସୁପତୀତି ଯଥା ସେସଜନା ସମ୍ପରିୱତ୍ତମାନା କାକଚ୍ଛମାନା ଦୁକ୍ଖଂ ସୁପନ୍ତି, ଏୱଂ ଅସୁପିତ୍ୱା ସୁଖଂ ସୁପତି। ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମନ୍ତୋପି ସମାପତ୍ତିଂ ସମାପନ୍ନୋ ୱିଯ ହୋତି। ସୁଖଂ ପଟିବୁଜ୍ଝତୀତି ଯଥା ଅଞ୍ଞେ ନିତ୍ଥୁନନ୍ତା ୱିଜମ୍ଭମାନା ସମ୍ପରିୱତ୍ତନ୍ତା ଦୁକ୍ଖଂ ପଟିବୁଜ୍ଝନ୍ତି, ଏୱଂ ଅପ୍ପଟିବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ୱିକସମାନଂ ୱିଯ ପଦୁମଂ ସୁଖଂ ନିବ୍ବିକାରୋ ପଟିବୁଜ୍ଝତି। ନ ପାପକଂ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତୀତି ସୁପିନଂ ପସ୍ସନ୍ତୋପି ଭଦ୍ଦକମେୱ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି, ଚେତିଯଂ ୱନ୍ଦନ୍ତୋ ୱିଯ ପୂଜଂ କରୋନ୍ତୋ ୱିଯ ଚ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୋ ୱିଯ ଚ ହୋତି। ଯଥା ପନଞ୍ଞେ ଅତ୍ତାନଂ ଚୋରେହି ସମ୍ପରିୱାରିତଂ ୱିଯ ୱାଳେହି ଉପଦ୍ଦୁତଂ ୱିଯ ପପାତେ ପତନ୍ତଂ ୱିଯ ଚ ପସ୍ସନ୍ତି, ନ ଏୱଂ ପାପକଂ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି।

ମନୁସ୍ସାନଂ ପିଯୋ ହୋତୀତି ଉରେ ଆମୁକ୍କମୁତ୍ତାହାରୋ ୱିଯ ସୀସେ ପିଳନ୍ଧିତମାଲା ୱିଯ ଚ ମନୁସ୍ସାନଂ ପିଯୋ ହୋତି ମନାପୋ। ଅମନୁସ୍ସାନଂପିଯୋ ହୋତୀତି ଯଥେୱ ମନୁସ୍ସାନଂ, ଅମନୁସ୍ସାନମ୍ପି ପିଯୋ ହୋତି ୱିସାଖତ୍ଥେରୋ ୱିଯ। ୱତ୍ଥୁ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗେ (ୱିସୁଦ୍ଧି। ୧।୨୫୮) ମେତ୍ତାକମ୍ମଟ୍ଠାନନିଦ୍ଦେସେ ୱିତ୍ଥାରିତମେୱ। ଦେୱତା ରକ୍ଖନ୍ତୀତି ପୁତ୍ତମିୱ ମାତାପିତରୋ ଦେୱତା ରକ୍ଖନ୍ତି। ନାସ୍ସ ଅଗ୍ଗିୱା ୱିସଂ ୱା ସତ୍ଥଂ ୱା କମତୀତି ମେତ୍ତାୱିହାରିସ୍ସ କାଯେ ଉତ୍ତରାଯ ଉପାସିକାଯ ୱିଯ ଅଗ୍ଗି ୱା, ସଂଯୁତ୍ତଭାଣକଚୂଳଅଭଯତ୍ଥେରସ୍ସେୱ ୱିସଂ ୱା, ସଂକିଚ୍ଚସାମଣେରସ୍ସେୱ ସତ୍ଥଂ ୱା ନ କମତି ନପ୍ପୱିସତି, ନାସ୍ସ କାଯଂ ୱିକୋପେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଧେନୁୱତ୍ଥୁମ୍ପି ଚେତ୍ଥ କଥଯନ୍ତି। ଏକା କିର ଧେନୁ ୱଚ୍ଛକସ୍ସ ଖୀରଧାରଂ ମୁଞ୍ଚମାନା ଅଟ୍ଠାସି। ଏକୋ ଲୁଦ୍ଦକୋ ''ତଂ ୱିଜ୍ଝିସ୍ସାମୀ''ତି ହତ୍ଥେନ ସମ୍ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଦୀଘଦଣ୍ଡଂ ସତ୍ତିଂ ମୁଞ୍ଚି। ସା ତସ୍ସା ସରୀରଂ ଆହଚ୍ଚ ତାଲପଣ୍ଣଂ ୱିଯ ୱଟ୍ଟମାନା ଗତା , ନେୱ ଉପଚାରବଲେନ ନ ଅପ୍ପନାବଲେନ, କେୱଲଂ ୱଚ୍ଛକେ ବଲୱହିତଚିତ୍ତତାଯ। ଏୱଂ ମହାନୁଭାୱା ମେତ୍ତା।

ତୁୱଟଂ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତୀତି ମେତ୍ତାୱିହାରିନୋ ଖିପ୍ପମେୱ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି, ନତ୍ଥି ତସ୍ସ ଦନ୍ଧାଯିତତ୍ତଂ। ମୁଖୱଣ୍ଣୋ ୱିପ୍ପସୀଦତୀତି ବନ୍ଧନା ପୱୁତ୍ତତାଲପକ୍କଂ ୱିଯ ଚସ୍ସ ୱିପ୍ପସନ୍ନୱଣ୍ଣଂ ମୁଖଂ ହୋତି। ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ କାଲଂ କରୋତୀତି ମେତ୍ତାୱିହାରିନୋ ସମ୍ମୋହମରଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ଅସମ୍ମୂଳ୍ହୋ ପନ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମନ୍ତୋ ୱିଯ କାଲଂ କରୋତି। ଉତ୍ତରି ଅପ୍ପଟିୱିଜ୍ଝନ୍ତୋତି ମେତ୍ତାସମାପତ୍ତିତୋ ଉତ୍ତରି ଅରହତ୍ତଂ ଅଧିଗନ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଇତୋ ଚୱିତ୍ୱା ସୁତ୍ତପ୍ପବୁଦ୍ଧୋ ୱିଯ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜତୀତି।

୬। ଅଟ୍ଠକନାଗରସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୬। ଛଟ୍ଟେ ଦସମୋତି ଜାତିଗୋତ୍ତଓସେନ ଚେଓ ସାରପତ୍ତକୁଲଗଣନାଯ ଚ ଦସମେ ଠାନେ ଗଣୀଯତି, ତେନସ୍ସ ଦସମୋତ୍ୱେଓ ନାମଂ ଜାତଂ। ଅଟ୍ଠକନାଗରୋତି ଅଟ୍ଠକନଗରୱାସୀ। କୁକ୍କୁଟାରାମେତି କୁକ୍କୁଟସେଟ୍ଠିନା କାରିତେ ଆରାମେ।

ତେନ ଭଗୱତା…ପେ… ସମ୍ମଦକ୍ଖାତୋତି ଏତ୍ଥ ଅଯଂ ସଙ୍ଖେପତ୍ଥୋ – ଯୋ ସୋ ଭଗୱା ସମତିଂସ ପାରମିଯୋ ପୂରେତ୍ୱା ସବ୍ବକିଲେସେ ଭଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ତେନ ଭଗୱତା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଆସଯାନୁସଯଂ ଜାନତା, ହତ୍ଥତଲେ ଠପିତଂ ଆମଲକଂ ୱିଯ ସବ୍ବଞେଯ୍ୟଧମ୍ମେ ପସ୍ସତା, ଅପିଚ ପୁବ୍ବେନିୱାସାଦୀହି ଜାନତା, ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ପସ୍ସତା, ତୀହି ୱା ୱିଜ୍ଜାହି ଛହି ୱା ପନ ଅଭିଞ୍ଞାହି ଜାନତା, ସବ୍ବତ୍ଥ ଅପ୍ପଟିହତେନ ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁନା ପସ୍ସତା, ସବ୍ବଧମ୍ମଜାନନସମତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଜାନତା, ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ଚକ୍ଖୁୱିସଯାତୀତାନି ତିରୋକୁଟ୍ଟାଦିଗତାନି ଚାପି ରୂପାନି ଅତିୱିସୁଦ୍ଧେନ ମଂସଚକ୍ଖୁନା ୱା ପସ୍ସତା, ଅତ୍ତହିତସାଧିକାଯ ସମାଧିପଦଟ୍ଠାନାଯ ପଟିୱେଧପଞ୍ଞାଯ ଜାନତା, ପରହିତସାଧିକାଯ କରୁଣାପଦଟ୍ଠାନାଯ ଦେସନାପଞ୍ଞାଯ ପସ୍ସତା, ଅନ୍ତରାଯିକଧମ୍ମେ ୱା ଜାନତା, ନିଯ୍ୟାନିକଧମ୍ମେ ପସ୍ସତା, ଅରୀନଂ ହତତ୍ତା ଅରହତା, ସମ୍ମା ସାମଂ ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ ବୁଦ୍ଧତ୍ତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନାତି ଏୱଂ ଚତୁୱେସାରଜ୍ଜୱସେନ ଚତୂହି କାରଣେହି ଥୋମିତେନ ଅତ୍ଥି ନୁ ଖୋ ଏକୋ ଧମ୍ମୋ ଅକ୍ଖାତୋତି।

ଅଭିସଙ୍ଖତନ୍ତି କତଂ ଉପ୍ପାଦିତଂ। ଅଭିସଞ୍ଚେତଯିତନ୍ତି ଚେତଯିତଂ କପ୍ପଯିତଂ। ସୋତତ୍ଥ ଠିତୋତି ସୋ ତସ୍ମିଂ ସମଥୱିପସ୍ସନାଧମ୍ମେ ଠିତୋ। ଧମ୍ମରାଗେନ ଧମ୍ମନନ୍ଦିଯାତି ପଦଦ୍ୱଯେନପି ସମଥୱିପସ୍ସନାସୁ ଛନ୍ଦରାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ। ସମଥୱିପସ୍ସନାସୁ ହି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଛନ୍ଦରାଗଂ ପରିଯାଦିଯିତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅରହା ହୋତି, ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅନାଗାମୀ ହୋତି। ସୋ ସମଥୱିପସ୍ସନାସୁ ଛନ୍ଦରାଗସ୍ସ ଅପ୍ପହୀନତ୍ତା ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଚେତନାଯ ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ନିବ୍ବତ୍ତତି। ଅଯଂ ଆଚରିଯାନଂ ସମାନତ୍ଥକଥା।

ୱିତଣ୍ଡୱାଦୀ ପନାହ – ''ତେନେୱ ଧମ୍ମରାଗେନାତି ୱଚନତୋ ଅକୁସଲେନ ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ନିବ୍ବତ୍ତତୀ''ତି। ସୋ ''ସୁତ୍ତଂ ଆହରାହୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ଅଦ୍ଧା ଅଞ୍ଞଂ ଅପସ୍ସନ୍ତୋ ଇଦମେୱ ଆହରିସ୍ସତି। ତତୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ''କିମ୍ପନିଦଂ ସୁତ୍ତଂ ନୀତତ୍ଥଂ, ଉଦାହୁ ନେଯ୍ୟତ୍ଥ''ନ୍ତି। ଅଦ୍ଧା ''ନୀତତ୍ଥ''ନ୍ତି ୱକ୍ଖତି। ତତୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଅନାଗାମିଫଲତ୍ଥିକେନ ସମଥୱିପସ୍ସନାସୁ ଛନ୍ଦରାଗୋ କତ୍ତବ୍ବୋ ଭୱିସ୍ସତି, ଛନ୍ଦରାଗେ ଉପ୍ପାଦିତେ ଅନାଗାମିଫଲଂ ପଟିଲଦ୍ଧଂ ଭୱିସ୍ସତି, ମା ''ସୁତ୍ତଂ ମେ ଲଦ୍ଧ''ନ୍ତି ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ଦୀପେହି। ପଞ୍ହଂ କଥେନ୍ତେନ ହି ଆଚରିଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଉଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ଥରସଂ ପଟିୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅକୁସଲେନ ହି ସଗ୍ଗେ, କୁସଲେନ ଚ ଅପାଯେ ପଟିସନ୍ଧି ନାମ ନତ୍ଥି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା –

''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୋଭଜେନ କମ୍ମେନ, ଦୋସଜେନ କମ୍ମେନ, ମୋହଜେନ କମ୍ମେନ ଦେୱା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ମନୁସ୍ସା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ଯା ୱା ପନଞ୍ଞାପି କାଚି ସୁଗତିଯୋ। ଅଥ ଖୋ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଲୋଭଜେନ କମ୍ମେନ, ଦୋସଜେନ କମ୍ମେନ, ମୋହଜେନ କମ୍ମେନ ନିରଯୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି ପଞ୍ଞାଯତି, ପେତ୍ତିୱିସଯୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ଯା ୱା ପନଞ୍ଞାପି କାଚି ଦୁଗ୍ଗତିଯୋ''ତି (ଅ। ନି। ୬।୩୯) –

ଏୱଂ ସଞ୍ଞାପେତବ୍ବୋ। ସଚେ ସଞ୍ଜାନାତି, ସଞ୍ଜାନାତୁ। ନୋ ଚେ ସଞ୍ଜାନାତି, ''ଗଚ୍ଛ ପାତୋୱ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଯାଗୁଂ ପିୱା''ତି ଉଯ୍ୟୋଜେତବ୍ବୋ।

ଅଯଂ ଖୋ, ଗହପତି, ଏକଧମ୍ମୋ ଅକ୍ଖାତୋତି ଏକଂ ଧମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛିତେନ ''ଅଯମ୍ପି ଏକଧମ୍ମୋ ଅକ୍ଖାତୋ, ଅଯମ୍ପି ଏକଧମ୍ମୋ ଅକ୍ଖାତୋ''ତି ଏୱଂ ପୁଚ୍ଛାୱସେନ କଥିତତ୍ତା ଏକାଦସପି ଧମ୍ମା ଏକଧମ୍ମୋ ନାମ କତୋ। ଅମତୁପ୍ପତ୍ତିଅତ୍ଥେନ ୱା ସବ୍ବେପି ଏକଧମ୍ମୋତି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ନିଧିମୁଖଂଗୱେସନ୍ତୋତି ନିଧିଂ ପରିଯେସନ୍ତୋ। ସକିଦେୱାତି ଏକପ୍ପଯୋଗେନେୱ। କଥଂ ପନ ଏକପ୍ପଯୋଗେନେୱ ଏକାଦସନ୍ନଂ ନିଧୀନଂ ଅଧିଗମୋ ହୋତୀତି? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅରଞ୍ଞେ ଜୀୱିତୱୁତ୍ତିଂ ଗୱେସମାନୋ ଚରତି। ତମେନଂ ଅଞ୍ଞତରୋ ଅତ୍ଥଚରକୋ ଦିସ୍ୱା ''କିଂ, ଭୋ, ଚରସୀ''ତି ପୁଚ୍ଛତି। ସୋ ''ଜୀୱିତୱୁତ୍ତିଂ ପରିଯେସାମୀ''ତି ଆହ। ଇତରୋ ''ତେନ ହି ସମ୍ମ ଆଗଚ୍ଛ, ଏତଂ ପାସାଣଂ ପୱତ୍ତେହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ତଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ଉପରୂପରିଟ୍ଠିତା ୱା କୁଚ୍ଛିଯା କୁଚ୍ଛିଂ ଆହଚ୍ଚ ଠିତା ୱା ଏକାଦସ କୁମ୍ଭିଯୋ ପସ୍ସତି। ଏୱଂ ଏକପ୍ପଯୋଗେନ ଏକାଦସନ୍ନଂ ଅଧିଗମୋ ହୋତି।

ଆଚରିଯଧନଂ ପରିଯେସିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିଯା ହି ଯସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିପ୍ପଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତସ୍ସ ସିପ୍ପୁଗ୍ଗହଣତୋ ପୁରେ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ଅନ୍ତରନ୍ତରା ୱା ଗେହତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ଧନଂ ଦେନ୍ତି। ଯେସଂ ଗେହେ ନତ୍ଥି, ତେ ଞାତିସଭାଗତୋ ପରିଯେସନ୍ତି। ଯେସଂ ତମ୍ପି ନତ୍ଥି, ତେ ସଭାଗତୋ ପରିଯେସନ୍ତି। ତଥା ଅଲଭମାନା ଭିକ୍ଖମ୍ପି ଚରିତ୍ୱା ଦେନ୍ତିଯେୱ। ତଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ।

କିଂ ପନାହନ୍ତି ବାହିରକା ତାୱ ଅନିଯ୍ୟାନିକେପି ସାସନେ ସିପ୍ପମତ୍ତଦାଯକସ୍ସ ଧନଂ ପରିଯେସନ୍ତି, ଅହଂ ପନ ଏୱଂୱିଧେ ନିଯ୍ୟାନିକସାସନେ ଏକାଦସୱିଧଂ ଅମତୁପ୍ପତ୍ତିପଟିପଦଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଆଚରିଯସ୍ସ ପୂଜଂ କିଂ ନ କରିସ୍ସାମି, କରିସ୍ସାମିଯେୱାତି ୱଦତି। ପଚ୍ଚେକଂ ଦୁସ୍ସଯୁଗେନ ଅଚ୍ଛାଦେସୀତି ଏକମେକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଏକେକଂ ଦୁସ୍ସଯୁଗଂ ଅଦାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମୁଦାଚାରୱଚନଂ ପନେତ୍ଥ ଏୱରୂପଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ଅଚ୍ଛାଦେସୀତି

ୱୁତ୍ତଂ। ପଞ୍ଚସତଂ ୱିହାରନ୍ତି ପଞ୍ଚସତଗ୍ଘନିକଂ ପଣ୍ଣସାଲଂ କାରେସୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭। ଗୋପାଲସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନା

୧୭। ସତ୍ତମେ ତିସ୍ସୋ କଥା ଏକନାଠଇକା ଚତୁରସ୍ସା ନିସିନ୍ନୱତ୍ତିକାତି। ତତ୍ଥ ପାଠଇଂ ୱତ୍ୱା ଏକେକସ୍ସ ପଦସ୍ସ ଅତ୍ଥକଥନଂ ଏକନାଠଇକା ନାମ । ଅପଣ୍ଡିତଗୋପାଲକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା, ଅପଣ୍ଡିତଭିକ୍ଖୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା, ପଣ୍ଡିତଗୋପାଲକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା, ପଣ୍ଡିତଭିକ୍ଖୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ଚତୁକ୍କଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା କଥନଂ ଚତୁରସ୍ସା ନାମ। ଅପଣ୍ଡିତଗୋପାଲକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିୟୋସାନଗମନଂ, ଅପଣ୍ଡିତଭିକ୍ଖୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିୟୋସାନଗମନଂ, ପଣ୍ଡିତଗୋପାଲକଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିୟୋସାନଗମନଂ, ପଣ୍ଡିତଭିକ୍ଖୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପରିୟୋସାନଗମନନ୍ତି ଅୟଂ ନିସିନ୍ନୱତ୍ତିକା ନାମ। ଅୟଂ ଇଧ ସବ୍ବାଚରିୟାନଂ ଆଚିଣ୍ଣା।

ଏକାଦସହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଙ୍ଗେହୀତି ଏକାଦସହି ଅଗୁଣକୋଟ୍ଠାସେହି। ଗୋଗଣନ୍ତି ଗୋମଣ୍ଡଲଂ। ପରିହରିତୁନ୍ତି ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରିତୁଂ। ଫାତିଂ କାତୁନ୍ତି ୱଡ୍ଢିଂ ଆପାଦେତୁଂ। ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ। ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତୀତି ଗଣନତୋ ୱା ୱଣ୍ଣତୋ ୱା ରୂପଂ ନ ଜାନାତି। ଗଣନତୋ ନ ଜାନାତି ନାମ ଅତ୍ତନୋ ଗୁନ୍ନଂ ସତଂ ୱା ସହସ୍ସଂ ୱାତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଜାନାତି, ସୋ ଗାୱୀସୁ ହଟାସୁ ୱା ପଲାତାସୁ ୱା ଗୋଗଣଂ ଗଣେତ୍ୱା ''ଅଜ୍ଜ ଏତ୍ତକା ନ ଦିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଦ୍ୱେ ତୀଣି ଗାମନ୍ତରାନି ୱା ଅଟୱିଂ ୱା ୱିଚରନ୍ତୋ ନ ପରିୟେସତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ଗାୱୀସୁ ଅତ୍ତନୋ ଗୋଗଣଂ ପୱିଟ୍ଠାସୁପି ଗୋଗଣଂ ଗଣେତ୍ୱା ''ଇମା ଏତ୍ତିକା ଗାୱୋ ନ ଅମ୍ହାକ''ନ୍ତି ୟଟ୍ଠିୟା ପୋଥେତ୍ୱା ନ ନୀହରତି। ତସ୍ସ ନଟ୍ଠା ଗାୱିୟୋ ନଟ୍ଠାୱ ହୋନ୍ତି। ପରଗାୱିୟୋ ଗହେତ୍ୱା ଚରତି। ଗୋସାମିକା ଦିସ୍ୱା ''ଅୟଂ ଏତ୍ତକଂ କାଲଂ ଅମ୍ହାକଂ ଧେନୂ ଦୁହୀ''ତି ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଗାୱିୟୋ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତସ୍ସ ଗୋଗଣୋପି ପରିହାୟତି, ପଞ୍ଚ ଗୋରସପରିଭୋଗତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି। ୱଣ୍ଣତୋ ନ ଜାନାତି ନାମ ''ଏତ୍ତିକା ଗାୱୀ ସେତା, ଏତ୍ତିକା ରତ୍ତା, ଏତ୍ତିକା କାଠଆ, ଏତ୍ତିକା ଓଦାତା, ଏତ୍ତିକା କବରା, ଏତ୍ତିକା ନୀଲା''ତି ନ ଜାନାତି। ସୋ ଗାୱୀସୁ ହଟାସୁ ୱା ପଲାତାସୁ ୱା…ପେ… ପଞ୍ଚଗୋରସପରିଭୋଗତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋତି ଗାୱୀନଂ ସରୀରେ କତଂ ଧନୁସତ୍ତିସୂଲାଦିଭେଦଂ ଲକ୍ଖଣଂ ନ ଜାନାତି। ସୋ ଗାୱୀସୁ ହଟାସୁ ୱା ପଲାତାସୁ ୱା ''ଅଜ୍ଜ ଅସୁକଲକ୍ଖଣା ଅସୁକଲକ୍ଖଣା ଚ ଗାୱୋ ନ ଦିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି…ପେ… ପଞ୍ଚଗୋରସପରିଭୋଗତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତାତି ଗୁନ୍ନଂ ଖାଣୁକଣ୍ଟକାଦୀହି ପହଟଟ୍ଠାନେସୁ ୱଣୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ନୀଲମକ୍ଖିକା ଅଣ୍ଡକାନି ଠପେନ୍ତି, ତେସଂ ଆସାଟିକାତି ନାମଂ। ତାନି ଦଣ୍ଡକେନ ଅପନେତ୍ୱା ଭେସଜ୍ଜଂ ଦାତବ୍ବଂ ହୋତି, ବାଲୋ ଗୋପାଲକୋ ତଥା ନ କରୋତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତୀ''ତି। ତସ୍ସ ଗୁନ୍ନଂ ୱଣା ୱଡ୍ଢନ୍ତି, ଗମ୍ଭୀରା ହୋନ୍ତି, ପାଣକା କୁଚ୍ଛିଂ ପୱିସନ୍ତି, ଗାୱୋ ଗେଲଞ୍ଞାଭିଭୂତା ନେୱ ୟାୱଦତ୍ଥଂ ତିଣଂ ଖାଦିତୁଂ ନ ପାନୀୟଂ ପାତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଗୁନ୍ନଂ ଖୀରଂ ଛିଜ୍ଜତି, ଗୋଣାନଂ ଜୱୋ ହାୟତି, ଉଭୟେସମ୍ପି ଜୀୱିତନ୍ତରାୟୋ ହୋତି। ଏୱମସ୍ସ ଗୋଗଣୋପି ପରିହାୟତି…ପେ… ପଞ୍ଚଗୋରସତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ୱଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତୀତି ଗୁନ୍ନଂ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ସଞ୍ଜାତେ ୱଣେ ଭେସଜ୍ଜଂ ଦତ୍ୱା ୱାକେନ ୱା ଚୀରକେନ ୱା ବନ୍ଧିତ୍ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦେତବ୍ବୋ ହୋତି। ବାଲଗୋପାଲକୋ ତଂ ନ କରୋତି। ଅଥସ୍ସ ଗୁନ୍ନଂ ୱଣେହି ୟୂସା ପଗ୍ଘରନ୍ତି, ତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ନିଘଂସନ୍ତି। ତେନ ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ୱଣା ଜାୟନ୍ତି। ଏୱଂ ଗାୱୋ ଗେଲଞ୍ଞାଭିଭୂତା ନେୱ ୟାୱଦତ୍ଥଂ ତିଣାନି ଖାଦିତୁଂ…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତୀତି ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ଡଂସମକସାଦୀନଂ ଉସ୍ସନ୍ନକାଲେ ଗୋଗଣେ ୱଜଂ ପୱିଟ୍ଠେ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଧୂମୋ କାତବ୍ବୋ ହୋତି। ଅପଣ୍ଡିତଗୋପାଲକୋ ତଂ ନ କରୋତି, ଗୋଗଣୋ ସବ୍ବରତ୍ତିଂ ଡଂସାଦୀହି ଉପଦ୍ଦୁତୋ ନିଦ୍ଦଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ଅରଞ୍ଞେ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ରୁକ୍ଖମୂଲାଦୀସୁ ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାୟତି। ନେୱ ୟାୱଦତ୍ଥଂ ତିଣାନି ଖାଦିତୁଂ…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ତିତ୍ଥଂ ଜାନାତୀତି ତିତ୍ଥମ୍ପି ସମନ୍ତି ୱା ୱିସମନ୍ତି ୱା ସଗାହନ୍ତି ୱା ନିଗ୍ଗାହନ୍ତି ୱା ନ ଜାନାତି। ସୋ ଅତିତ୍ଥେନ ଗାୱିୟୋ ଓତାରେତି। ତାସଂ ୱିସମତିତ୍ଥେ ପାସାଣାଦୀନି ଅକ୍କମନ୍ତୀନଂ ପାଦା ଭିଜ୍ଜନ୍ତି। ସଗାହଂ ଗମ୍ଭୀରଂ ତିତ୍ଥଂ ଓତିଣ୍ଣେ କୁମ୍ଭୀଲାଦୟୋ ଗାୱୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ''ଅଜ୍ଜ ଏତ୍ତିକା ଗାୱୋ ନଟ୍ଠା, ଅଜ୍ଜ ଏତ୍ତିକା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବତଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ଏୱମସ୍ସ ଗୋ ଗଣୋପି ପରିହାୟତି…ପେ… ପଞ୍ଚଗୋରସତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ପୀତଂ ଜାନାତୀତି ପୀତମ୍ପି ଅପୀତମ୍ପି ନ ଜାନାତି। ଗୋପାଲକେନ ହି ''ଇମାୟ ଗାୱିୟା ପୀତଂ, ଇମାୟ ନ ପୀତଂ, ଇମାୟ ପାନୀୟତିତ୍ଥେ ଓକାସୋ ଲଦ୍ଧୋ, ଇମାୟ ନ ଲଦ୍ଧୋ''ତି ଏୱଂ ପୀତାପୀତଂ ଜାନିତବ୍ବଂ ହୋତି। ଅୟଂ ପନ ଦିୱସଭାଗେ ଅରଞ୍ଞେ ଗୋଗଣଂ ରକ୍ଖିତ୍ୱା ''ପାନୀୟଂ ପାୟେସ୍ସାମୀ''ତି ନଦିଂ ୱା ତଠଆକଂ ୱା ଓଗାହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ତତ୍ଥ ମହାଉସଭା ଚ ଅନୁସଭା ଚ ବଲୱଗାୱିୟୋ ଚ ଦୁବ୍ବଲାନି ଚେୱ ମହଲ୍ଲକାନି ଚ

ଗୋରୂପାନି ସିଙ୍ଗେହି ୱା ଫାସୁକାହି ୱା ପହରିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଓକାସଂ କତ୍ୱା ଊରୁପ୍ପମାଣଂ ଉଦକଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଯଥାକାମଂ ପିୱନ୍ତି। ଅୱସେସା ଓକାସଂ ଅଲଭମାନା ତୀରେ ଠତ୍ୱା କଲଲମିସ୍ସକଂ ଉଦକଂ ପିୱନ୍ତି ୱା ଅପୀତା ଏୱ ୱା ହୋନ୍ତି। ଅଥ ସୋ ଗୋପାଲକୋ ପିଟ୍ଠିଯଂ ପହରିତ୍ୱା ପୁନ ଅରଞ୍ଞଂ ପୱେସେତି। ତତ୍ଥ ଅପୀତା ଗାୱିଯୋ ପିପାସାଯ ସୁସ୍ସମାନା ଯାୱଦତ୍ଥଂ ତିଣାନି ଖାଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଗୁନ୍ନଂ ଖୀରଂ ଛିଜ୍ଜତି। ଗୋଣାନଂ ଜୱୋ ହାଯତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ୱୀଥିଂ ଜାନାତୀତି ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ସମୋ ଖେମୋ, ଅଯଂ ୱିସମୋ ସାସଙ୍କୋ ସପ୍ପଟିଭଯୋ’’ତି ନ ଜାନାତି। ସୋ ସମଂ ଖେମଂ ମଗ୍ଗଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଗୋଗଣଂ ଇତରମଗ୍ଗଂ ପଟିପାଦେତି। ତତ୍ଥ ଗାୱୋ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀନଂ ଗନ୍ଧେନ ଚୋରପରିସ୍ସଯେନ ଚ ଅଭିଭୂତା ଭନ୍ତମିଗସପ୍ପଟିଭାଗା ଗୀୱଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତି , ନେୱ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ତିଣାନି ଖାଦନ୍ତି, ନ ପାନୀଯଂ ପିୱନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଗୁନ୍ନଂ ଖୀରଂ ଛିଜ୍ଜତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତୀତି ଗୋପାଲକେନ ହି ଗୋଚରକୁସଲେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ପଞ୍ଚାହିକଚାରୋ ୱା ସତ୍ତାହିକଚାରୋ ୱା ଜାନିତବ୍ବୋ। ଏକଦିସାଯ ଗୋଗଣଂ ଚାରେତ୍ୱା ପୁନଦିୱସେ ତତ୍ଥ ନ ଚାରେତବ୍ବୋ। ମହତା ହି ଗୋଗଣେନ ଚିଣ୍ଣଟ୍ଠାନଂ ଭେରିତଲଂ ୱିଯ ସୁଦ୍ଧଂ ହୋତି ନିତ୍ତିଣଂ, ଉଦକମ୍ପି ଆଲୁଲୀଯତି। ତସ୍ମା ପଞ୍ଚମେ ୱା ସତ୍ତମେ ୱା ଦିୱସେ ପୁନ ତତ୍ଥ ଚାରେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏତ୍ତକେନ ହି ତିଣମ୍ପି ପଟିୱିରୁହତି, ଉଦକମ୍ପି ପସୀଦତି, ଅଯଂ ପନ ଇମଂ ପଞ୍ଚାହିକଚାରଂ ୱା ସତ୍ତାହିକଚାରଂ ୱା ନ ଜାନାତି, ଦିୱସେ ଦିୱସେ ରକ୍ଖିତଟ୍ଠାନେଯେୱ ରକ୍ଖତି। ଅଥସ୍ସ ଗୋଗଣୋ ହରିତତିଣଂ ନ ଲଭତି, ସୁକ୍ଖତିଣଂ ଖାଦନ୍ତୋ କଲଲମିସ୍ସକଂ ଉଦକଂ ପିୱତି। ତତ୍ଥ ଗୁନ୍ନଂ ଖୀରଂ ଛିଜ୍ଜତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ଅନୱସେସଦୋହୀ ଚ ହୋତୀତି ପଣ୍ଡିତଗୋପାଲକେନ ହି ଯାୱ ୱଚ୍ଛକସ୍ସ ମଂସଲୋହିତଂ ସଣ୍ଠାତି, ତାୱ ଏକଂ ଦ୍ୱେ ଥନେ ଠପେତ୍ୱା ସାୱସେସଦୋହିନା ଭୱିତବ୍ବଂ। ଅଯଂ ୱଚ୍ଛକସ୍ସ କିଞ୍ଚି ଅନୱସେସେତ୍ୱା ଦୁହତି। ଖୀରପକୋ ୱଚ୍ଛୋ ଖୀରପିପାସାଯ ସୁସ୍ସତି, ସଣ୍ଠାତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ କମ୍ପମାନୋ ମାତୁ ପୁରତୋ ପତିତ୍ୱା କାଲଂ କରୋନ୍ତି। ମାତା ପୁତ୍ତକଂ ଦିସ୍ୱା, ‘‘ମଯ୍ହଂ ପୁତ୍ତକୋ ଅତ୍ତନୋ ମାତୁଖୀରଂ ପାତୁଂ ନ ଲଭତୀ’’ତି ପୁତ୍ତସୋକେନ ନେୱ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ତିଣାନି ଖାଦିତୁଂ ନ ପାନୀଯଂ ପାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ଥନେସୁ ଖୀରଂ ଛିଜ୍ଜତି। ଏୱମସ୍ସ ଗୋଗଣୋପି ପରିହାଯତି… ପେ… ପଞ୍ଚଗୋରସତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ଗୁନ୍ନଂ ପିତିଟ୍ଠାନଂ କରୋନ୍ତୀତି ଗୋପିତରୋ। ଗାୱୋ ପରିଣାଯନ୍ତି ଯଥାରୁଚିଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଗୋପରିଣାଯକା। ତେ ନଅତିରେକପୂଜାଯାତି ପଣ୍ଡିତୋ ହି ଗୋପାଲକୋ ଏୱରୂପେ ଉସଭେ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତି, ପଣୀତଂ ଗୋଭତ୍ତଂ ଦେତି, ଗନ୍ଧପଞ୍ଚଙ୍ଗୁଲିକେହି ମଣ୍ଡେତି, ମାଲଂ ପିଳନ୍ଧେତି, ସିଙ୍ଗେସୁ ସୁୱଣ୍ଣରଜତକୋସକେ ଚ ଧାରେତି, ରତ୍ତିଂ ଦୀପଂ ଜାଲେତ୍ୱା ଚେଲୱିତାନସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ସଯାପେତି। ଅଯଂ ପନ ତତୋ ଏକସକ୍କାରମ୍ପି ନ କରୋତି। ଉସଭା ଅତିରେକପୂଜଂ ଅଲଭମାନା ଗୋଗଣଂ ନ ରକ୍ଖନ୍ତି, ପରିସ୍ସଯଂ ନ ୱାରେନ୍ତି। ଏୱମସ୍ସ ଗୋଗଣୋପି ପରିହାଯତି…ପେ… ପଞ୍ଚଗୋରସତୋପି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ଇଧାତି ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ। ନ ରୂପଞ୍ଞୂ ହୋତୀତି ‘‘ଚତ୍ତାରି ମହାଭୂତାନି ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ରୂପଂ ଦ୍ୱୀହାକାରେହି ନ ଜାନାତି ଗଣନତୋ ୱା ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ୱା। ଗଣନତୋ ନ ଜାନାତି ନାମ – ‘‘ଚକ୍ଖାଯତନଂ ସୋତାଯତନଂ ଘାନାଯତନଂ ଜିୱ୍ହାକାଯରୂପସଦ୍ଦଗନ୍ଧରସଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ କାଯୱିଞ୍ଞତ୍ତି ୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଆକାସଧାତୁ ଆପୋଧାତୁ ରୂପସ୍ସ ଲହୁତା, ମୁଦୁତା, କମ୍ମଞ୍ଞତା, ଉପଚଯୋ, ସନ୍ତତି, ଜରତା, ରୂପସ୍ସ ଅନିଚ୍ଚତା, କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ’’ତି (ଧ। ସ। ୬୫୭-୬୬୫) ଏୱଂ ପାଳିଯା ଆଗତା ପଞ୍ଚୱୀସତି ରୂପକୋଟ୍ଠାସାତି ନ ଜାନାତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ ଗୋପାଲକୋ ଗଣନତୋ ଗୁନ୍ନଂ ରୂପଂ ନ ଜାନାତି, ତଥୂପମୋ ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ। ସୋ ଗଣନତୋ ରୂପଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ରୂପଂ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅରୂପଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ରୂପାରୂପଂ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପଚ୍ଚଯଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଲକ୍ଖଣଂ ଆରୋପେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମତ୍ଥକଂ ପାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ସୋ ଯଥା ତସ୍ସ ଗୋପାଲକସ୍ସ ଗୋଗଣୋ ନ ୱଡ୍ଢତି, ଏୱଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ସୀଲସମାଧିୱିପସ୍ସନାମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନେହି ନ ୱଡ୍ଢତି। ଯଥା ଚ ସୋ ଗୋପାଲକୋ ପଞ୍ଚହି ଗୋରସେହି ପରିବାହିରୋ ହୋତି , ଏୱମେୱାଯଂ ଅସେକ୍ଖେନ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧେନ ଅସେକ୍ଖେନ ସମାଧିପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତି ୱିମୁତ୍ତିଞାଣଦସ୍ସନକ୍ଖନ୍ଧେନାତି ପଞ୍ଚହି ଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧେହି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ସମୁଟ୍ଠାନତୋନ ଜାନାତି ନାମ – ‘‘ଏତ୍ତକଂ ରୂପଂ ଏକସମୁଟ୍ଠାନଂ, ଏତ୍ତକଂ ଦ୍ୱିସମୁଟ୍ଠାନଂ, ଏତ୍ତକଂ ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ, ଏତ୍ତକଂ ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ, ଏତ୍ତକଂ ନକୁତୋଚି ସମୁଟ୍ଠାତୀ’’ତି ନ ଜାନାତି। ସେଯ୍ୟଥାପି ସୋ ଗୋପାଲକୋ ୱଣ୍ଣତୋ ଗୁନ୍ନଂ ରୂପଂ ନ ଜାନାତି, ତଥୂପମୋ ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ। ସୋ ସମୁଟ୍ଠାନତୋ ରୂପଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ରୂପଂ ପରିଗ୍ଗହେତ୍ୱା…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଲକ୍ଖଣକୁସଲୋ ହୋତୀତି ‘‘କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ବାଲୋ, କମ୍ମଲକ୍ଖଣୋ ପଣ୍ଡିତୋ’’ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ କୁସଲାକୁସଲକମ୍ମଂ ପଣ୍ଡିତବାଲଲକ୍ଖଣନ୍ତି ନ ଜାନାତି।

ସୋ ଏଵଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ବାଲେ ଓଜେତ୍ଵା ପଣ୍ଡିତେ ନ ସେଵତି। ବାଲେ ଓଜେତ୍ଵା ପଣ୍ଡିତେ ଅସେଵନ୍ତୋ କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟଂ କୁସଲାକୁସଲଂ ସାଵଜ୍ଜାନଵଜ୍ଜଂ ଗରୁକଲହୁକଂ ସତେକିଚ୍ଛାତେକିଚ୍ଛଂ କାରଣାକାରଣଂ ନ ଜାନାତି। ତଂ ଅଜାନନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ସୋ ଯଥା ତସ୍ସ ଗୋପାଲକସ୍ସ ଗୋଗଣୋ ନ ଵଡ୍ଢତି, ଏଵଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ଯଥାଵୁତ୍ତେହି ସୀଲାଦୀହି ନ ଵଡ୍ଢତି। ସୋ ଗୋପାଲକୋ ଵିଯ ଚ ପଞ୍ଚହି ଗୋରସେହି, ପଞ୍ଚହି ଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧେହି ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଆସାଟିକଂ ହାରେତା ହୋତୀତି ''ଉପ୍ପନ୍ନଂ କାମଵିତକ୍କ''ନ୍ତି ଏଵଂ ଵୁତ୍ତେ କାମଵିତକ୍କାଦଯୋ ନ ଵିନୋଦେତି। ସୋ ଇମଂ ଅକୁସଲଵିତକ୍କଂ ଆସାଟିକଂ ଅହାରେତ୍ଵା ଵିତକ୍କଵସିକୋ ହୁତ୍ଵା ଵିଚରନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ସୋ ଯଥା ତସ୍ସ ଗୋପାଲକସ୍ସ…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଵଣଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତା ହୋତୀତି ''ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ଵା ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ସବ୍ବାରମ୍ମଣେସୁ ନିମିତ୍ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ଯଥା ସୋ ଗୋପାଲକୋ ଵଣଂ ନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତି, ଏଵଂ ସଂଵରଂ ନ ସମ୍ପାଦେତି। ସୋ ଵିଵଟଦ୍ଵାରୋ ଵିଚରନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି… ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଧୂମଂ କତ୍ତା ହୋତୀତି ସୋ ଗୋପାଲକୋ ଧୂମଂ ଵିଯ ଧମ୍ମଦେସନାଧୂମଂ ନ କରୋତି, ଧମ୍ମକଥଂ ଵା ସରଭଞ୍ଞଂ ଵା ଉପନିସିନ୍ନକକଥଂ ଵା ଅନୁମୋଦନଂ ଵା ନ କରୋତି, ତତୋ ନଂ ମନୁସ୍ସା ''ବହୁସ୍ସୁତୋ ଗୁଣଵା''ତି ନ ଜାନନ୍ତି। ତେ ଗୁଣାଗୁଣଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଚତୂହି ପଚ୍ଚଯେହି ସଙ୍ଗହଂ ନ କରୋନ୍ତି। ସୋ ପଚ୍ଚଯେହି କିଲମମାନୋ ବୁଦ୍ଧଵଚନଂ ସଜ୍ଝାଯଂ କାତୁଂ ଵତ୍ତପଟିପତ୍ତିଂ ପୂରେତୁଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନତିତ୍ଥଂ ଜାନାତୀତି ତିତ୍ଥଭୂତେ ବହୁସ୍ସୁତଭିକ୍ଖୂ ନ ଉପସଙ୍କମତି। ଅନୁପସଙ୍କମନ୍ତୋ ''ଇଦଂ, ଭନ୍ତେ, ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କଥଂ ରୋପେତବ୍ବଂ? ଇମସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ କୋ ଅତ୍ଥୋ? ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ପାଠୋ କିଂ ଵଦତି? ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅତ୍ଥୋ କିଂ ଦୀପେତୀ''ତି ଏଵଂ ନ ପରିପୁଚ୍ଛତି ନ ପରିପଞ୍ହତି, ନ ଜାନାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସ ତେ ଏଵଂ ଅପରିପୁଚ୍ଛିତା ଅଵିଵଟଞ୍ଚେଵ ନ ଵିଵରନ୍ତି, ଭାଜେତ୍ଵା ନ ଦସ୍ସେନ୍ତି, ଅନୁତ୍ତାନୀକତଞ୍ଚ ନ ଉତ୍ତାନିଂ କରୋନ୍ତି, ଅପାକଟଂ ନ ପାକଟଂ କରୋନ୍ତି। ଅନେକଵିହିତେସୁ ଚ କଙ୍ଖାଠାନିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁତି ଅନେକଵିଧାସୁ କଙ୍ଖାସୁ ଏକକଙ୍ଖମ୍ପି ନ ପଟିଵିନୋଦେନ୍ତି। କଙ୍ଖାଯେଵ ହି କଙ୍ଖାଠାନିଯା ଧମ୍ମା ନାମ। ତତ୍ଥ ଏକଂ କଙ୍ଖମ୍ପି ନ ନୀହରନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସୋ ଏଵଂ ବହୁସ୍ସୁତତିତ୍ଥଂ ଅନୁପସଙ୍କମିତ୍ଵା ସକଙ୍ଖୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଯଥା ଵା ସୋ ଗୋପାଲକୋ ତିତ୍ଥଂ ନ ଜାନାତି, ଏଵଂ ଅଯମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମତିତ୍ଥଂ ନ ଜାନାତି। ଅଜାନନ୍ତୋ ଅଵିସଯେ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, ଆଭିଧମ୍ମିକଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା କପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟଂ ପୁଚ୍ଛତି, ଵିନଯଧରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ଵା ରୂପାରୂପପରିଚ୍ଛେଦଂ ପୁଚ୍ଛତି। ତେ ଅଵିସଯେ ପୁଟ୍ଠା କଥେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ସୋ ଅତ୍ତନା ସକଙ୍ଖୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନପୀତଂ ଜାନାତୀତି ଯଥା ସୋ ଗୋପାଲକୋ ପୀତାପୀତଂ ନ ଜାନାତି, ଏଵଂ ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତଂ ପାମୋଜ୍ଜଂ ନ ଜାନାତି ନ ଲଭତି। ସଵନମଯଂ ପୁଞ୍ଞକିରିଯଵତ୍ଥୁଂ ନିସ୍ସାଯ ଆନିସଂସଂ ନ ଵିନ୍ଦତି, ଧମ୍ମସ୍ସଵନଗ୍ଗଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ନ ସୁଣାତି, ନିସିନ୍ନୋ ନିଦ୍ଦାଯତି, କଥଂ କଥେତି, ଅଞ୍ଞଵିହିତକୋ ହୋତି। ସୋ ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମଂ ଅସ୍ସୁଣନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ଵା ଵଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଵୀଥିଂ ଜାନାତୀତି ସୋ ଗୋପାଲକୋ ମଗ୍ଗାମଗ୍ଗଂ ଵିଯ ''ଅଯଂ ଲୋକିଯୋ, ଅଯଂ ଲୋକୁତ୍ତରୋ''ତି ଅରିଯଂ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକଂ ମଗ୍ଗଂ ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଅଜାନନ୍ତୋ ଲୋକିଯମଗ୍ଗେ ଅଭିନିଵିସିତ୍ଵା ଲୋକୁତ୍ତରଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ନ ଗୋଚରକୁସଲୋ ହୋତୀତି ସୋ ଗୋପାଲକୋ ପଞ୍ଚାହିକସତ୍ତାହିକଚାରେ ଵିଯ ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନେ ''ଇମେ ଲୋକିଯା, ଇମେ ଲୋକୁତ୍ତରା''ତି ଯଥାଭୂତଂ ନପ୍ପଜାନାତି। ଅଜାନନ୍ତୋ ସୁଖୁମଟ୍ଠାନେସୁ ଅତ୍ତନୋ ଞାଣଂ ଚରାପେତ୍ଵା ଲୋକିଯସତିପଟ୍ଠାନେ ଅଭିନିଵିସିତ୍ଵା ଲୋକୁତ୍ତରଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ଅନଵସେସଦୋହୀହୋତୀତି ପଟିଗ୍ଗହଣେ ମତ୍ତଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅନଵସେସଂ ଦୁହତି। ନିଦ୍ଦେସଵାରେ ପନସ୍ସ ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପଵାରେନ୍ତୀତି ଅଭିହରିତ୍ଵା ପଵାରେନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଦ୍ଵେ ଅଭିହାରା ଵାଚାଭିହାରୋ ଚ, ପଚ୍ଚଯାଭିହାରୋ ଚ। ଵାଚାଭିହାରୋ ନାମ ମନୁସ୍ସା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ''ଵଦେଯ୍ୟାଥ, ଭନ୍ତେ, ଯେନତ୍ଥୋ''ତି ପଵାରେନ୍ତି। ପଚ୍ଚଯାଭିହାରୋ ନାମ ଵତ୍ଥାଦୀନି ଵା ସପ୍ପିନଵନୀତଫାଣିତାଦୀନି ଵା ଗହେତ୍ଵା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ଵା ''ଗଣ୍ହଥ, ଭନ୍ତେ, ଯାଵତକେନ ଅତ୍ଥୋ''ତି ଵଦନ୍ତି। ତତ୍ର ଭିକ୍ଖୁ ମତ୍ତଂ ନ ଜାନାତୀତି ଭିକ୍ଖୁ ତେସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ପମାଣଂ ନ ଜାନାତି। ''ଦାଯକସ୍ସ ଵସୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ,

ଦେସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ୱସୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ଅତ୍ତନୋ ଥାମୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି ଇମିନା ନଯେନ ପମାଣଯୁତ୍ତକଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଯଂ ଆହରନ୍ତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମନୁସ୍ସା ୱିପ୍ପଟିସାରିନୋ ନ ପୁନ ଅଭିହରିତ୍ୱା ପୱାରେନ୍ତି। ସୋ ପଚ୍ଚଯେହି କିଲମନ୍ତୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ୱଡ୍ଢେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି…ପେ… ପରିବାହିରୋ ହୋତି।

ତେ ନ ଅତିରେକପୂଜାଯ ପୂଜେତା ହୋତୀତି ସୋ ଗୋପାଲକୋ ମହାଉସଭେ ୱିଯ ଥେରେ ଭିକ୍ଖୂ ଇମାଯ ଆୱି ଚେୱ ରହୋ ଚ ମେତ୍ତାକାଯକମ୍ମାଦିକାଯ ଅତିରେକପୂଜାଯ ନ ପୂଜେତି। ତତୋ ଥେରା ‘‘ଇମେ ଅମ୍ହେସୁ ଗରୁଚିତ୍ତୀକାରଂ ନ କରୋନ୍ତୀ’’ତି ନୱକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦ୍ୱୀହି ସଙ୍ଗହେହି ନ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ନେୱ ଧମ୍ମସଙ୍ଗହେନ ସଙ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି, ନ ଆମିସସଙ୍ଗହେନ, ଚୀୱରେନ ୱା ପତ୍ତେନ ୱା ପତ୍ତପରିଯାପନ୍ନେନ ୱା ୱସନଟ୍ଠାନେନ ୱା କିଲମନ୍ତେପି ନପ୍ପଟିଜଗ୍ଗନ୍ତି, ପାଳିଂ ୱା ଅଟ୍ଠକଥଂ ୱା ଧମ୍ମକଥାବନ୍ଧଂ ୱା ଗୁଳ୍ହଗନ୍ଥଂ ୱା ନ ସିକ୍ଖାପେନ୍ତି। ନୱକା ଥେରାନଂ ସନ୍ତିକା ସବ୍ବସୋ ଇମେ ଦ୍ୱେ ସଙ୍ଗହେ ଅଲଭମାନା ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ ପତିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଯଥା ତସ୍ସ ଗୋପାଲକସ୍ସ ଗୋଗଣୋ ନ ୱଡ୍ଢତି, ଏୱଂ ସୀଲାଦୀହି ନ ୱଡ୍ଢନ୍ତି। ଯଥା ଚ ସୋ ଗୋପାଲକୋ ପଞ୍ଚହି ଗୋରସେହି, ଏୱଂ ପଞ୍ଚହି ଧମ୍ମକ୍ଖନ୍ଧେହି ପରିବାହିରା ହୋନ୍ତି। ସୁକ୍କପକ୍ଖୋ କଣ୍ହପକ୍ଖେ ୱୁତ୍ତୱିପଲ୍ଲାସୱସେନ ଯୋଜେତ୍ୱା ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅନୁସ୍ସତିୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

ମନୋରଥପୂରଣିଯା ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯ-ଅଟ୍ଠକଥାଯ

ଏକାଦସକନିପାତସ୍ସ ସଂୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିଗମନକଥା

ଏତ୍ତାୱତା ଚ –

ଆଯାଚିତୋ ସୁମତିନା ଥେରେନ ଭଦନ୍ତଜୋତିପାଲେନ;

କଞ୍ଚିପୁରାଦୀସୁ ମଯା ପୁବ୍ବେ ସଦ୍ଧିଂ ୱସନ୍ତେନ।

ୱରତମ୍ବପଣ୍ଣିଦୀପେ ମହାୱିହାରମ୍ହି ୱସନକାଲେପି;

ପାକଂ ଗତେ ୱିଯ ଦୁମେ ୱଲଞ୍ଜମାନମ୍ହି ସଦ୍ଧମ୍ମେ।

ପାରଂ ପିଟକତ୍ତଯସାଗରସ୍ସ ଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତେନ ସୁମତିନା;

ପରିସୁଦ୍ଧାଜୀୱେନାଭିଯାଚିତୋ ଜୀୱକେନାପି।

ଧମ୍ମକଥାଯ ନିପୁଣପରମନିକାଯସ୍ସଟ୍ଠକଥଂ ଆରଦ୍ଧୋ;

ଯମହଂ ଚିରକାଲଟ୍ଠିତିମିଚ୍ଛନ୍ତୋ ସାସନୱରସ୍ସ।

ସା ହି ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯ ସାରମାଦାଯ ନିଟ୍ଠିତା ଏସା;

ଚତୁନୱୁତିପରିମାଣାଯ ପାଳିଯା ଭାଣୱାରେହି।

ସବ୍ବାଗମସଂୱଣ୍ଣନମନୋରଥୋ ପୂରିତୋ ଚ ମେ ଯସ୍ମା;

ଏତାଯ ମନୋରଥପୂରଣୀତି ନାମଂ ତତୋ ଅସ୍ସା।

ଏକୂନସଟ୍ଠିମତ୍ତୋ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗୋପି ଭାଣୱାରେହି;

ଅତ୍ଥପ୍ପକାସନତ୍ଥାୟ ଆଗମାନଂ କତୋ ୟସ୍ମା।

ତସ୍ମା ତେନ ସହାୟଂ ଗାଥାଗଣନାନୟେନ ଅଟ୍ଠକଥା;

ତୀହାଧିକଦିୟଡ୍ଢସତଂ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଭାଣୱାରାନଂ।

ତୀହାଧିକଦିୟଡ୍ଢସତପ୍ପମାଣମିତି ଭାଣୱାରତୋ ଏସା;

ସମୟଂ ପକାସୟନ୍ତୀ ମହାୱିହାରାଧିୱାସୀନଂ।

ମୂଲଟ୍ଠକଥାସାରଂ ଆଦାୟ ମୟା ଇମଂ କରୋନ୍ତେନ;

ୟଂ ପୁଞ୍ଞମୁପଚିତଂ ତେନ ହୋତୁ ଲୋକୋ ସଦା ସୁଖିତୋତି।

ପରମୱିସୁଦ୍ଧସଦ୍ଧାବୁଦ୍ଧିୱୀରିୟପ୍ପଟିମଣ୍ଡିତେନ ସୀଲାଚାରଜ୍ଜୱମଦ୍ଦୱାଦିଗୁଣସମୁଦୟସମୁଦିତେନ ସକସମୟସମୟନ୍ତରଗହନଜ୍ଝୋଗାହନସମତ୍ଥେନ ପଞ୍ଞାୱେୟ୍ୟତ୍ତିୟସମନ୍ନାଗତେନ ତିପିଟକପରିୟତ୍ତିପ୍ପଭେଦେ ସାଟ୍ଠକଥେ ସତ୍ଥୁ ସାସନେ ଅପ୍ପଟିହତଞାଣପ୍ପଭାୱେନ ମହାୱେୟ୍ୟାକରଣେନ କରଣସମ୍ପତ୍ତିଜନିତସୁଖୱିନିଗ୍ଗତମଧୁରୋଦାରୱଚନଲାୱଣ୍ଣୟୁତ୍ତେନ ୟୁତ୍ତମୁତ୍ତୱାଦିନା ୱାଦୀୱରେନ ମହାକୱିନା ପଭିନ୍ନପଟିସମ୍ଭିଦାପରିୱାରେ ଛଠଅଭିଞ୍ଞାଦିପ୍ପଭେଦଗୁଣପ୍ପଟିମଣ୍ଡିତେ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମେ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତବୁଦ୍ଧୀନଂ ଥେରାନଂ ଥେରୱଂସପ୍ପଦୀପାନଂ ମହାୱିହାରୱାସୀନଂ ୱଂସାଲଙ୍କାରଭୂତେନ ସୁୱିପୁଲୱିସୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧିନା ବୁଦ୍ଧଘୋସୋତି ଗରୂହି ଗହିତନାମଧେୟ୍ୟେନ ଥେରେନ କତା ଅୟଂ ମନୋରଥପୂରଣୀ ନାମ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାୟଟ୍ଠକଥା –

ତାୱ ତିଟ୍ଠତୁ ଲୋକସ୍ମିଂ, ଲୋକନିତ୍ଥରଣେସିନଂ;

ଦସ୍ସେନ୍ତୀ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ, ନୟଂ ଚିତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧିୟା।

ୟାୱ ବୁଦ୍ଧୋତି ନାମମ୍ପି, ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ଲୋକମ୍ହି ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ, ପୱତ୍ତତି ମହେସିନୋତି।

ମନୋରଥପୂରଣୀ ନାମ

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାୟ-ଅଟ୍ଠକଥା ସବ୍ବାକାରେନ ନିଟ୍ଠିତା।